

**Epitome historiae Basiliensis : praeter totius Rauricae
descriptionem, urbis primordia, antiquitates, res memorandas,
clarorum civium monumenta, caeteraque his similia
complectens: una cum Episcoporum Basiliensium catalogo**

<https://hdl.handle.net/1874/388940>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

2

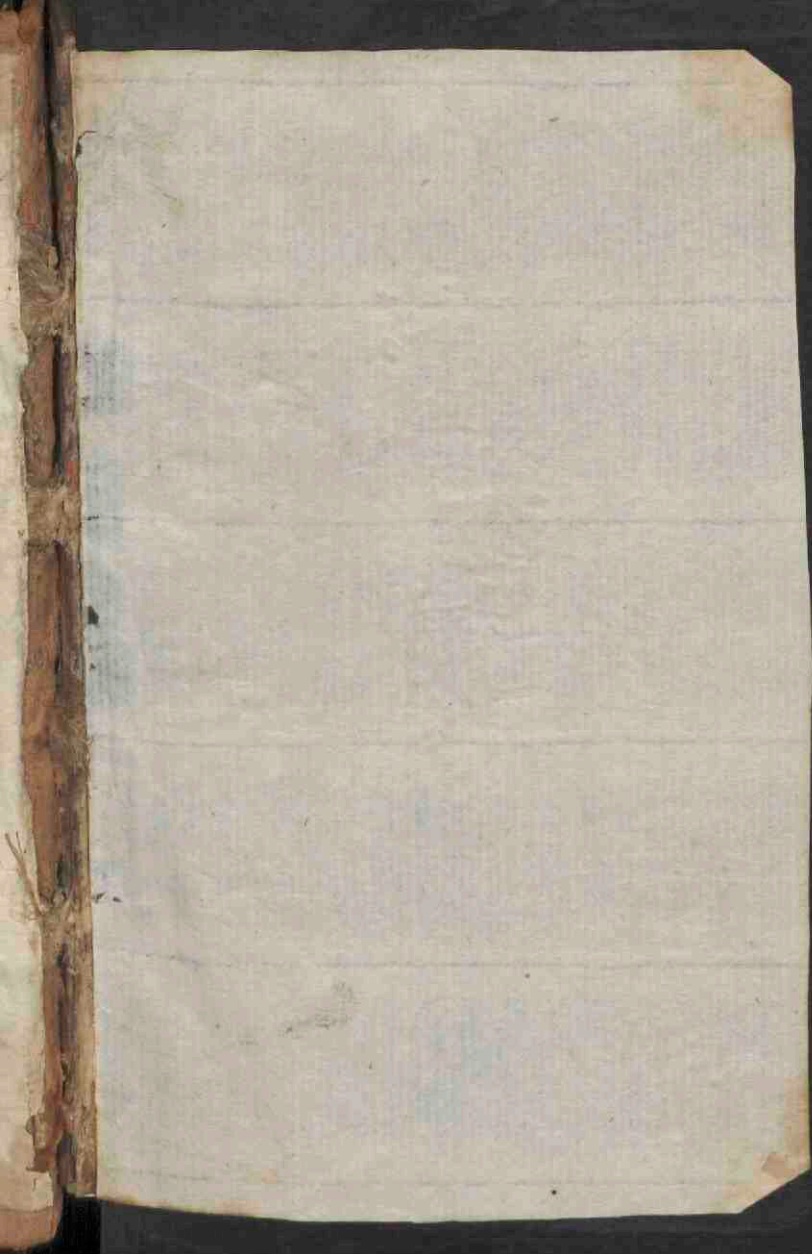

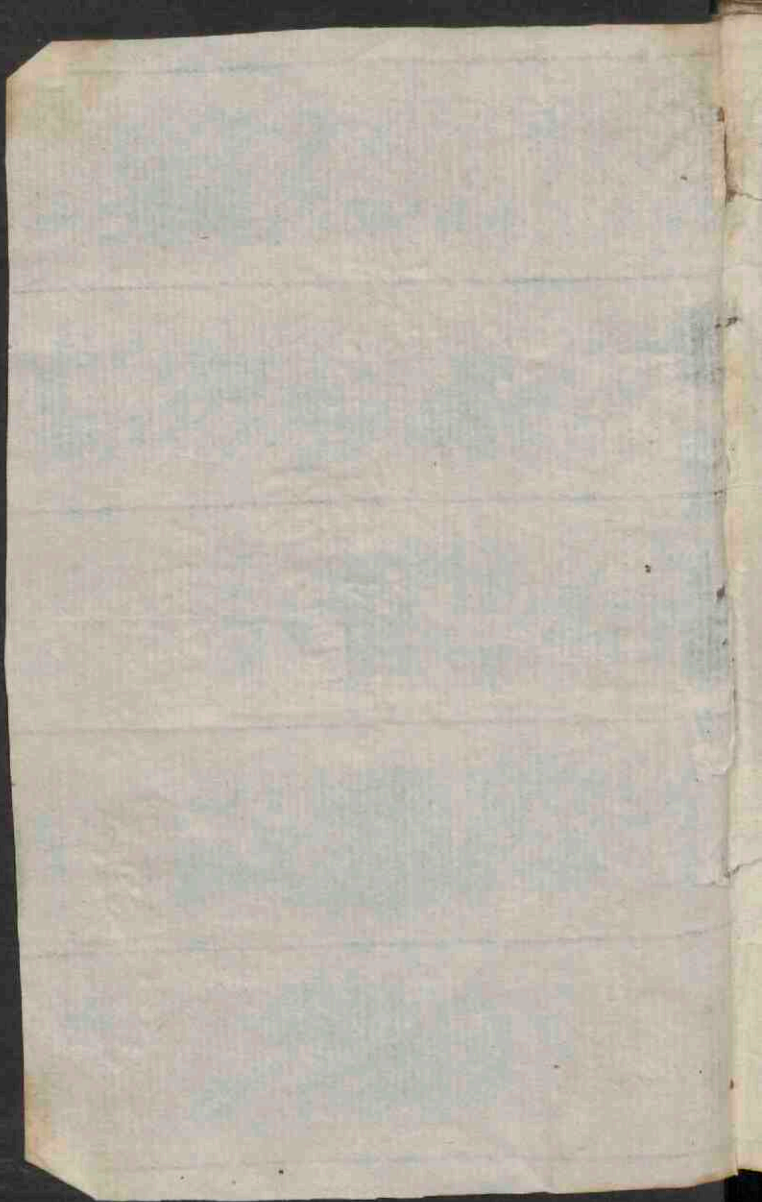

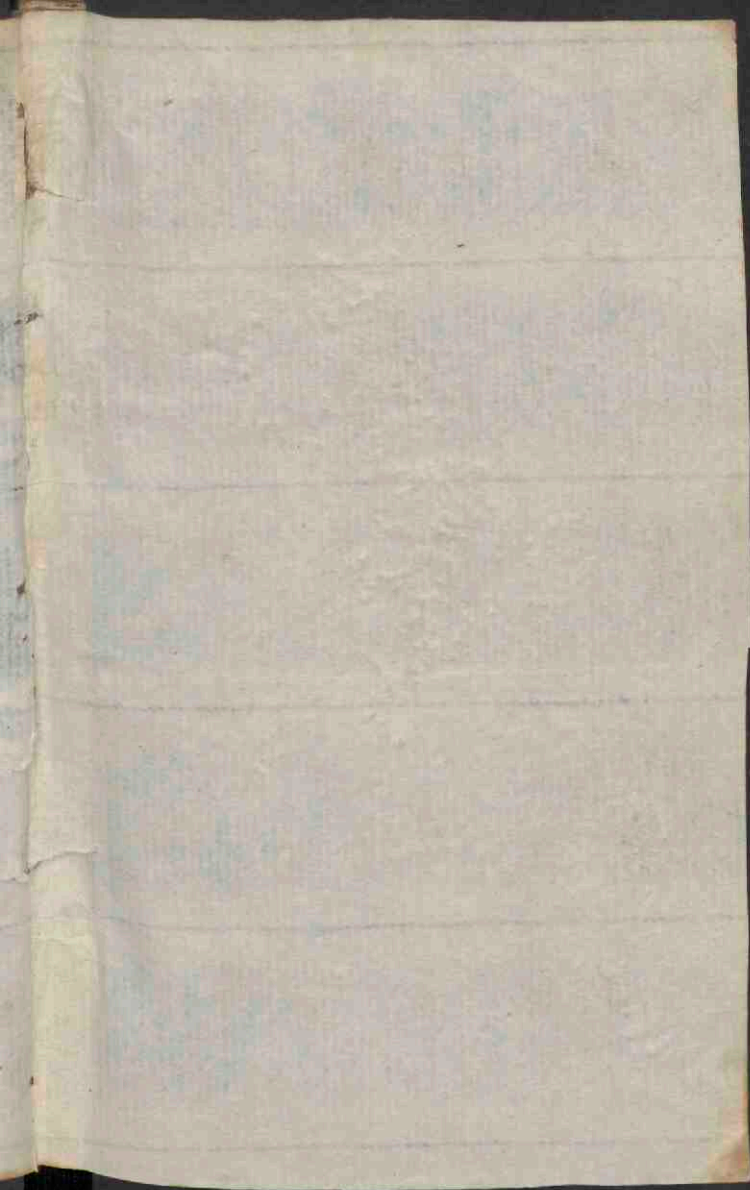
Historia Gentium

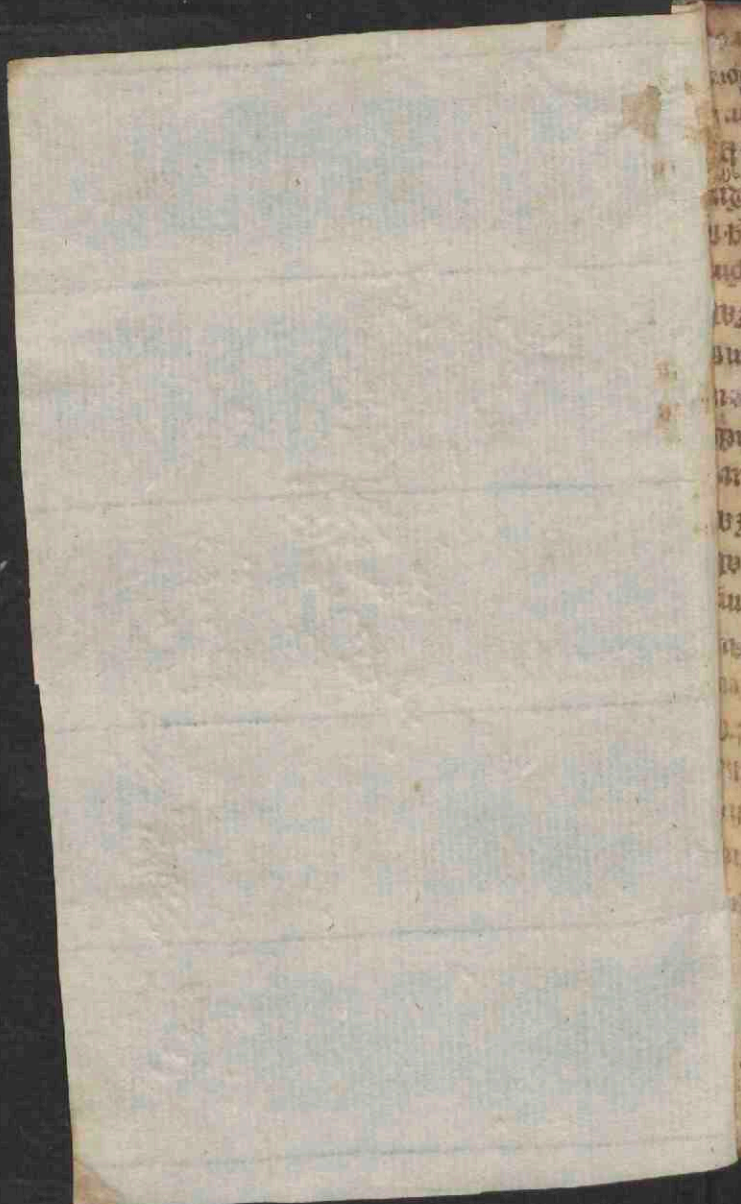
Octavo n°. 864.

S. oct.
864

ammonia
nomi uoy z
aucti inou
t uuy qm
t of ay uiti
y bo p dnd
aucti auct act
p z amb m
a uim dnd
n v o u e a y
anoni mti
amnoni v
v z ap h au
p v o u e a y
m a j a y a m
a s e a y a y
p a y m m i u
p a y e m i u
m h q o m i t
y l i m a a i e
m i t t o u
B H

le
N° 98. G
S. oct 864 (Ragiora)

Epitome
Historiæ Basiliensis,
PRÆTER TOTIVS
RAVRICÆ DESCRIPTIO-
NEM, VRBIS PRIMORDIA, ANTI-
quitates, res memorandas, clarorum ciuium
monumenta, cæteraq; his similia comple-
ctens: unà cum Episcoporum
Basiliensium cata-
logo.

Accesit his,

AENEAE SYLVII, QUI POSTEA
Pius II. Pontifex fuit, BASILEA,
nuspiam antehac edita.

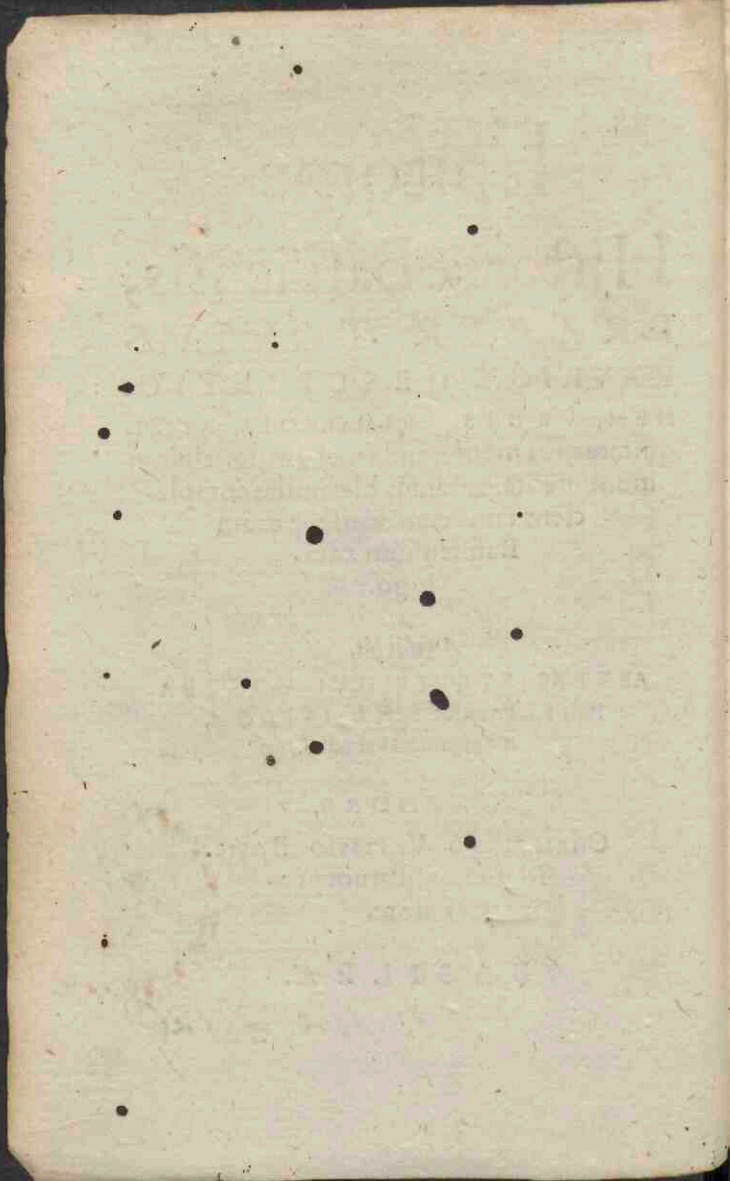
AUTHORÈ,

CHRISTIANO VRSTISIO BASIL.
Mathematicarum pro-
fessore.

BASILEÆ.

ex dono Buckley

MAGNIFICO RE-
CTORI, TOTIQ. SENA-
TVI ACADEMIÆ BASILIEN-
SIS, uiris eruditione & uirtute præ-
stantissimis, dominis suis
colendisimis:

CHRISTIANVS VRSTISIVS, MATHE-
maticarum professor, S.

VO sunt, amplissi-
mi uiri, quæ me
Basiliensem, hoc
est, non urbis tan-
tùm, sed & uicina-
rum partium, his-
toriam meditantem, diuersis
cogitationibus distractum, diu
incipitem detinuere: Studium
primò erga patriam natura om-
nibus insitum: materiæ dein ad
hanc structuram pertinentis, in-
opia atq; raritas. Vt enim illud

E P I S T O L A

animo in hanc rem propenso, ac
 cres subiecit stimulos: ita hæc di-
 gnum quid & patriæ & erudito-
 rum oculis efficiendi, omnem fa-
 cultatem atq; uiam denegare uis-
 sa est. Patriæ namq; (quæ ortus
 nostri partem sibi uendicat) po-
 steritatisq; contemplatio inuitâ-
 runt facilè, ut quæ de maiorum
 nostrorum origine, politia, mo-
 ribus, dictis, factisq; extarent, in
 certam annorū seriem distribue-
 rem, & ab interitu obliuioneq;
 uindictarem: cætera uerò (ut sunt
 plæraq;) uel minùs obuia, uel
 densissimis uetustatis tenebris
 obsita, in memoriam lucemq;
 quantum mex uires ferrent, re-
 uocarem, simulq; nostris homi-
 nibus auita ante oculos exem-
 pla

NVNCPATORIA.

pla ponerem, quibus ad uitam
 rectè instituendam, moderan-
 damq; Rempublicam uterētur,
 & ut in hoc studij genere, nō nisi
 aliarum hactenus gentium, po-
 pulorum ac urbium monumen-
 ta euoluētes, domestica tandem,
 quibus se oblectare possent, nan-
 ciscerentur. Verū huic institu-
 to, rerum nostrarum prodigiosa
 quā dixi non penuria, sed igno-
 rātia potiùs & Obscuritas, haud
 parum obstitit, qua nobis nihil
 penè reliqui est, nisi quæ ab exte-
 ris annotata, ac uelut honoraria
 opera ad nos transmissa, accepia-
 mus, & si quæ ex diplomatibus,
 instrumentisq; diligentius non
 nihil asseruatis, laboriosè eruta,
 ipsdem addi possunt. Adeò flus

EPISTOLA

xa euanidaq̄ mortalium, & earum quas tractant rerum, fors est, ut nisi literarum monumentis, ceu fidis custodibus, conscrentur, decurrentis æui uetustatisq̄ iniuria obruantur, aboleanturq̄. Difficultatem eam præcedentis partim seculi in notandis rerum euentibus atque momentis, remissum studium, partim etiam temporum infelicitas peperit. Maiores enim nostri uiri boni potius esse, quam celebrari malentes, huic rei minime incubuisse uideri possunt, ut si quid cordatius uerbo factoque apud eos contigisset, id scriptis continuo in totum euulgarēt orbem, quemadmodum Græcos atque Latinos, quantum in ipsis fuit,

NVNCPATORIA.

factitasse cernimus. Hinc nostrorum plæraquæ uirtutis ac sapientiæ exempla interciderunt, nisi pauca fortè, quæ religiosæ uitæ dediti homines literis mandârunt: quæ nomine Germani nos alijs politioribus gentibus, barbari, rudes rerumque ignari uisi sumus. Sed & multa de exactorum seculorum rebus gestis literis commendata, dirissimæ terræ motuum incendiorumque uoragines absorpserunt. Possem hinc eorum quoque mores incusare, quæ (ut non desunt) si quæ à maioribus notata acciperunt, sine omni usu in angulis auarè delitescere situque obduci, quam in patriæ ornamentum multorumque utilitatem proferre malunt.

E P I S T O L A

At inter has suadentis rectæ
rationis stimulos, conficiendiq;
salebras, fluctuantem me ingenia
tus alteq; residens in patriam a
mor, meritò impellere debuit, ut
si qd hîc ingenio atq; labore effi
ci posset, id ipsi omne impende
rē, nec ista quāquā tenuia perire
sinerem, agricolarum more, qui
contritis grandine satiq; atq; uiti
bus, residuas tamen aristas atq;
racemos non negligunt, atque
eorū instar, qui naufragio facto
tabulas saltem colligunt. Enima
uerò fateri debeo, rem eam ag
gredienti, quanquam molitione
haud ita facili, amorem eius tan
tū mihi indies creuisse, quan
tum (ut Virgiliano illo utar) ues
re nouo uiridis se subijcit alnus,
eumq;

eumq; & rei dignitatem, alieniq;
 studij haud illiberalē imitationē
 magis accēdisse. Quātū enim an-
 tiquitatis historiarumq; notitia
 humanæ societati lumen afferat,
 notius est, quàm ut longiore dis-
 sertatione egeat. In maximis uer-
 santur tenebris, qui nil nisi quæ
 ante pedes sunt, ac eadem sæpe
 numero nō rectè satis agnoscūt
 atq; dijudicant, præterita uerò
 prorsus ignorant. Vnde Cicero
 de Oratore sapienter pronun-
 ciauit, Nescire quid antequàm
 natus sis acciderit, id est semper
 esse puerum. Vt igitur politicæ
 uitæ salus & tranquillitas bonis
 legibus attribueda: ita ut eadem
 rerum temporumq; luce nō de-
 stituatur, historicæ diligētia ad-

EPISTOLA

scribendum censeo. Et cur oba-
secro nostrarum rerum perpe-
tuò adeò negligentes essemus,
ut in antiquitatum uirtutumq̃
exemplis conquirendis comme-
morandisq̃, remotissimarum &
transmarinarū potiùs gentium
studiosiores uideremur, quàm il-
lius, è qua natales duximus, præ-
sertim cùm domestica meritò
nos plùs alijs afficere mouereq̃
soleant? Quid aliorum nouisse
domos, propriam uerò ignora-
re iuuaret? Sanè exterorum nō
nulli, eorum saltem nomine, que
uel ipsi sua g̃tate animaduertere,
uel de exacta nuda hominū rela-
tione addiscere potuerunt, Basie-
leam celebrādā ducentes, studio
suo indigenas nos excitare de-
bue-

NVNCPATORIA.

buerūt, ut ea in re laboris aliqd
 collocaremus. E pluribus, no-
 stro ævo præstantissimum uirū,
 Petrum Ramum gratæ recorda-
 tionis causa numerare debeo, at-
 que superiore, Æneam Syluium,
 cuius epistolam inter illius ope-
 ra hæctenus desideratā, à clariss.
 uiro D. Ludouico Lauathero
 Tigurino, amicè mihi cōmunis-
 catam subnectere libuit. Atque
 utinam nobis Iosiam Simlerum *Moh*
 fata diutius superstitem uoluis-
 sent: is enim post Io. Stumpfū,
 non Rauracorum solū, sed &
 Heluetiorum (ut erat iustis ad eā
 rem ingenij & perspicaciæ præ-
 sidijs instructus) memoranda,
 posteritati digno opere contes-
 xisset.

Et si

Et si autem tantorum ego uirorum eruditioni ne utiquam par esse queam: ea tamen quæ ex publicis priuatisq; nostratibus atque peregrinis scriptoribus, annalibus & diplomatibus congepsi, in obscuro ne utiquam ponenda esse, suadentibus plurimis, existimaui, sperans fore, ut si qui in me facundiam desideraturi essent, fidem tamen & diligentiam non essent improbaturi. Quam ob causam, ut uiam qua mihi ingrediendum tentarem, & de uiribus meis periculum facerem, simulq; eorum, qui candidi rerum æstimatores sunt, iudicia, & si quæ huic operi locupletando opportuna hinc inde latitarent, elicerem: Pro dromum hunc antecece

NVNCPATORIA.

recedere uolui, quo reſectis uel
 tactis ſolùm longis rerum narra-
 tionibus, poſt conciſam Rauria-
 cæ deſcriptionem, antiquitates,
 memoriasq̃ clarorum ciuium,
 qui uel pacis bellique artibus, pa-
 triam illuſtrârunt, pro illius ſalu-
 te libertateq̃ acerba omnia per-
 tulerunt, uitam denique fortu-
 nasq̃ præſentiſſimis expoſuêre
 periclis, & quorum laboribus,
 tanquam meſſem ſorû ingreſſi,
 nũc fruimur, uelut in pinace exhi-
 berem, imitandoſq̃ propone-
 rem: quod Bernardinus etiam
 Scardeonius ciuibus ſuis Pata-
 uinis, quanquam locupletiore
 opere, præſtitit.

Vobis autẽ Magnifice D. Reſ-
 ctor, uiriq̃ celeberrimi, libellum
 hunc

EPIST. NVNCVPATORIA.

hunc sacrare uolui, primū quòd
in uestro sint ordine, quibus is
plurimūm debet, deinde ut uos,
qui pietate, eruditione ac sapien-
tia urbem uerè illustratis conde-
coratisq̃, instituti mei duces mo-
deratoresq̃ exorarem, me mea q̃
studia iudicio uestro reuerenter
submittens. Quo nomine ut
hos qualescūq̃ labores à me ac-
cipiatis, iudicetis, ac dirigatis,
quibus possum precibus expe-
cto. Faxit Christus, ut ad ipsius
gloriam in primis fa-
ciant.

IV. NONAS MARTII, ANNO
VIRGINEI PARTVS,
CIC. DC. & XXVII.

AD REGIAM BASILEAM APO-
strophe Pauli Cherleri Elster-
burgensis.

Vrbs sortem Basilea tuam perpende, Deoq;
Grata, stude pulchra commoditate frui.
Suggestis doctrina tuis sonat aurea Christi:
Pulsa superstitio est, fucus ijctq; procul.
Viribus aucta, uiris sapientibus aucta triumphas:
Et tibi Musarum candida Tempia fauent.
Pace bona fruere, dominaris libera: praesto est
Magna tibi rerum copia, magna boni.
Deficit haud quicquam, uitae quibus indiget usus:
Seu spectes animas corpora siue notes.
Tanta Dei bonitas indulget munera: summis
Qui te thesauris concumulauit opum.
O sors digna Deis: Vrbs o loue digna supremo,
Hoc decus agnoscas fac Basilea tuum.
Delirabis enim, nisi tot numerosa bonorum
Millia perpendas, et reuerenter amas.
Viue diu, flore q; diu, quò fiat utrumq;
Munificus patrio faxit amore Deus.

THE PROLOGUE

TO THE READER

BY THE AUTHOR

IN A LETTER

TO HIS FRIEND

MR. JOHN

SMITH

ESQ.

OF

ST. JOHN'S

STREET

LONDON

1750

Printed by

J. B. & C.

at the

Sign of the

Three

INDEX RERVM MEMO-
RABILIVM, HOC LIBRO
contentarum.

A		Area noua	143
A	Bbatissa fit ex	Ariouistus fusus	45 (137)
	priorissa in Clin- genhal	Arnoldus de Blatzheim	83
Academia locus	215.	Arnoldus zum lufi	83
institutio	218, 219	Arragaria Rauratorum	
Academia administratio		tractus dictus	20
221. consilia tria	222.	Attila furores	25
ordo docendi	224	Augusta Romanorum co- lonia	23. interitus e- ius
Achilles de Altschwiler		Augustimianorum cano- bium	25 230
188		Auranti in Santgouiani	
Adamus Petri	144	irruptio	140
Adelbertus Meier Conf.		B	
140		Basilea quado experit	
Aduocati canobioru	124	46	
Albanus martyr	122	Basilea situs	44
Alberto Cas. mors inten- tata	185	Basilea ampliata	127. in- cendio deformata
Albertus Magnus	187	130	destrueta 90. 69. un- de dicta 52. terra motu
Amandus Offenburg e- ques	177	ecocidit 76. inferior	253
Andreas Cratander	93	Basilea minor quando in urbem redacta	255
Andreas Petri	174		
Anna regina Romanoru			
75			

I N D E X.

Ad maiore urbe emptā	258	talīa	286
Basiliensis urbis mœnia	128	Cænobiū ad Lapides	135
Beginarum status aboli		à Rudolpho Haspurgio	
tus	191	incensum	136
Beinwiler cænobium	33	Cōllaue pro eligendo pon	
Bellelagium Cænobium		tifice	105
30		Conradus Helīæ Doctor	
Bernhardus Meier Con-		207	
sul.	140	Cōradus de Lauffen	209
Bernhardus Stachelius	210	Cōradus Lycosthenes	150
Bischoffstein castrum	29	Conradus Pellicanus	144
Bonifacius Amerbachius		Conradus zum haupt mi-	
226		noris Xenodoehij Basil.	
Birsect arx	19	author.	176. 185
C.		D.	
CAnonici regulares ab.		DOrnect arx.	19
rogati	148	E	
Caroli Magni pietas	67	E Celosia Basil. dedica-	
Casparus Maner	193	tio.	72
Chaladica Grammatica		Episcopatus Basil. initia	
primus author	101	54	
diua Christiana obitus		Episcopi titulares	231
61		Epitaphia Iudaica	157-
Clarissarum monasterium		158	
279		Epringerorum prima se-	
Clingiacum cænobiū	283	des	29
Celius. S. Curio.	128	Erasmus Roterodam.	88
Cænobia nobilium haspi-		Engenthal cænobiolū	36
		Ezelinus.	146
		Fax.	

I N D E X

F

Farnoueri Basil.	176
Franciscanorum secta	•
141	
Fridericus Casar Basileæ	161
est	
Fridolinus	41
Frossardi locus de Monacho equite	183
Fulispurgium	27

G

Galliciones papyri artem primo Basil. excuēerunt	132
Georgius de Andlo primus Rector	82
Gilgenberg	• 16
Gnadenthal canobiū	153
Grandis uallis monasterium	• 32
Guilhelmi Arsentij scultus	200

H

Haito episcopus Basil.	66.
Hartmannus Rot Consul	165
Heluetiorum ciuitas	6
Heluetiorum eremus	251

Henricus à Benheim	83
Henricus Claudus Imp. Ecclesiam Basil. construxit	72
Henricus Meltinger Consul	207
Hericus à Vuessthofer	187
Hermanus Scalarius	216
Hermannus de Tierstein comes	290
Hieron. Frobenius	116
Hieron. Gemusaus	103
Holzschij	160
Homburg castrum	14
Hospitalia suere nobilium caenobia	282
Hugo archiepiscopus Rotomagensis	169
Hugo de Lauffen	205
Hugonis zur Sonnen prudentia	• 165
Huldricus Iselin I. C.	110

I

Iacobus Lofs	176
Iacobus Meier Cōsul.	98
Iacobus Rudinus	172
Iodocus Keller	112
Iohannes Cenon	193
Iohannes Frobenius	178

I N D E X.

Io Gastius	213	Iustinus martyr Basil.	65
Io. Hospinianus	108	K	
Johannes Huberus Medi- cus	212	Klenberg baronum se- des	30
Johannes Mulberg	189	Kilchmanni	219
Johannes Nider	192	L	
Johannes Nerus Doctor		Landser Monachorum pignus	196
169		Lauffen oppidum	17
Johannes Oecolampadius		Lauffenberg oppidum	12
92		Leonardi parochia	145
Johannes Oporinus	102	Liechistallum oppidū	20
Johannes Petri	197	Louwenberg arx	183
Io. Puliantus ab Eptin- gen	203	Lucela cœnobium	34
Johannes de Ragusio	199	Lucus Sanctopetrin ⁹	160
Johānes Rich Cōsul	140	Ludouicus Carinus	172
Johannes Rot Consul	165	M	
Io. Rudolphus de Hallwil		Magistratus legēdi pri- sca ceremonia	112
87		Marcus Bersius	149
Johannes Trutman Tr. plebis	208	Martinus Borhaus Theol.	
Johan. Vuiler consul	104	106	
Doctor & canonicus		Martia domus	154
105		Martiniana parochia	202
Itha de Rinsfelden monia- lis	139	Maternus apud Alsatas Christum docuit	54
Judicium infamium	152	Melchior Hutschius	208
Judæi cremati	155	Mendicorum leges	185
Jurassi nomina	3	Michael Isingrinus	116
		Mi-	

I N D E X.

Michaelis sacellum	182	bus à Republica guber-	
Micheluelden	35	naculis recesserint	242
Minoritarum cœnobium		O	
141		O Effenburgiorum genus	
Monachorum nobilis fa-		177	
milia	182	Olspersg cœnobium	37
Monachi de Landstron		Ordo penitentium Iesu	
195		Christi	279
Monasterium grandis ual-		Osualdus Berus	113
lis	32	Osualdus Myconius	112
Monchēstein & Monchs-		P	
berg	19.182	P Antali historia	55
Monetariorum gens	167	Petrina parochia	162
Munacij Planci inscriptio		Petrus de Lauffen	204
235		Petrus Rot Consul.	166
Murariorum progenies		Petrus zum lufe	85
168		Philippus Beechius	107
N		Phlegontis Tralliani lo-	
N Eoburgensis conuen-		cus	47
tus	288	Pius quomodo ad Pontis-	
Nicolaus Brieferus	170	ficatum ascenderit	218
Nicolaus Episcopus	180	Porta asinorum	146
Nicolai Cusani locus de		Prædicatorum monaste-	
Basilea	49	rium	186
Nicolaus Irmius	209	Prytaneum Academicum	
Nicolai sacellum	282	232	
Nicolaus Zertinden eques		Q	
163		Q Vereus memoranda	
Nobiles quibus occasioni-		160	
		β 3	Rabbi

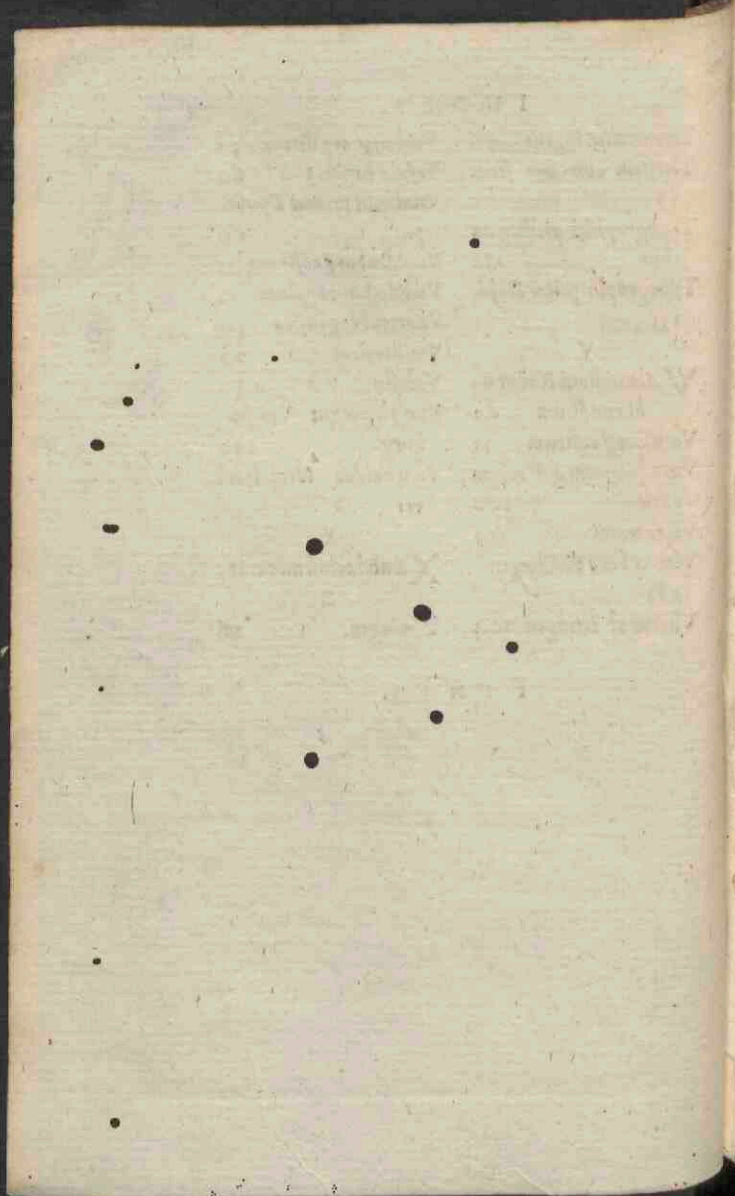
I N D E X.

Rabbi Rasor Iudeus	155	Scalarij nobiles	213
Ramstein castrum	16	Sceleta	127
Ramsteiniorum baronum progenies	81	Schauvenburg castru	22
Rauraci	2	Schöntal canobium	39
Rauracorum nomen	6	Seb. Castalio	114
Rauricae portae	4	Sebast. Lepusculus	108
Reclor primus Academiae Basil.	221	Seb. Doppensteinius	110
Reformatio monialium urbas parit	287	Sebastianus Münsterus	99
Reifenstein	28	Sreckingense canobiu	40
Reipub. Basil. forma	239	Selbisperg uicus	28
Reichenstein arx	86	Senatorij locus	234
Riefeldia oppidum	10	Seruorum iudicium	152
Robur Valentini	69	Seuerinus Ertzberg	213
Rothausi canobitica mus	37	Seeuoghij	169
Rudolphus Buchsman	143	Simon comes in Tierstein	290
Rudolphus Marchio de Hochberg	281	Simon Grynæus	98
Rudolphus à Tierstein	81	Sinciorum familia	167
Rusticorum motus	36	Sisgouiae Landtgrauisatus	13
S		Surliorum gens	167
Saconium	11	Sougerenses Comites	18
Sanctopetrinus lucus	160	T	
Sannicoleum fanum	282	TELAMONIUS Limperger	232
		Telschberg oppidum	17
		Theodori parochia	259
		Thuringus de Ramstein	80

I N D E X.

Terramotus ingens	76	Vroburg arx diruta	20
Tierstein comicum sedes		Vrsulae historia	60
17		Vualanus primus Episco-	
Typographici artificij au-		pus	66
thor	132	Vualdenburg castrum	15
Typographi primi Basil.		Vualdtskut oppidum	12
133		Vuartenberg castra	21
V		Vuildenstein	29
VAlentiniani Robur u-		Vuöflij	140
bi conditum	69	Vuolphgangus Vuissen-	
Varnsperg castrum	13	burg	170
Varnspergium quis restau-		Vunebaldus Heidelbeck	
rârit	290	111	
Vicedomini	139	X	
Vlricus baro de Clingen		XEnodochiu minus	189
283		Z	
Vlricus ab Ietingen	104	Zwingen.	16

F I N I S.

ICONPORTÆ PETRÆ IN RAV-
ratorum & Auenticorum confini-
bus. A.3.pag.6.

Aufter

Tachsfelden uicus

Boreas

Birfæ fcatunigo

SECRET

Epitome

HISTORIÆ BASILIENSIS, PRÆTER TOTIVS RAVRICAE DESCRIPTIONEM, civitatis primordia, antiquitates, res memorandas; clarorum civium monumenta, cæteraq; his similia, completens.

CHRISTIANO VRSTI-
SIO AVTHORE.

CAPVT I.

Rauracorum termini. Iuræ montis tractus diuersaq; nomina. Porta Petra cum inscriptione. Regionis nomen. Soli ingenium.

VONIAM civitatis Basiliensis eorumque illius memorandarū descriptionem, præfenti libro institui: id eò de Rauracis, quorum ipsa caput est; quædam præmittere lubet. Regio itaq; Rauracorum siue Rauricorum (utroque
A enim

EPITOME HISTORIAE

enim modo eos à probatis authoribus appellatos esse, reperio) ueteris Galliae Celticae portio est, inter Heluetios & ceteriores Sequanos, Rheno flumine terminata, prouinciæ Sequanorum magnæ Romanis quondam attributa. Figura eius trigonū refert amblygonium: namq; uersus ortum & occasum in binos contrahitur & quasi fastigiatur angulos, tertio uersus Boream protenditur. Maius Austrinae plagæ obiectū latūs, Iura mōs repræsentat, qui è Burgundionum finibus ad Rhenum usq; excurrit, ibiq; finitur: aut si maius fluminis Arolæ tractus, quatenus dicti montis radices in parte Meridiana abluere uidentur, hunc enim ea ex parte Episcopi Basiliensis diocesis finire constat. Reliqua latera, Rhenus quidem uersus Septentrionem & ortū, Birsā uerò fluuius ad occasum claudunt. Ortuum angulum Confluentia tenet Heluetica, locus olim fortè cultior, hodie uerò pagus tantum, ubi tria Heluetiorum flumina maxima, Arola, Rusa & Limagus, infra ueterem Vindonissant commixta, uno alueo Rhenu ingreditur. In occiduo cardine, sunt portæ rupis

Rauracorum
regio tri-
quetra.

pis perforatæ, quæ Rauracos cum Auenticis committunt. Borealem extremitatem ad Birsæ ostium Rhèni que flexum, Basilea occupat, sub exaltatione poli 47 graduum cum besse.

Iurassi autem montis tractus quem Meridiano Soli obiacere dixi, ut pluribus in locis transitum præbet, sic uaria quoq; sortitur nomina. Quà enim Rhe- no propiùs per Vrickiam uallem (ubi pri- sci Raurici nominis, primis duabus lite- ris demptis, uestigium remansisse, Bea- tus Rhenanus existimauit) uersus A- quas Helueticas itur, Vocetius mons di- citur, Taciti etiam testimonio, Annal. li- bro 17. Pars uerò quæ per Sisgouiam a- scendentes transmittit, Quini prati no- men à pascuis accepit. Quæ uerò iuxta Homburgiam arcem existit, uersus Tat- riscos & summas Alpes iter iumentibus obuia, rupes scissa Inferior, ac sequens prope Vualdenburgij claustra, quæ Salo- dorum atque Geneuam iter est, supe- rior appellatur, eò quod asperrimæ ac confragrosæ utrobiquè rupes ita perfra- ctæ sint, ut onustis etiam curribus uiam præbeant, faciliorem hodie quàm ante

Diversa ita
rassi nomi-
na apud
Rauragos;

pauculos annos, quādo currus per præcipitia saxa funibus demittendi fuerūt: nunc autem magistratus Basiliensis atq; Solodorensis industria ita attrita, ut sine tali adminiculo montis decliuitatem superare queant. Itinera duo ad occasum succedētia difficiliora sunt, nec nisi uiatoribus patent, quanquam etiam equi traduci possint, priore ab aquis deciduis, posteriore à monasterio Beinuuiler monti nomina sunt. Nec mihi dubiū alia quoq; deinceps ignobilia ei nomina data, priusquam ad occiduum angulum peruenias, ubi Birsæ scaturigo cernitur. Sola ei prisca nomenclatio in Antuatum finibus remansit, ut Iurta appelletur.

Porta Raurica perforata rupis.

Visitur illic apud Birsæ caput saxū ingens, citeriorem uallem, quam Grandē, & à collegiata illic ecclesia, Monasteriensem uocant, ab ulteriore, quæ ad B. Himmerij uallem atq; Auenticēsem pagum seu minorem Burgundiam ducit, uelut de industria dirimēs. Hunc tamen obicem ante multa secula humana peruicit industria, ingēti ea rupe in amplissima portæ magnitudine, quam ha-

stati

stati etiam equites transire possunt, per-
fracta, Caspiarum in Asia portarum in-
star. Accolæ *Pierreport* aut *Pierreperius* uo-
cant, illic enim utpote Burgundionum
cōfinibus, Gallici sermonis, quanquam
agrestis, usus est. Distat à ciuitate Basili-
ensi miliaribus sex, estque Episcopi di-
tionis.

Author tempusq; huius Operis igno-
rantur. Etsi enim id hominum uulgus Iu-
lio Cæsari, cum in Gallijs arma circum-
ferret, tribuat: huic tamen opinioni an-
tiquissima inscriptio supra portā petrae
in sculpra, Augustorum mentionem fa-
ciens, reclamare uideretur. Eam Munste-
rus felicitis memoriae, aliorum opinor re-
latione, hunc in modum prodidit:

Portæ pe-
træ inscri-
ptio.

*Numinis Augusti uia ducta per ardua montis,
Feliciter petram scindens in margine fontis.*

Vel

Nimis angusti, &c.

Fecit iter, &c.

Quanquam autem literæ ita obsoletæ
sint, ut lectionis usum penè effugiant:
Petrus tamè Pithoeus, uir doctus & an-
tiquitatis studiosus (cum uersus hi Leo-
nini mediam ætatem saperent) Epigra-
phe

EPITOME HISTORIARUM

phæ illa diligenter contemplata, quantum sine scalarum adminiculo in tot cubitorum altitudine, visu persequi potuit, sic legi posse existimauit:

NVMINI AVGV-
STORVM
VIA FACTA PER
C. I. VR. VM PATER. V
II VIR. COL. HELVET.

forte Q. V.
sum Pater-
num.

Quæ si ita se habent, cogitationem mouere possunt, num per Coloniam Heluetiorum Auenticum intelligendum ueniat, quæ urbem Tacitus gentis Helueticæ caput, & libellus Prouinciarum ciuitatem Heluicorum uocat, ubi alij Heluetiorum legunt.

Rauracorum
nomen.

Rauracos ego ab urbe eius principe Raurica, quæ post in Augusti Cæsaris honorem, Augusta dicta fuit, denominatos esse, nihil ambigo. Id enim per Galliam ut olim ita etiamnum usitatissimum, prouinciæ cuiuslibet à metropoli sua nomen dari. Vnde autem Rauricæ priscum nomen descenderit, ignotum. Alij quidem coniecturis ducti, Rauracos, quasi *Die Rauchracher* dictos uolunt, quod terra hic in asperas coëat fauces, arctasq; & sale-

falebrofas ualles: alij à foli asperitate seu tenacitate, *Die Raubenacker* deducunt, qđ illic, etiam in cultissimis locis, adeò argillaceū densumq; existit, ut id colonus tribus iugis non nisi laboriosè proscindere queat, quod in Sequanis unico factu obuium: colonorum præterea nonnulli inueniantur, quibus hoc familiæ nomen inditum. Vtraque ratio uera est, posteriorq; magis plausibilis: uerùm utrum ex Germanico idiomate uox ea deprompta sit, dubius hæreo.

Terra hæc omnis ferè montibus obducta est, eò quod Iurassus eam plurimis rupibus atque collibus ramorum instar emisissis, exasperet, *Austrinā* plagam ueluti refugiens, *Ergouiamq;* planam relinquens. Plæraq; tamē montium atque conuallium, infinitis fontium scatebris abundantium, frequentibus pagis uicisq; ita culta sunt, ut illic nec benè ædificatas domos desyderes, nec uirentissima prata, nec fertilissimos agros, triticū præstantissimum proferentes, pondere atque candore ei quod apud Sequanos siue *Suntgouios* prouenit, longè antefarendum, ita ut nesciam, an uulgus alibi

Fertilitas.

rusticorum præstantiore pane quam apud Rauracos, uescatur. Solus tractus circa Deli oppidum, uulgò *Telschberg*, ad portam usq; petream asperior est, quam ut ob locorum squalorem diuturna que frigora, frumentum proferat, hordeo aestiuo excepto, sitq; agricolis aceroso pane, præcipuè autem lacte & caseo, qui illic præstantes fiunt, uictitandum. Multis autem alibi locis, montes uineis confiti sunt, præcipuè circa *Liechstalli* oppidum, ubi plurimi exinde uictum quæritant. Cætera, edita præsertim atq; cliuosa nimis, nemoribus occupantur, quibus nec cerui, nec apri, quandoque nec urfi desunt. Flumen in mediterraneis nullum insigne, præter *Aergitiam*, non tamen rarium potentem: singulæ tantum conualles singulis irrigantur riuus, trutis abundantes, ut stagna atque piscinas multas taceam.

BASILIENSIS.

CAPVT III.

Veteris Raurici conditio. Domini recentis. Oppida, castraq; publica, &c.

Terram hanc (etsi hodie populosa magis sit) prisca tamen ætate non malè cultam fuisse, ex ea C. Cæsaris historia patet, qua Rauracos, gentem tum liberam, unà cum Heluetijs alijsq; socijs nouas quærendi sedes consilio, uniuersam regionem flammis uastasse commemorat, ne cuiquam ad reditum spei quicquã relinqueretur. Habito nãque emigrantium censu 23000 capitum solum uertisse inuenta sunt. A Cæsare postea fusi & in prisnas sedes repulsi, Romanorum iugum subiêre, qui sub Augusto deinceps colonis eò missis, res eorum augustiores, atq; principem urbẽ in campum hodie redactam ampliorem reddidêre, Vesontiensis Præsidi, magnam Sequanorum prouinciam administranti, parentes. Sequentibus seculis, post uarias Germanorũ incursiones Imperijq; Romani ruinas, Alemanni in has partes concessêre, quemadmodum prolixius alibi dicitur, quorum tamen imperium

minus diuturnum extitit, rebus eorum Francorum potentia attritis, ita ut regio hæc Austrasiæ regno contribueretur.

Quib. Rati-
raci proxi-
mis ante se
calis partu
riat.

Ex illorum principum posteritate ante secula aliquot terræ huius imperium habuerunt Comites Rinfeldenses, Habspurgij, Homburgenses, Vroburgenses, Tiersteinani & Sogerenses. Quæ primæ duæ possedere familiæ, ut sunt quatuor oppida Rheni Rinfeldia, Sacconium, Laufenburgum, & quod ultra flumen Hercyniæ sylvæ adiacet, Vualdeshutum cum suis territorijs, ad Austriorum Archiduces devoluta sunt: Quæ intermedia stirpes tenuere, Basilienses acquisivere, reliquarum ditiones ad Solodoreses partim, partim ad Episcopum Basiliensem devenere, qui portionem eius non modicam tenet.

Rinfeldia,
oppidū, id
est, campus
Rheni,

Rinfeldiæ equidem, eleganti oppido supra veteris Augustæ ruinas uno miliario, ante quinque secula eius nominis Comites imperasse, notum est, è quibus Rodolphus Sueviæ dux, contra Henricum 4, in Romanorum regem electus, prodijt. Castrum illi per ea tempora munitissimum Rheni undis circumfluum,
Germ.

Germ. *Der Stein Rheinfelden*, tenebant, anno 1445. à Basiliensibus captum atq; dirutum. Nondum enim locus is moenibus cinctus erat, quorum structura Zeringensibus (Carentinos nonnulli uocant) Ducibus tribuitur, ad quos Comitatus hic iure matrimonij deuenit, quando Conrado Duci, Rodolphi regis, postremi Rinfeldiorum Comitis filia, nupta fuit. His autem anno 1218 deficientibus, oppidum cum reliqua castri ditio-
ne, ad Imperiũ redijt, quam Rodolphus postea Habsburgius sibi uendicauit, donec posterius eius Austriae Principes, urbẽ quoq; sui iuris effecerunt.

Sacconium autem proximum supra Sacconiũ. Rinfeldiam oppidum, insulam Rheni occupat, unde nomen fortẽ suum, quasi in sacco sita, traxit. Huic antiquissimũ uirginum cœnobium, Fridolini Scoti uiri sancti busto nobilitatum, initium dedit, multis magnorum Principum donationibus locupletatum. Oppidani hi ab aliquot inde seculis nobilissimis Habsburgiorum Comitibus subiecti fuere, aduocatiæ causa, quam illis Vestales hæderulerant, qua ratione etiam Lauffenbergij

bergij dominium obtinuere.

Lauffenberg. Est illud tertium ad Rheni ripam oppidum, cum arce munitissima monti imposita, quam nostro tempore tractus illius praeses Austriacus incolit. Nomen idem quod Catarractæ siue castrum siue montem sonat. Rhenus enim eo loci inter saxa conclusus multisq; scopulis impeditus, ingenti murmure de rupe cadens, mirè tumultuat, adeò ut naues superiore loco exonerare, uacuasq; funibus demittere necesse sit: ijs tamen aliquando nonnulli, uitam nihili facientes, sese committunt, unde idiomate nostro *Waghälß* appellantur. Paruit ab antiquo (ut ante memini) Habsburgiorum imperio, quorù stirps circa salutis annù 1200, dominiorum diuisione ita diducta fuit, ut quidam Lauffenbergeses dicerentur, quorum postremus Iohannes, Comitis Rodolphi F. anno 1383. inter uiuos egit.

VValdshut. Eorundem sceptrà VValdshutù quoque, oppidum quartù, in extremis Rauracorum finibus ultra Rhenum sub Hercynia sylua situm, agnoscit, ab iisdem, ut uolunt, conditum. Nomen à custodia duxisse uideretur, cuius illic contra syluam

con-

constituendæ, magna est opportunitas. Singula oppida æquali ferè interuallo ab inuicem disita, singulis pontib. Rhenum insternunt.

Succedit postea Sisgouiæ Landgrauia Landgrauia
uiatus Sis-
goix. rus, à Sissaci cultissimo pago, locum amœnissimum circa umbilicum eius occupante, denominatus. Hic olim à Iurasso monte usq; in medium Birsæ alueû extendebatur, maximamq; Rauracorû partem complectebatur, cuius iura ad castra Hôburg, Vualdenburg & Liechtstalli oppidum pertinentia, Henricus 7 Imperator, Othoni de Grandisone Episcopo Basiliensi, tradidit, quæ Humbertus postea Neoburgensis, mense Decembris, Anno 1416. ciuitati Basiliensi perpetuum possidenda uendidit. Hinc sanguinis iudicium, cuius erectæ furcæ indicia esse solent, per uniuersum eum tractum (et si loca quædam habeat alienæ ditio- nis) ad Senatum Basil. spectat.

Intra Lādgrauia eius limites Varn Varnsperg. spergium castrum amplum, non procul à Rinsfeldia, altissimo monti impositum est, unde ad oppida Rheni prospectus patet longissimus. Tiersteinijs quon-
dam

dam Comitib. paruit, fuitq; à Sigismundo Simonis filio, post terræ motus Ravaracos, quorum paulò post uberior fiet mentio, restauratum. Huius autem filio Othone, anno 1420 sine hærede masculino decedente, ad Falcosteinios barones transijt, qui arcem hanc Austriæ principibus pignoris loco aliquâdiu reliqueret, tandem verò anno superioris seculi sexagesimo secundo, cum toto eius dominio pro certa argenti summa Basiliensibus tradidere, Thoma Falcosteinio venditore. Hodie urbs eò præfectum mittit, qui magistratus nomine, pagis uigintiquatuor imperat. Cernitur adhuc intra arcis pomeria domus quædam, quam à Zielempijs denominant. Hos ego Tiersteiniorum uasallos fuisse reor, castrumq; sui nominis iuxta Vualtpachium (pagus is est prope Altkirch, Phirretensis ditionis oppidum) tenuere, cuius illie uestigia rustici monstrant.

Homburg. Ad meridiem Homburgienſe caſtrum ſpectatur, edito in loco prope inferioris rupis ſciſſæ iter, nobiliſſimorum quondam eius nominis Comitum ſedes. Hanc Vuernherus, qui poſtremi Rapperſuilentium

sum Comitis filiarum alteram uxorem habuit, cum in Heluetijs ad lacū Tigurinum ampliora dominia possideret, Othoni Episcopo Basiliensi, circa annum 1307 uendidit, cuius successor Humber- tus, eam cum territorio suo, mense Iu- lio, Anno 1400 magistratui Basiliensi æ- re accepto, tradidit, qui hodie adhuc præ- lectum eò mittit. Defecit Homburgio- rum stirps in prædicti Vuernheri Comi- tis filio, patri homonymo: prior enim an- no 1322 decedens, unicum filium Vuern- herum puerum adhuc reliquit, sex circi- ter annis parenti superstitem, cuius pos- sessiones Austriorum postea principes sibi uendicarunt, easq; Johanni Habspur- giorum Comiti, defuncti adolescentis materteram coniugem habenti, in feu- dum dederunt, inter quas etiam supra Basileam, Vuartenbergij montis castra recensebantur.

Versus occasum magis ad radices Iu- ræ, ubi superior scissa rupes dicitur, inter Vualden- burgum op- altissimos montes Vualdenburgum oc- pidum, totam conuallis latitudinem oc- cupans, situm est, castro in præalta rupe imminente. Nomen idem quod syluæ

castrum sonat, quāquam Rhenanus à uallo deriuet, quòd mōtis transitum eò loci muniat. Paruit olim Comitibus à Vroburg, de quibus aliàs plura mihi referenda, quorum ultimus Hermannus anno 1370. decessisse fertur. Trāsiit postea in Episcopi ditionem, siue id ob feudi reuerſionē, siue alia de causa factum sit, is enim omnē hoc dominium, unā cum Homburgia ditione anno supra citato, in Senatum Basil. transtulit.

Ramstein

Longiùs uersùs Birsam progrediendo, Ramsteiniorum baronum ditio occurrit, quorum progenies, anno supra millesimum quadringentesimum quinquagesimo nōno, defecit. Rodolpho Basileæ defuncto, de quibus plura afferam, cum ad huius tumulum peruenerō. Arx eorum præcipua, unde ipsi nomen sumpserunt, ad Basilienses, Gilgenberg ad Solodorenses, emptionis titulo peruenit, Zuingenſe autem castrum Birsæ fluuiio imminens, per apertionē feudi, ad Episcopatum redijt.

Gilgēberg

Zwingen.

Haud procul abinde Tiersteiniorum Comitum sedes fuit, arce nobili, quæ Solodorensibus primū oppignorata (eius

ius enim ciuitatis iure postremi Comi- Tiersteia.
 tes fruebatur) pleno tandē dominio ad
 eos deuenit. Monachus quidam Santal-
 banus annoratum reliquit, priscos ho-
 sce Comites, ante multa secula prope
 Vuitnaugiam (pagus is est Viesæ uallis,
 contra Basileam, uersus Hercynium ne-
 mus) castrum habitasse: affinitate dein-
 cum Vroburgensi familia contracta, post
 obitum cuiusdam de ea stirpe Comitum,
 recens dominium matrimonij iure ob-
 tinuisse, atque illic arcem priori cogno-
 minem extruxisse. Verum quum mihi
 non constet, qua authoritate illud scri-
 pserit, fides penes authorem sit. Defece-
 runt Tiersteinij, anno 1519, Henrico Co-
 mite defuncto.

Reliquum Birsæ tractum, primum ubi
 Lucelæ undas excipit, oppidum *Lauffen* Lauffen
 binis uerò supra miliarib. quo loco Sor-
 næ fluuiolo augetur, oppidum *Deli*, seu Telschberg.
Telamontium, uulgò *Telschberg* occurrit.
 Illic Gallici sermonis initium.

Intermedium locum, *Telamontio* ta-
 men propinquiorem, ubi uallis artissi-
 mè coit, exiguus superest uiculus *Sou- Songeres.*
geren, quem tamen castra quondam ad

utramq; fluuij ripam rupibus illis impo-
 sita, quorum etiamnum muri prominēt,
 circumsepsere, ita ut munitissimū fuis-
 se locum uideatur, qui iusto exerci-
 tui iter præcludere potuerit, hostesq; uel
 sola lapidum multitudine obrutere. Hic
 prisca seculi Comites eius nominis habi-
 tauerunt, quorum in diplomatibus fit men-
 tio. Vdalricus enim de Sougere, coniu-
 gis filiorumq; consensu, cœnobio S. Al-
 bani Basiliensi, medietatem ecclesiæ, cū
 agris, syluis, seruis & ancillis in uilla
 Kempiz, duorum infra urbem milliario-
 rum ad Rhenum, Anno 1102 donauit. V-
 delardi autem Comitis de Söhires uel
 Soeres, cœnobij Lucelæ institutio, non
 procul abinde sita, eiusdemq; confirma-
 tio, à Conrado Imperatore, anno 1139, Ar-
 gentinæ data, meminit. Quando proge-
 nies ista defecerit, ob temporis longin-
 quitatem ignotum esse arbitror. Ferunt
 tamen proximis seculis, munimentum
 ultra Birsam, quod ipsi *Die Vorburg* appel-
 lant, quasi Telamontij propugnaculum,
 in castra duo, *Die obere vnd nidere vestung*, di-
 uisum, Tiersteinios habitasse, qui ut So-
 gerenium uicini, ita & hæredes fortè
 fuere,

frère, in quorum manibus, ob deprædationes perpetrataq; latrocinia, combustum fit. Tractus is omnis, ultra etiam Rauracorum fines, Basiliensium præfuli paret.

Basileam propiùs secundùm Birsam, arces tres aliæ spectantur, Dorneck, Birseck & Monchenstein, quarù primâ à Io. Bernhardo de Efringen, ciue Basiliensi, anno 1484 Solodurenses sibi cõpararunt, Austriacorum strage anno pòst decimoquinto à Heluetijs facta, nobilis: tertiâ, Monachorum domicilium, à Thuringo Monacho, Maximiliani Cæsaris consensu, Basilienses anno 1518 emptionis titulo acquisuère, quum eam pignorum iure aliquandiu tenuissent: Media Episcopo ab antiquo paret, habetq; suum quolibet territorium.

Dorneck
Mõnchen-
stein.
Birseck,

Supra ueterem Rauricam inter meridiem & occasum uno ferè milliario Liechtstalli oppidum est elegans satis, opportuno loco situm, uniuersis istac per Heluetiam uel ad Insubres, uel Allobroges proficiscentibus, obuium. Adiacet Aergitiz amni, qui è conuallib. sex proximis, singulis fluuiolis siue torrentibus

Liechtstall-
lum oppi-
dum.

Arragonia.

auctus, rectà Boream contrà decurrens,
 & priscam olim Rauricam interfecans,
 Rheni undis miscetur. Io. Stumpfius re-
 rum Helueticarū scriptor diligens, istius
 fluuij tractum Arragouiam, ante sex se-
 cula nūcupatum esse, ex monasterij San-
 gallensis diplomate quodam, colligit.
 Paruit oppidum hoc Homburgij olim
 Comitibus, à quibus eadem profus ra-
 tione qua cætera, Episcopis interuenien-
 tibus, ad Senatum Basiliensem peruenit.
 Is è ciuium numero Pætozem quotan-
 nis cōstituit, qui cum Senatoribus duo-
 decim, rebus administrandis iuriq̄e di-
 cendo præest.

CAPVT III.

*Loca priscis Rauracis habitata. Augustæ excidium
 atq; ruinae. Castra deserta. Priuato-
 rum arces cultæ.*

ENarraui breuiter Rauracorum oppi-
 da castraq; publica. Restant priua-
 torum multa, quorum nonnulla e-
 tiamnum hodie habitantur, plæraq; au-
 tem in rudera abierunt, uel deserta colu-
 bris atque noctuis frequentantur. Anti-
 qui-

quiritus enim multa nobilitas hos montium atq; conuallium anfractus coluit.

Speſtantur primùm ſupra Baſileã exiguò ultra Biſſam interſtitio, in capite Vuartenberg. montis, uerſus Rhenum longiùs procurrentis, trium deſertarum arcium, manualis torméri iactu abinuicem diſtantium, ruinae, quarù media, amplam turrin præſentans, firmiſſimis etiamnum muris procul ſpectabilis exiſtit: Vuartenbergens ſes uulgò nuncupantur, hoc eſt, cuſtodia montis. Pleriq; hoc Valentiniani Robur fuiſſe opinantur, quod eum prope Baſiliam contra Alemannos extruxiſſe, Marcellinus retulit. Verùm hiſ ego non aſſentior, cùm animaduertiſſimè munimèta omnia ſpecularum cuſtodiarumq; gratia condita, à Germanis *Swartbeuſer*, montibus uerò impoſita, *Swartenberg* dicta eſſe. Ita binæ arces ultra Arolam, quà Zoſingam Ergouiorum oppidum itur, *Swartberg* ſuperior & inferior, dicuntur, nec procul abinde tertia diſtat, *Swartfels* nomine. In Turgouia editiſſimo loco ſitum eſt caſtrum *Swart*, baronum quondam huius nominis, è quibus Alberti Cæſaris interfectorum unus pro-

dijt. *Wartsee* lacui Acronio adiacet, Blauerorum hodie domus, pluraq; eius nomenclationis sciens prætereo. Locum Roboris illius Romani, cui nominis istius haud obscurum uestigium remansit, postea (si meæ quid ualent coniecturæ) designabo. Castra autem de quibus in præsentiarû sermo, Homburgiæ quondam ditionis fuisse, ex instrumentorum apocryphis constat, quæ quomodo ad Lauffenburgensis stirpis Habsburgios deuenierint, antea memini.

Schauenburg. In eodem tractu ulterius paulò, Schauenburgum spectatur, quod idem ac speculam montis sonat, unde ad Rheni decursum liberrimus prospectus datur, quæ tamen unà cum prioribus, à ducētis annis terræmotuum uehementia còqualifatum, incultum iacuit.

Prattala. Planitiem infra ad montis radices amplissimis pratis uirentem, Prattala uicus cū arce eleganti tenet, cuius loci dominium nobilium ab Epringen fuit, Basiliensibus postea pretio datum. Locus adhuc in promontorio quodâ illic monstratur, ubi arcem olim (fortè ante recentem hanc conditam) ingenui hi coluere,
di-

dictam *Zum Adler*, id est, Aquilæ castrum: unde præter deaurati scuti insigne, aquilæ transuersæ fuscæ coloris effigiem habentis, quod uniuersæ familiæ gentilium est, aquilam etiam supra galeam prominentem, ornamenti loco inter arma gessere.

E regione ad Rheni ripam, circum *Augusta Romanorum* Aergitiæ fluuij ostia, uetus illa celebrisq; *manorum* Rauracorum ciuitas stetit, cuius Ptolemaeus, Ammianus alijq; authores meminere. Hæc uniuersæ quondam gentis caput, à proprijs incolis, unà cum Heluetijs uicinisq; aliquot populis in Galliâ migraturis, in cineres redacta fuit. Illis autem à Iulio Cæsare ingenti clade ad patriam repetendam præter expectationem suam repulsis, cum ipsa urbs tenuibus ædificijs instaurata, loco Germanorum ferocitati refrenandæ accõmodo, sita esset: Augusti Imp. auspicijs, per L. Munatium Plancum uirum Consularem, Romanis illuc ciuibus deductis, Colonia facta, inq; splendidiorẽ cultum paulatim reuocata est, Augusta in honorem Cæsaris appellata. Cui rei testimonium perhibet uerustissima inscriptio, quæ

Caietæ regni Neapolitani urbe, turris cuiusdam lapidi insculpta cernitur, sic habens,

L. MVNATIVS, L.F. L.N. L.PRONEP.
 PLANCVS. COS. CENS. IMP. VII VIR
 EPVL. TRIVMPH. EX RHETIS, E-
 DEM SATVRNI FECIT DE MANV-
 BIIS; AGROS DIVISIT IN ITA-
 LIA BENEVENTI, IN GALLIA CO-
 LONIAS DEDVXIT, LVGDVNVM ET
 RAVRICAM.

Præter autem Coloniæ conditione, uestigia eius quæ in campis undique super sunt, urbem hanc minimè exilem fuisse, docent. Namq; ad utriusq; amnis ripam amplo circuitu terra effossa, ruderumque ostentat, ita ut non solum numismata multa, sed aliæ etiam antiqui operis res quandoque inueniantur, possentq; multò plura Romanæ antiquitatis in lucem proferri, si quibus altiùs terram scrutari liberet, quæ alioquin sepulta latent. Quibus etsi locus careret, unicum tamen Marcellini testimonium sufficere possit, qui Iuliani ætate sub Romana militia terris hisce perlustratis in concisa Galliæ descriptione sic ait: Apud

Sequa-

Sequanos, Byzantios uidimus & Rawacos, alijs potiores oppidis multis.

Excidium eius quod attinet, suspicor Augustæ eam unà cum Vendonensi, Argétarien-
Rauricæ inae
 si alijsq; pluribus urbibus atque castris, teritus.
 funditus euersam esse, quum Orbis me-
 rus atq; flagellum Attila Hunnorum ty-
 rannus, infinita barbararum gentiũ mul-
 titudine, ipsorum etiam Alemannorum
 uiribus stipatus, populabundus in Gal-
 liam penetrauit, & quæcunq; ad Rhenũ
 munita deprehenderat, furiosè expugna-
 uit, atq; excidit. Sigismundi sanè Bur-
 gundionum regis copias, progressum
 eius in Basiliensium finibus remorari
 uolentes, profligauit. Cumq; post in Ca-
 thalaunicis campis à Romanis, Franco-
 rum, Gothorum atq; Burgundionum re-
 gum auxilijs repulsus fuisset, furijs per-
 citus, in omnia quæ redeundo incidere
 loca, simili atrocitate debachatus est. Vn-
 de Sidonius Apollinaris, eo tempore a-
 pud Aruernos Episcopum agens, episto-
 larũ lib. 7, ad Ferreolum, eum Rheni ho-
 stem non temerè dixit. Incidit ista cala-
 mitas, in annum salutis 451, quæ gene-
 ratim ab authoribus ita relata est, ut sin-
 gulorum

gulorum locorum excidia sub uniuersali delituerint. Numismata sanè Romana, quæ in agris undiq; aratro subactis, in hūc usq; diem post tot secula reperiunt, subitā hrominibus eorumq; fortunis cladem illatā esse, manifestè declarant.

At si quis libelli Prouinciarum auctoritate motus, quod castrum Rauracense uocat, Castrum post desolationē hanc illic erectum fuisse contendat, eò fortè colle, in quo nunc tot ruinae spectantur, cum eo non admodum pugna uero: id enim ab Hungaris postea, Bauariam, Alemanniam pluresq; terras, sub Ludouico Arnulphi Imp. filio, uastantibus, quemadmodum & ipsa Basilea excindi potuit.

Superest illic ultra Aergitiam uicus humilis, citra uerò, præter hospitium, publico sumptu erectum, aliquot Basilien-sium ædes satis magnificæ, quas cum Vuernherus Vuöllflius, & Ambrosius Frobenius non ignobiles ciues ante paucos annos conderent, uarias antiqui operis res ex terra erutas inuenère. Locus nomen adhuc Augustæ retinet. Ex-gant prope annum, ad collem quendam
lacræ

laceræ turrium quadratarum structuræ, supraq; eum tres vel quatuor aliæ, puteorum instar: semicircularis tantum figuræ, ex secto lapide factæ, atque in profundum demissæ, quæ cui seruerint usui, ignoratur. Præterea meatus quidam abhinc subterraneus secundum imam montis accliuatam, ultra Liechthalli oppidum ad uiculum usq; *Beiken*, trium horarum itinere distantem, ducitur, altitudine sua uiri staturam superans, qui quanquã multis in locis ruptus terraq; repletus sit, alibi tamen longitudinem eius supra triginta passus subire licet. Aquæductum fuisse libramentum cæteraq; uestigia docet. Vulgus appellat *Das Heidenloch*.

Montana illic secundum fluuij decursum, ante secula aliquot nonnullas nobilium domos, uelut in antiquæ Rauricæ suburbanis, habuere. *Fülisperg*. *Fülisperg*. Primò, propè eiusdem nominis uicum, *Vicedominorum Basiliensium*. Deinceps uerò *Elbis*, & *Burghaldè*, ubi nomina tantum *Elbis* & *Burghaldè* & indicia castrorum supersunt, quemadmodum & *Muntzachij* in opposito monte, ad *Rosariensis* uallis exitum, ubi

bi communis adhuc parochia est, quam
prisco tempore quinq; equestris ordinis
familias, diuinorum causa frequenta-
re solitas fuisse, maiorum relatione in-
notuit.

Supra Liechtstallū in dextro mōte, p-
Selbisberg. pe uicū *Selbisberg* monumētum aliquan-
do in agris repertum fuit, sepulti corpo-
ris ossa atq; militare baltheum argen-
tatis fibulis ornatum, continens. Sed &
Pusiopagi, qui sexaginta focorum circi-
ter uicus est, sub proximæ conuallis in-
Bpbēdorff. troitum, uulgò *Bübendorff*, nominis eius-
dem ingenuos habitasse, literarum sigil-
Cifen. lorumq; indicio constat. Cifniæ præ-
rerea, loco conuallis eius minimè infre-
quenti, ingenuorum ab *Eptingen*, qui se
Cifnenses uocitârunt, ubi nunc paro-
chia uisitur, domum eminuisse, accolæ
Riffen- perhibent. In supremitate, prope *Rigolts-*
Acin. *wiler*, pagum ad Iurassi pedem, ubi ab a-
quarum casu nomē traxit, *Reifensteinij*
castri ruinæ uisuntur, fruticibus impedi-
tæ, lemuribus item infestatæ. Hic ego
ingenuos quondam de *Rigoltswiler* habi-
tasse arbitror, quorum memoria facta-
rum donationum causa, instrumentis
ceno-

cœnobij *Schöntal*, non procul abinde siti, conseruata est.

Monte intermedio, qui uallem hanc ab altera, quâ *Vualdenburgum* iter est, separat, præalto infidet saxo, castrum *Waldenstein*, fossis antemuralibusq; satis munitū, à nobili uiro *Bernhardo Brande Tr.* plebis *Basil.* recens in meliorē cul- tum reuocatum: à quo aliud, *Gütensfels* appellatum, prisca ætate nō procul abfuit, utrumq; tum ab *Eptingerorū* progenie habitatum. Memorantur & alia uicinis in locis, de quibus nihil præter nomina superest.

*Walden-
stein.*

Gütensfels.

In *Sisgouienſi* tractu ad principis pagi dextram, cōuallis exit, in qua arces fuere *Rencken*, *Eschen*, *Ruch Eptingen*, &c. unde amplissima *Eptingerorum* familia no- men habet, quorum stips in triginta cir- citer ramos dilatata fuit, solo cassidum ornatu discrepantes, cuius specimen, sepulturæ eorum supra uiginti in uicino *Vestalium* cœnobio *Olſberg*, exhibent. Plurima namq; ea nobilitas apud *Rau- racos* loca tenuit, è quibus etiā *Bischoff- steinium* fuit, cuius rudera supra *Sissacū*

*Eptinger
thal.*

*Bischoff-
stein.*

in

in quod nunc Offenburgij iuris aliquid feudi loco possidēt. Fuit & Entenberg prope *Wenstingen*, & si quæ alia, à me præterita.

Kienberg.

Iurassum præterea eo tractu nobilissimæ olim familiæ coluere. Nam & Kienbergij barones illic sedes habuere, ubi pagus huius nominis reliquus, ijs multò antè extinctis. Meridianum præterea latus collapse arcis Vroburgensis ruinas ostentat, unde potentes illi Comites, aquilam nubibus tectam insignium loco gerentes, denominati. Versus Rhenum quoq; nō procul à Vualdeshuto, Bernouuæ gentis heroes, ante trecentos annos dominium cum castro tenuere.

Vroburg.

Bernouu.

C A P V T I I I I.

Rauracorum Cœnobia.

Bellelay.

Sed neq; Cœnobia terræ Rauracæ mihi reticenda uidentur. Ex eorum numero Bellelagium primò sese offert, non procul à petrea porta, Benedictinorum monasterium, instituti Præmonstratensis, duodecimo post Christum seculo ortum, tali (ut eorum annales habent)

occa-

occasione. Sigenandus ecclesiæ collegi-
atæ, quæ est in Grandi ualle Præposi-
tus, circa salutis annum 1140, uenationis
causâ in ulteriorem syluam progressus,
ac suam satis opimû cõspicatus, cum e-
ius uestigia comitibus desertis incau-
ritus sequutus fuisset, in obscurissimi ac
impediti nemoris tesqua, nullis unquã
hominibus frequentata, incidit. Hinc i-
gitur sese eripere tentãs, magis magisq;
deuius, nec ullam exitus uiam reperiens,
noctem intra solitudines transigere co-
gitur. E' quibus cum sese nec sequenti
die per montium saltus oberrans, expe-
dire posset, nec quisquam itineris mon-
strator inclamanti responderet, animo
consternatus, fãsi tandem erigendi uo-
tum Deo concepit, si eum noto itineri
saluum redderet. Cuius cùm tertio tan-
dem die compos factus fuisset, non mul-
to pòst sacrarij erectione, in eo monte,
uotum exoluit, cui deinceps monasticæ
uitæ religio accessit, ita ut Ortliebus Ba-
siliensis Episcopus, Anno 1170 Abbatia
illic erexerit, multisq; iuribus donau-
erit. Nomen hinc eo idiomate speciosum
suum denotat.

Grandis

Monster im
Granwalt.

Dignus Ger
manus.

Grandis uallis autem monasterium quod attinet, tradunt, diuum Germanū, Optardi uiri nobilissimo loco apud Tre uiros nati, filium, à Modoaldo urbis eius Pontifice educatum, postea uerò monachum factum, ad Gundonij Principis terræ illius preces, Vualberto abbate, ex Luxouisiensi cœnobio cū fratribus aliquot, eum in locum à Principe illis designatum, concessisse, atq; monachalis uitæ instituta docuisse. Præterea supra Telamontium, angustias eas, p̄ quas Birsia prope Rennendorf cautibus exasperata exit, patefecisse, de quo Sebastianus Brand in uita eius sic cecinit,

Difficilem introitum montis Germanus apertum,

Et geminas portas parte ab utraq; facit.

Cernitur usq; hodie patefacta per ardua saxa,

Per scopulum, & petras, mirificam esse uiam.

Quam medius gurges interfecat: inde per ima

Vallis, ad oppidulum defluit unda Deli.

Mortuo tandē Gundonio pio principe, filios eius improbos Cathicum & Cathelmundum successores, parentis donationes nouæ huic ecclesiæ factas, rescidisse, religiososq; uarijs modis afflixisse, ac demū armata manu, alter quidem

dem per Sornæ uallem descendendo, al-
ter uerò secundùm Birsam ascendendo,
cædibus atq; rapinis omnia defcèdasse,
simulq; Germanum uirum sanctum tru-
cidasse, 9 Kal. Martij, anno septimi secu-
li non satis certo. Bertham deinceps, Pa-
terniacensis cœnobij fundatricem, Ru-
dolphi Iurensis siue Burgundiæ regis ui-
duam, quæ è Comitibus Vroburgensi-
bus, non Friburgensibus, nata fuit, circa
salutis annum 932, Canonicorum Colle-
gium illic instituisse, inuenio, qui hodie
Telamontij habitant, & Ecclesiam ante
quadriennium circiter igne cœlesti de-
formatã, ut liquefactæ etiam turris nolę
defluerint, reparant. Distat à Basilien-
sium ciuitate milliaribus quinq;, à Solo-
dorensium duobus.

Ad decurrentis Birsæ dextrum latus
uallis ad Meridiẽ abit, in quã supra Tier-
steiniorum nobile castrum, diui Vincen-
tij monasterium est, professionis Bene-
dictinæ, nomine *Beinwiler*. Initium sum-
psit eadem ætate qua Lucelesse, autho-
ribus Nokero, Oudelardo, Burchardo
atque Vdalrico, uiris nobilibus, in quo-
rum proprietate initidò cõstruẽtum fuit,

Beinwiler

ut diploma cōfirmationis Friderici Baro-
barossæ Imp. apud Vlmam, anno 1152 fa-
ctæ, sonat. Cuius hi familiæ fuerint, nō
exprimitur. Ego eos Sogerensis profa-
pię fuisse reor, sola nominū coniectatio-
ne ductus. Oudelardum enim ē funda-
toribus unum, Cœnobij aduocatum e-
gissē, præfatum instrumentū docet, quō
etiam sancitum, ut defuncto eo, proxi-
mus illi hæres in officio succederet. Ou-
delardum porro Sogerensem Comitem
per ea tempora in uiuis fuisse, antea mo-
nui. Hisce igitur deficientibus, aduocati
fortē munus ad Tiersteinios Comites
deuenit, qui anno 1240 atque deinceps,
dignitatem eam in protegendo Cœno-
bio eiusq; mancipijs, uillarum *Liel, Nuge-
rol, Erisweiler*, &c regendis, sustinuere, at-
que ab Imperio feudi loco tenuere.

Litzel

Ad læuam autem Birsæ ultra Lauffe-
mium oppidum, Lucela uallis occurrit,
extra Rauracorum quidem ante defini-
tos limites ad occalum magis excurrēs,
ipsis tamen Iurassī montanis clausa, cu-
ius supremum locum eius nominis Cœ-
nobium occupat. Cœpit id non multo
post, quàm Cisterciensis propositi religio
(quæ

(quæ reliquis Benedictinæ familiæ professionibus syncerior uidebatur) apud Burgundos introducta esset, anno supra millesimum plus minus centesimo tricesimoq; Fundatores fuere Hugo de Calmillis, Amedeus de nouo castro, & Ricardus de Môte falconis, uiri illustres atque nobiles, nõ solum loci participes atque possessores, uerum etiã apud Ansericum Bisuntinum pontificem atque Bertolfum Basiliensem præfulem pro monachis intercessores, ut illorum auctoritate huius loci religio sanciretur, testibus cõfirmationum diplomatibus, quorum primum à Humberto Archiepiscopo Bisuntino, & Adalberone episcopo Basil. Anno 1136 datum est, reliquorum nobilium aliorumq; donationes uarias complectens: alterum à Conrado 2 Romanorum rege, precibus Ortliebi Episcopi triennio post impetratum, tertium ab Eugenio 3 pontifice Altrissiodori, anno 1147 acceptum, Christiano quodam primo sodalium illorum præside.

Huius Ordinis fœminæ, circa hæc tẽni Michelact. den
pora Michelueldiæ, dimidio infra Basileam miliario, ubi nunc Pandochium est,

est, confedere, Lucelensem etiam Abbatem superiorem suum agnoscentes, quæ tamen postea Blotzhemium, in uicinum ditionis Austriacæ pagum, concessere, ibique templum cum monasterio condidère.

Supra ciuitatem, infra Vuartenbergia castra, retro Mutenzam populosissimū pagum, cœnobiolum fuit cum sacello cæterisq; necessarijs ædificijs, muro circumctum, in arcta ualle, Germ. *Engenthal*. Id Monachorum subsidio (ad quorum territorium locus olim spectabat) mulieres uelatae, quas Beginas uocitarunt, siue sorores de tertia Francisci regula, incoluere, quando post diuturnam monachorū conflictationem ad longum alibi descriptam, anno 1411, domus earum uiginti circiter, in ciuitate Basiliensi abrogatae fuere, omni earum religione explota.

Desolatum est anno 1525 agricolarum furore, quando ex omnibus Basiliensium præfecturis congregati, cõtra Magistratum suum ad ipsa urbis usque mœnia arma ferre ausi sunt, cuius rei historiã suo tempore expediam.

Haud maiore supra Birsam interstitio,
loco

loco tamē huic opposito, ad ripam Rhe-
ni, in media sylua ædícula fuit, German.
Das Rothauß, sodalium aliquot, eremiticā *Rothauß*.
uitam profitentium, habitaculum, qui se
à Paulo nobili Anachorera, qui Decij &
Aureliani Impp. persecutionibus ui-
gentibus, annis 96 uitam in solitudini-
bus transegit, Paulinos uocitârūt. Quan-
do contrubernium id defecerit, incertus
sum. Successere tamen Beguinæ, quibus
cum furibundi coloni, anno prænotato,
grandia damna intulissent, in montem
proximum sub desertam Schouenbur-
giorum arcem, in locum à hominū con-
uersatione semotiorem, commigrârūt.
Hodie prisca earum sedes adeò splendi-
dis ædificijs culta est, ut nobilissimo cui
que sufficere possint.

Porro Rinfeldiæ ad occasum uallis est,
inter iustę altitudinis montes, per quam
Feria rius, Austriacam ditionem à Basi-
liensi dirimens, defluit. In ea Olsperg *Olsperg*
giū, nobilium puellarū cænobium, quò
circumsidens nobilitas, etiam ex Comi-
tum genere, filias suas religiosæ uitæ e-
mancipatas, quondam ablegare solita
fuit. Quo authore & tempore ortum
C 3 sit,

fit, ob inopiam instrumentorum, quæ beneficiis huius loci incēdijs consumpta sunt, non constat. Io. Heroldus quidē Cadelochi Arragouię Comitis (is sub Arnulpho Imperatore uixit) filio tribuit, à quo Cadolsberg, id est Cadelochi mons, corrupto dein nomine Olsperg, appellatū sit. Verū cum opinionis eius testem non habeat, incertum relinquitur. Verisimile est, ob Cistertiensis ordinis professionem, ea ætate cepisse, qua religio ista apud Burgundię Cistertium pullulauit, quod in annum 1098 authores referunt. Præter nobilium monumenta nihil quod antiquitatem respiciat, ob temporum iniuriam, illic superest. Rusticorum postremum tumultibus, quibus cœnobium id extremè spoliatum est, ista religiosarū uita dissipata fuit: ante paucos tamen annos per Alsaticam Austriorum Curiam restaurata.

Haud procul ab inde alia monialium domus cū sacrario stetit, quod ab hereticis *Iglingen* nuncuparunt, ubi Olspergensis congregatio uillas quasdam seu prædia rustica prius habuerat. Locum hunc religiosa quædam societas, ab Olspergensis

genſi conuentu, Margarita de Hungerſtein Abbatiffa, circa ſalutis annũ 1420 multis precibus, impetrauit, perpetua ſubiectione oblata. Rinfeldiæ autem hoc Beguinarum collegium prius egerat, unde exactas eas fuiſſe reor, quod ſentiam ſuam deſerere nollent, quæ tum publicis Epifcopi proceſſibus proſcripta atque damnata erat. Hodie ſolo curatore adminiſtratur.

Præterea ſupra Vualdenburgum in Iura monte cœnobium uiſitur, cui titulus à loci elegantia, *Schöntal*, id eſt, ſpecioſa ual *Schöntal*. Debetur id priſcis Comitibus à Vroburg, qui alodium ſuum ampliſſimum eo loci cœnobitis hiſce emancipârunt, unà cum uiciniſ eccleſijs uillisq; Tittertè & Bennuila, circa ſalutis annum 1150: nominatim autem Aœlbertus de Vroburg cū Sophia cōiuge, filijsq; Volmaro & Ludouico, laudâte Ortlicbo Baſiliëſiũ præſule, de eadem ſtirpe prognato. Benediçti religionẽ primũ amplexi ſunt, poſtea ad Auguſtinenſiũ regulam deſcère. Antiquitatis indicia, quorum illic multa fuerunt, ruſticorum ueſania, anno illo plurimis monaſterijs fatali, poſt hoſtilia

stiles omnium rerum direptiones, uastauit & aboleuit. Templum eius uicinis Langenbrugensibus parrochia loco hodie inseruit, quorum aedicula sacra igne fortuito ante annos aliquot conflagrauit. Locus is longi pontis nomē habet, quod uia illic per montem cæno impedita, pontis instar, lignis constrata sit. Reliqua cœnobij aedificia uillico habitationem præbent, qui Prochotrophij Basiliensis armenta curat.

Non procul inde petra cernitur alta, turris ad instar rotunda, quam nemo citra scalam adminiculum conscendere potest, è cuius summitate ad utranq; uia ascensus atque descensus, prospectus patet. Murorum reliquiæ illic inuētæ sunt, existimaturq; speculam olim fuisse.

Seckingen

Seckingense uerò cœnobium quamquam superius tetigerim, tamen ne antiquissimum & nobilissimum uniuersæ huius regionis, leuius perstrinxisse uideat, pauca hæc superaddam. Conditum est, teste Norgero S. Galli abbate, qui ante septem ferè secula fundatoris uitam descripsit, anno supra quadringentesimum nonagesimo quinto, à diuo Fridolino

lino Scoto, quem regis illius filium fuisse perhibent. Hic sub Clodoueo Francorum rege, Christum prædicandi causa ex transmarinis terris, ad Hilarium Pietauensem episcopum in Galliam ueniens atq; Burgundiam, cœnobia aliquot instituit. Post uaria demum pietatis exempla, ad Rheneses hæc regiones progressus, Seckingæ locum delegit, ut ædem illic religioni dicatam strueret.

S. Fridolinus

Cæterum ab accolis inde deturbatus, plurimisq; iniurijs affectus, cum illustri loco natus, illustre etiam nomen sanctitatis fama sibi comparasset, Clodouei præsidio (cui tum post deuictos Alemannos terra isthæc parebat) insula dono accepta, Sanctimonialiū collegium erexisse, eiq; diuinorum oraculorum interpretatione, ad finem usque uitæ præfuisse, scribitur. Scio si quis singula ad uium refecer, tempora isthæc cum suis rebus non satis congruere.

Inter miracula illi attributa numerantur, eum solis precibus Rheni undas bifidas fecisse, ut alueo duplici circumfluo, collegiū intra insulam concluderet. Præterea cum è duobus fratribus, Claronen

Miraculosa
facta

sium apud Heluetios dominis, Vrso integram regionis eius sibi debitam partem, S. Fridolino moriens legasset, atq; id Landolphus fratrum alter, Vrsonem extincto, rescindere & ad se rapere tentasset: Fridolinum Vrsonem à mortuis excitatum iudici adduxisse, ut uiuo eius testimonio fratris conatus reprimere-
 rur. Quo illum miraculo comotum, non solum fraternam partem deseruisse, sed suam insuper diuo Fridolino adiecisse. Hinc illi uersiculi:

*Prædia pro Domino dant fratres: hic Fridolino.
 Tempore post multo negat alter, fratre sepulto.
 Suscitatur hunc testem Dominus, ducitq; benignus:
 Turba timore tremat, sanctus sua iura redemit.*

Hinc Claronenses iuris monasterij Seckingensis ab antiquo fuere, quod & annua legatione, missis ad hanc Fridolini basilicam muneribus, testari consueuerunt, nisi quod multis immunitatibus donati, non ut aliarum ecclesiarum mancipia seruiant.

Aduocatos habuit primum Francorum, postea Austrasiarum, inde uero Germanorum reges, usque ad annum 1181, quo Fridericus Augustus inter filios imperium

perium distribuit. Tum enim Othoni Burgundia celsit, simulq; huius loci aduocata, ut ex ueteri formula pacis, finiu inter Vranienses & Claronēses designationem cōtinens, patet, Claronæ, 3 Kal. Septēbris, Dominicæ incarnationis anno 1196 perscripta, in cuius fine ista leguntur: *Et ne ista commutari possint, sigillo Otonis Palatini Burgundiæ, presens charta impressa est, quia ipse est Aduocatus Claronensium.* Sigillum autem Aquilæ effigiem habet, capite ad pectus inclinato. Stirpe horum Principum deficiente, aduocati munus uicinis Habsburgiorum Comitibus delatum est, quo etiamnum Archiduces Austriæ funguntur.

CAPVT V.

Urbis Basiliensis situs, primordia, nomen.

Nunc ad BASILEAM gentis primariam urbem initio mihi profectam, transeo. Sita ea est ad Rhenum flumen, exiguo infra Birsæ ostium interuallo, in Boreo Rauracorum angulo, Sequanis Cismontanis confini, loco aeris amœnitate salubritateq; commendatiss.

Basilica Rauracis conuincitur.

datissimo. Communi tamen hominum suffragio Rauracis potius quam Sequanis attribuitur, uel quod ex antiquæ Rauricæ cineribus Phœnicis instar emerferit, uel quod Episcopatu florente, præter Ecclesiasticam iurisdictionem, magnæ parti imperârit, atq; hodie etiam ampla terræ huius portio tam Præsuli quam urbis Magistratui subijciatur: uel quod qui se primum Rauracenses Episcopos nominarunt, Basilienses postea dici maluerunt. Occupat conuallis leniter accliuus exitum, quam à limi copia (totus enim tractus eius argillofus existit) uulgò *Das Leimthal* appellant, ita tamen ut utrunq; cliuum spacioso circuitu complectatur. Birsicus fluuiolus in supremitate uallis, ex monte Blauio, Iurassi brachio, ortus, eam per medium secat, elotisq; sordibus prope pontem in Rhenum exit. Vtteriorem ripam urbs minor tenet, quæ temporis successu, ut postea diceretur, huic accreuit.

De urbis origine coniectatio.

Coniecturæ sunt non leues, eo loci ubi Basilea hodie constructa cernitur, Rauricorum Augusta adhuc florente, passagium siue traiectum fuisse, rerum in Germa-

manicum solum, uel ecōtra, transfuehendarū. Eius enim magna illic opportunitas esse uideretur. Rhenus namq; unico ibi alueo, in plures alibi diuisus, altis minime crepidinibus, nullis itē aquas exasperantibus scopulis, placidè decurrit. Vnde nō inepta cōiectatio, ob hominū eò commeantium frequentiam, nauiculariorum habitationibus diuersoria domosq; alias accreuisse, locumq; paulatim pluribus ædificijs cultū fuisse, præterea commercia illic agitari cœpta. Ipsam deniq; loci commoditatem, Augustalis Rauricæ positum longè superantem, quæ & plurimis fontibus irrigua esset, homines inuitasse, ut ædes ædibus coniungerent, atq; has habitandi sedes deligerent. Beati Ianè Rhenani antiquitatu Germaniæ peritissimi uiri, opinionem, quā ex eruditorum hominū atq; euiscemodi rerū studiosorū, sentētia hauserat, multis admodum probari uideo. Quod si & hæc eius opinio labe non caret, qua Ariouistum Germanorum regē, cum C. Cæsare in Sequanis congressum, eo loci in fugam uersum fuisse colligit, Ariouistū ubi nunc diui Apollinaris cœnobiū est, fuga.

uno

uno milliaro Basileæ ad occasum distan-
te: nulla dubitandi occasio relinquitur,
quin hoc in loco, quem passibus circiter
quinq; millibus illinc abfuisse scribit, ad
Rhenum peruenerit, ubi per pauci aut ui-
ribus confisi tranare contenderint, aut
inuentis linitibus saluti consuluerint, i-
pse autem nauicula ad ripam deligata,
profugerit. Vnde manifestum, linitium
nauigiorumque illic frequentem usum
fuisse, quæ Germanis ex periculo sese
propicientibus, fors ipsa obtulerit.

Cæterum ducentis pluribusue post
Christum incarnatum annis locum ad-
Tempus e- huc obscurum aut non magnopere cul-
natæ urbis. tum fuisse oportet, cum illius nec Geo-
graphia Ptolemæi, neque Antonij Aug.
Itinerarium (quod Camberim tamē uul-
gò *Kems*, pagum duobus milliaribus in-
feriorem, non prætermisit) ullam men-
tionem fecerit. Rauracos sanè unà cum
Cæsare, Plinio, alijsq; norunt, Basileam
uerò prorsus tacent. Inter probatos ego
authores Ammiano Marcellino antiquo-
rem inueniri non reor, qui Basileæ no-
men prodiderit. Is trecentis sexaginta
circiter post Saluatorem annis, terras ha-
sce

seè perlustravit, atque Valentinianum
 Cæsarem, Gratiani Aug. fratrem, pagis
 aliquot Alemanniæ vastatis, propè Basi-
 liam (quam nostram fuisse omnes histo-
 riæ circumstantiæ docent) contra indo-
 mitam eorum potentiam, munimentum,
 Robur acrolis dictum, condidisse testa-
 tur. Id hodiernum Cathedralis ecclesiæ
 locum tenuisse, postea dicitur.

Quamquam enim Phlegon Trallia- Phlegontis .
Tralliani
locus.
 nus, Adriani Imperatoris libertus, libel-
 lo de Mirabilibus & longævis, in Cata-
 logo eorum qui centum annos vixerunt,
 P. Neuium, L. F. & paulò post, Saluiam
 Varenam, P. F. tantæ ætatis homines Ba-
 fileam tulisse, ex censuum cõmentarijs
 referat: eum tamè de alterius cuiusdam
 nationis urbe loqui, nihil addubito: præ-
 fertim cum se de Italis diciturum, initio
 profiteatur, animaduertatq; eum in Gal-
 lijs urbem nullam tangere multò minus
 in Germania, ubi altero post Christum
 seculo nullæ fuerunt.

Quòd si quis urbem hanc mea opinio Coniectura
ex Vrsulæ
historia ipsa
firma,
 ne antiquiorem esse, ex diuæ Vrsulæ, un-
 decimq; millium uirginum historia, Pan-
 taliq; tempore (quem primum Basilien-
 sis

sis ecclesiae Episcopum, istarum puellarum comitem, anno salutis 238, unà cum sociabus Coloniae martyrio affectum esse legitur) inferri posse existimet: ab eo ego certiora testimonia requirã, quàm diuorum quas uocãt Legendas, in quibus Monachi res ueras tot somnijs contaminãrunt, ut sæpenumero quid credendum sit non appareat. Insigne quippe apud probatos authores de tempore huius uirginæ peregrinationis uariationem inuenio, nonnullis (inter quos etiam Otto Frisingensis episcopus est, libro 4, capite 28) eam in Attilæ furores, scilicet annum salutis 451, reijcientibus, ut absurda reliqua taceam. Quò fit ut haudquaquam sufficienter inde probari possit, urbem nostram, secundo postremæ huius mundi periodi seculo, extitisse, unde Episcopus nomen acquisierit. Nam ut cætera in magno opere discussa præteream, constat Episcopos annis trecentis posteriores, nõ Basiliensium, sed Rauracensium præfules fuisse nominatos: id enim Conciliorum Tomi, quibus maior fides, quàm uel minùs authenticis scriptoribus, uel uulgi opinioni

ad-

adhibenda, restatum faciunt. Ut neuti-
quam uerisimile sit, Pantalum Basilien-
sem, sequentiū uerò seculorum aliquot,
Rauracenses dici uoluisse, posteriores
deniq; pristinum resumpsisse nomen.

Quod ad libellum Prouinciarum, qui
in Sequana magna Basiliensem Ciuita-
tem expressè recenset: cū non constet
quo tempore conscriptus sit, nihil me
mouet. Quanquam si certi essemus, ca-
talogum eum Romanorum imperio flo-
rente confectum esse, haud multò am-
plius promoueret: cum dubium non sit,
posterioribus seculis exortas urbes ab
alijs in primum abacum relatas fuisse,
quemadmodum eiusmodi librorum
transcriptione sæpenumero fieri solet,
ut ueteribus recentia assuantur.

Libellus
Prouincia-
rum.

Sed ut ijs, qui Basileam secundo no-
uissimi temporis seculo urbis formam
habuisse opinantur, subscribere nequeo:
sic neq; Nicolao de Cusa Cardinali, qui
structuram eius in decimam usque Cen-
turiam reiecit, suffragari decet, dum eam
libro tertio de Concordantia Catholica
quingentis annis ante generale Conci-
lium, ab Henrico Imp. conditam tem-

Nicolaus
Cusanus.

D plisq;

plisq; ornatam fuisse annotauit, Augusta prope eam à Hungaris desolata. Id enim de restauratione, non primo eius ortu accipiendum fuerit. Hungari namq; post varias in Germaniam excursions, direptiones, populationesq; Anno 917 Bauaria Sueuiq; miserè uastata, Hermãno Contracto teste, Basileam etiam inter cæteras urbes immani ferocitate destruxerunt, flammisq; deformarunt, postquam eius incolæ (si Bebelio credimus) aliorum exemplo territi, cum ad immanem eorum uolentiam propulsandam, neutiquam sufficerent, deserta urbe, in proximas syluas sese occulissent.

Basilea de.
st. st. st.

Non igitè ad eò recens Basilea est, nec tamè ante Melsiã incarnatũ exorta: quin potius eam hominum societatem, quæ tum Basileæ erat, excisa Augusta maiora incrementa suscepisse arbitror, donec successu temporum in iustam magnitudinem excreuerit, quã mœnibus etiam muniendam posteri cæsuerint. Sic enim res hominum fatali consilio alternantur, ut quemadmodum in Physicis rebus destructio unius alterius procreatione
in-

inducit, ita & in politicis. Sic Babylon Seleuciam, Carthago Tunerum genuit, & ne longinqua petamus, Argentuaria Colmariam, Elcebus Selestadium. Consequuta sunt ergo hic commertia frequentiora, quæq; in deserta Augusta peragi solita sunt, Basileam translata, ab Alemannis deniq; qui post Hunicas clades illic hæfere, cultior facta.

Sanè quæ de primordijs urbis in me- Primordia
urbis ubi in
sta.
dium attuli, cõfirmare videtur, quòd eo in uico, ubi eius rudimenta iacta, ædes earum adhuc rerum nomina, quarum u- sui antiquitus destinatae fuerant, retinuerint, qualia sunt à statera mercatoria, numulariorum abacis, talis receptaculis, institoribus, Germ. Zur Fronwog, Wechselbencken, Auff den Saltzkästen, Kremergass, &c. etiam si nostro tempore alijs in locis singula hæc uideantur. Quinimo Prætoriũ antiquissimæ turri, ex quadrato lapide structæ, quam à sale illic asseruato denominant, uicinum fuisse certum est, atque è regione diui Brádani siue Brandulphi facellum uetustissimum. Illic enim ante trecentos annos iura incolis data fuisse, instrumentorum testimonio didici. In-

ter plura occurrit unum, uenditionis cuiusdam recognitionem continens, cuius principium sic est. *Petrus aduocatus, Otto Scultetus fratres, dicti Scalarij, Henricus magister ciuium, dictus Steinlin, consules et uniuersitas ciuium Basil.* Sub finem autem, *Actum ante Capellam S. Brandani, infra muros ciuitatis Bastilien.* Anno Domini 1253.

Exijs quæ dixi, nominis rationem patere, Rhenanus autumat, Basileam à passagio quasi Passileam dictam, nec admittit eam à τὸ τῆ βασιλείας rectè deduci, eò
 Nominis ratio. quòd uel à Henrico Romanorum rege, instaurata sit, uel ob amplitudinem elegantiamq; urbs regia dici meruerit: cum certum sit, Basileæ nomen ante Henricum extitisse, nec quēquā circa primordia eius diuinare potuisse, qualis ipsa futura esset. Qui eam à Basiliis illic inuenito denominatam esse nugantur, ferendi nō sunt. Probabilis Heroldi sentētia foret, qui eam à Tito Minutio Basillo deriuat, quemadmodum alij à Basilina Iuliani Cæsaris matre, siquidem eius opinionis fideles adducerent testes. P. Ramus cogitandum monet, num Basilij Sarmatæ ad utranq; Danubij ripam apud Strabonem,

bonem, aliqua belli tempestate huc ducti, nomen urbi dederint. Futilis est etymologia Hartmáni Schedel, in complemento speculi historiarum Vincenrij, qui Basileã dictam existimauit, quasi sine basi, eò quòd frequentibus terræmotibus concuteretur. Non minus ridicula est, quã Iohannes de Palomar, Concilij Basiliensis Orator, in frequenti regni Bohemiæ conuentu, Anno 1433 Praggæ commentus est, dum eam ex duabus dictionibus Græcis, *βάσις* & *λαός*, cõpositã esse docuit, eò quod Synodi decretis Christianus populus in fidei dogmatibus confirmandus fuerit. Acuta profectò & tanto Doctõri digna etymologia, similis ei, quam Tusanus de Græco nomine Simonis apostoli adducit, quando uocem *πίρος* Hebraicè facit idiomatis, à *beth* quod domum & *rosch* caput significat, deriuatam, eò quod caput fuerit Ecclesiæ. At isthæc suis authoribus relinquamus.

CAPVT VI.

*Episcopatus initia. Pantali Ursulaeque historia.
Certiores Episcopi, eorumque suc-
cessio.*

Episcopa-
tus nigente
gentilis
mo cepit.

Epis copatus Rauracensis initia quod
attinet, credendum, eum ante pri-
scæ illius Rauricæ metropolis exci-
dium, è medio paganismo enituisse, e-
iusque prima sede collapsa, Basileaque ca-
put erigente, eò translatum fuisse, non
secus quàm Vindonensis Constantiam,
Auenticensis Lausannam, Coloniae e-
questris Bellicium, &c. Namque ueræ fi-
dei prædicatione mox post Apostolorum
tempora in Gallicas regiones emanasse,
uarijs propagatæ Ecclesiæ historijs edo-
ceri posset. Maternum quidem de 72 di-
scipulis unum, apud Alatas qui tunc Tri-
boci nuncupabantur, Treuerensibus con-
numerati, Apostoli Petri mandato, Chri-
stum docuisse, memoriæ proditum est:
restantur & idem altero post Saluatoris
seculo illustres aliquot Galliarum mar-
tyres, doctores & ecclesiæ. Verum Epi-
scoporum conditio ea tempestate coram

mun-

mundo, inter mortales gentilismo adhuc deditos, ipsis Magistratibus longo usu confirmatam Idolomaniam sectantibus, & in maiorum tenebris persistentibus, uilis, abiecta, quinetiam laboriosissima fuit, utpote quibus nil aliud curæ esset, quàm omnibus eò neruis contendere, ut pulsa innata hominum ignorantia, salutiferæ fidei cognitione eos ambuerent.

Quòd si etiam PANTALI tempus non fallit, quem Basil. *Πρωτοπρεβίνα* Anno 238 in uiuis fuisse, communis habet persuasio: dubium nemini relinquitur, constituendæ Ecclesiæ primordia, sub Romanorum eorumq; præsidium imperio, qui partes has còtra Alemannorum ferocitatem rutati sunt, & gentium superstitionibus additissimi erant, iacta fuisse. Cæterum de Pantali tempore authorum discrepantes esse sententias, ante monui. Vniuersi quidem pastorem illius curæ diuæ Vrsluæ peregrinationi coniungunt, eumq; simul martyrij lauream accepisse referunt. Verùm quod alij tertio à natiuitate Dominica seculo ascribunt, id nonnulli quinto, Attila ad Rhenum grassante, con-

Pantali tē-
pus dubiū.

tigisse memoriae consecrârunt. Controversiam hanc sapientibus discutiendam relinquo.

D. Vrsulz
historia.

Quod ad VRSVLÆ Belonitæ historiã, uirginem hãc Dionoti Cornubiæ regis in Britannia filiã fuisse, omnes tradunt. In occasione autem referenda, qua cum comitibus suis in continentem traiecerit, iterum dissentiunt. Legenda uerò quam uocant, narrat, eam XI millibus stipatam uirginibus, Cyriaco papa præsidente, Romam contendisse. Cumq; aduerso flumine Rheno nauigijs Basileam appulissent (quod tamen ob fluminis rapiditatem non nisi maximo labore, duploq; difficilius quàm terrestri itinere fieri potest) diebus aliquot illic substitisse. Commonstrantur adhuc gradus, à Martiniano templo nomen habentes, per quos cliuum eum cõscendisse, quinetiã domus in antiquissimo urbis uico, statuam illius præ se ferens, qua eam diuertisse, plebeio rumore accepimus. Huic puellarum cœtui Panralum itineris comitem in Urbem usque factum, ijsq; unã cum Pontifice, contra cleri Romani uoluntatem, in Germaniam reductis, dum
san-

sancta isthæc societas per Rheni decursum patriam repeteret, Colonia à Hunnis mactatam esse, Vrsule pectore telo transfixo. Fastorum libri ad 5 Idus Octobris referunt, quo die patrum ætate Basileæ ecclesia suæ dedicationis memoriam celebravit, quemadmodum sequenti, Pantalii, cuius caput eo die Basileam relatum esse, in antiquissimo templi Petri annuerialium libro, notarum inuenio. Ferunt denique de grege ista itineris difficultate multas absumptas esse, è quibus uirgines tres, Cunigundam, Vibrandem atque Mechtildem, Eichseliæ comitatus Rinfeldici pago, tumulatas, apud Rauracos obijisse uolunt, Christianam Basileæ atque Aureliam Argentinae.

Quantis tamen absurdis isthæc historia conspersa & in suspensionem adducta sit, quæ de sola Christiana referuntur, restantur. Cum enim illa Basileæ uitam cum morte mutasset, loco eam moueri non potuisse, donec iuuentuæ duæ, quarum colla iuga nulla sensissent, loculo illius auecto, quiete sua, humandi corporis loco designassent. His iter ingredientibus, celsisse omnia, saxa, arbores, ingen-

S. Christiana
obitus.

tiaq; robora, nihilq; demum has sacrae
 puellae reliquias remorari potuisse, quod
 minus bestiae hae iter suum conficerent.
 Visitur adhuc edito montis iugo ultra
 Rhenum, dominiij Basil. sacellum eius,
 quod iuuenas istas (si credere dignum)
 feretrum pertraxisse, fama scriptisque
 innotuit. De sepulchro eius Sebastianus
 Brant Argentinensis, stultiferae nauis au-
 thor, sic cecinit:

Posteaquara meritis plena est tua uita probatis
 Christiana, o Christi sponsa decora nimis:
 Huc uel ab extremis, socias comitata, Britannis,
 Te Basilea rapit, nunc locus ille tenet,
 Ursula te portum Rheni subitura reliquit,
 Martyrium petijt sancta uirago suum.
 Hanc iaculo Gotthi manus impia morte peremit,
 Vulnere non tactam te pia fata uocant.
 Preripuit quia nam morbus te diua puella,
 Martyr es ergo animo, dignaq; laureola.
 Indomitae iugum pro te subiere iuuencae
 Ad montis donec te iuga pertulerant.
 Non locus alter erat tanta te uirgine dignus,
 Quam locus hic heremi, quam loca lecta tibi.
 Alta fuit sponso coniunctaq; mens tibi Christo:
 Alta igitur montis saxa sepulta tenes.

Virgi-

Virginis instar habes Arabum quam collis inūbrat
Monte super Synai, quæ Katharina cubat.

Quam nec Alexandri dignum seruari er urbe:

Sic neq; digna quidem te Basilea fuit.

Scilicet aſſimilem Deus ex hoc uirginitatem

Indicio monstrans, illius atq; tuam,

Vtraq; sed mensam, thalamos uel adire Decorum

O ſecura nimis, ô nimiumq; potens.

Millia quæ comitum fuerant undena tuarum,

Iam tibi colludunt gramine in Elyseo,

More puellarum, legitisq; hyacinthina ferta,

Cumq; croco, nardum, liliaq; & uiolas,

Iam pater Omnipotens nectar tibi dulce ministrat,

Et simul Ambrosiam, grata alimenta Deum.

Iamq; Agnum comitaris eum, quem candida ues

Palla, suo sparsa sanguine purpureo.

Vt uitæ fueras, sic nominis æmula Christi

Sic quoq; cum sponſo, sponsa beata cubas, &c.

Si ergo diui Pantalii episcopalis cura in
230 annum incidit, patet piorum homi-
num cœtus, Christum ſyncerè colentiū,
gentiumq; dæmonia abominantium, in
hisce partibus, quemadmodum & alijs,
extitisse, dum Romani hisce terris impe-
rirarent, uigeretque publicè gentilissimi
Idololatria. Sed cùm id ambiguum, ad
certiora tranſeamus.

Constat

Justinianus
& Adel-
phius cer-
ti Episcopi.

Constat ex synodalibus actis, salutis anno 347, apud Rauracos Episcopalem dignitatē extitisse. Justinianū enim Rauracensium Episcopū, eo anno Coloniae conuentui multorum Episcoporum, contra Euphratem eius urbis Episcopū Christi diuinitatem impugnātem, interfuisse, & Arriani huius doctoris condemnationi piē subscripsisse, legitur. Ex iisdē patet, Adelphium Rauracensium episcopū, primæ Synodo, quam Franci post susceptā Christianæ religionis p̄fessionē Anno 514 Aurelijs celebrārūt, interfuisse, atque alteri postea sub Childeberto rege anno 537 ibidem coactæ, Asclepiū presbyterum, Adelphij Rauracorum Episcopi uicarium, calculum suum adiecisse.

Catalögi
interrupti
causæ.

Quod autem à Justiniano ad Adelphium, & ab hoc ad Vualanum usque ducentis penè annis, successione facta est interruptio, euenisse arbitror, uel ob Episcopalis officij in his ecclesiæ crepundijs, contemptum, quo nomina eorum (si qui interea fuerunt) temporum iniuria penitus sint abolita, præsertim inter tot barbararū gentium incursiones, mi-
gra-

grationes, regnorum mutationes, uariasque orbis per ea secula calamitates. Vel ob Romanorum tyrannorum immanes Christianorū persequutiones, quibus piorum cœtus sæpe dissipati, quiq; se pro pastoribus gererent, latitare coacti fuerint, tantum abest ut ipsi sceptrā tenuerint: præsertim Decio, Aureliano, Diocletiano, Maximiano, similibusque sceptrā tenentibus, sub quorū imperio, posteriorum præcipue, Gallicæ atq; Rhenensis tractus ecclesiæ, extremam sæuitiam expertæ sunt. Quinetiam Bitionari cuiusdam præfecti Galliæ mandato, Christianorum multos Basileæ in Rhenum demersos esse scribitur, inter quos Iustinus martyr, nouennis puer fuerit.

Iustinus
martyr Bas.
fil.

Postquam uerò Franci, fractis in Gallia Romanorum uiribus, atq; in his partibus Alemannis sub iugum actis, Clodouei regis auspicijs, in Christi castra cōcessere, quod anno 514 communi scriptorum suffragio accidit: tum demum Halcyonia minimè momentanea ecclesijs data sunt, ut mirum uideri possit, cur ab eo tempore de nostrorum Episcoporum successione annales nihil prodiderint,

rint, cum interim & Argentoratenses, & Constantienses, alijque, suos non retinuerint.

C A P V T V I I .

Primi Basilienses Episcopi. A' Francorum & Germanorum monarchis ditati, Valentini Robur.

Basilica maior condita, restaurata, dotata.

Vualanus
primus Ba-
sil. Episco-
pus.

Qui se primum Basiliensem Episcopum dici uoluit, Vualanus fuit, ortu patriaque ignotus, circa salutis annum 748. Fortè quòd tum temporis Rauracorum uetus nomen obsoluerit, ac priscae Rauricæ interitu in desuetudinem uulgi abierit, terris recentia pagorum nomina, ab incolis Alemanis, obtinentibus: Basilea autem mœnibus cincta, iustæ ciuitatis formam habuerit, cui territorium adiacens, post subactos Alemannos à Francorum regibus (quas multas terras ecclesijs donasse notum est) additum.

Haito seu
Otho epi-
scopus.

Sanè Hethonem seu Othonem monachum primum Augiensem, dein Basiliensium Præsulem, apud Carolum Magnum summum atque pium Orbis occidui

dui Monarcham, circa annum 810, illustri authoritatis gradu constitutum, Imperatorisque consilij adhibitum fuisse, ex Contracti, Auentini, aliorumque scriptis patet. Testatur idem legationis munus, quo Imp. nomine, unà cum Hugone Turonum Comite ad Orientis Imperatorem, Constantinopoli functus est, uindicta item Aquilgranensis, Græcorum Oratoribus persoluta, eò quòd prædicti Principes legati eius indignius ab ijs tractati dimissi que fuisset, ut alibi referendum. Autores equidem historiae Ecclesiasticae, Centuria octaua, Carolum Basiliensem & Vuormatiensem episcopatus, anno 803 instituisse, ex Saxonie Chronico, ut uidetur, referunt. Quod si uerum sit, de terrarum donationibus, quas Episcopi antiquo suo sub imperio tenuerunt, intelligendum esse, nemo non intelligit. Multas enim eum ecclesias, scholas, cœnobiaque erexisse, constructas locupletasse, atque amplè dotasse, non est ut congestis authorum testimonijs confirmare nitamur. Ita enim pij illi reges atque principes ecclesijs sese munificos declararunt, ut religioni uacantes cõquirendi

Caroli Magni pietas in promouenda religione.

di uictus labore, domesticaq; sollicitudine leuantur, utq; eos ex paupere conditione in aliquem authoritatis gradum prouerent, quò minus à plebe, cui doctrina præesse debebant, spernerentur, nec eorum neglectus, religionis etiam còtempum pareret. Pio haud dubiè instituto, si modo Episcopi, ecclesiarumque præfides intra limites sese còtinuissent, nec relicto præcipuo pastorali munere, secularibus sese negotijs nimium implicuissent.

Episcopi
Basiliensium
Domini.

Cæterum primos Episcopos Basil. urbis legitimos fuisse dominos, præter insignia eius, pastorale pedum representantia, alijs etiã suæ ditionis oppidis data, constituendorum magistratum, iudicandi, de appellationib. cognoscendi, iuramentum fidelitatis exigendi, telonia leuandi, aurum argentumque cuedendi iura, aliaq; regalia satis indicant, quæ temporum successu ab ijs uendita, bellicis impensis consumpta, uarijs contractibus & transactionibus alienata, in ciuium manus peruenere.

Existimo igitur eo primùm tempore Rauracenses Episcopos Basiliensium nomen

men assumpfisse; cùm locus ciuitatis formam accepisset, Basilica maiore constructa, & à Francicis regibus, siue ex Mero-uei propagine descendentes, siue Carolo Magno adeò locupletata. Eadem tamen in ipsis quasi cunabulis luctuosissimo damno affecta est, afflictissimo Germaniæ seculo, nongentesimum se-

Basilica lu-
censa, An-
no 917.

quente, quo Hungari denuò multis regionibus immani rabie uastatis, Basileam quoq; inuaserunt, incenderunt & tantum non deleuerunt.

Non igitur certò constat, quando Basilica maior, diuæ Virgini dicata, primum condita sit. Credibile tamen est, eam quo nunc loco conspicitur, tum demum erectam, quando Castrum, quod à Valentiniano illic edito in loco ad Rhenum conditum, siue à primis, siue posterioribus Hunnis, aliâque temporum iniuria, destructum fuerit. Hoc enim loco Robur illud (referente Marcellino) contra Alemannos ædificatū esse, mihi per-

Valentini
ni Robur
summi tem-
pli locum
tenuit.

torrentem, à salina turri uersus inferiores Spalas atque ultra protenditur. Propinquum igitur castrum hoc Basilię fuit, quod ab accolis, id est, Basiliensibus, Robur dictum fuisse testatur. Quò & hodierna appellatio non abludivit, qua Cathedralis ecclesię aream, Germanico idiomate, *Auff Burg* nuncupant. Episcopalia similiter diplomata præ manibus sunt, quibus idem locus in Castro nuncupatur. Equidem Petrus Basil. episcopus cõstitutionibus suis, synodo, anno 1297, hebdomade post Martini festum celebrata, confectis, pro conseruanda libertatis ecclesiasticę immunitate, uetat, ne intra terminos castri siue atrij ecclesię Basil. alicui Canonorum uis fiat. Castri autem talem determinationem assignat: A porta Rodolphi Craſtonis Canonici usq; ad curiã præbendalẽ Bertoldi de VVessenberg in longitudine, & ab hac in latitudinem usq; ad curiam præbendam lo. de Dieſſen ab una parte. In alia uerò parte à curia D. R. Craſtonis usq; ad extremitatẽ curiæ præbendalis D. de Gundolzhheim. Quinetiam superiore anno cum domus illic Cantori quondam designata, ædificio sumptuoso de nouo construeretur, cellaq;

cellarq; uinaria effoderetur, numismata aliquot ænea Impp. Romanorum imaginibus signata, illic reperta uidi, qualia apud Augustenses Rauricos colliguntur, quæ significationem aliquam priscae habitationis, quarum occasione hi nummi in terram defluerint, dare potuerunt:

Templi tamen huius primarij structuram, siue per se ruinosam, siue terræmotibus concussam, aut Rheni eluione periclitantem, Diuus Henricus Bauarus Imp. qui & Papebergensem ecclesiam fundauit, aliasq; multas ornauit & auxit, Anno 1010, passibus aliquot à flumine remouens, nouo opere instaurauit, binis turribus conspicuam fecit atque ditauit. Eadem nono deinceps anno, ab Adalberone Episcopo Basiliensi in Octobris initiata, solenniq; ritu dedicata est, præsentem Imperatorem cum principibus aliquot, Episcopisq; uicinioribus. Aderat Poppo Treuirensis Pontifex, Varnarius Argentoratensis, Rodoardus Constantiensis, Hugo Geneuensis, & alter Laufannensis, episcopi, aliusq; præterea, Cæsarei sacelli antistes. Remotionis atq; instaurationis eius uestigiū, semita

esse potuit, quæ auorum adhuc memoria secundum ripam Rheni ad Santalbanum usque duxit, atque molaribus afinis farinæ sarcinas gestantibus, iter præbuit: Lapidea insuper mensa in Cathedralis templi uireto, quam principis aræ loco erectam fuisse, leniores Canonici retulerunt.

Cæterum quoniam Ecclesias erigentes atque fundantes, easdem muneribus atq; redditibus, pro religionis exercitio illic alendo, dotare, soliti erant:

Castra Pfef Imperator hac renouatione, duo ei propinqua castra contulit, Pfefhingense nimirum, & quod ab ornatu regionis, Lantesehr ecclesie Basil. desere dicitur, quorum hoc Comitibus primùm Phirretensibus in feudum datum, defunctis ijs ad Austriæ principes peruenit: illud autem Tiersteiniorum comitum feudum, ijs sine legitimo hærede decedentibus, ad episcopum redijt, anno 1519.

Ornamenta
ab Imp.
donata,

Inter ornamenta huic Ecclesie collata, tabula fuit aræ principi imposta, auro Hungarico inducta, pretij 7000 florenorum, qua in sacrario suo Aug. ipse usus fuerat, unde & diuos eos, quos præcipue

cipuè coluit, efformatos habet, nempe præter Archangelos quatuor, D. Bene dictū, inq; eorum medio Saluatoris effigiem, cuius pedibus ipse cum Cunigunda cōiuge genibus flexis aduolutus cernitur. Hinc inscriptio illa ad ingressum Bibliothecæ:

*O' Henrice nobilis,
Clero ualde utilis,
Corde semper humilis:
Ecclesiam fundasti,
Auream tu Tabulam
Deuotè obtulisti,
Dotans hanc ecclesiam
Mirè crexisti, &c.*

Insuper Basilicæ huic pretiosissimam Crucem inferri curauit, cui particula eius ligni, in quo Salus mūdi pependit, inesse dicebatur, aliæq; diuorū reliquiæ, breuitatis causa omissæ. Accedit huc omnis ornatus Cæsareus, corona argentea inaurata affabrè confecta, paludamentum, thronusq; quorū illud, anno 1529, cum post reformatam ecclesiam lanea, lineaq; suppellex omnis auctionaria uenditione distraheretur, à Sebastiano Singelero Medico, Marchioni Badensi emptum

Nolæ dux
Imperato-
ria & Ponti-
ficalis.

ptum fuit: corona multò ante ab Episcopi-
pis in rem numariam conuersa. Nolam
præterea ex maioribus alteram fieri fe-
cit, quæ à donatione eius, ut Henriciana
appellaretur, in hûc usq; diem inualuit.
Maiorẽ alterã posteriorib. seculis, tẽpo-
re generalis Concilij, Felix V, prius Ame-
deus Sabaudiaẽ dux appellatus, cum à
patribus Christiani orbis, Basileę pro re-
formanda ecclesia congregatis, contra
Eugenium 4 contumaciæ damnatum,
electus & inauguratus esset, alteri turri
dono inferri uoluit. Illa postremò scissu-
ra accepta, anno 1565 resecta & in pristi-
num Georgianæ turris locum suspensa
est: Papalis uerò anno 1441, mense Se-
ptembri primum fusa, inde uerò anno
1493, Lucae profesto sub Theodori no-
mine instaurata fuit, cui Sebastianus Ti-
tio I. C. hos uersus infundi curauit:

*Tempore Concilij Felix dedit, improba fregit
Pulsantum manus, instaurat pia Fabrica fractã.*

C A P V I

CAPVT VIII.

*Maioris templi monumenta. Regina Romanorum,
Episcoporum, magnatum, doctrina & di-
gnitate excellentium uiro-*

rum.

INter ea quæ templo hoc spectanda sunt, occurrit primùm in adyto, tumulo eleuato, Annæ reginæ Romanorū, Bernardi Comitis Hohenbergensis Sueuiæ filia, coniugis quondam Rodolphi Habsburgij Cæsaris, monumentum, cui ipsa, anno 1281 humanis erepta, unà cum Carolo filiolo in infantia mortuo, illata est. Hæc nobilissimorum Austriæ Principum genitrix fuit, unde & præcipuarum per Germaniam domorū propagines ortæ. Ex ea enim Albertus & Rodolphus filij nati, quorum unus Austriæ ducatum cum adiunctis regionibus, alter Sueuiam à patre obtinuit. Hinc & filia tot Electoribus principibusq; nuptæ. Ex Agnete enim Othonis Burgundiæ ducis filia, quam idem Cæsar triennio post duxerat, nuptiasq; regali solennitate Basileæ celebrarat, nullos suscepit liberos. Tumba hæc an-

Anna regina Romanorum.

no 1510 à Canonicis aperta, fauillaceum Reginae corpus exhibuit, iuxtaq; illud minorum ossium congeriem, pueri defuncti reliquias. Argentea corona auro inducta caput eius redimitum inuenere, quam in Hieronymi Brylingerii sacellani & Afisij (ut uocant) chori ædibus, repurgarunt, monile item cum sapphiro pretiosisq; lapillis à collo pendulum.

Quanquam autem Hartmannum quoque, alium Rodolphi regis filium, qui circa natalem Domini eodem anno, qui & matri prius fatalis fuerat, apud traiectum Confluentiae Helueticae, Rheni undis naufragio passo perierat, ibidem sepultum esse ferat: de numero tamen eius hodie nil extat. Nec mirum, cum templum hoc cum alijs ædificijs grandi terræmotu adeò concussum labefactarumq; fuerit, ut magna ex parte procubuerit.

Basilea ter-
remotu cõ-
cidit.

Accidit ista calamitas 15 Kal. Nouembris, anno 1356, quo die lugubri urbs tota horrendis terræmotibus ita concussa est, ut sub horam nonam pomeridianam, inter tristissimos hominum eiulatus atque clamores, plæraq; tam publica, quam priuata ædificia, terribili fragore cõciderint,

rint, inestimabili clade ciuibus eorumq; fortunis illata. Planctus hos acerbissimos aliquot dierum incendium, ex insopitis dirutarum ædium ignibus obortū, auxit, quo residua flammis consumpta perierunt, hominibus præ metu sub dio agentibus. Fuit ista concussio ad eò uehemens, ut in citeriore Rhēni parte, castra sexaginta circiter disiecerit, ut oppida uillasq; taceam. Luctuosum id iræ diuinæ exemplū, Monachus quidam temporis eius cœnobij mōtis Tigurini, rhythmis hisce complexus est.

*M. L & tria C numerantur, postea sexq;
Fit Terræ motus immensus & undiq; notus,
Dat Lucæ festū timorē et tremorē undiq; mœstū,
Templorum muri scinduntur enim ruituri.
Castra, domos, muros, detecit ad infima duros
Tanquam sitq; ea destructa iam Basilea.*

Instaurandæ postea urbis causa, publico decreto omnium ædium census, siue ad monasteria siue priuatos homines spectarent, ad semissem diminuti fuerūt, ut possessoribus damnum tolerabilius foret, noui denariorū census nuncupati.

Cathedrale uerò templum magna ex parte prostratum, Iohannes Senno Epi-

scopus Basiliensis instauravit, unde *totius Episcopatus fortaliorumq; reformator Augustus* dici meruit. Idem etiã 7 Kal. Iulij, Anno 1363 Iustriçis ceremonijs cõsecrauit, præ-
sente Petro Lusignano, Cypri rege, qui ad Iohannẽ Galliarum regem profecturus, eumq; ad suscipiendam sacram expeditionem, uero ante nuncupatam, inducturus, solennitatem istam exornaue-
rat. Turres deinceps lentè admodum reedificatæ & in apices perductæ sunt, ita ut quæ Austrũ spectat, & à diuo Martino nomẽ habet, circa annum 1490 demum absoluta sit. Architectis duobus ad Georgianam turrin interius, supra Magistratus cathedram eminenti loco, talis Epigraphæ facta legi potest,

AVLA COELESTI, LAPIDES

VIVI, TITVLANTVR

HI DVO, TEMPLI HVIVS QVIA

STRUCTVRÆ FAMVLANTVR

Per inferiorem templi aream Principum Basiliensium monumenta, Epitaphijs insignita occurrunt. Henrici Nouocastrensis in sacello à se constructo, contra quem Rudolphus Cæsar, priusquam ad Imperij fastigium euectus fuisset,

Henricus
Nouocomẽ
sis Episco-
pus.

set,

set, diuturnum bellum gessit, adeò ut urbem Basil. exulibus Stelliferæ factionis frigidam suffundentibus, bis obsederit. Cùm autem posteriore oppugnatione ualido còtrà eã exercitu castra metatus esset: Henrico Noricorum Burggrauio internuncio, ab Electoribus insperatò ad Imperium uocatus est. Historiam Albertus Argentinensis consignauit. Obijt Episcopus parta pace, 17 Kal. Octobris, anno 1274. In Mariano sacrario, Petri Richensteiniani: intra Monachorum facellum ad turrim, Gerhardi VVippingenses: ad dextram pergulæ columinam, Iohannis Sennonis de Münsingen, ubi diu Himmerij ara ab ipsò fundata quondam stetit, ac ponè hunc Iohannis de Veningen epitaphia uisuntur. Ad Boreum murum funerati sunt, Johannes de Fleckenstein, Fridericus de Rheno & Arnoldus Rotbergius. Reliquorum enim hie tumulatorum sepulchrales inscriptionis aut nullæ, aut temporum successione abolitæ. Cum uerò Epitaphia dicta præter tempus excessus cuiuslibet, nihil in se contineant: sequenti præsulum Catalogo ista inferenda esse duxi, cætera
in

in historijs persequutus. Soli Arnoldo Poetaſter quidam Epicedion tale poſuit.

*Laudibus æternum Præſul celebrandus in æuum
Arnoldus iacet hic, quæ ſtirps clariffima Rotberg
Edidit, & clara uexit ad æthera uirtus.*

*Lux Præſulum alma, decens & regula Cleri:
Canonum eximius floruit & ipſe Doctor.*

*Arduum impenderat paci ubicunq; laborem,
Et fidus patriæ ſemper zelator erat.*

Cunſtis, pius animo, ceu alter amore parens.

Fato raptus lugubri annis florentibus Heros,

Obijt, & totam repleuit lacrymis urbem.

Anno Domini M cccc lviii.

die 7 menſis Maij.

Non procul hinc, in eodem latere dextro, Archiepiſcopi Mediolanenſis cuius nomen oblitteratum, Ogerij item de Roſeto, Maurienſis Epicoſcopi ex Allobrogibus, monumenta ſunt, quorum uterq; durante generali Synodo humanis exemptus eſt, ille quidem anno 1433, hic uerò tertio Idus Ianuarij, anno 1441.

In Nouocomenſi ſacello Thuringus de Ramſtein, Præpoſitus eius eccleſiæ, ad erectam ei ſtatuum humatus eſt, anno 1367 cum Canonicis collegis ſex, peſtilentia

lencia extinctus. Frater hic fuit N. de Rā-
stein, Liliomontij domini, baronis, qui
ex Agnete marchionissa Hochburgensi,
Thuringum sustulit, anno 1390 floren-
tem. Atque hic ex Adeleide Nouoca-
strensi comitissa Rudolphum genuit, qui
demum ex Vrsula baronissa Geroltse-
ckia, filias quidem aliquot procreauit,
quarum una Thomæ baroni Falcostei-
nio elocata fuit: Anna uerò altera ton-
sa in cœnobio Lapidum Basileæ uitam
finiuit. Filio legitimo caruit, atque ideo
ipso quarto Nonas Octobris, anno 1459
decedente, nobilissima hæc stirps defe-
cit. Cadauer eius eodem loco prope ma-
iorem patrum terræ mandatum est. Fi-
lio naturali Io. Bernhardo à Gilgenberg
equiti aurato, Episcopi consensu, arces
Gilgenberg & Landsron reliquit, ca-
strū uerò Zwingen ad Episcopatū redijt.

Supra hūc Rodolphi Tiersteinij Co-
mitis, ecclesiæ Basil. Palatini bustum est,
anno 1318 defuncti, de quorum stirpe hi-
storiæ plura dabunt.

Rudolphus
à Tierstein.

In sacello Galli, Doctoris Georgij
Andlouij uiri nobilis, præpositi Basil. &
Lutenbacensis apud superiores Alsatās,
do-

doctrina, prudentia & grauitate quondam conspicui, monumentum superest. Hic primus Gymnasij Basiliensis, à Pio 2 Pontifice, anno 1459 priuilegijs donati, Rector, per Iohannem e Veningensium nobilitate, Academię tum Cancellarium, communi fauore, designatus fuit, Prid. nonas Aprileis, anni sequentis. Quo munere in instituenda Schola laudabiliter administrato, annorum satur fato functus est, Epitaphium tale nactus.

*Hic idet insignis, uirtute insignior omni,
Georgius de Andlo, nobili uir sanguine clarus,
Prælatorum decus, cunctis gratissimus unus.
Fulserat hoc templo pariter & in Lutembaco
Egregius ambarū Præpositus ecclesiarum.
Atq; in hac primus floruit dignissimus urbe
Studij Rector almi, nunc sine nomine puluis.
Sic spes, sic gaudium, sic transit gloria mundi.
Omnibus stat breue & irreparabile tempus.
Obijt postquam in hac Ecclesia annis 50 floruisset,
die 7 mensis Martij, Anno Domini 1466,
cuius anima æterna pace
fruat.*

Præterijtsem penè in Crypta tumulatos, inter quos Hencicum à Benheint de-

decretorum Licentiarum reperio, qui à Io. Fleckésteinio episcopo Anno 1428 Basileam uocatus, Officialis munus aliquandiu sustinuit, inq; celebri Concilio illic celebrato, quadriennio pòst, Promotoris munus (sic enim Cognitores publicos appellabant) obiit. Apparuit in eo præter doctrinam eiusmodi rerum agendarum dexteritas, ut anno 1439 (resignata antè Iudicis functione) à Ludouico Cardinale Arelatensi, synodi præsidente, patrum suffragio electi, in Teutonicæ domus aula maiore, Doctor renunciatus sit. Bibliothecam maioris templi quondam non malè instauratam, magno librorũ numero auxit. Vitam cum morte mutauit. 15 Kal. Maij, Anno 1460.

*Si ulla rapidam uinceret scientia mortem,
Sagax consilium, facundæ disertio linguæ:
Nō hīc humatus de Beinheimi Heurice iaceres,
Doctorum decus, Canonum celeberrime cultor.
Spes diuitum eras, pauperum certissima salus.
Labore indefessus cunctorum cōmoda parans,
Tum pijs et magnam tuleras animabus openi,
Fundâras celebres defunctis canere Missas,
Hoc altari sacro, Doctor memorabilis semper.
Quæ requiem parent quæso perennem tibi.*

Ex

Petrus zum
lufft decre-
torum Do
ctor.

Ex aduerso, Petri zum lufft, Decani
primū Sanctopetrini, Canonici postea
primarij Collegij, atq; sub auspicijs Aca-
demicis, Iuridicæ facultatis primi Decu-
rionis, inscriptio est. Fuit is honesta Ba-
fileæ familia ortus, à Specularij uici do-
mo denominata, Rodolphi filius, nepos
autem Vlrici, qui in Republica Basiliensi
circa annum 1377 innotuit, à cuius artifi-
cio, Ehippia tria rubeo distincta septo,
insigniū loco ijs fuerunt. Eiusdem ne-
pos & alter fuit, aucto *ὁμολογῶντος*, qui sub ini-
tium belli Burgundici, anno 1474, mili-
tum Basiliensium primipilus fuit, contra
Burgundionū in Suntgouiam irruptio-
nes, unà cum magni fœderis socijs Tat-
toriedij custodias agentium. Atq; idem
annus fratrem, Doctorem præfatum, ad
12 Kal. Decembriis sustulit. Carthusiano-
rum eremum ædicula auxit, multisque
donationibus suum in amplianda reli-
gione (qualem ea ferebat ætas) stu-
dium, declarauit. Epita-
phium sic est:

D. O. M. S.

DN. PETRO ZVM LVFT, PONT. iuris
 Doctori, Basiliensiq; Canonico, doctrine & in-
 tegritate uitæ insigni, qui inter cætera pietatis o-
 pera, pro piorum manuum salute, quatuor Mis-
 sas in hac beatiss. Mariæ ara perpetuò singula
 quaq; hebdomada cantari instituit: ARNOL-
 DVS ZVM LVFT Doctor, patruo suo puen-
 tiss. ac de se benè merenti, posuit.

Arnoldus uerò hic, ante consequutum
 Doctoris titulū, permutatione quadam Arnoldus •
 cum Iohanne de Reſe, Coloniam seces- zum Lust.
 suro, apud Cathedrale collegium, anno
 ipsius patruo fatali, obtinuerat, impetra-
 ta Sixti Pontificis ratificatione. Quod
 ut Canonici irritum facere possent, com-
 muni consilio sanxerunt, ne quisquam
 ciuium Basiliensium, dignus indignus-
 uè in consortium eorum cooptaretur,
 admittereturq; nec cuiquam sacellano-
 rum ulla tribuum societate uti liceret,
 uerentes ne fortè ad aliquem authorita-
 tis gradum euecti, patriæ amplius quàm
 par uideretur, permitterent. Quæ res in-
 ter clerum atq; Senatū non parum si-
 F mul-

multatis excitauit, ciuibus id sibi ignominiosum ducentibus, effecitq; ut in ecclesiastica etiam ditione contra Burgundi ferocitatem tutanda, difficiliore essent. Sed & Arnolde sacerdotium istud magno labore sumptuq; stetit, Canonice aliquandiu Pontificis pænale monitorium spernētibus, ut excōmunicatio nis sentētia eos urgere necesse habuerit. Obijt anno supra sesquimillesimū, decimo septimo. Julius uerò Pōtifex 2 ob res ab Heluetijs contra Gallos anno 1512 in Insubribus præclare gestas, præter aureū Episcopalis pedi inigne Basiliensibus concessum (fulco enim in clypeis ante uferant) statuto e in ciuium fauorem abrogato, inter cætera priuilegia decreuit, ut qui ex eorum cætu eruditione uiteq; honestate Doctoris nomē legitimè consequutus esset, summorum primi templi sacerdotiorum capax esse posset: Leonhardo Griebio bonarum artium Magistro, Tribuno plebis, internūciū & reliquorum etiam eiusdem legationis Heluetiorum, oratorem agente.

Henricus
Rich.

Ascendenti hoc è loco tūba occurrit,
Hérici Rich, equitis torquati, uiri nobiliss,

lis, familiæq; apud Basilienses prisca, quæ Richensteinæ p̄pinquæ arci nomē dedit: nō quidē ei, quā atrociorū causa Rodolphi Cæsaris mandato dirutā esse Hirsaugiēsis meminit (id enim huic homonymum, non procul à Bacherach, inferioris Germaniæ oppido, castrū fuit) sed quæ prædicti terræmotus uolentia concidit, & in hūc usq; diem deserta iacet. Egit hic ab anno 1386, Basiliensium Consulem aliquoties, obiitq; anno 1403.

Non longè à cochlidio illic, Io. Rodolphi Haluillij sepulchrum est, qui ætate grandis, cum se ob calculi in uesica enati dolores, Lithotomi manibus commisisset, Chironij uulneris inclementia obiit, alioquin Christophori ab Vtenheim (qui senio confectus eodem mense Episcopatum cum Nicolao Diesbachio coadiutore abdicauit) successor futurus, siquidem longior ei uita contigisset. Epitaphium eius tale est:

IO. RVDOLFVS DE HALLVIL, HV-
 ius Ecclesiæ Canonicus & Custos, prælatorū Ca-
 nonicorumq; religione & integritate nullo infe-
 rior, Anno 1527, 12 Februarij, magno multorum
 dolore, feliciter decessit.

At ut in barbaro seculo in uiris hisce, alijsq; à me præteritis, quorum aliquot pietate, eloquentia, ac prudentia spectabilem cineres, basilica hæc continet, quales quantiç; fuissent, si in nostra inci dissent secula, emicuit: ita & nostra ætas, in qua non solum puriores literæ, sed il libatæ etiam religionis cognitio refloruit, eiusmodi uirorum uberiore prouentu non caruit.

Inter eos Erasmus Roterodamus eruditorum Germaniæ Phænix eminet, ad cuius sepulchrum in diuæ Virginis sacrario, marmorea tabula extat. Etsi enim is natione Barauus, ob præcellentem eruditionem, à summis Põtificibus Cæsaribus, Regibus atque Principibus Christiani orbis expetitus, uocatus, humanissimeq; inuistatus fuerit, ut Cardineo etiã honore perfrui potuisset: ad eò tamen illi Basiliense cælum adlubuit, à Christophoro Vrenhemio Episcopo Basiliensi doctissimo placidissimoq; mirificè adamarus, ut nuspiam maiore cum uoluptate uersari uideretur. Ei Iohannes Frobenius typographus celeberrimus hospitium gratum præbuit, cuius
etiam

etiam officina, ob Ecclesiasticorum politiorumq; utriusq; linguæ scriptorum recognitiones, emendatasq; editiones, inter Germaniæ præcipuas meritò numerata fuit. Grata fuit eius præsentia ipsi quoq; Magistratui, qui religionis disceptationibus ingrauescentibus, ipsius consilio aliquoties usus est. Cum autem anno 1529, Basiliensis populus armata manu iconibus uim intulisset, imaginibus per omnia fana deturbatis, eiectis atq; combustis, isq; debellandi modus ei non placeret (ferunt enim eum dicere solitum, Lutheranos bonam comœdiam malè agere) atq; nonnulli amicorum suorum secessissent: statuit & ipse (quanquam rum compositis rebus metus nullus urgeret) Friburgum Brisgoiæ commigrare, quò sese & Henricus Glareanus, D. Ludouicus Berus, Collegium Basilicæ maioris, religiosiq; multi contulerant, quo modo & ciuium nonnulli non infimæ notæ, patriam potius quàm religionem à maioribus acceptā, deserere maluerāt. Naui igitur unā cum D. Bonifacio Amerbachio alijsq; amicis, eum deducturis, conscensā, cum à

portu Neoburgum nauigaturus soluis-
set, hos illi iucundæ conuersationis re-
cordatio, uersiculos expressit:

*Iam Basilea uale, qua non urbs altera multis
Annis exhibuit gratius hospitium.*

*Hinc precor omnia leta tibi, simul illud, Erasmo
Hospes uti ne unquam tristior adueniat.*

Verum sexto post anno reuersus,
cum apud antiquum hospitem integro
penè mense dysenteria laborasset, diem
tandem clausit supremum, de bonis suis
ita testatus, ut ea amicis partim suis, par-
tim etiam pauperibus studiosis, hone-
stis uirginibus, alijsq; egenis subsidio
non indignis coganda, legarit. Hæres
quis fuerit, quiq; postremæ uoluntatis
exequutores, marmori inculptum
Epitaphium docet, his
uerbis:

CHRISTO SERVATORI S.

DES. ERASMO ROTERODAMO, VIRO
 omnibus modis maximo, cuius incōparabilem in
 omni disciplinarū genere eruditionem, pari con-
 iunctam prudentia, posteri & admirabuntur &
 prædicabunt: Bonifacius Amerbachius, Hieron,
 Frobenius, Nicolaus Episcopus, hæres, & nun-
 cupati supremæ suæ uoluntatis iudices, Patrono
 optimo, non memoriæ (quam immortalem sibi
 eduis lucubrationibus comparauit, ijs tantisper
 dum orbis terrarum stabit super futuro, ac erudi-
 tis ubiq; gentium colloquuturo) sed corporis mor-
 talis quò recōdiū sit ergò, hoc saxum posuere.
 Mortuus est quarto eadus Iulij iam Septuagena-
 rius, Anno à Christo nato, M. D. XXXVI.

Saxo sepulchrali, hæc insunt.

Des. Eras. Roterodamum amici sub hoc saxo
 condebant, &c.

CAPVT IX.

*Peristyliorum monumenta . Clarorum uirorum
Epitaphia . Summi templi uiridarium .
Curia Episcopalis . Vlrici
fanum .*

Ioānes Oe-
colampa-
dius.

EXtra Templum in maioris Cæmi-
terij ambitu laudatissimorum ali-
quot uirorum inscriptiones sunt,
una quidem Ioanni Oecolampadio di-
cata, quo organo apud Basilienses synce-
rioris Euangelij doctrina introducta at-
que plantata est. Fuerat is Vuinspergio
Francorum oppido oriundus, anno su-
pra sesquimillesimū decimoquinto Ba-
sileam uocatus, ut maioris templi Eccle-
siastē ageret, ubi & sequēti anno Theo-
logiæ Doctor creatus fuit. Verū non-
dum ea temporis maturitas aduenerat,
qua longa temporis præscriptione con-
firmatæ superstitiones, deregendæ e-
rant. Cum igitur ad concionandi mu-
nus ab Augustanis euocatus, locum mu-
taret, eiq; Augustinus Marius succede-
ret: nihil minùs uerisimile uidebatur,
quàm quòd ipsius opera purior doctri-
na hîc plantanda foret. Verū diuina
rem

rem gubernante prouidentia, uarijs iactatus casibus, alibi à me descriptis, Anno 1522, Basileam reuersus, & ab Andrea Cratadro exceptus, priuatim egit, Chrysofomi nonnulla in Latium transferes. Ut igitur Io. Frobenio, ob Erasimum bonarum literarum instauratorem, liberali hospitio complexum, singularis laus debetur: ita & Cratandri memoria, ob Oecolampadij doctoris nostri benefica humanitate suscepti, officium, grata uoce recolenda. Cæperat tum uarias ob causas, religionis nomine, quam Martinus Lutherus apud Saxones spargere non cessabat, admodum suspectus esse, ut qui alibi specimina ediderat, quid de ipso sperandū foret, quocirca pristinum Ecclesiasticis munus ab ijsdem nunquam accepturus erat amplius.

Accidit igitur occasio alia (facile enim fata uiam inueniunt) ut cum Martinus Zancher parochus Martinianus, ualetudinis causa muneri suo impar esset, Oecolampadium quem eruditissimum uirum esse nouerat, ex umbratili uita, in lucem & theatrum quasi euocaret, consentientibus illius ecclesiæ curatoribus. Hac ille

uocatione usus, pontificiam doctrinam
 de sacrificio Missæ, diuorum inuocatio-
 ne, uotis monasticis, alijsq; ritibus, pe-
 derentim impugnare, *θεολογίας* uari-
 as infringere, Christi sufficiens meritum
 ad salutem consequendam animis infi-
 gere, hinc & assensum plurimorum me-
 reri. Cum igitur illius opera religionis
 negotiū de die in diem magis illustrare-
 tur, atque in alijs etiam templis symmi-
 ftas aliquot consona docentes nactus
 esset: aduersæ autem partis homines in
 publicis cætibus contrà nouatores hos
 acerrimè debaccharentur, ijsq; hærese-
 os, seductionisq; crimina impingerent,
 præsertim cum iam anno 1526 multa im-
 mutassent, nouamq; agendi in ecclesijs
 formam conscripsissent, nō sine magno
 populi applausū, qui ad illorum conci-
 ones frequens confluebat: Magistratus
 tandem edictis aliquot, quibus utrique
 parti à conuitijs abstinendum, & nil nisi
 e uerbo Dei hausta populo proponen-
 dum, mandabat, contentiosis hisce
 demegorijs remedium adferre cupiens,
 frustra multa tentârat. Pars enim utraq;
 suffragatoribus non carebat. Pontificijs
 clerus,

clerus, nobilitas, patricijq; fauebant: cæteris uerò plebis pars maxima, quæ ad propulsandam omnem uim, si quæ intentata fuisset, animos paratissimos declarabat, offerentibus sese eorum doctoribus, doctrinam quam profiterentur, ubicunq; & quocunq; liceret, uerbo Dei stabiliendi, alijs uerò huius rei cognitionem ad generale Concilium reijcientibus.

Cum autem nulla pax firma sanciri posset, quin periculum subesset, ne res aliquando à uerbis ad uerbera perueniret, alij alios nocturna quiete, uel alia occasione obruerent, manusq; suas concuium cruore sædarent, uel publica aliqua calamitate ingruente, dissensio hæc urbem pessundaret: plebs tandem huius rei discussionem solidam impetrare nõ ualens, 5 Idus Februarij, Anno 1529, correptis armis pauculis horis litem dimittit, ita quidem, ut ira in statuas & imagines omni conuersa, in nullius corpus atq; uitam durius quicquam statutum sit, non sine numinis præsidio. Historiam eam scitu dignissimam, maiori opere ad longum contexui. Post constitutam Ecclesiam,

clesiam, cruentamq; religionis nomine inter Heluetios tragædiam: Oecolampadius magno urbis luctu, inter fratrum manus piè obdormiuit, 21 Nouembris, anno 1531, cui tanquam desideratissimo patri atq; pastori, Epicedion tale positum:

D. IOHANNES OECOLAMPADIVS, professione Theologus, trium linguarum peritissimus, author Euangelicæ doctrinæ in hac urbe primus, & templi huius uerus Episcopus, ut doctrina sic uitæ sanctimonia pollentissimus, sub breue saxum hoc reconditus, iacet.

Tricesimo tertio post anno, coniux eius Vuirbrandis Rosenblat, eidem tumulo illata est, quæ ut ante Oecolampadium Magistro Ludouico Cellario, ita post eum D. Vuolphango Capitoni & Martino Bucero, omnibus uiris doctis. atq; clarissimis, raro singularis fortunæ exemplo, nupserat. Labet priusquam hinc abeam, in tanti uiri memoriam sequentia addere Epicedia.

Seb. Munsteri.

בְּמַעֲלָה הַזֹּאת שׁוֹכֵב אִישׁ תְּשׁוּבָה זָכוֹן וְחֶכֶם
 חֶסֶד וְרַחֲמִים כְּדַבֵּר יְהוָה וּמְלִמָּה בְּרַעַת חַ
 הָאֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים יוֹחֲנָן בֵּית לְפוֹרְיֵי שׁ
 שׁוֹבְטֵי בָשָׂם טוֹב וְכַהֲיִים חַמְיִים וְזַקְבֵר
 פֶּה כְּשֹׁנֵת עוֹלָם ה' אֲלֵפִים רִצְבֵי בְיוֹם ד'
 לְחֹדֶשׁ בְּקִלְיוֹ:

Io. Rhellicani.

Νηὸς ἄριστος ἐπιπτε Θεοῦ, ὡς ἴσχυος ἄλλωρ

Ὡλολε συμμυθῶρ ἡμετέρας γενεᾶς.

Τόννομα προσεήκορ τῷ πράγματι κείνορ ἔλογχῃ

Οιολαμπαδῖορ γάρ τε καλοῖρ μαλωρ.

Οἶνορ γάρ τε Θεοῦ μεγαλὴ πότε λάμπασ ἠεῖν

Ἡ χριστοῦ ἀγορῆ λάμψε φαεινότερορ.

Λάμπασ ερηκῆο μὲρ οὐ πάντωρ ἢ φάσκει ἢ ἀυγῆ,

Ὡλολε σὺρ ταῦτη, βιβλία γάρ τε μίνα

Οἶο μίγα φῶρ λάμψε ἢ εὐσφωρῆ ἕασομίνοισι

Βυστέβειορ μυθαῖορ δευόμενοισ διδραχῆο.

Anonymi.

Cecropijs quod ante Solon cordatus Athenis,

Aut tibi bellipotens Sparta Lyncurgus erat:

Diuinis lubeat rectè modò legibus uti,

Oecolampadius hoc Basilea tibi.

Iacobus

Huius dextrum latus claudit Iacobus

Meyer Con

Meierus, Oecolampadij in Republica

ful.

fidus

58 EPITOME HISTORIAE

fidus Achates, post Henricum Meltingerum (qui religionis tumultu, inter crepitantes armorum nocturnos strepitus, nauigio fuga arrepta, urbe excesserat) utpote religionis patronus, æquiq; obseruantissimus, anno 1530, secundis ciuium animis, in Cōsulē lectus, eademq; dignitate sexies perfunctus est, anno 1541 peste extinctus. Ei supra monumentum inscriptio talis publicè posita.

DĒO OPT. MAX. ET CHRĪSTO

Seruatori s.

D. IACOBVM MEIERVM HVIVS IN-
*clyræ urbis Consulem prudentiss. consultissimūq;
 pietatis sanæ culōrem ac promotorem prima-
 rium, omnis honestatis, quod in ipso fuit, instauratorem diligentissimum, Lapis subiectus
 contegit.*

Simon
 Gryneus.

A sinistro latere memoria clarissimi uiri M. Simonis Gryneï Veringensis, spe etatur, quem Oecolampadius, post dissipatam inter has mutationes Academiam, pro instauranda ea, ad Græcas literas docendas, Magistratus consensu Heidelbergæ euocauit. In qua nō solūm profanas sed etiam sacras tantā laude docuit,

ut

ut anno eodem peste sublatus, Epitaphium tale meruerit.

D. SIMONI GRYNÆO ALMÆ HVIVS
Academiae Rectori, & laude & memoria sempiterna,
ob linguarum Latinae, Graecae & Hebraeae peritiam,
omnisq; Philosophiae admiraculum usq; cognitionem,
ob Theologiae uerae scientiam & usum,
digno, monumentum hoc dicatum est.

Sed & Sebastiani Munsteri doctorum illic uirorum cineribus illati, memoria non minùs celebris existit, tum ob linguae sanctae Chaldaicae q; palingenesiam, illius industria promotam: tum uerò ob Matheseos Geographiae q; studium illustratum. Hic anno aetatis decimoquarto ingenij causa Heidelbergam ablegatus, studijs q; fideliter imbutus, biennio post ordinem Minorù de Obseruantia professus est. Conradi dein Pellicani eruditione in Hebraico idiomate (cuius cognitio tum rara & insolens erat) intellecta, summa instantia obtinuit, ut anno 1509 illius audiendi causa ad conuētum Rubeaquensem mitteretur. Anno uerò 1515 ad Tubingenses Franciscanos conuēdens, Mathematicas artes, quas celebris

Sebastianus Munsterus.

bris illic artifex Iohannes Stofferus Iustingensis profitebatur, exactius capessendi præclaram occasionem nactus est: ubi & diligētia summa Magistrum eum ita sibi conciliauit, ut nihil illi negaret, quin omnia quæ ingeniosè elaborasset, Munstero diligētissimo auditori transcribenda committeret. Quam illi in discipulum humanitatem diuina clementia ita pensauit, ut omnibus libris instrumentisq; eius igne fortuito consumptis, nihil lucubrationum earum euaserit, nisi quæ Munsterus conscripta sibi asseruârat. Atq; hi principes illius præceptores fuere, quibus ad utriusq; professionis culmen ascendit.

Verùm hac eum eruditione Basileam illustraturū nondum uidebatur. Namq; paulò post Heidelbergam rediens, in parochia castri electoris Ludouici, aulicū concionatorem egit. Ibi etiam Lexicon Chaldaicum concinnauit, ex Santis Pagnini Lucensis opere ante impresso, cuius exemplum Bonifacius Amerbachius, Auinione (Alciatum illic audiēs) Pellicano, hic uerò Munstero dono miserat, unà cum Talmudico Dictionario, quem

quem Pellicanus mutuato exēplari ex Bibliotheca Ratisponensi fratrum Dominicanorum, descripserat. Ex ijs non sine multo labore (prælecta prius tota Syriaca interpretatione Onkeli, Ionathæ & aliorum) opus suum ita auxit, ut multò illustrius quàm Santis prodierit. Hac deniq; diligentia eò peruasit ingeniosissimus homo, ut Grammaticam quoq; Chaldaicam primus annotârit, id quod Iudæorum quoq; Rabinorū nullus unquam tentasse legitur. Illic quoq; in annotâdis Iudaicis abbreviaturis, siue quibus Commentaria eorum intelligi nequeunt, utilem operam nauavit, quarū nonnullas è Vuormatiensibus Iudæis didicerat, à quibus etiam Calendarium Iudaicum cum interpretatione assequutus est, ab illo postea editum.

Basileam deinceps perueniens, Pellicano Minoritarum illic guardiano, in Hebraicæ literaturæ publica lectione successit, in Schola item Theologorum aliquandiu docuit. Quo quidem publico docendi munere, quantum ibi profecerit, multifarijs item sacris profanisq; lucubrationibus ad annum usque ætatis

sexagesimum primū, quo anthrace correptus, ascensionis Dominicæ festo extinctus est, rei literariæ contulerit, cum eruditus ubique terrarum cognitum sit, longiùs persequi necesse non est, Epitaphio eius contentus.

GERMANVS ESDRAS HEIC
STRABOQ. CONDITVR.

SI FLVRA QVÆRIS, AVDIES.

SEB. MÜNSTERVS INGELH.

THEOLOGVS ET COSMOGR.

INTER PRIMOS SVMMVS,

SOLENNEM ASCENSIONIS MEM.

ANNO SAL. M. D. LII.

MAIOR SEXAG. MORTE PIA

ILLVSTRAVIT.

Io. Opori-
nos.

Proximum cubile Iohannes Oporinus, cuius & typographus clarissimus, tenet, qui uberrimæ Oporæ instar, & nostri & priscei seculi scriptorum ingentem numerum, summa fide in publicum edidit, ac infinitis in hanc rem laboribus atque impensis, nomen suum immortalitati consecrauit, uniuersa Republica literaria sibi deuictissima, Maroniano hoc excessum eius prosequente,

Semper honos nomenq; tuum laudesq; manebūt.

Tu-

Tumulū uerò, præter uaria doctorū uirorū Epicedia atq; elogia, quidā amicitū eius hisce uerbis ornare meditabatur:

OPEROSVS OPORINVS;

HEIC SITVS EST.

ERGO REQUIESCIT ARION?

DIXISSE PLVRA FAS NEFA S^T.

AN. SAL. M. D. LXIIX.

PR. EID. IVLA

ÆT. SVÆ LX.

Versus exterius ostium, Hieronymus Gemusæus Mulhusianus, Medicus & Philosophus recubat, uir haud uolgaris, qui ætatis 39, salutis uerò 1544 anno diē clausit suprēmum, cui Polycarpi filij Chalcographi elegātis excessū, tumulū quidā hisce metris recens insigniuit,

Filius atq; pater terra clauduntur eadem,

Heic, Dominiq; tubam, gaudia summa petunt.

Naturas rerum pater & Medicamina nouit,

Cognouit Pallas quicquid amare potest.

Ast alter libros pulchris committere chartis;

Adsuetus studijs, magnus uterq; fuit.

Credidit ex animo semper solam esse salutem

Spemq; suam Christum, iustitiamq; meram.

Vnde utrunq; Deus magno dignatus honore;

Virumq; ad superi transtulit astra poli.

Ulteriùs porrò , Anonymi cuiusdam
 tûba est, cui prætextati, librum manu ge
 rentis, effigies inculpta, circa se breue
 quidem, sed elogijs plenum Distichon
 habēs, literatura multam antiquitatem
 redolente, in hunc modum:

*Hic iacet arte Plato, Cato uita, Tullius ore,
 Vermes corpus alit, spiritus astra tenet.*

Quis hic fuerit, antiquarij nostri quæsi
 uère, Ezzelino parochiæ Leonardinæ
 fundatori id positū suspicati, nullis tamē
 certis indicijs cognouère. Retrò tamen
 monumento non uulgari Ulricum ab Ie
 tingen conditum esse, còpertum habeo,
 quem Humberrus Episcopus, post exa
 ctum bellū Austriacorum præsidum per
 Alsatiam, Ergouiam atque Brisgouiam
 prouincias contra Basilienses, anno
 1410 Tribunum plebis designauerat,
 Gunthero Mareschalco equite consule
 lecto. Quibus ciues nouo Magistratu in
 troducto, Iohannem Vuilerum mercato
 rem, collegam adiunxerant, Argentinē
 sem Remplicā imitati, Officiorū Ma
 gistrum nominantes, qui cum prioribus
 ab Episcopo creatis, pari passu ambula
 ret. Qua id occasione factum, & paucis
 pòst

Ulricus ab
 Ietingen.

pōst annis Episcopo instāte abrogatum
fit, in historijs referetur.

Vuileri huius natus fuit, alter in oppo-
sito Peristilij ambulacro sepultus, paren-
ti homonymus, decretorum Doctor, De-
canus Ecclesiæ cathedralis, Epitaphio
sub eo fornice posteritati commédatus,
quem uel ipse, uel agnati eius insignium
attestatione construxerant. Hic integri-
tate, eruditione, rerumq; experientia,
in eum authoritatis gradum perue-
nit, ut uniuersalis Synodi tempore, è
400 circiter sui ordinis Doctoribus atq;
prælati mitra carentibus, unus etiā
fuerit, de Germanorum natione in nu-
merum triginta duorum Pontificalium
electorum cooptatus. Qua in re memo-
rari dignum, huic spectatæ dignitatis ui-
ro, in Conclau (quod in nobilium Pry-
taneo, Muscæ domum hodie appellant,
ubi & deputatio fidei celebrari solita fu-
it, pro legendo nouo Pontifice, adorna-
tum fuerant) cameris sorte distributis,
primam atq; dignissimam celsisse, teste
Aenea Syluio tum conclauis custode.
Obijt hebdomada Bartholomeum se-
quente, anno 1450.

Io. Vuile-
rus Doctor.

Martinus
Borhaus,

Prope hunc Theologus recenti seculo notus quiescit, Doctor Martinus Borhaus, ueteris fœderis professor ordinarius, linguæ Hebraicæ, Syriacæ atque Chaldaicæ, excellenter peritus, grandilue, quæ anno 1564. circiter 7000 hominum Basileæ sustulit, nulli neq̄ ætati, neq̄ sexui parcens, ad superos euocatus. Qui etsi uiuus professionis fide, suisq̄; in sacros libros editis commentationibus multum profuerit, ne tamē non semper profuisse uideretur, omnem suam charitaceam suppellectilem moriens Academia legauit. Sepulchro eius hæc inscripta leguntur.

חמשבילים יוהירו כוהר
חרסיע ומצדיקי חרבים
בכובבים לקולם יעד.

TRINO ET VNI S.
MARTINO BORHAO STVTGARD.
S. THEOL. PROFESS. EXIMIO,
ET NVNQVAM INTERMORITVRIS
IN OMNI LIT. GENERE LVCVB.
CELEBERRIMO,

POST MVLTA ET VITÆ ET ERVR.
PRÆCLARA EXEMPLA,
MORTE PLACIDISSIMA
HVMANIS EXEMPTO:

ANNA SCHMIDIN VXOR III, MAR,
DESIDERATISS.

S. S. Q. R. MON. F. C.
MILITAVIT ANNIS LXV.
MISSIONEM OBTINVI
EPIDEMIAM

ANNO SAL. M. D. LXIII
AD V. ID. OCTOBRIS

*Ἐλπὶς καὶ πίστις μέγα χαίρει τὸν λιμὸν Ἰουδαίῳ
οὐρανόσι θεοῖς μόνῃ Ὁ Ἰννεπι ἔρωσι.*

Equidem quoties letalis illius anni, q
tantâ nobis plagam inflixit, memoria a-
nimum subit, altè ingemiscere cogor,
cùm præter ingentem hominû multitu-
dinem, quam cæmeteria uix capere pote-
rant, doctores ac p̄fessores sex, Ecclesiæ
ministros quinq;, Senatores uerò trede-
cim, non sine grauissimo totius urbis
damno, è medio sustulerit.

Tua etiâ mihi Philippe Bechi Medicę ^{Philippus}
facultatis cultor, recordatio iucûda est, ^{Bechius,}
qui us Apollineæ artis scientia usq;, si

longiora tibi huius uitæ stamina fata non uissent, maiorem laudem comparasses: ita & re Dialecticæ professionis fide discipulorum commodis studuisse, tacentibus cæteris, ego auditor & discipulus fieri debeo. Mortalitati renunciauit, tertio Nonas Septemb. anno 1560, eo loco clausus ubi sequentes uersiculi leguntur.

Hæc mihi prætereat nemo monumenta Viator,

Non benè qui cineri uoce precetur huic.

Bechius hic, Medica celebrer cubat arte Philippus,

Qui decus urbis erat, totius atq; Scholæ.

Si foret superis quem ducere sedibus æquum,

Hic foret, ut miseris ferre ualeret opem.

Io. Hospinianus.

Seb. Lepusculus.

In felici horum consortio Io. Hospinianus Steinanus & Seb. Lepusculus nuper quoq; uersari uoluerunt, quorum uterque in Christi Opt. Max. uinea colenda, iuuentuteq; informanda, sua laude non caruit, qui mihi ut præceptores iurè memorandi fuerunt. Epitaphium utriusque subijcere placet, ne studio eos neglexisse uidear.

C. S.

IOHANNIS HOSPINIANI STEIN.
 VIRI OPT. ATQ. DOCTISS.
 QUI NON TAM IN GYMNASIO BASIL.
 PHILOSOPHIAE ARIST.
 PROF. PERSPICAX:
 QVA' M IN ECCLESIA DOCTRINA
 COELEST. PRÆCO SYNCERVS.
 LVSTRIS SEX PROFVIT,
 TVMBA HÆC CINERES CONTINET.
 VITA LABOR FVIT, MORS REQVIBS.
 FATO CONCESSIT SEXAG.
 VII ID. IVNII.
 ANNO SAL. M. D. LXXV. ●

C. S.

SEBASTIANVS IACET HEIC
 LEPVSCVLVS,
 MVIVSCE TEMPLI MYSTES
 SACERRIMVS.
 LINGVAEQ. SANCTÆ PROF.
 CELEBERR.
 IACENT PII LEPORES ATQ.
 GRATIÆ.
 ● PRID. NONAS VIIBRIS
 AN. SAL. M. D. LXXVI
 ÆT. LXXV.

G 5

Ibi-

Seb. Dop- Ibidem uiri aliquot politica pruden-
p̄steinus. tia & Reipublicæ benè administratę cau-
sa memoria digni, humati sunt, Sebasti-
anus scilicet Doppensteinius, qui post
Vualdenburgensem præfecturam s. p. q.
Basiliensis nomine multis annis lauda-
biliter obitam, ab anno 1564. consula-
tum ter gessit, Kalendis April. anno hu-
ius seculi septuagesimo decedens: An-
dreas itē Cellarius Tribunus plebis, &c.

Haldricus
Iselin.

In eodem ambulacro, ubi Schecapur-
liorum quondam ara stetit, Huldrici
Iselij prope maiorum suorum cineres,
ossa teguntur; Iuris interpretis grauissi-
mi & religiosissimi, ab Alciato I. C. quō-
dam Papiæ promoti, cuius morte, anno
huius seculi sexagesimo quarto, admo-
dum luctuoso atque mortali, Academia
haud exiguo lumine atq; columine or-
bata fuit, dignus cui ob pietatem, sapien-
tiam, integritatemq; Nestoris anni con-
tigissent. At is haudquaquam extinctus, sed
in uirorum potiùs regionem trāsatus,
sic suos assidua uoce affatur:

Cultor Iustitię sui seuerus,

Et uerę Pietatis indagator.

Ut amq; ad Superos comes sequutus,

Hoc

*Hoc natos doceo & seros nepotes,
Discant iustitiæ & Deo parere.*

Gradus ibi Episcopales, Vnebaldi
Heidelbecij & Iodoci Cellarij Præsu-
lum Basiliensium Cancellariorum, locu-
li, ultrò citroq; claudunt: quorum ille, Io-
hanni de Veningen, periculoso difficili-
que tempore, quo magni fœderis socij,
contrà Carolum potentissimum Bur-
gundionum Principem, bellum diutur-
num & anceps gesserunt, bonam naua-
uit operam, 6 Kalen. Ianuarij, anno 1483
mortalium casibus exemptus: hic uerò
se tribus Episcopis inuicem succedenti-
bus, Iohanni, Casparo atq; Christopho-
ro, in eadem functione fidelem ministrū
probauit, qua demum abdicata, stadium
non multò post peregit. Zacheo sane fi-
lio eius non intermoriturę laudi dan-
dum, quòd humanitaris studia liberalis
stipendij institutione promouere uo-
luerit.

Gradus quos tetigi, quiq; exterius ab
Borealem templi plagam, ad erectam co-
lumnulam supersunt, prisca consuetu-
dinis indicium habent. Horum enim lo-
corum alter, dominica Iq, Baptistæ so-

Vnebal-
dus Heidel
beck.
Iodocus
Keller.

Legendi
Magistra-
tus prisca
ceremonia

len.

lennitatem proximè anteuertente, aulæ is ornabatur, exterior quidè sereno, interior uerò pluuioso aère. Supra hos Episcopus pontificalibus amictus confidens, cleriq; primarijs stipatus, iura sua ciuibus per præcones publicos pridie eò uocatis, prælegi curabat, nouosq; Magistratus electorum suffragio creatos, renunciabat, iuramento fidelitatis astringebat. Actui huic Gymnasij quoq; proceres aderant, quibus uiri politici priuilegia eorum rata conseruatuos, Præsulis auctoritate promittebant. Nostra ætate more hoc antiquato, Senatui omnis & magistratuum creandorum & fidei exigendæ potestatis relicta.

Sunt porrò quam plures alij terrestri gremio illic redditi, ἀντιλήφιοι quidem aliquot, quorum tamen in patriam merita ad imitandam eorum pietatem atque uirtutem posteros non tantum admonere, sed etiam excitare debet. Inter eos succurrunt, Osualdus Myconius Lucernas, qui post egregiam in iuuentute moderanda patriæ suæ probatam operam, præconis Euangelici munere apud Tigurinos

Osualdus
Myconius.

nos suscepto recteque curato, Ecclesiam Basil. annis uiginti uerbo ueritatis fideliter paut, à Doctoris Oecolampadij antecessoris sui uestigijs nullatenus deflectens: qui proin cursus sui benè peracti *βραβείον*, Idibus Octobris, anno 1552 inter superos tulit.

Possem huic Albanum Torinum Vitò duranum, Osualdum Berum Basil. Gulielmum Gratarolum Bergomatem, & Iohannem Acronium Frisium (quorum primus anno huius seculi undequinquagesimo, postremus autem Mathematices Lector publicus, sexagesimo quarto, cæteri uerò eius decuriæ seprimo & octauo, uitæ munia peregerunt) Medicos omnes annumerare, iuxta illud,

Ἰν ἑσὶ γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀν' ἀξίῃσιν ἄλλωι,
 præsertim cum Reipublicæ seruiert, atque Frisio fidissimo præceptore ego peculiariter usus sim: uerùm & hos aliosque, ne compendij metas excessisse uidear, breuiùs transcurro. Solius Beri à hæredibus neglectum Epitaphium subijcere libet.

MEVS VIATOR,
 TRISTIS SPIRITVS ET MENTEM
 CONSVMIT ET OSSA:
 OSVALDVS EGO BERVS FVL;
 NON COVS ILLE
 SENEX,
 SED VRBIS HVIVS
 HIPPOCRATES.
 VIXI LÆTVS, LÆTVS
 OBIVI;
 ET DOMINO VIGILANS;
 DOMINO TANDEM
 OBDORMIVI.
 QVID VLTRA?
 MORTALITATIS EXVVIO
 POST VXC AET. ANI
 HEIC
 DEPOSITO;
 CVM CHRISTO LÆTVS
 RESVRGAM:
 A. C. S. CL. D. LXVII.

Seb. Casta
 lib.

Ad minoris igitur Cæmeterij peristylion progredior. Extat illic Sebastiani primum Castellionis Sabaudi natione monumentum, uiri excellenti linguarum cognitione pietateq; præditi, usus hisce donis

donis ad barbariem è sacris libris pro-
fligādā, eorumq; translationem fide-
lem, Latinam atq; perspicuam efficien-
dam. Bibliorum interpretationem anno
1542 Geneuæ aggressus, nono pōst an-
no absoluit, magna animi alaeritate in
eis uertēdis & prospera ualitudine sem-
per usus, obscurorum locorum intelli-
gentiam precibus sæpenumero à Deo
efflagitans. Græcas literas octodecint
annis Basileæ docuit. Cætera qualis fu-
erit sepulchralis inscriptio insinuat.

IOVÆ OPT. MAX.

SEBAST. CASTALIONI ALLOBROGI,
GRÆCARVM LIT. IN ACAD.

BAS. PROFESSORI CELEB.

OB MULTIFARIAM ERVDIT. ET
VITÆ INNOCENTIAM DOCTIS

PIISQ; VIRIS PERCHARO,

PRÆCEPTORI OPT. ET FIDELISS.

STANISLAVS STARZECHOVVKI

IOANNES OSTROROG

ET GEORGIVS NIEMSTA

POLONI:

VT POPVLARIVM SVORVM QVI EVM
AUDIERANT VOTO,

ET

ET PRIVATAE PIETATI

SATIS FACERENT:

AD PUBLICI LVCTVS SOLAMEN

H. M. B. M. P.

OBDORMIUIT IN DOMINO,

ANNO CHRISTI SAL.

M. D. LXIII.

III. KAL. IANVARII.

ÆTATIS XLVIII.

Michael I. *Excipit hunc sinistro latere, Michael*
Isingrinus, inter principes Typogra-

phos Basilienses non postremus, eaque
arte feliciter mundeq; tractata, eruditus
ubiq; gentium notus, qui ante diē sum-
mo bonorum iuctu extinctus est, 5 No-
nas Martij, 1557. Saxo hi uersus insunt.

Huic tu qui transis pacem requiemq; precare,

Ac uitæ numerans tempora, disce mori.

Eum non multos post annos eiusdem
 ordinis ciuis clarissimus, uenerandaq;
 canicie conspicuus, Hieron. Frobenius
 sequutus, iuxta hunc collegam suum in
 spem nouissimi diei tumulatus est. Lo-
 cus marmoreo Epitaphio illustris est,
 in hunc modum.

D. O. M. S.

HIERONYMO FROBENIO
 IOANNIS F. TYPOGRAPHO CLARISS.
 INTER INITIA FOED. HELVETII
 BASILEÆ NATO,
 SYNCERÆ RELIG. ET ÆQVITATIS
 OBSERVANTISS.
 DE REPVB. LITER. OPTVMIS AVTORIB.
 EMENDATE ATQ. ELEG. EDENDIS
 PRÆCLARE MERITO,
 HVMANITATE AC BENEFICENTIA
 DOMI FORISQ. OMNIB.
 CHARO

IN ACERBISS. AC DIVTVRNISS TOMACHI
 CRUCIATIB. QVIB. ETEXTINCTVS EST
 SVpra FIDEM

AD EXTREMVM VSQ. PATIENTISSIMO,
 M. S. ERGO:

AMBROSIVS ET AVRELIVS FF.

PARENTI LONGE' CHARISS.

M. PP.

B. ANNOS LXL. MEN. VII. DIES VI

© ANNO CHRISTI

M. D. LXIII

III EID. MARTII.

H Con-

Conditorium hoc distichon habet

*Gentem expectamus nostram spes altera uitæ
Probenij quondam, nunc gelidi cineres.*

Coelius S.

Curio.

Sed nec tu mihi præceptor quondam
colendissime, Cæli S. Curio, in extimo
illic angulo recôditus, sicco pede trans-
eundus es; postulantibus id non so-
lùm publicis meritis, sed priuata etiam
tua, qua erga me usus es humanitate.
Hic Cyriaci Subalpinæ gentis apud Ita-
los oppido natus, & in Taurinensi Gym-
nasio ingenuis artibus imbutus, cum ob
synceram Christi doctrinam, quam ab
ineunte iuuenta, spretis Papisticis su-
perstitionibus, amplexus fuerat, uarias
à cucullatis persequutiones, carceres &
uincula passus esset: semper tamen post
tot Eporediæ, Taurini, Lucæq; inten-
tatas mortes atq; flammæ, præsentissi-
ma numinis ope ereptus, euasit. Quan-
quam autem in aliquot Italiæ urbibus
sua eruditionis famâ sparsisset, eoq; no-
mide multorû gratiâ sibi cõciliasset: quia
tamé ob Pontificis Romani insidias nul-
libi tutus esse poterat, sese trans Alpes
Laufannam primùm, post anno 1547 Ba-
sileam recepit, ubi à uiris doctis huma-
niter

niter exceptus & habitus ; Oratoriam
 nactus est professionem, in qua talem se
 præstitit, ut è remotissimis regionibus
 illius audiendi gratia plurimi conuola-
 rint. Magistratui sanè adeo acceptus fu-
 it, ut eum unà cum liberis omnibus, ciui-
 tatis iure donârit. Monumentum eius
 iuxta chara pignora, Augustinum nem-
 pe filium, tresq; filias ante illius obitum
 intra uiginti dies seua pestilentia absum-
 ptas, Epigraphe tali insignitum est.

HOSPES HAVÉ ET DISCE.

NON CÆLIVS HEIC,

SED CÆLII ΣΩΜΑ, IMMO ΣΗΜΑ,

SPIRITVM CHRISTVS HABET,

CÆTERA NÔMEN

VÉRÆ PIETATIS,

HVMANITATIS,

INSIGNISQ. CONSTANTIAE.

QVOM ΣΩΜΑ IN ΩΜΙΩ

TVNC VERE ERIT,

CÆLIVS SECVNDVS CVRIO.

HOSPES SI DIDICISTI

VALE.

RELIQVIT AT. SV. AN. LXVII.

IAL. CLO. IO LXIX.

AD VIII XL. DCB.

H 2

Au-

Augustino autem filio, Sarracenicę hī-
storię scriptori, nec multò ante excel-
sum eius ad publicam Rhetorices pro-
fessionem uocato, uiuens talem alaba-
stro memoriam inscribi curauerat.

Ianua. D. SER. SO. SA. S. Vita.

*Celius Secundus Curio, Augustino filio dulciſſ.
Sãctiſſimoq̃. Polyhistori, Rhetori; cuius corpus
heic cum IIII ſororib. lectiſſ. iacet, Spiritus cùm
Chriſto, nomen immortalib. ſcriptis uiuit in Ter-
ris: ſocio & hærede ſtudiorum orbatus, dum re-
uiuifcit Po. Vixit ann. XXIIIX.*

*Obijt An. Do. MD. IO. LXVII.
die XXIII Octo.*

*Huius ad exemplum iuuenes florentib. annis,
Viuere ritè Deo, diſcite ritè mori.*

Viridarium
templi ca-
thedralis.

Retro Basilicam planities eſt, grami-
neo ſolo amœniſſima, æſtiuiſq̃; deam-
bulationibus ualde opportuna, Palatiũ
uulgò appellant. Præterquã enim quod
ex eo loco, firmiſſimo opere extructo,
moleq̃ue fortiſſima Rheni alluentibus
undis obiecto, ad ipſum flumen aruaq̃;
longè lateq̃ue patentia iucundiſſimus
proſpectus datur: Tilia inibi, ob ramos
orbiculariter diductos, duplici colum-
narum

narum serie suffulta, sole sub ardente gratissimam umbram exhibet, aura ob loci commoditatem nunquam non aspirante. Hoc è loco Basilienses, tempore Ludouici Bauari Imp. cui inuito Papa constanter adhærebant, legatum quondam Romanum, diras ipsis intentantem, fulminaque Pontificia ferentem, è sublimi præcipitem dedisse, ex Virodurano monacho Stumpsius retulit. Quâdo autem structura hæc sumptuosiore opere restaurata sit, uersus circa arborem docet, ab Heinricho ni fallor Glareano facti.

Iulius Ecclesie dum præfuit ecce secundus

Dum sceptrâ Imperij Maxmilianus habet,

Hoc opus excisum, quo Rhenum cernere amœnum,

Quo nemora & campos, monticulosq; potes,

Quo geminas turres & mœnia conspicias urbis,

Concentus audis dulcisonosq; modos.

Anno Domini, M. D. XII.

Contigua est huic Episcopalis Curia, Curia Episcopi loco ad Rhenum non minùs insigni, cuius domum unam Io. à Fleckenstein erexit, splendidiorem alteram cum sacello, Felix primùm Pontifex, dum Concilij causa hîc ageret, reparare, & in accuratiorem cultum reuocare cœpit. Arnoldus

uerò è Rotbergia familia Episcopus, at-
testante inscriptione, absoluit.

Vlrici paro-
chia anti-
quata.

Cōiunctum habet Vlrici fanum, quod
etsi recens esse multi opinentur, ante a-
liquot tamen secula parochiam fuisse
celebrem inuenio. Concidit quidem
grandi illo Terrēmotu cum plerisq; , re-
stauratum est tamen deinceps, ipsaque
turre, anno 1444 sub Armeniacorum
terroribus, erecta est, Iohanne quodam
Regio pastorem illic agēte. Nostro tem-
pore ob templorum copiam alijs seruit
usibus.

C A P V T X.

*Cœnobij Santalbanensis institutio iurâq; Urbis arse
pliatio, Maiorum perimeter. Officina
chartaceæ & Chalcogra-
phicæ.*

Albanus
Martyr.

INextimo illic urbis uersus ortum an-
gulo, loco ad ripam Rhēni depresso,
quod idcirco *im Loch* appellant, ad
Birsē riuum eò deductum, antiquissimū
est Cœnobium, diuo Albano martyri di-
catum. Hunc apud Macedones Episco-
pum Philippensem primū fuisse scri-
bunt

bant, qui sede sua Arrianorum infidijs deiectus, Romam ad Leonem Pontificem, inde ad diuum Ambrosium Mediolanum concesserit. In Germania demū Arrianis doctoribus sese opponentem, sub Theodosio iuniore, capite multatum. Templum hoc cum monasterio Burchardus Hasenburgius, baro Ergouius, Basl. Episcopus anno 1083 fundauit atq; dotauit, monachosq; Benedictinos Cluniacensis ordinis, cultus diuini illic assiduè celebrandi causa, introduxit. De donationibus instrumentū foundationis sic habet:

Ego Burchardus Episcopus qui istam congregationem institui, consilio fidelium meorum, tam Laicorum quàm Clericorum, de proprijs meis redditibus dedi Sancto Albano, fratribusq; Deo eiq; famulantibus. Lórracho cum Ecclesia, omnibusq; suis appendicijs, tam in uincis quàm in agris, pratis et syluis. Ecclesiam de Howingin cum suis, Ecclesiam de Chandro cum suis. In uilla quæ dicitur Inferior Basilea Ecclesiam cum suis. Curtim & Ecclesiam de Hegindorf cum suis. In ciuitate Basiliensi Ecclesiam beati Martini, et decimam in uilla quæ dicitur Hüningin. Medietatem Ecclesie in uilla quæ dicitur Kemiz, & medietatem uille cum suis appendi-

Villa inferior
Basilea.

cijs. Ecclesiam de Bozinsheim cum suis appendicijs: ea tamen ratione ut Prior ab ipsis institutus, uices nostras per omnia ibidem habeat in cura animarum, sicut & Prior S. Albani in ciuitate Basilea, sicut fluuius Birsicus determinat, ita tamen ut Capellani ab ipsis electi, uices ipsorum in his quæ ad plebis curam pertinent, agant. Ecclesiam & uillam de Appenwiler cum suis appendicijs. Syluam quæ sita est iuxta S. Albanum, molendina in ripa Birsæ, cum pratis & agris adiacentibus. In uilla quæ dicitur Binningin, etc.

Aduocatū horum locorum, citrà quidem Rhenum, Ruodolphum Comitem de Hon^{der}re, ultra uerò, Theodoricum de Rötinleim, designauit. Ita enim religiosis congregationibus tutores constiruebantur, ne qui diuino cultui destinati essent, politicis uacare negotijs cogerentur. Aduocatorum munus erat, non solum Cænobia, sed eorum etiam iura possessionesq; tueri, uillis seruisq; imperare, monasterij nomine iuramenta exigere, & si quæ his similia, quibus idcirco de iudiciorum fructibus & emolumentis pars aliqua cedebat. Quinetiam tanta eorum authoritas fuit, ut Cōuentui plerunque, citra aduocati consensum, bonorum

Aduocati
Cænobio-
rum.

norum immobilium nihil alienare licuerit.

Idem Præsul iurisdictionem Ecclesiæ S. Albani totiusq; tractus, à muro ciuitatis usque ad pontem Birsæ, Prioris & successorum eius arbitrio commisit, excepto sanguinis iudicio, quod (inquit fundator) *meis Officialibus iudicandum reseruauit*. Finis diplomatis, quo antiquius apud Basilienses nullum uidere licuit, sic habet.

Testes huius rei sunt, Chuono Lausanensis Episcopus, Rudolphus præpositus, Hupoldus uicedominus, Berchtoldus thesaurarius, Hugo decanus, Adilbertus Can. Ebirhardus Can. Rudolphus aduocatus, Adilbero comes* Hermannus comes, Ludeuicus comes, Burchardus miles, Adilbertus pincerna, Lampertus dapifer, Anno, Vuernherus, Rienherus, Heizo, Adalgoz, Burchardus, & alij quam plures. Acta sunt hæc Basileæ, in præsentia Burchardi Episcopi, qui hanc chartam dedit: indictione XI, Luna I. Regnante imperatore Romanorum Heinrico III. & filio eius rege Heinrico V. * de Viroburg.

Instrumentum hoc constructa demum Ecclesia cœnobioque, anno 1103 perscriptum esse, ex uerborum tenore, Indictione, alijsque sub finem posi-

ris, colligo. Foundationem hanc Eugenius & Celestinus, horum nominum tertij Pontifices, approbarunt, eiq; Fridericus Barbarossa Imp. sub dato Ulmę quarto Kal. Augusti, Anno 1152 imperiale patrocinium adiecit.

• Prioris Sāt-
albanī Iu-
risdictio,

Ab eo igitur tempore totum S. Albanī suburbium à Chunonia turri, ad usq; portam Pacis, reliquusq; campestris tractus, usq; ad superiores Birsæ pōtes (inferior enim sublicius, qui non homines tantum sed & onustos currus transmittit, ante 150 annos nondum exiit) Prioris iurisdictioni paruit. Illius Prętorem cum assessoribus ad causas ciuiles dirimendas, cęteraq; eius oppiduli negotia disponēda, ruralium item litium arbitros, constituendi ius fuit. Atque ideo Chunonia urbis porta, tanquam aduersus extraneos, singulis noctibus ponte pendulo claudebatur, ipsaq; platea, quę hodie exteriùs proximè ad Cinerũ suburbium ducit, fossa abinde ad portā pacis producta, interrupta erat. Qua de causa, cum Santalbanis Episcopalis seu pastoralis curę uices citra Birsicum, intra etiam Basiliensium mœnia, commenda-

datę

datę essent, nec eorum parochus, grassante potissimum Epidemia, pro Sacramentorum administratione urbem noctu ingredi posset: ijs intra urbem sacelli construendi copia facta fuerit, prope quod parochus habitatio data.

Anno postmodũ 1383, Stephano Degelio Brisgoio Priore, Conuentus ob uaria beneficia accepta, omnem suam Iurisdictionem ciuitati Basiliensi donauit, ad præueniendas inimicitias, quę ex iuris istius ad alienos trāslatione, excitari potuiffet. Pro quo beneficio illi uicissim in ciuitatis ius recepti sunt, remisso omni telonio, quod molitorum & pistorum causa soluere tenebantur, Cœnobiiũ insuper intra exteriores muros fossasq; , quibus omnia tũ cincta sunt suburbia, comprehensum fuit.

Occasionem ampliandorũ urbis munimentorũ, exacta periculossima temporis dederant, quibus Gallorum Britonumq; militaris colluies, post pacem Bretigniacam inter Anglos Gallosq; initam, duce Cossinio (non Guisio, ut quidam opinati sunt) ingenti cum terrore damnoq; , in hasce terras effusa uene-

ratq;

rat. Quæ sanè res haud exiguè molis fuit, tantæ amplitudinis profunditatisq; fossam, ad 2000 passuum, ab una Rheni parte ad aliam circumducere, nouisq; menibus, turribus atque propugnaculis amplissima suburbia uallare ac communitare. Cæptum est hoc opus anno 1384, uel paulò citiùs, & quindecim annorum spatio uix absolutum.

Mæniorum
perimeter.

Urbis quem dixi perimeter Meniscum refert, portis quinque patens: quarum huic Cœnobio proxima, Santalbanensis: altera Austrum spectans, à uicino pago Aeschemia dicitur. Inter utramque turris est, in qua cum olim pulueris tormentarij uasa aliquot asseruata essent, 13 Kalend. Octob. anno 1526 igne cœlesti tacta, subito dirupit, quod Erasimus epistola quadam ad Varium graphicè descripsit. Ad hybernum occasum & Birsici influxum panditur alia, à copijs militaribus nomen habens, Ger. *Das Heerthor*, fortè quòd Rudolphus Habsburgius urbem obsidens ante hanc castra metatus fuerit, hostesq; assiduis uelitationibus ciues illic exercuerint. Bina tamè utrinque propugnacula recentia sunt, & post bellum Germanicum,

nicum, quod Protestantium uulgò appellant, primùm extructa. Quæ ad occasum æstiuum porta prominet, Spalensis, Rheno uerò proxima, à Iohannis Baptistæ templo, Rhodiorum illic militum domui iuncta, denominatur.

His totidem interioris præsidij; pomerij portæ respondent, & quidem postrema huic obiecta, Crucis quondam nomen habuit. Huic una interius parte uelatarum aliquando latibulum iunctum fuit, altera ad Rhenū domus ampla est, à Bernhardo Rotbergio Consule tempore Concilij habitata, publico autem Gymnasio condito, à facultatis artium proceribus sub Bursæ Leonis nomine studiosorum contubernio dicata. In ea Rudolphi Habsburgij Cæsaris statua spectatur, quam ipso imperante illic erectam perhibent. Quæ contra Spaleam patet, Egolphiana dicta fuit, ubi cœnaculum siue carcer aliquantò spaciosior, Andree quondam Crainensi Archiepiscopo constructus, atq; suspendio illius nobilitatus, cuius rei seriem aliàs dabo. Iuxta hanc Beguttarum aliud lustrum fuit, quod postea in Collegium transijt, Bursæ Pa-

sa Parisiensis appellatum. Quæ uerò in
 opposito latere sub antiqua arce iuxta
 Minoritarum cænobium, Fauonium ex-
 cipit, ab asinis (ut postea dicetur) nomē
 obtinuit. Altero deinceps cliuo impoli-
 ta, Tiersteiniorum quondam Comi-
 tum domum coniunctam habens, ex-
 teriori *à uovv. u. u.* fuit; Aeschemia uocita-
 ta. Postremam denique (ut in pristinum
 reuertar locum) ubi amplissima domus
 militum Teutonicorum Mariæ ordinis
 Hierosolymitani, Chunoniam uocauere,
 à conditore forsàn, cuius effigiem la-
 queo collum cingente, ostentat, referent
 te uulgo, diuitem eum capitis supplicio
 afficiendum, structura eius uitam rede-
 misse. Sed ad has me ambages ampliariæ
 urbis mentio perduxit.

Redeo igitur ad cænobium de quo
 mihi sermo primùm fuit.

Incendium
 calamito-
 sissimum.

Grandi illud damno affectum est, ca-
 lamitosissimo incendio, quo 3 Nonas Iu-
 lij, Anno 1417 prope Prochotrophium
 maius insidijs cuiusdā excitato, 250 do-
 mus (quarum structura iam inde à terræ-
 motu uilis; lignea, scādulisq; recta erat)
 intra paucas horas conflagrârunt, flammis

nis in eum usq; urbis angulum uentorum rabie proiectis. Meminit huius incendij, Poggius Orator Florentinus, quī ex Concilio Constantiensi tum durante, h̄c iter faciens, illud offendit, unde in libro de humanæ conditionis miseria, sic scribit: *Paucis antea annis urbs Basilea nobilis, iuxta Rhenum posita, maiori nobilioriq; ex parte incendio conflagrauit: Vidi ego illac iter faciens adhuc urbis illius fumantia ædificia, et domos in cinerem uersas:* Conspicitur in huius claustrī refectorio Episcoporum Basil. omnium successio, picturaq;. Templum diebus festis matutinis cōcionibus precibusq; deputatum est.

Cœnobium ab ortiua Borealiq;ue plaga Rhenus alluit, ab Austrina Birlærius humana industria eò adductus, succedit, in duo brachia diuisus, quorum unum frumentaceis molis, chartaceis alterum seruit. Illæ ut abolito duro pistrinorum labore, ad hominū alimoniam ingeniose excogitatæ sunt: ita hæ inuento non nimis antiquo, ad propagandam diuinam humanamq; sapientiam, ad rerū memoriam conseruandam, & infinitas uitæ nostræ utilitates introductæ. Excursoria

Officinae
Papyri.

foria sanè ars, cuius inuentio Iohãni Guttenberg Argentinensi, circa annũ 1440 ascribitur & Moguntinos primũ docuisse fertur, quanquam per se nobilis, sine hac tamen finem suum neutiquam consequi potuisset. Galliciones autem, ex ea Hispanorum regione orti, unde nomen traxerunt, post erectam Academiã & apertas ueluti Musarum ianuas, apud Basilienses primũ chartaceam artem felici sydere exercuerunt excitantq; , è quibus Anthonius & Michael Gallicionos anno 1470 uixere. Quæ res tot tamq; nobilibus Chalcographijs occasionem dedit, ut hoc mercimonij genere, Basilea nulli Germaniæ, ne dicam aliarum quoque gentium, urbi cedat.

O' diuina & humano generi salutaria inuenta, quibus Deus Opt. & Max. serã hanc mundi senectam dignatus est, ut pro immensa sua benignitate, appetente Euangelij luce, qua ante Centorium diem, intemerata salutis doctrina, per omnes mundi partes spargenda erat, mortalium genus hisce adminiculis instruere uoluerit, quibus sacrae literæ (ut profana scripta sileam) ante nõ nisi à paucissimis

bus mihi memorádi ueniūt, Iohānes Pe-
tri & Iohannes Amerbachius, quorū hic
nō tantū ob librariā artē feliciter tra-
ctatam, sed etiam laudatissimæ posteri-
tatis nomine, inclaruit. Iuxta eos autem
minoris notæ, Michael Furter & Pam-
philus Gengenbach, in eodem puluere
uerfati sunt.

Hos uerò ut illustriora tempora, sic &
illustriores officinæ excepere, Iohannis
Frobenij, Andreæ Cratandri, Adami Pe-
tri, quibus se collegam adiūxit Thomas
Vuolfius. Fuere post Nicolaus Episco-
pius, Io. Vualderus, Io. Bebelius, Valenti-
nus Curio, simulque Robertus Vuinte-
r, Bartholomeus Vuesthemerus. Sed & Io.
Oporinus, Io. Heruagius, Michael Isin-
grinius, Nicolaus Brylingerus, eorumq;
luccenturiatus Iacobus Parcus, Typo-
graphicum artificium non ignobiliter
exercuerunt. Cur ego uos uiros eximi-
os, ciuesq; præclaros silentio prætere-
am? qui industria uestra literarum opes,
bonosque authores ab interitu uindi-
castis, diuinæ atque humanæ sapientiæ
thesaurum adauxistis, tot præclara in-
genia excitastis, adiuuistis, urbem illu-
strastis,

strastis, totiq; mūdo profuistis? Vestros
tamen filios, nepotes, generos & suc-
cessores, hodie adhuc superstites, quos
in eodem genere sua laus manet, poste-
ris commemorandos reseruabo.

CAPVT XI.

*Cænobium monialium ad Lapidés. Clarorum illis
cuium tumuli. Franciscanorum
basilica.*

AD occiduam plagam extra anti-
quos ciuitatis muros, monasteri-
um est, pro mulieribus olim con- Cænobium
structum, qui de Mariæ Magdalænæ Pœ- pœnitentiæ
nitentia, siue erant, siue dicebantur. Ad ad Lapidés.
Lapidés uulgò nuncupatur, eò quod ad
Birsici torrentem conditum sit, silici-
bus atq; lapidibus ad eò abundantem, ut
nonnūquam pro aluei ampliacione ma-
gna copia euehendi fuerint. Quo tem-
pore extructum institutumq; sit, ignora-
tur: quanquam moniales quondam Vi-
cedominorum Basiliensium opus fuisse,
existimārint. Verùm cū illius rei nulla
instrumenta extant, dubium relinquit.
Cum enim anno 1253, Pontifex Roma-
I 2 nus

nus Conradum Cæsarem, Friderici secundi filium, anathematis fulmine ictū persequeretur, atq; ingēti scismate Christianus orbis concuteretur, principibus multis Sueuorum, Episcopis autem Pontificis eiusq; autoritate promotorum partes sequentibus, inter quos & Basiliensis erat: res ea Rodolphum Habsburgiorum Comitem, post Romanorum regem, (quem Fridericus Imp. ex baptismo susceperat) ad eò malè habuit, ut hac animi ægritudine motus, anni præmemorati nocte quadam, baronum aliquot atq; clientum suorum auxilijs stipatus, nepe Georgii de Gōskon, Hérici de Palma, Rudolphi de Vvedeschuiler Henrici de Kienberg & Gerungi de Tegeruelt, in Episcopi odium cœnobium hoc ex improviso adortus spoliauerit & incenderit, id quod ob locum suburbanum factu obuiam erat. Qua uiolentia diplomata & si quæ illic antiquitatis memoranda fuere, partim ablata, partim in fauillas redacta sunt. Pontifex uerò cognita hac iniuria, sub dato Anagninæ Episcopo Basil. mandatum misit, uniuersos huius tam audacis facti reos, omni

ni

Rudolphi
Habsburgij
factum.

ni appellatione remota, tamdiu ab Ecclesiæ communione excludendi, eoque nomine publicè renunciandi, donec iniuriam passis satis fecissent. Vtrum autem aliqua illis damni pensatio contigerit, non reperio, quin potius non minimam inde causam promanasse arbitror, acerbissimi illius odij, quod in diuturnum postea bellum erupit, ut alibi dicitur.

Desolarum post hanc cladem cœnobium mansit, usque ad annum 1275, quo Arnoldus de Blatzheim, uir nobilis, uicecustos Basil. chorum, dormitoria, aliisque ædificia, reparare cœpit, multisque redditibus locupletauit, Bertha sorore præside, Martino 4 pontifice approbante. Qui proin ab incendio pro fundatore habitus est. Obijt anno 1284, ante altare maius illic funeratus. Transijt tamè conuentus is circa annum 1300, ad Dominicanorum sectam, Thuringo Ramsteinio Priorem agente. Calamitas postea terræmotus sequentis, nouam huic religioni dissipationem attulit, ædificijs adeò disiectis, ut diu habitari non potuerint.

Arnoldus
de Blatz-
heim.

Succedere dehinc magis secunda tempora, quibus rebus earum confirmatis proq; uoto succedentibus : in liberiore etiam atque dissolutiorem uitam, quam earum religio uotumue ferret, desciuerunt. Recte enim Poëta,

Luxuriant animi rebus plerunq; secundis.

Quæ res effecit, ut anno 1423, mense Nouemb. à Petro Gengenbachio, Prædicatorum per Germaniam Magistro, reformatae & in ordinem redactæ sint, cœnobio arctissimè clauso, Obseruantiaq; (quã illi appellat) introducta. Cui negotio promouedo Senatus Basil. Iohannē Rich de Richenstein, Burcardū de Rheno equites torquatos, Nicolaū Murer, qui & aram ibi S. Trinitati suis sumptibus erexit, Amandum Offenburgium, & Petrum Geig uiris nobiles, deputarat. Cumq; earum quædam arctiorem disciplinam recusarēt, tredecim aliæ è sacris contubernij *Schönensteinbach*, superioris Alsatia, introductæ sunt, primam eius religionis præsidem Margaritam ab Ostrenactæ.

Tumulati sunt illic multi utriusq; sexus præclari homines ciuesq;. Inter cæteras

teras illic religionem professas, Itham Ithæ Rinfel
 quandam Rinfeldensem, anno 1313 no- dia sancti-
 nis Februarij uiuis exemptam, annali- monialis.
 bus suis celebrârunt, utpote quæ nô tan-
 tum uitæ integritate ac sanctimonia se-
 uerè Christicolam declarârît, sed etiam à
 morte miraculis (ut tum putabatur) cla-
 ruerit, adèd ut quò minùs sanctorum Ca-
 talogo ascriberetur, nil præter Pontificis
 assensum uoluntatemq; ei defuisse, opi-
 nati sint. Retro aram martyrum myriadi
 sacram, Vicedominorum Basiliensium Vicedomi-
 quondam eleuata tumba fuit. Vicedomi- ni.
 nos ego prisco seculo fuisse arbitror, le-
 gitimi Domini, Episcopi scilicet, in rerû
 politicarum atque iurisdictionis admi-
 nistratione uices gerentes, quasi gene-
 rales præfecti seu locum tenentes, apud
 Insabres Vicecomites dicti. Atque hos
 ego ante quadringentos annos magna
 in urbis gubernatione authoritate pol-
 luisse nihil ambigo, quo tempore nul-
 los Consules neq; Tribunos plebis in-
 uenio. Durantq; in hunc usq; diem red-
 ditus iuraq; nonnulla, huic muneri attri-
 buta. Officij nomen postea in familiam
 transijt.

Iohannes Reich Consul. Recubat ibidem Iohannes Rich, qui ab anno 1421 summo Magistratus munere aliquoties functus est, pacis item bellicis temporibus strenuam pro Republica nauauit operam. Aurantium namque Principem Burgundionum copijs Sanguoniae hostiliter imminentem, cum tribus millibus Basiliensium, Catharinae Burgundicae, Leopoldi Austrij uiduæ (quæ post mariti obitum regionem eam usufructuario iure possidebat) tum fœderatorum, anno 1424. repressit, ut latius alibi descriptum dabitur. Naturæ cōcessit, anno 1448 postridie Pentecostes.

Adelbertus & Bernhardus Meieri. Nostra memoria duo Meieri fratres, Adelbertus atque Bernardus Coss. benè meritisimi illic humari uoluerunt, quorum ille ab anno 1521 decies & quater Consulis suffragia tulit, sexto Idus Iunij, centesimo post Richensteinium anno, ad superos euocatus: hic uerò post fratris obitum, quinquies Consulatum gessit, Idibus Martij, anno 1558 corporis uinculis exutus, maiorumque conditorijs illatus.

Vuölflij. His addo Vuernherum & Bernhardum Vuölflios, Medicum illum, sub Gymnasij au-

sij auspicijs, primum Medici collegij De-
curionem, hunc uerò Iurisconsultum,
anno 1520 immatura morte sublatum.

E regione Monasterij huius, intra mæ-
nia prisca, tutiorem sibi locum, fratres
Franciscani Ordinis Minores, circa an-
num salutis 1234, elegerunt, ubi & suc-
cessu temporis amplissimum cœnobi-
um cum templo construxerunt, quod
magnificentia, celsitudine atq; capacita-
te, nulli totius urbis ædi cedit. Quan-
quã enim loco depressiore sitû sit, uerti-
ce tamè penè supeminet omneis. Sectæ
huius religio à Francisco Afsisio Italo,
anno 1211 (si Guidoni Bonato Astrologo
credimus) introducta, ad eò breui tem-
poris interuallo omnes mundi plagas
peruasit, ut si quis cœnobiorum eodem
penè tempore enatorum multitudinem
animo colligat, profusam hominum li-
beralitatem, meritò mirari possit, qua
huius instituti personatis, ad eò secûdis
animis locum dare, eorumque conatus
promouere potuerint. Ex insignibus in
eo fano suspensis apparet, plærasq; ali-
cuius notæ familias, uarijs oblati-
bus eorum amicitiam precesq; sibi con-

Minorita-
rum cœno-
bium.

ciliare uoluisse: siquidem Aenea Syluio teste, pro morientium numero scuta è sublimi suspendi solita fuère, è quibus eorum benefactores colliguntur. Apparet inde Barones Ramsteinios atq; Frobergenses *de Toulliers*, Eptingeros item nobiles, qui clypeos illic supra triginta habent, subsidio & fauore eos præcipuè complexos esse, ac reliquos deinceps quos enumerare non est operepretium.

Locus ijs primùm non admodum magnus pro suæ religionis exercitio designatus fuit, qui tamen post ampliandis suis latebris uigilem impenderunt operam, nulla occasione prætermissa. Aspirauit illis amplior fortuna eo tempore, quo Henricus Isnenfis, ex eorum cœtu, apud Basilienses Episcopale pedum natus est, quo patrono, rebus eorum promouendis neutiquam imbelli, pomeria eorum dilatata sunt, circa annum 1276. Decennio postea, uiduas duas, aulas ijs contiguas ultra Birficum iuxta Asfininam portam possidètes, Beatricem nempe, Theobaldi Comitis de Nouo castro sororem, & Adelheidam Hermanni Domini de Kienberg uiduam, demullè-

re, ut

re, ut illę quoq; domicilia sua eorum u-
sibus purę ac simpliciter propter Deum
(testibus instrumentis) condonârint, at-
que ita ad utramque Birsici fluuij ripam
pedem fixerint.

Dum generalis hęc Synodus ageretur,
forum illic causarũ à Concilij iudicibus
discutiendarum, datum fuit, quinetiam
Deputatio pacis celebrari solita. Acta re-
rum forensium in Carthusiana bibliote-
ca asseruâtur. Sed & hic locus Bibliothe-
ca quondam nõ caruit, quę tamen hodie
dissipata est. Anno 1531, murus, qui hor-
tum cum Cæmiterio à reliqua platea se-
parabat atq; cingebat, Magistratus iussu
demolitus fuit, & amplissima illic area
facta, foro lignario atq; uinario inserui- Area nona.
ens. Ædificiorum eius pars ludo litera-
rio, pars Eleemosinę publicę assignata
est, reliquum Nosocomio magno, cui
iunctum est, attributum.

Disertum & doctũ habuit ut ea fere-
bant tempora monachum, Rodolphum Radolphus
Buchsmannum nomine, salutis anno Buchsmann.
1410, qui pro Beginis, contra quos Do-
minicani uehementer detonabant, eo-
rumq; sectam impiam & è medio tollen-
dam

dam contendebant, disputando, cōcio-
nando & nullum non lapidem mouen-
do, acerrimè pugnavit. Historiam decen-
nalis ferè conflictus eius, maiori nostro
operi reseruauimus. At multò syncerio-
rem, eruditione ac pietate cumulatio-
rem Guardianum nostra ætate tulit,
Cunradum nempe Pellicanum Rubea-
quensem, qui sub exortum Euangelij So-
lem, cuculla amandata, Christum sequi
maluit. Quantum hic repubescentis He-
braismi progressum promouerit, Theo-
logicoq; studio contulerit, scripta eius
& in uniuersa Biblia commentationes
testant. Anno 1526 post Iacobi Ceporini
obitum ad Græcas literas docendas Ti-
gurum euocatus, uxore ducta annis tri-
ginta illic fœliciter docuit, uitamq; cum
morte mutauit, Anno 1558, ætatis 78.

Hic præter heroes & uiros nobiles
multos, quorum memoriæ interciderūt,
Adamus Petri typographus quiescit an-
no 1527 mortuus, qui quantum æneis ty-
pis sacris scripturis in lucem reuocan-
dis, contulerit, notum est. Hic enim u-
triusq; Fæderis libros, à D. Martino Lu-
thero reflorescentis Euangelij tempore
in Ger-

Conradus
Pellicanus.

Adamus
Petri.

in Germanicam linguam translato, quò ab omnis conditionis sexusq; fidelibus legi & intelligi possent, edidit, piorumq; desiderio primus satisfecit, quo nomine posteritatis commendationem meruit.

CAPUT XII.

*Leonardinum templum. Cœnobium Clarissarum.
Martis & Cereris contubernium. Iudæorum
exilium, cœmeterium. Lucus San-
ctopetrinus.*

SVpra Minoritas edito in loco Leonardinum parochiale templum, amplum ac spectabile eminet, collem maiori Basilicæ oppositum, unà cum Cœnobio occupans. Hic olim arcem steterisse, Vildeccium limosę uallis nuncupatum, fama minimè uana accepimus: nãque & ipsa structura arcem munitissimam fuisse etiamnum hodie loquitur. Sita est in urbis occiduo angulo, colle abrupto, turribus, fossa, muroq; satis firmo adhuc conspicua. Nec dubium est, collis illius ascensum prisco seculo abruptiorem asperiorẽque fuisse, quàm sit hodie, quando omnia humana tube-
git

Porta asinorum.

git industria, cultusq; diurnus. Hinc enim porta infra eam Asinina, German. *Eselthürlein*, dicta, ab asinis per decliuitatē eam onera deferentibus: quippe quod syluestria & inculta eo in cliuo fuerint omnia, & nil nisi carbonariorū domus, unde antiquorum instrumentorum testimonio, *Auff Kolheusern* dictus est. Nomen sane à carbonibus hucusq; retinuit. Vanum autem esse, quod turrim portæ modo dictæ iunctam, in quam non nisi supplicio afficiendi ducuntur, ab Ezelino nominatam putant, antiquorum instrumentorum literatura satis arguitur.

Ezelinus
Leonardi
ni templi
author.

Quod autem illi de Ezelino suspiciatur, sic se habet. Cū olim ante arcem modò dictam intra mœnia locus spaciosus & amœnissimus foret, quā prospectus undique pateret, iaculatorium campum ciuibus præbens: adlubuit is Ezelino ordine diacono, maioris templi Præposito, uiro religioso & auctoritatis eximiæ. Cum igitur & locupleti patrimonio instructus esset, amplumque sacerdotium possideret (nam quod de natua loci munditie, qua eum nullius bestiae, & ne præteruolantis quidem auiculæ

uiculæ stercore inquinatū prodiderunt, uanissimum monachorum cōmentum fuisse, res ipsa loquitur) à Rudolpho Basiliensi episcopo, salutis anno 1002, a-ream eā pro erigendo templo sibi liberè donari petijt. Episcopus igitur pio eius proposito facillè assentiens, ut simul ciuium quoque desiderio satisfeceret, asumptis cleri patritiorumq; præcipuis, loco hoc conscenso, eum non sine solennitate Ezelino in Oecodomiam talem liberè donauit. Hic ille templum parochiale primū construi curauit, quod idem præsul, 4 Nonas Nouēb. anno 1033, Indiēt. 12, Cōradi 2 Imp. anno nono, Bartholomei apostoli, & Leonhardi Cōfessoris sacris dedicauit. Eandem fundator sesquicentum agri culti iugeribus, in antiqua uilla, prope priscum Olinonis castelli locum, uulgò *Altschwiler*, dotauit, obiitq; ut Anniuersariorum libet habet, Anno 1082: unde eum ad extremam usque senectam peruenisse, colligitur.

Anno pōst 1135, Adelbero Basiliensiu Episcopus, è Comitibus Vroburgensibus prognatus, Epponis sacerdotis & loci eiuidem procuratoris precibus ad-

Cænobij
institatio.

ductus

ductus canonicæ professionis religionem, secundum D. Augustini regulam illic instituit, Lothario tertio Augusto imperante. Innocentius secundus institutionem eam, Pontificatus sui anno decimo, ratam habuit: diplomate Laterani, per manum Almerici Romanæ Ecclesiæ Card. diaconi, & Cancellarij, dato, Kal. Martij, Anno 1139.

Cænobio huic Henricus Nouocastræsis, episcopus, salutis anno 1264, monasterium minoris Lucelæ, Augustinianæ sectæ, eiusdem diœcesis, ob reddituum tenuitatem, qui nec Prælati, nec religiosi illic sustentandis sufficiebant, uniuert, statuitq; ut Leonardinus Præpositus, Lucelensis quoq; præsul foret.

Verum anno salutis 1527, cum monasticæ uitæ superstitiones uanaque uota multis Germaniæ locis in despectum abire cœpissent, atq; VVindesheimenses religiosi, eiusq; loci Capitulum magnū, cui etiam Leonardini Basilienses eousq; in spiritualibus paruerant, publico edito ordinem suū abrogassent, nec quenquam in eum cooprandum amplius decreuissent: Lucas Rollenbutius Tigurinus

Canonici
regulares
sectæ suæ
repudium
mittunt.

nus Prior, Conradus Robarius Supprior, cæteriq; conuentum Basil. repræsentantes, monasterium cum omnibus suis iuribus atq; redditibus, perpetuæ donationis titulo, quæ inter uiuos fieri solet, Senatui Basiliensi tradiderunt, uicissim ipsi in ciuitatis ius patrociniūq; suscepti, assignata cuilibet in sui alimoniam certa pensione.

Ab eo tempore, Marcus Bersius Roschachiensis de lacu Acronio, diuina oracula summa fide sinceritateq; iuncta uiræ integritate, plebi recludens interpretatus est, cæterasq; pij pastoris partes diutissimè peregit. Nam & nascenti in hac urbe Euangelio interfuit, adolescentiq; annis 43 continuis præfuit, ut in ætate etiam decrepita, uniuersis qui eum audierant ob singulare docèdi donum, gratus permaneret. Summi deniq; boni, quod fide apprehenderat, spe conceperat, oreq; docuerat, contemplandi & perfruendi desiderio, ad 6 Kal. Aprilis, anno ætatis supra octuagesimum tertio, salutis autem 1566 mortalitatis uinculis placidissimè exolutus est.

Symmystam habuit aliquandiu Conradum

Marcus Bersius Theologus.

radum Lycosthenem, uirum non minus insignem, cuius pietatem professionis fides, uitæq; conformatio, eruditionem & industriam lucubrationes, testata fecerunt. Antiquissimum Pythagorei silentij symbolum, in instaurandis ipsius ædibus, anno 1549 terra egestum, humani capitis effigiem, labijs circulo confixis, auribusq; patulis (quo ueteres illi prudentes, audiendum multa, pauca autem ac non nisi rectè meditata loquendum, innuebant) sublimi domus parte publicè spectandum proposuit. Sed ut eo antiquitatis, ita & hoc immortalitatis studiosum se se declarauit, quòd humanæ còscius fragilitatis ac de meliore sorte assiduè cogitans, altaræ mortis simulachrum priuatim sibi ob oculos semper collocatum habuit. Sane cùm in Apophtegmatum opere desudaret, septimo ante excessum anno, 12 Kal. Ianuarij, paralyti tactus (quem casum ipse in Prodigijs luculenter enarrauit) apoplexia tandem è uita migravit. Cui ob nominis celebritatem honorariã inscriptionem, quam lapidis angustia capere non poterat, subijcere lubuit,

BASILIENSIS.

171

SISTE GRADVM VIATOR.

SI BONVS ES

MORERE VICTVRVS,

SIN MALVS ES

VIVE MORITVRVS.

HOCCE

CONR. EGO LYCOSTHENES

RVBEACENSIS,

PHILOSOPHIÆ PERENNIS

COMPENDIVM,

ÆT. LVMINVM DATORIS

BENIGN.

PER XLII. VALETVDINARIA

ÆT. AN. M. VII.

D. VII.

SEDVLO SERIOQVE

COMMENTATVS:

IIX KAL. APRILIS NON

IMPROVISO APOPLEXIÆ

TVRBINE,

AD CERTAM IMMORTALIT.

AN. EIVSDEM REPAR.

M. D. LXI.

PRÆTER VOTVM METVMQ.

ABREPTVS,

SORTIS LIT. MVLTAM

SALTIM

K 2 SI

EPITOME HISTORIAE

SI NON MAGNAM,
RELIQVI VSVRAM
POSTERIS.

QVI POTES MELIORA,
DEBES:

ATQ. VT PRÆSTES, IN REM
TVAM ABI.

Judicium
carnificib.
datum.

Quia verò Carbonarij cliui ubi carni-
fici, tortori, morticinorūq; tractatoribus,
loco à cæteris hominibus semoto, habi-
tationes designatæ sunt, mētio facta est:
lubet iudicium insolenti consuetudine
notatū fortè non indignum, ut & no-
stris hominibus ob raritatem admirabi-
le, referre, quod infamibus eiusmodi
personis, litium aliquid inter se haben-
tibus, aduocati autoritate eo loco co-
gitur. Confident illic sub tiliâ baiuli,
quos à nescio quibus immunitatibus
uulgò *die Freiheits knaben* appellant, gra-
nariorum præfectis in ferendis faccis, a-
lijsq; seruilibus rebus publicis priuatis-
que hominibus famulantes, uili ueste re-
cti, nudis omnes infra genua pedibus,
quorum antecessor iudicis personam &
scipionem prætoritium gerens, pedem
alterum in urceo aqua repleto, quam-
diu

diu confessus durat, uel media hyeme, tenere cogitur. Hos cauidici circumstant, litigantium causas (ita ut seruos alloqui moris est) proponunt. Ipsi uero si usus postulat, secedunt, consultant, redeunt atq; decernunt, ita ut ab ea sententia nulla partibus prouocatio detur. Feruntq; huius generis hominibus non nisi in paucis aliquot Germaniæ urbibus, simili ritu actiones concedi.

Eodem in monte seu cliuo extra Ego-
phi turrim, ueteresq; muros, cœnobium
quondã aliud fuit, sacris uirginibus, ordi-
nis diuæ Claræ (quæ Frãiscanã religio-
nem mulieribus tradidit) sub Abbatissæ
disciplina uiuentibus, dictum, Gratiarum
uallis nuncupatum. Quis ei princi-
pium dederit, cum instrumenta (si quæ il-
lic fortè habentur) uidere datum non sit,
pronunciare nequeo. Arbitror tamẽ eas
post suæ professionis socios Minoritas,
hic quoque nidificasse. Templi ruinosi
pars, in qua sepulturæ nullæ fuerant, ne
otiosè locũ occuparet, pro necessitate
pauperum subleuanda, anno 1573 à Ma-
gistratu in Granarium publicum con-
uersa est.

Cœnobii
Gnadens
thal.

Martia domus.

Huic loco inferiore paulò aliud succedit, tempore Basiliensis Concilij, ampla magnificaq; structura conditum. Cum enim id tempus annona graui, potissimùm anno 1438, affligeretur, ita ut Argentorato alijsq; remotioribus locis, non sine magno ærarij damno, triticum conuehendum esset: prudenti postea consilio ingens illa domus erecta fuit, inferiore loco tormentis bellicis asseruandis (unde eam Petrus Ramus domum Martis appellauit) superiore autem annonæ accumulandæ usibus seruiēs, quò ingrauescente necessitate, tenuioris fortunæ ciues inopsq; plebecula subleuari posset. Quod prouidi Magistratus consilium, quàm benè toti sæpenumero ciuitati cesserit, quinquennali præsertim caritate proxima, quæ superiores omnes pretio & diuturnitate superauit, satis compertum est.

Indzerum quondam cæmeteriũ.

Dum Hebræis hic habitandi locus synagogaq; concederetur, eorum illic Cæmeterium fuisse uulgo notum est, cuius etiam rei indicium esse potuit, quòd cù anno 1567 architecti domus, quam illic publici muneris causa à Magistratu assigna-

signatam habet, fortuito casu cōflagras-
 set: tumulatorū crania ossaq; multa, ter-
 ra pro fundamentis iaciendis egesta, ef-
 fossa fuerint. Domus in foro boario, quę
 Iudæorum olim synagoga fuit, testibus
 Leonardinis instrumentis, in hunc usq;
 diem nomen retinuit. Rabbi Raforem
 magnæ apud suos authoritatis, año 1265
 hic egisse inuenio. Dissipatâ sunt eorum
 Cæmiteria, anno 1348, quando Iudæi in
 hisce partibus ignis supplicio affecti sūt,
 eò quòd intoxicatarum aquarum, epidi-
 mięq; tum per omnes terras grassantis,
 rei agerentur. Tanta enim tunc per or-
 bem Pestis uigebat, ut rerum commer-
 cia cessarent, atq; nefasti undiq; dies age-
 rentur, qua lue plus quàm dimidiū mor-
 talium occubuisse, existimatum est. Post
 conuentum igitur Benfeldiæ apud Alfa-
 ras, à uicinis nonnullis Principibus, ur-
 bibus atq; regulis celebratum, ubi quæ-
 stio ea, de Iudæis è medio tollendis, uen-
 tilata fuerat, cum expectatus à plebe e-
 uentus non continuo sequeretur. Argen-
 tinæ, Basileæ, alibiq; tumultuum occa-
 sionem præbuit. Apud Argétinēses qui-
 dem ea res Reipublicæ mutandæ occa-

Iudæi pulsi
 & suppli-
 cio affecti.

sionem dedit. Basileæ autem populus
 commotus & ad prætorium effusus, pri-
 mores coegit, Hebræos ad ignes ro-
 gosq; rapere, aliosque omnes in futu-
 rû excludere. Atq; ut eorû cõuersatio in
 alijs Germaniæ, Italiæ, Hispaniæ, urbibus
 nimis frequens est: ita nobis meritò ab-
 ominabile, tam contumeliosæ in Serua-
 torem nostrum genti, locum scholamq;
 dari, aded ut omnis eò commeandi fa-
 cultas ijs prorsus denegata sit. Verùm
 quanquam ista seditione ducentorum
 annorum exilio Iudei omnes proscripsi
 essen. Reperio tamen id seruatum fuisse
 neutiq;. Præter enim inferiùs signata, se-
 pulchrale saxum repertum est, Rebec-
 cæ cuidam, filia R. sancti Samuelis Leui-
 tæ, statutum, anno minoris numeri 135,
 qui cû anno Messia 1375 congruit. Moy-
 seam item Iudæam anno 1390 Hermeli-
 nam incoluisse domum, instrumentorû
 testimonio didici. Ijs igitur (ut dictum)
 deletis, dissipata quoq; sunt eorum Epi-
 taphia, erectis ad capita saxi inscribi so-
 lita. Saxa disiecta in varios ædificandi u-
 sus trãsolata sunt, permultis (ut id hodie
 adhuc euidens) contegendo ei muro,
 qui

qui interioris fossæ labrum ambit, ser-
uiētibus. Quædā nostro tempore, inte-
gra adhuc eruta sunt, è quibus sequen-
tia cum interpretationibus suis adijce-
re lubuit. Primum anno 1545 inuētum,
D. Theodorus Zuingerus in Io. Lucae I-
selij priuigni horto, memoriæ causa eri-
gi curauit, alterum in Dominicorum cæ-
nobio spectatur, tertium in lapidicæ of-
ficina quondam offendi,

והאבן הזאת
אשר שמתו
מצבה לראש
הזקן ר' אליקים ב'
יוסף ויקבר לחיל
המוע' של פסח יו'
ה' צ"ה לפרט מנוח'
בנ' עדין עם שאר
צדיקי עו' א' א' א' א' ס'
Id est

Lapis iste positus est ad caput senis Rabbi Elia-
kim, filij R. Ioseph, sepulti in hebdomada solennita- * i. die Ioa
tis Paschæ * die quinta anni 95, secundum nume- nis.
rum minorem. Quies eius sit in horto uoluptatis,
cum ceteris iustis æui perennis. Amen,
Amen, Amen, Selah.

קוננו מקונינות ומקנני'
 איש אמונים תמים נתן פתו
 בשמחה כוליום בוש השקם
 וחלד בסבר פנים לא
 קפץ ידו מעשות עדקה לשואל
 ממנו ומתהננים ר' שמואל בר'
 יוספ היהה אחד מראש המדינה
 והקצינים כי נר נחמד עם
 גדולים וקטנים ונקבד ביום ב' ד'
 בסיון פ' לפרט משכני יחא ב'כ'ב'
 ורבעו בין העליונים א' א' ס'

Plangite lamentatrices & lamentatores, hono-
 rabilem & munificum uirum, ueracem & inte-
 grum, qui dedit bucellam suam hilari corde, & pau-
 peri potum praeiuit, ambulauitq; in sinceritate fa-
 ciei, nec subduxit manum suam à largiendis eleemo-
 synis petenti ab eo & precantibus: Rabbi Samuel,
 filius Rabbi Ioseph, qui fuit unus ex capitibus pro-
 uincia & praefectis: uipote lumen pietatis magnis
 & paruis. Sepultus est die secundo, quarta mensis
 Sivan, anno 20, iuxta supputationem minorem. Ha-
 bitatio eius fit in gloria, & accubitus eius in-
 ter superos. Amen, Amen,
 Selah.

Lucus San-
ctopetri-
anus.

Magistratus stipendio conducti, eius il-
lic operibus inuigilant) lucus Sanctope-
trinus contiguus est, planities grami-
neo solo prati instar undiq; uirens, tilijs
eleganti ordine confita, binisq; fontibus
irrigua, iugerum circiter triū, aestiuo tē-
pore amœnitate sua mirificè blandiens.
Quò fit ut festis potissimùm diebus, at-
que uespertinis horis, quibus à labori-
bus missio datur, tam uiri quam adole-
scentes eò confluant, deambulandi, sal-
tandi, ludendi uel alijs modis corporis
exercendi gratia. Ibidem etiam uiri atq;
iuuones, quibus sagittas impellere ner-
uo uolupe est, locum designatū habent,
præmijs humilissimis à magistratu propo-
sitis.

Quercus
memoranda.

Quinetiam Quercus illic annosissima
spectatur, ex cuius uasto robore, trunci
decem, singuli iustæ arboris magnitudi-
ne, non in altum erecti, sed in latum un-
diquaq; diducti, ita explicantur, ut tripli-
ci columnarum sustentaculo egeāt, qua-
rum intima series hexagonum, media
octogonum, extrema sedecagonum re-
præsenteret, peripheria uiz gressuum, tam
patulo ramorum frondiumq; tegmine,
ut

ut naturæ simul & humanæ industriæ spectabile opus oculis obijciat : quamquam ante pauculos annos ædilium incuria damni nonnihil acceperit. Cùm Fridericus Cæsar, Maximiliano filio archiduce Austriæ alijsq; Principibus comitatus, Anno 1473, Septembris principio, per dies sex Basileæ moraretur, atq; in cænaculo illic (ubi sæpenumero amici Principes eorūq; legati, Cane præsertim æstuante, cōuiuio excepti sunt) regalibus epulis recrearetur, uniuersus eius comitatus cum Senatu Basiliensi in huius arboris umbra, discubuit. Erat enim is annus aded feruens, ut in hisce partibus mense Iunio messis, Augusto autem uindemia ageretur, atque Oçtober reflorescentium stirpium amœnitate, uet nouum referret.

Hoc uiridario solēnis ciuium conuentus agitur, priuilegia præleguntur, noui magistratus pronūciantur, sacramento astringuntur, cæteri ad obedientiam præstandam commonefunt.

CAPVT XIII.

Parochia diui Petri collegiata, Clarorum illic ciuium tumuli.

EXinde ponticulus intra antiquum urbis pomerium ad D. Petri basilicam transmittit. Hæc quoq; eminenti loco sita (undiq; enim præcep, alicubi etiam per gradus in urbem descensus est) prisca ætate sola parochia fuit, unico pastore contenta. Verum cum

Parochia
D. Petri in
collegiatâ
Ecclesiam
transit.

Henrico è Thunensibus comitibus, Episcopo, multis piorum hominum donationibus, oblationibusq; , redditibus in eas opes excreuisse, uisa esset, ut plures illic diuino cultui operam impèdentes, ali posse existimaret: Anno 1233 Canonicorum Collegium instituit, ea conditione, ut Custodem illic deligendi ius, maioris Basilicæ Præpositi esset. Institutionem hanc Gregorius IX Pontifex, diplomate 7 Idus Aprilis, pontificatus sui anno decimo, Viterbij perscripto, comprobauit.

Quod si clarorum ciuium, quorum corpora intra circumq; templum hoc lata sunt,

sunt, nomina, ne dicam uita, & in patriâ
merita memoranda forent, in explicitabi-
li me syluæ committerem, omniaq; an-
niuerſariorum quæ uocant uolumina
exhausta essent. Hic enim tot tâtiq;
heroes sanguinis nobilitate, p̄sca uir-
tute, animi fortunæq; dotibus conspi-
cui, quorum pietate prudentia & forti-
tudine Respublica sulca stetit, humani
uoluerunt, quos alibi uisiam. Hic Zer-
kindi, Ruffi, Sincij, Surlij, Murarij, Seuo-
glij, Grünenzwigij, procerumq; quam-
plures alij, monumentis inter se conuen-
disse uidentur, quorum multa temporû
iniuria obliterauit & aboleuit.

Ex Zerkindorum antiquissima Sena-
toria gente, Nicolaus eques torquatus
prodijt, qui posteriore nobilium Basili-
ensium dissensione floruit. Quanquam
enim multò ante Rodolphum Habsbur-
gium, ad imperij culmen euectû, ex me-
ra æmulatione, duæ nobilium nocentif-
simæ factiones, Psittacorum scilicet atq;
Stelliferorum (Alberto Argentinensi re-
ferente) quæ Rempublicam admodum
afflixere, intra eadem mœnia enatæ ac
ipsius post authoritate sublata fuissent:

Nicolaus
Zerkindos.

fecruduere tamen Alberto Cæsare noua partium studia, eius simultatis occasione, quam Albertus cū Othone Basiliensi Episcopo gerebat, castri Homburgensis causa, in cuius acquisitione Episcopus Cæsarem prouenerat, hic uerò illi regaliu inuestituram largiri cessabat. Fuit hæc animorum contentio aded acerbæ, ut in cruentum euasisset bellum; nisi in ipsis rudimentis, Cæsaris subita cede, extincta fuisset, anno scilicet 1308. Peperit publicæ causæ controuersia, priuatū factiosorum odium, ut cum Petrus Scallarius eques, magnæ authoritatis uir, hūc Nicolaum Zerkindum in publico aliquando adortus, uulnerasset, gliscentes istæ dissensionum scintillæ in atrocissimi tumultus flammæ eruperint, quo ciues (ut erant partium studijs distracti) suam utranq; inclamantes factionem, armis correptis, cæde, uulneribus atque rapinis se mutuò persequuti sunt, id quod in historijs luculentius exposui. Obijt Zerkindus salutis anno 1344.

E' Rufforum prosapia, quanquam uiri multi graues & in Republica laudabiliter uersati, ante & post miserabilem Urbis

bis ruinam, prognati sint, inter eos tamē
 Hartmannus, Iohannes & Petrus eque-
 stri zona decorati heroes, maximē cla-
 ruere, qui omnes difficillimis & pericu-
 lissimis temporibus supremos tenuere
 fasces, atque præclaris exemplis fidem
 suā patriæ cōprobauerunt. Primus quidē
 Anno 1374 summo Magistratu functus
 est, quo Iohānes Basil. episcopus, è Comi-
 tibus Vienensibus stirpe Burgundica or-
 tus, ciuitatem obsedit & atroci bello af-
 fluxit, adscito Leopoldo Austriae duce:
 cui exacto bello, cum ad refundendos
 sumptus soluendo non esset, minorem
 Basileā pignoris loco dare coactus est.
 Bello hoc Ferreti, Beaufortij, Purrentru-
 rij oppida, cum castris uillisq; pluribus
 flammis uastata sunt. Alterum uerò Io-
 hannem, qui anno 1444 ciuibus confi-
 lio præfuit, Basiliensium Fabium haud
 immeritò appellauerim, utpote qui bel-
 lo Armeniaco, urbē infinitis Gallorum
 obequantium copijs in summū discrimen
 adductam, ab imminente interitu,
 non sine numinis præsidio, uindicauit.
 Cùm enim ciues præcipiti consilio, Hel-
 uetij, qui ijs suppetias laturi aduenerāt,

Hartman-
nus Rot.

Iohannes
Rot.

L & non

& non procul ab urbe equitatu Gallico obruti cædebantur, opitulari decreuissent, prudentiumq; matura consilia repudiaffent, proinde urbe iam egressi, hostium copias in insidijs collocatas, quibus ciues urbe exclusuri erant, non animaduertissent, quod tamen cordatiores futurum prædixerant: Iohânes Rot, eorum sectator potius quàm ductor, acclamantes urbis excubitores, reditumque eorum obtestantes, exaudiens, non nisi grauissima interminatione, coniugum suauissimorumq; pignorum ineuitabili interitu ob oculos posito, ab incœpto reuocauit, omnium uita fortunisque seruatis.

Petrus Ru-
fus,

Petrus uerò Rot Consul, Hierosolymitanus eques, cruētissimo & funesto bello, quod magni Fœderis socij, contra Carolum Burgundionum & Belgarum potentissimum Principem gessere, in Grandisonensi primùm pugna, 5 Non. Martij, Anno 1476 commissa, octingentorum Basiliensium ductor fuit: in Moratensi uerò clade, decimo Kal. Iulij post insequuta, 2000 peditum & 100 equitum felicissimum Imperatorem egit; digni pro-
fe & d

fectò omnes, quorù uirtus posteris com-
menderur.

Sed & è Sincijs, quorum in dextro sa- Sincijs
crario monumentum non inornatum
existit, multi Patrum ordini ascripti, etiã
ante miserabiles Rauracorù ruinas, pro-
dière, qualis VVernherus fuit, & hìc tu-
mulati Còradus atq; Burcardus, cum Be-
la è Monachis coniuge, alijsque multi.
Eodem sacello, sicut & opposito Mone-
tarij suæ liberalitatis uestigia reliquère,
sic dicti, quòd olim, dum Episcopis ad-
huc auri argentiq; signandi ius esset, e-
ius Officinæ præfècti ac eorum etiã ua-
salli fuissent. Habuit familia ea, q̄ diuer-
sa pòst acquisiuit nomina, ut alijs Surlij, Monetarij
alijs Ermanni dicerentur, notabiles ali- qui & Sur-
quot uiros, alijs quoq; Reipub. muner- lij.
ibus nobilitatos, his in tumbris clausos,
ut donationum libri testantur. Quan-
quam autem eorum nonnulli ante 300
annos in Senatù cooprtati uixerint: quo-
niam tamen uetustiora illa intercidère,
ideo recentiores Tribunitiæ dignitatis
uiri, Iohannes, Vuernherus, Thomas &
Laurétius, non reticendi sunt, annis sci-
licet 1438, 1450, 1474, 1502: quinetiã Pe-
L 2 trus

trus equestri baltheo inter patritios decorus, Anno 1455 è primis Academiae Senatus nomine deputatis, unus.

Ante sinistri lateris sacellum à Grunzenzugijs (quos ab insignibus Apreolos nominarunt) ut uideretur restauratum, in templum prodeunti, ingenuorum Murariorum busta sunt quatuor, ubi Dominicum quondam conditorium erat, ab ipsis erectum, unum Henrici patris, uiri multis annis in Republica uersati, atque gentis huius illustratoris, reliqua singulorum eius filiorum, Iohannis, Nicolai atq; Henrici, quorum primus Cantor Sanctopetrinus fuit, caeteri Octemuirum ordine (sic enim Patritios appellabant, à numero quotannis in Senatum allecto) Politicis negotijs adhibiti. Nicolaus tamen ob multifaria belli pacisque praecclare obita munia, suo tempore uere magnus fuit. Ter enim ab año 1414 Tribunitia suffragia meruit, graues ite aliquot legationes obiit, inter quas ea fuit, qua Basilienses alijs urbibus atq; magnatibus iuncti, Iohannem 23 Pontificem ex Constantiensi synodo, fugitium, Fridrico Austriaco eorum foederato, non conscio

Murarij.

scio solùm sed & receptatore, cum per Hercynios saltus Friburgum atq; Brisacum elapsus esset, medijs quibusdam Patribus reconciliatum, reducere tentarunt, sed frustra. Alia dein, qua ijdem, ob introductum officiorum Magistratum, uulgò *des Ammeisterthumbs*, contra Episcopi uoluntatē, coram eodē Cæsare causam dicere coacti sunt. Decessit anno 1433.

Pone situs Io. Bernhardus Seeuoglius, ante columnam à maioribus eius erectam, huius nominis postremus, anno 1471 humanis exemptus. Patruus eius fuit Amandus, is qui Basiliensiu ruraliu ductor, atrocissimo illo cōflictu Sanjacobeo, quo Heluetij ab Armeniacoru copijs obruti sunt, p̄ patria fortiter occubuit.

In adyti celliore loco uisitur, Hugonis Archiepiscopi Rotomagensis sepulchrum, ingenti marmore clausum, qui tempore generalis Concilij, 19 Augusti, Anno 1434, extra suos lares obiit. A la-

tere Iohannes Ner, decretorum Doctor, Officialis primùm, dein prepositus eius templi, ænea effigie repræsentatus est, qui suo tempore magna inter clericos autoritate floruit, collegiumque

Seeuoglij.

Hugo Archiepiscopus Rotomagensis.

Iohannes Ner.

multis beneficijs affectus auxitq; , Anno 1450 manibus associatus. In Circuitu loculi hi rhythmi leguntur:

*Suscipe deuotum Rex clemens hunc tibi notum,
Poenas euadat, ad caelica gaudia uadat.*

Dormiat in Christo, loculo qui clauditur isto.

Commonefacit me is aliorum quoq; eius Ordinis uirorum, qualis Iacobus fuit Richerus Pontificalis atq; Cæsarei palatii comes, Nicolaus item Brieferus, legum Licentiatus, uir pius, & antiquitatis studiosissimus, Gymnasij aliquoties Rector, cuius siue pater, siue auus Iohannes, in Nanceiana pugna, Caroli Burgundionum ducis nece memorabili, Basiliensium signifer fuit. Eiusdem Collegij Vuolphgangus Vuissenburgius Theologiae Doctor extitit, è primis unus, quorum opera purior religio hic reffloruit, D. Oecolampadij fidelis & constans Symmystes. In Nosocomio primùm anno 1524, dein minoris urbis parochia, postremò apud S. Petrum Christum fideliter docuit. Demum ob uocis defectum, rude donatus, post multa in Academiam & Ecclesiam beneficia, octuagenarius 7 Idus Martij, anno 1575 obdormi-

Nicolaus
Brieferus.

Vuolph.
Vuissen-
burg.

obdormiuit. Longum esset Paulum Cōstantinum Phrygionē Selestadiensem, Adamum Bodensteinium Caroloftadium, Theologiæ Doctores, Iohannem item Iunium Bischoifceilensem, puritatis doctrinæ assertorem strenuū, mystas atque pastores omnes, Marcum porro Hopperum legum Doctorem ac profeforem, aliosq; huius soli uiros celebres in uitam reuocare.

Ante Dominicam mensam Iacobi Ru Iacobus
dini tumulus est, uiri multis animi & for Rudinus.
tunæ dotibus cumularisimi. Hic uroq;
parente ciue Bas. prima pueritia orba-
tus, cognatorum pietate domi, foris Ni-
colai Deggillei Burgundi familiaritate,
liberaliter educatus, tenuibus initijs, fer-
ro, ære factō infectoq; saliamētis, ory-
za, melle, equis negotiari cœpit, propi-
rio ubique Mercurio, hoc est Deo Opt.
Max. omnium bonorum datore & con-
seruatore. Trapeziticam uiginti annis
priuatam, S. P. Q. Basil. iubente uolente,
publicam per unum & uiginti annos,
bona fide, felici successu exercuit. Ab an-
no salutis 1533, quo primum in Senatum
adlectus est, per omnes honorum gra-
L 4 dus,

dus, grauissimis interim legationibus,
 & inter eas ad Henricum 11 Gallorum
 regem ternis, ex dignitate uotoque
 Reipublicæ, susceptis confectisque, ad
 summū plebeij Magistratus fastigiū, año
 1559 euectus est. Quo octies administra-
 to, ut post multa in Politiā merita, Aca-
 demiam quoq; sibi deuinciret, liberalis
 stipendij institutione, paulò ante exces-
 sum, rem literariam promouere uoluit.
 Cætera sequēs Epitaphium continet.

CHRISTO S.

IACOBVM RVDINVM TRIB.

PLEBIS BASIL.

CVI PRÆTER CÆTERA ILLVD

ETIAM NVMINIS BENIG.

CONTIGIT,

VT EX IV Vxorib. PATER

ESSET XII, AVVS XLV,

PROAVVS XXVII:

LIB. V. NEP. XXIV. PRONEP XXIII

SVPERSTITES,

P. C. L. P. S. L.

ANNO SAL. M. D. LXXIII.

ÆT. LXXII.

DIE NOVEMB. XXIV.

QVOD

QVOD VIRVM VERE MAGNVM

LAPIS QVEM S. V. F. C.

NON CAPERET,

IN AETERNÆ SPEM RESVRRECT.

SVB HOC SAXO COND.

Circa saxum hi uersus leguntur:

Clarus erat, quia magnus, erit quoq; clarior olim:

Aemula si magni sit pia posteritas.

Ludouicus uerò Carinus, cuius me-
 Ludouicus •
 Carinus.
 moria ibidem cernitur, Medicus fuit sin-
 gulari candore humanitateq; præditus,
 Fuggerorum quondam præceptor, mul-
 tis magnatibus familiaris ac uirtutum
 causa acceptissimus. Qui ut se Basilien-
 sibus gratum declararet, tribus bonæ in-
 dolis adolescentibus liberalia stipendia
 cōstituit: quo nomine lege gratitudinis
 posteritati meritò cōmendandus. Mul-
 tùm enim illis debemus, qui hoc tam im-
 probò & auaro seculo, stipendia insti-
 tuunt, hoc est, felicia ingenia, quorum
 conatibus alioquin fortunæ tenuitas
 obstaret, ad uerum cultū capeffendum
 incitant, promouent atque fouent: quip-
 pe cum in tanto literarū contemptu plu-
 rimùm intersit Reipublicæ, uiros do-
 ctos, sapientes atq; peritos plantare, qui

eruditione & intelligentia eam fulcire & illustrare queant. Conditorium eius hisce metris consignatum est.

*Marmore contegitur Ludouicus in hocce Carinus,
Fama replet terras, spiritus astra colit.*

*Heroum generosorum generosa propago,
Cui natale solum clara Lucerna dedit.*

*Nec uirtus, nec honor, nec opes, nec docta Minerua
Deerat ei, Medicus deniq; summus erat.*

*Mille notabantur, quingenti, terq; uiginti
Tresq; ter, hac quando postus in aede fuit.*

*Tum cum mense suo Ianus qui primus in anno est,
Conficeret septem forte diesq; decem.*

*Hec igitur quicumq; legis uenerabilis hospes,
Dic celebris molliter recubent ossa uiri.*

**Andreas
Petri.**

Sed & Andreas Petri Italus, quãquam recentior, non tamen ingrator hospes fuit, qui cum in curandis uarij generis morbis, singulari facultate dexteritateque, experientissimis etiam Medicis inspicienda, præditus fuisset: ut ei arti promouendæ, unde suas opes consequutus erat, aliquid conferret, auditorium Medicum Academiae Basiliensis (cuius fauore, religionis causa exul hic egerat) amplo stipendio auxit, uolens, ut qui discipulus eo fruere, Doctor tandem ege-
nis

nis ope & consilio subleuandis deuinctus esset. Obijt postridie natalis Domini, anno 1575. Inscriptio eius talis est.

D. I. S.

QVI ROMA ALTRICE, ITALIA
GENITRICE, SPONTE
EXCEDERE,

QVAM CHRISTVM NEGARE
MALVIT:

CVI BLANDISS. PVRGATIONVM
ASSIDVITATE

FEBRES, CATARRHI, PODAGRÆ,
ISCHIADES, CHIRONIA

GALLICAQ. CED. VLCERA:

QVEM ANNIS FESSVM, SED
MENTE AC SENSVB.

INTEGRVM,

SI FORTE INEXPECTATA,

SALTIM MORS

EXOPTANDA,

INTER COMPLEXVS AMICISS.

PLACIDE² INTERCEPIT,

ANDREAS PETRI HEIC

PERVSINVS.

ERGA PAVPERES VIVENS

SIMVL ATQ. MORIENS

LIBERALISS.

Te

Iacobus Lo
fius.

Te uerò Iacobe Lofi ciuis optime, in-
tractum præteruolare, haud foret æquū,
qui fortunis tuis ea moderatione ufus
es, quæ animum minimè abiectum atq;
uirtutis exortem decet. Quibus enim a-
lij aridè nimis utuntur, ut exinde succi
nihil ad alios dimanare possit, in sum-
ma sæpe affluentia domi forisq; cuncta
tenuia & emendicata quasi habentes: a-
lij in uoluptatum socios, adultores, mi-
mos, cõtaminatosq; homines effundūt,
eas hic ad pauperum subsidium, uirtutis
exercitationem, piaq; iuuentutis studia
promouenda contulit. Ac inter cætera
pietatis & beneficentiæ specimina non
tantum honesto stipendio rem literari-
am iuasse, quàm antedictis imitãdi ex-
emplum præbuisse, uideri potest.

Sacellum exterius ad mœnia diuo Ni-
colao dicatum, Farnouuerorum opus
esse existimo, qui ab institorij uici do-
mo, *die gum haupt* dicti sunt. Inde Offen-
burgiorum sepulturæ celsit, quorum in-
signia illic suspensa sunt. Córadius enim
xum haupt prudens & clarus ciuis Annam
Offenburgiam uxorem habuit, cuius fra-
ter Amandus fuit, illic recubans, gentis
suæ

suæ illustrator, Reipublicæq; annis 40
 circiter singulare Ornamentum. Tribuū
 enim summo Magistratu ab anno 1415 ^{Offenbur-}
 aliquoties defunctus est. Dein inter Pa- ^{gij.}
 tritios ascriptus, cum Urbis nomine, u-
 nà cum alijs equestris ordinis uiris, Si-
 gismundum Cæsarem pro imperiali co-
 rona in Italiam profectum, Romam usq;
 affectatus fuisset, baltheo militari in pò-
 te Tyberino decoratus, redijt, Anno
 1433: Imperatoris octo pòst continuis
 mensibus Concilij causa Basileæ com-
 morantis, singulari gratia usus. Ob pru-
 dentiam demum atq; fortitudinem tot
 tantisq; res publici boni causa admini-
 strauit, toties Imperatoris Multorumq;
 Principum aulas, uarijs legationibus
 persunctus, inuisit, ut ea breuem narra-
 tionem haud patiantur. Obijt 1458.

Eandem & posteri eius suis funeribus
 humum delegerunt, Petrus sc. filius, pri-
 mus qui post acquisitum Varnspergij ca-
 strum, S.P.Q. Basl. nomine præfecturam
 eam nactus est. Huius item filius, paren-
 ti ^{δουόνου}, qui anno 1488 eo bello Ba-
 filiensum ductor fuit, quo Fridericus Im-
 perij uiribus contractis, Flandriam in-
 gressus,

gressus, Maximilianum filium è custodia asseruit, rebellibus multatis. Idem mox ab inito Heluetico fœdere, cui conciliando strenuam impenderat operam, anno scilicet 1502, supremos fasces assequutus est, primus eorû, qui citra equestris balthei ornatû hunc dignitatis gradum cõscẽdẽre. Quo onere seu honore septies renouato, tandem anno quarto, post Francisci filij, uiri Cõsularis funus, salutis 1514, magno ciuium luctu naturæ debitum persoluit.

Ioan. Frobenius,

In opposito exteriùs septo, Io. Frobenij Hamelburgẽsis Franci, ciuis & Chalcographi suo tempore illustris, marmorea extat Epigraphæ, anno 1527 paralyti, magno literatorum suiq; hospitis Rotterodami dolore, extincti, de quo ipse restatus est, inquit: Ob huius mortem decebat omnes qui bonas literas colût, pullatos lacrymas & luctum sumere, apio flosculisq; sepulchrum ornare, lymphas aspergere, odores adolere, si quid talibus officijs proficeretur. Cui pro-
in hoc trilingui Epitaphio parentare uoluit.

D. OPT. MAX.

זאת המצבה הועבה
 לזכר ההשוב יוחנן
 סרובנאניוס הדופס באולי
 שנפטר בשם טוב נקבר
 פה ביום ב' לה ביסליו
 בשנת המשת מלפים
 רעהמ מכרימת עולם

Ως δ' Ιωάννης καθεύδει τυπὸ γραφῆς Φροβένιου,
 ὄνδεν' ἀλλ' ὡπλίον ὀφείλει τῶν λόγων σπουδασματῶν.
 Μὴ νεκρὸν θρηνησέτω γὰρ καὶ τινεὶ τινέσων ἀεί,
 Τῆς ψυχῆς, ἣν τε φημῆ, τοῖς τε βιβλῶν λειψανσίαι.

Arida Iohannis lapis hic tegit ossa Frobeni,

Orbe uiret toto nescia Fama mori.

Moribus hanc niueis meruit studijsq; iuuandis,

Quae nunc mœsta iacent, orba parente suo.

Rettulit, ornauit ueterum monumenta Sophorum,

Arte, manu, curis, ære, fauore, fide.

Huic uitam in cœlis date numina sancta perennē,

Per nos in terris fama perennis erit.

PARENTI CHARISS.

MOESTA LIBERORVM PIETAS,

AD DEFVNCTI MEM.

LVCTVSQ. SVI SOLATIVM,

POSVIT.

AN. M. D. XXVII. MEN. OCTOB.

Sed

Nic. Episcopus. Sed & genero eius Nicolao Episcopo, typographo celeberrimo exactissimoq; marmorea ibidem erecta est tabula, cuius officina quoq; graphico praelorum labore, tot praeclara uolumina, sacra, profana, simul Pelasga, Latina, peperit, ut isthaec tam utilis industria, quae literarum opes toti mundo impartiens ab interitu uindicat, & quantum fieri potest aeternas facit, merito laudibus ornanda sit. Epigraphae sepulchralis eiusmodi est.

CHRISTO S.

NICOLAO EPISCOPIO SEBUSIANO,

VIRO OPT. TYPOGRAPHO

CLARISSIMO,

ET IUSTINAE FROBENIAE IO. F.

MATRONAE HONESTISS.

CVM PER SEPTEM LVSTRA

IN SACROSANCTO CONIVGIO

FORTVNATI VIXISSENT,

PIETATE DEVM, AEQVITATE

HOMINES SIBI CONCILIASSENT

MORTAL. VINCVLIS EXOLVTIS

LIBERI SVPERSTITES,

PAR. DESIDERATISS.

M. C. L. P.

OBIIT

BASILIENSIS.

282

OBIIT PATER EX ATROPHIA

ÆT. SVÆ LXIII.

NON. MART.

MATER VERO CVM IIII LIB.

EX PESTILENTIA,

ÆT. SVÆ LII. V KL. OCT.

ANNO CHRISTI

M. D. LXIII.

Viximus undanimes, Christo nunc carne soluti

Viuimus, æternum uicturi, uiuite nati.

ΕΥΔΑΙΜΟΝΕΩΝ ΜΑΚΑΡ ΕΞΕΗ.

Lubet & filio factam inscriptionem
subnectere.

TRINITATI

NICOLAO EPISCOPIO, NICOLAI F.

TYPOGRAPHO BASIL.

VTI NOMINIS, ITA ET ARTIS,

INDVSTRIÆ, FIDEI, ERVD.

PATERNÆ HÆREDI:

IN MEDIO ÆT. CVRSV MAGNO

CVM REIP. LIT. INCOM.

BONORVM OMNIVM CVM LVCTV

HVMANIS EXEMPTO,

MARITO INCOMPARABILI:

ELISABETHA BAVARA VXOR

INFELICISS.

M

ANI-

EPITOME HISTORIAE

ANIMÆ SVÆ DIMIDIO,
EXTREMVM HOCCE CONIVG. FID.
ET OBSERVANTIÆ MVNVS
CONTRA VOTVM
PERSOLVIT.

MIGRAVIT V VITÆ SEPTENARIO
ANNO SAL. M. D. LXVI
III. KL. IAN.
H. M. H. S.

In eadem urbis parte, antiqua attingit mœnia, D. Michaelis sacellum, multis quondam peregrinationibus frequentatum, cum adiuncto Xenodochio. Domus ea à Monachis quondam habitata fuit, familia apud Basilienses ante 300 annos, Episcopis chara atq; fideli, quæ multos in Republica primates genuit. Clientelæ tum illis multæ, possessionesq; non mediocres. Namq; prope urbem Mönchensteinij arcem coluere, forsitan & condidere, priscorū Phirretensium Comitum feudum, quod Thuringus tandem Monachus, civitati uenundedit. Non procul abinde in monte Blaui, Mönchsbergij castri ruinæ uisuntur, quod terræmotus Rauici tempore concit-

Monachorum nobi
liff. familia.

concidisse uolunt. Conradus Monachus
Mönchsbergius eques, anno 1311 ordi-
nis Senatorij fuit. Quinetiam arcem Lö-
wenberg, unde postremi sibi nomen uen-
dicarunt, Thuringus præmemoratus, Fer-
dinandi Cæsaris cōsensu, anno 1526 mo-
nasterio Lucelæ, 1300 aureis uenum
dedit. Fuere qui se Stettenbergenses, Ro-
senbergenses item Monachos scripse-
runt.

Ex hac Monachorum gente illū pro-
diisse uero consentaneum est, quem pro-
pter rerum fortiter gestarum multitudi-
nem, è præstantissimis totius Orbis e-
quitibus unum suo tēpore fuisse, Fro-
fardus libro 1, cap. 29 historiæ Gallicæ te-
statur: narrans eum à Philippo Franco-
rum rege, cum tribus alijs Anglicani ex-
ercitus, explorandæ causa delectum, sen-
tentiamq; nominatim (tacentibus cæ-
teris locoq; quodammodo cedentibus)
rogatum, prudenter admodum de præ-
lio in diem posterum differendo monu-
isse. Cuius consilio posteaquam uel con-
tra Philippi uoluntatem, quidam mini-
mè obtemperassent: sequuta est insignis
illa ad Cresciacū clades, qua anno Chri-

Frossardi
locus.

fti 1346, florentiffimę & maxime Gallo-
rum copię, uincenribus Anglis, magna
ex parte abfumptę funt, atq; inter reli-
quos Iohannes etiam Bohemię rex, Gal-
lorum focius, cum exercitus fui (quę ex
Germanis Bohemisq; collectum habe-
bat) primarijs fortiffimę dimicans, occu-
buit. Quare cüm idem auctor Monachũ
hunc in comitatu Bohemi fuiſſe dilertę
teſtetur, & ex Monachorum Baſil. gente
quosdam ibidem interiſſe, Albertus Ar-
gentinenſis capite 53 tradat: non uide-
bor forte ſine cauſa ſuſpicari, uiri huius
quem excuſa exemplaria *le Moyne de Baſ-
cle* appellant, nomen, unius literę adie-
ctione corruptum, & *Moyne de Baſle*, id eſt
Monachus Baſilienſis, patria ſcilicet, ab
auctore fuiſſe ſcriptum.

Verũm ut ad id, quod digreſſioni hu-
ic anſam dedit, redeam, his in ædibus Al-
berto Cęſari cędem intentatam fuiſſe,
qua à propinquis non multò poſt per-
emptus eſt, annales tradunt. Cum enim
anno 1307 ibi diuertiffet, referunt Otho-
nem Epiſcopum Baſil. cui regalium in-
ueſtituram eouſq; conferre tardauerat,
confodiendi propoſito eum adieſſe, ſi
non

non ex uoto responsum ferret: atq; cruentos hosce conatus, hominis Burgūdi cum Germano Cæsare negatum linguæ commercium, tantum impediisse. Cæsare namque proceri huius scholastici aduentus causam percontante: præsulis interpretem Hugonem Fûrnauium, cordatum & ex patritijs senatorij ordinis uirum, irato suo Principi, de uerbis Regijs confestim quærenti, dissimulato scōmate, respondisse: Regiam maiestatem, petitioni eius postera luce obsecundaturam, atq; eo responso irati animi flammam sedasse.

Hugo Fûrnauius di-
ctus zur
Sonnen.

Nostri ætate Xenodochium illic minus est, Ger. *Die Ellendherberg*, superiore seculo à Conrado zum haupt opulentissimo spectatęq; authoritatis ciue, pro egenis hospitibus, uotiuas præsertim peregrinationes facientibus, institutum, ita ut tum *der Bilgern herberg* uulgò diceretur. Hodie magistratus moderatione, omnis sexus ætatisq; pauperes, stipem alioquin in plateis mendicaturi, hinc excipiuntur, hac lege. Quoniã per plateas ostiatim mendicare, solis leprosis exceptis, iustas ob causas ueritum est: ideo

egeni omnes hanc iter faciētes, ante portas in domunculis eius rei gratia factis, expectare iubentur, donec sub horā prandij cœneue (fit enim id quotidie bis) quibus hoc mādaturum, eos simul hunc in locum deducturi, adueniant. Mane accedentibus prādium datur, uesperī autem præstolantes per noctem fouentur, ac pro cuiusuis necessitate reficiunt. Cibum sumptu cuiuslibet capiti (ne infantibus, quidē exceptis) nūmi aliquot dantur, & per præfectos singuli ad eas portas, per quas iter facere cupiunt, deducuntur. Inopū uerò ciuium inquilinorumq; liberis omnibus, & quotquot statuta hora eò conuolant, magnū indies panis copia distribuitur.

C A P V T XIII

Dominicanorum monasterium, monumentaq; eius.

EXtra antiqua illic urbis pomeria, ubi suburbij Crucis initium, Dominicanorum (quos notiore nomine Prædicatores appellant) cœnobium spatiosum & amplum situm est, non quidē nimis

nimis uerustum (ordo enim is anno 1225 pontificium calculū primū consequutus est) uerū eleganti templo pulcherrimisq; hortis ornatum. Huius professionis uiri, circa annum 1230 & hic & in per multis alijs Germaniæ urbibus, nificare cœperunt, successu admodum secundo. Aream pro eius sectæ fratribus Henricus à Vuesthofen, qui primum huius religiones antesignanū hic egit, à Henrico, è Thunensib. Comitibus Præfule, impetrauit, qui eorum institutum sibi necessarium ducens, in pastoralis suæ sollicitudinis partem eos aduocare uoluit, ut Diploma eis concessum habet.

Bertholdus uerò è Comitibus Phirrensis episcopus, sub dato 7 Kal. Maij anno 1249, potestatem ijs fecit, suo loco in hæreticos, incāratores, magos, lamias & huiusce fecis alios, inquirendi. Obijt primus eorum Prior, Anno 1252, inter Ordinis Dominicani sanctos, qui post obitum miraculis fullere, numeratus. Albertus Magnus Laugingensis, Prædicatorum per Germaniam Magister (quā dignitatem anno 1254, cum VVormatiæ

Henricus
à Vuesthofen.

huius ordinis monachi conuentum agerent, nactus est) Hérico Marpachio Priore, in ordine nono, templum eorum cum altaribus quinque; consecrauit. Obijt postea Coloniae, ætatis anno 80, illic cum suis tumulatus. Conuentus suos aliquoties hic egerunt, huius professionis per Germaniam affeclæ, scilicet salutis anno 1272, 1302, 1323, 33, 46, 77, 1407, 53, 65, 73 & 1508. Inter quos penultimus Generalis fuit, ex omnium nationum monasterijs collectus, quo ingens huius sectæ numerus conuenit, nõ sine maximo populi concursu, pontificalibus indulgentijs eò allecti.

Achilles de
Altschuisler.

Habuit Conobium hoc Priorem ordine quintum, Achillé de Altschuisler predicatorem ut tum temporis loquebantur famosum, circa annum 1268. Cum em̄ Pontifex Romanus atq; Carolus Andegauensis (quem papa Siciliae & Neapolis regem fecerat, Hierosolymitani quoque regni iura usurpans) ob capitis supplicium de Conradino Sueviae (cui ea debebantur regna) & Friderico Austriae ducibus, indignissimè sumptū, magna tū apud Germanos inuidia laboraret: illi
autem

autem contra Ægyptios Christianis in terra sancta uim facientibus, horum opē implorarēt: assiduis ille cōciōibus urbis circumiacentisq; regionis nobiles (eorum enim primæ authoritatis aliquot heroes Basileæ degebant) exciuit, ut suo dolori Christiani orbis causam præferrent, inque militiã transmarinã abirent.

Sed nec uulgaris eloquentiæ fuit Iohannes Mulbergius, eiusdem sodalitiij Iohannes
de Mul-
berg. consors. Is ætate adultior apud minorem Basileam literarū omnium experts, ueteramētarij sutoris artem exercuerat: occulto postea motu ductus, ut prima literarum elementa disceret, puerorum cœtui sese miscuit, ac singulari eorū desiderio intra pauculos annos tātum profecit, ut hunc tandem ordinem professus, doctrina dicendiq; facultate æquallium suorū nulli cesserit. Hic anno 1400 contra Lolhardorum atque Beginarum sectam, qui se de Euangelica perfectione nominabant, longo tēpore inoletam, qui domos etiam supra uiginti Basileæ acquisuerant, foribus Cruce insignibus, adeò declamauit, ut Episcopales contra eius generis homines processus atque

fulmina obtineret. Contendebat enim, eum uiuendi modum improbum atque illicitum esse, nec decere eos mendicare, habitu item à cæteris mortalibus diuerso, sub religionis specie uti, cum eorum uite genus ab Ecclesia non esset comprobatū, & quotquot altari nō seruirēt, manuum labore uictum sibi comparare tenerētur. Tantū igitur abesse, ut spontaneæ paupertatis seu mendicitatis causæ, cæteris laicis perfectiores & uitæ Christi magis conformes dici deberent, ut etiam tanquam erronei homines, à ueritate deuiantes, & à Canonibus quoq; cōdemnati, prorsus excludendi, nec ullam tolerantiam essent. Franciscani contra, horum consortia tueri, ijs tanquam fratribus atq; sororibus de tertia Francisci regula, Ecclesiæ calculo dudum approbata, patrocinari, atq; illorum institutum, propter Christum rebus omnibus renuncians, pium, sanctum atque perfectionis Euangelicæ specimen, concionando disputandoq; asserere.

Durauit hic conflictus annis ferè continuis duodecim, ipsiq; Magistratui multū negotij fecit, ad tumultus præcauendos,

dos, qui ob contrarios partium conatus nonnunquam pertimescendi erant. Tandem re diu multumq; etiam in curia Romana agitata, anno 1411 abrogatis huius farinae hominibus, domicilia eorum partim Nosocomio magno, partim Episcopo assignata sunt. Franciscanis autem omnibus suppellex instrumentaq; domestica relicta, quæ ipsi, ueluti certaminis præmium, in monasterium suum conuexere. Historia ad longum alibi contexta Deo fauente dabitur.

Mulbergius autem huius incendij præcipua fax, quem Sigismundus Cæsar in Reformationis formula ad Concilium Constantiense concepta, nominatim retè docuisse testatur, cū tempore scilicet ob Gregorij papæ obedientiam, cleri Basiliensis (qui in Alexandri eiusq; successoris Iohannis 23 electionem consenserat) odium sibi conflasset, quod item contra sacerdotum fornicationem, usurariosq; acrius detonasset, concionandi munere priuatus, in Mulbrunnensi cœnobio Spiræsis diœcesis, anno 1414 exul, 5 Nonas Decembris naturæ concessit. De eo referunt, cū antelucana hora eius diei,

diei, quo solum ei uertendum fuerat, ante cathedralis templi maiorē portam, flexis genibus ad diuam Virginem nota illa cantione *Salue regina, &c.*, inclamare cōpisset, portam clausam homini tam religioso sua sponte aditum fecisse, ut ingressus deuotioni suæ satisfecerit. Quae de re quiuis, quantum lubet, sentiat.

Iohannes
Nider.

Vniuersalis synodi tempore, quae generales suas congregationes in hoc cœnobio initiō celebrauit, Regum, Principum, Pontificum, Bohemorumq; oratores audiuit, ijsq; responsa dedit, monachis hisce praefuit, Iohannes Nider, In-nensis, uir (ut ea dabant secula) admodū eruditus & eloquens, scriptis lucubrati-onibusq; suis, ubiq; celebris: Theologi-ca enim plurima in lucem edidit. Existi-matio eius inter Patres tāta fuit, ut men-se Octobri, Anno 1431, legatione grauif-sima Concilij nomine suscepta, cum Ab-bate Mulbrunensi ad euocandos Bohe-mos missus fuerit. Qui cum eorum Ora-toribus Egrae tractatione habita, tan-rum effecit, ut nomine regni & Marchio-natus Morauiae, quindecim oratores, magno cum comitatu Basileam appule-
rint,

rint, deq; religionis articulis illic propo-
fitis, seriò disputauerint. Ipse uerò lega-
tionis suę negotijs pro reducendis in Ec-
clesiæ unionem Bohemis implicatus,
tandem Norimbergæ anno 1438 obiit.

Sub auspicijs Academicis conuentus
hic, primum facultatis Theologicæ De-
curionem edidit, Casparū Maner Theo-
logiæ magistrum, anno 1474 humanis
solutum. Casparus
Maner.

Floruit ibi pòst alius quidam doctus
Monachus, Io. Conon nomine, qui suo Io. Conon.
tempore rara linguarū cognitione pol-
luit. Fuerat is Marci Musuri Cretenfis &
Scipionis Carteromachi Pistoriensis,
dum Græcas literas Patauij profiteren-
tur, auditor. Basileam postea ueniens, à
Io. Amerbachio Typographo celebri,
qui tum D. Hieronymi opera incudi tra-
dere cogitabat, partim ut ea in re opera
eius uteretur, partim etiam ut eum filijs
suis Brunoni, & Basilio Bonifacio, præ-
ceptorem adhiberet, receptus fuit, do-
nec huic uitę generi sese emancipasset.
Hinc Beatus Rhenanus, Amerbachijs
coniunctissimus, qui Cononem etiam
audiuerat, in interioris Cœmiterij ambi-
tu, pro-

tu, prope suggestus ianuam, qua olim concionaturi in publicum prodire consueuerant, Epitaphium ei tale posuit.

ΤΟΥΣ ΑΓΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΘΑΝΟΝ
ΤΑΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΝ ΔΕΙ.

D. O. M. SACRVM.

Asta Viator, si non molestum est lege.

FR. IOHAN. CONONI NORIMBERGENSI,
Theologo, Græcæ linguæ callentissimo, Latine scientissimo, singulariq; per omnem uitam integritate prædito, qui spe iuuandi meliorem literas, ob immaturam mortem nonnihil frustratus est: BEATVS RHENANVS pietatis ergò, præceptor B. M. de suo fecit. Vixit annos circiter L. Ob. anno Domini D. D. D. XIII, nono Kalend. Martias. Vale & abi in rem

tuan.

Quanquam uerò præter Ordinē professos, nobilium patritiorumq; multi, quibus Religionis eius sanctitas persuasa erat, hîc humari elegerint, quales sunt Vorgasij, Macerellij, Vrickij alio nomine dicti, Pfaffij, Schenckij, &c: quoniã tamē ante diuinitus desolatā urbē præcipuè florere, idcirco calamitate ista pri-

ORUM

orum memorię perire, est & cū annalib.
 aliarū rerum in cineres abiēre: Posterio-
 rum uerò, Iconum naufragium absor-
 pfit. Superest Burcardi Monachi de Lan-
 descron iunioris, equitis aurati, uiri con-
 sularis monumētum, 13 Kal. Decembris
 anno 1375, uita functi, atq; prope intro-
 itū funerati. Filius is fuit Burcardi eius,
 qui anno 1325 supremos in Repub. Basi-
 liensi fasces gessit, cuius etiam familię,
 uel frater fortè Conradus fuit Landscro Monachi
 niomonachus, equestribus itidem orna de Lande-
 mentis decorus, ab anno 1340 multo tron.
 es Consul, qui Conradi Berofelsij hero-
 is (Alberto Argentinensi teste) año 1348
 collegam egit, quando coram Carolo
 quarto Cæsare, Basilienses in fidem rece-
 pturo, s. p. q. totius nomine, Pontificis
 Legato, p Ludouico Bauaro tū uita fun-
 cto, tam cordatè responderunt, eos uide-
 licet nunquam falluros, Imperatorem
 modò dictum hæreticum fuisse, aut ob-
 seruata fidem censuras ecclesiasticas ip-
 sumq; anathema meritò incurrisse: quo
 constantiæ specimine nihilominus Ro-
 mani fulminis medelam, citra criminis
 confessionem, impetrarunt. At hi politi-
 ci, se-

ci, sequentes autem duo de eadem gente ecclesiastici, opinor etiam fratres, fuere, Conradus scilicet, qui ab anno 1393 biennio Episcopatum Basiliensem rexit, & Iohannes Episcopus Lausanensis, qui Ecclesiam Martinianam & Carthusianorum cœmiterium in hac urbe sacrauit.

Vt uerò hi omnes Basiliensium amantes fuere, ita Burcardus eius nominis tertius, qui cum Suntgouiaë castrum Landferianum ab Austriacis pignoris loco tenebat, eorum sese infestissimum hostem declarauit, quando anno 1444, ipso conciliatore ductoreq; primario, principum Austriacorum autoritate, ingentem Armeniacorum exercitum, qui cum *Borgue le Moyné* nominare consueuerant, contra Basileam, eiusq; confœderatos Helueticos, opprimendi excidendiq; consilio, exciuerat atq; deduxerat, totius ciuitatis saluti insidiatus. Qui proinde degeneris facinoris pœnam Sanjacobæa strage luit, cum post cruentum prælium inter cæsa cadauera aperta galea obequitans, & uelut extra aleam positus, ob uictoriã clademq; illatam, insolentia uerba spirans, à semianime Heluetio in genua erecto,

Burcardus
de mona-
chus Lâdts
cron.

recto, lapide in faciem contorto, adeò læsus est, ut subitò equo exciderit, amissòq; omni uocis usu, sequenti die expirarit, Neoburgi sepultus. Fuisse in hac Gallorum euocatione Heluetiorum opprimendorum consilium, ex epistolis eonomine ad Gallum scriptis, alijsque multis certò constat, ut nesciam, utrum Eugenij etiam Papæ consilia accesserint, qui ad dissipandum Concilium eos exciuisse scribitur.

Sub eodem porticu detrorsum, monumenta sunt, unum Theodorici Moreri patricij, pictura Crucifixi insignitum qui ante cõiugem Dorotheam, ex Efringensibus ingenuis ductam, anno 1437 apud Carolum 7 Galliaë regem, scutiferum egit. Dein post ignota quædam, Iohannis Petri, Adami patrui, Chalcographi alterum, cuius industriaë Typographiaë Basilienses multum debent, eò quod diligetia dexteritateq; sua plures illic excitauerit. Inscriptio sepulchralis eiusmodi est.

D. O. M.

IOHANNIS PETRI LANGENDORFEN-
SIS, uiri raris animi uirtutibus & incomparabili
ingenio præditi, cui informandorum librorum ars,
multas instrumentorum commoditates acceptas
fert, ac Barbaræ Mellingeræ coniugis opt. suauis-
simeq; nec non Francisci, Fridolini & Io. Henrici
liberorum in ipsis uitæ rudimentis sibi faustè pa-
rentibus infelicitè extinctorum, hîc quiescunt ci-
neres. Obijt ille 23 Kal. Maias. M. D. XI: hæc 7
Idus Nouembris M. D. XII.

IO. FRÖBENIUS ὁμότερον καὶ ὁμοπατρὸς πα-
τρονο B. M. ponendum curauit. M. D. XIX.

Chorea
mortalita-
tis.

Reliquū tus amplissimi cœmiterij,
permultis tilijs confiti, elegans pictu-
ra decorat (qualem ferè omnia Domini-
canorum cœnobia spectandam propo-
nunt) uniuersi humani generis cum
Morte (quam Apostolus τῆς ἀναγκῆς ὀψών
v100 dixit) colluctantis fragilè sortè, lon-
ga serie repræsentās, qua lege ipsa om-
nis sexus, ætatis & conditionis perso-
nas auocet, deducat, uolentes nolètesq;
sub umbras trahat, sceptraq; ligonibus
æquet. Ei haud multò ante hæc inscri-
ptio adiecta est.

A. O.

A. O. C.

SEBASTIANO DOPPENSTEINO,

GASPARO CRUGIO COSS.

BONAVENTURA A' BRUNO, IACOBO

RVDIO TRIBB. PL.

HUNC MORTALIS CHORVM FABVLÆ

TEMPORIS INIVRIA VITIATVM,

LVCAS GEBHARD. IODOC. PFISTER.

GEORG. SPORLINVS

HVIUS* LOCI ÆDILES,

INTEGRITATI SVÆ RESTITVENDVM

CVRAVERE.

VT QVI VOCALIS PICTVRÆ DIVINA

MONITA SECVRI AVDIVNT:

MVTÆ SALTIM POESEO MISERAB.

SPECTACVLO,

AD SERIAM PHILOSOPHIAM

EXCITENTVR.

OPA ΤΕΛΟΣ ΜΑΚΡΟΥ ΒΙΟΥ

ΑΡΧΗΝ ΟΡΑ ΜΑΚΑΡΙΟΥ.

Quod uerò maiore spectaculo dignū, Io. de Ra-
 ipsum quondam Cœnobium Bibliothe gusio.
 ca uarij generis librorum instructum fu-
 it, quam Io. de Ragusio, Episcopus Argē
 sis, Theologus huius ordinis, quem Fe-
 lix V papa, ob singularem eruditionem

N a ipe

ſpectatamq; uitæ ſanctimoniam, tituli S. Sixti Cardinalem creauerat, permul-
tis Græcis codicibus chartacea que ſup-
pelleſtile ſua locupletauit & auxit. Hæc
eo in loco malè cuſtodita, anno 1559 D.
Henrico Petri ſcholarcha procurante,
publico Vniuerſitatis armario illata fu-
it, ubi hoc genus theſauri multò fidelius
aſſeruatur.

Mutata religionis forma exacto que
monachatu, magiſtratus cœnobium bo-
næ indolis ciuium filijs deſtinârat, ut tū
doctrinis cultiores, tum morum elegan-
tia expolitiores redderentur, parētibus
ornamento patriæq; ſubſidio eſſe poſ-
ſent: quam tamen piam liberalitatem
annis aliquot poſt, quorundam impro-
bitas uiolauit interuertitque. Cùm e-
nim anno ſalutis 1537, quidam inter eos
preter ordinem à moderatore receptus,
plagij latrocinijq; in duobus Gallis ado-
leſcentibus de nobili Rupefortiorum fa-
milia, qui ſtudioſorum cauſa hîc egerant,
à Guilhelmo Arſentio Nuithone perpe-
trati, interlocutorem proditoremq; e-
giſſet: Senatus tanti facinoris indignita-
te commotus, contubernium hoc abro-
gauit,

Collegium
Sapientiz.

Arſentij ſec-
lus.

rogauit, alumnosq; in alia loca distribu-
 it. Scelus quippe illud omnium ciuium
 animos tantopere exasperauerat, ut nisi
 Austriacę Curie apud Enlishemium pro-
 ceres, horum latronum uel receptato-
 rum latibula, arces aliquot eorum iuris-
 dictiōi subiectas, occupassent: Basilienses
 atrox hoc facinus, quo urbis libertas ne-
 fariē uiolata fuerat, armis sociorumq; o-
 pe prorsus uindicare statuerant. Atque
 hanc ob causam Bellicęsis pagi prætorē,
 etsi alienę ditionis hominem, quod tan-
 tū nauigio huic rei inseruisset, secun-
 dūm priuilegiorum auctoritatem, do-
 mo sua abstractum Basileamque addu-
 ctum, capite multarant, id quod alibi lu-
 culentiūsius descriptum, fauente numine
 dabitur. Suburbium hoc sacellum An-
 tonianum equitumq; Iohannitarum cœ-
 nobium claudunt, de quibus cū quod
 afferam, non habeam, ad interiores
 urbis partes gradum
 refero.

CAPVT XV.

Martiniana parochia memoranda.

Parochia
Martinae
na.

SVpra Rheni pōtem in cliuo undique
spræterquã uersus Austrum admodũ
abrupto, parochia eminent antiquis-
sima, ijs temporibus, quibus Francorum
monarchæ imperârunt, Martino Turo-
nensi episcopo primũ ut reor sacrata,
quanquam de primordio eius certi ni-
hil habeatur. Constat tamen eam quin-
gentis fermè abhinc annis, à Burchardo
Basl. præfule, Albanensi parochiæ subie-
ctam fuisse, cum uniuerso patronatus iu-
re: adeò ut Santalbanus Prior pastorem
eius (quem Plebanum dicere consueue-
rant) designaret, religionisq; exercendę
leges præscriberet. Prisca tamen eius
structura antiquata, aũo sal. 1287, Petro ò
Richensteinijs ingenuis Episcopo, sum-
ptuosiore opere, de nouo reædificari cœ-
ptam, instrumentorum testimonio didi-
ci, quæ tamen priusquam septuaginta
pòst aũi præterlapsi essent, luctuosisi-
mo Luce die, anno 1356, unà cum ceteris
grandè ruinã passa est. Templum tamẽ
mox iterum instauratum fuit, ut sequen-
ti au-

ti anno, 5 Kal. Decembris, altaria quinq; à Petro Othonensi Episcopo, Basiliensis suffraganeo, dedicata fuerint. Chori uerò reparatio, qui cum subiecto colle totus conciderat, maioris fuit molis: quippe cum abruptus ea ex parte cliuus, nouo opere, firmissimisq; pilis suffulciendus fuerit, ut anno demum 1398 Iohannes Monachus, Lausanensis Episcopus, eam sacrae aedis partem cum ara principe, lustricis ceremonijs, religionis exercitio dicarit. Iterati sunt ijdem ritus anno 1486, eam ob causam, quod die Corporis Christi festo, quidam patrato homicidio, ad aram (sacra celebrante sacerdote) confugiens, à lictoribus inde abreptus, in carceres ductus, & post dictam facinoris causam, capitis supplicio affectus fuerat.

Sunt in hac aede clari aliquot ciues diuersae conditionis, ecclesiastici, politici, nobiles, ignobilesq; terrae mandati. Ex antiquioribus familijs Eptingeri sunt, Laufemij, Seuoglij, Meltingeri, &c. Io. Puliantus ab Eptingen, eques aularum, ab anno 1377 decies ad minus Consul, deq; Basiliensium politia benè meritus,

tus, hic tumulari noluit. Cui tumbæ etiam illata est Adeleidis filia eius, Gotofredo Monacho equiti nupta (quæ post mariti excessum, pro amplificando religionis exercitio, matutina & uesperina huius templi officia, magnis in eam rem collatis redditibus, anno 1415 instituit) anno 1429 mortalitati exempta.

Petrus de
Lauffen,

Sed & Lauffemij, monumenta hîc nō inornata habent. Eius familiæ illustrator fuit, Petrus de Lauffen, Tribunus plebis, anno 1376, quo infauſta cruētaq; Saturnalia celebrata fuēre. Cū enim tunc temporis Leopoldo Austriæ Duci minor Basilea pignorum iure pareret, isq; in cathedralis ecclesiæ atrio, cū suis urbisq; Basil. nobilibus, equestres ludos (ut plebi uidebatur, è qua nonnulli equis hastisq; læsi fuerant,) licentiùs insolentiusq; exercuisset: populus ad arma commotus (quanquam Principes, Comites atq; Barones aliquot interessent) hastiludia hæc ita diremit, ut occisis quibusdam, reliqui fuga sibi consulere coacti fuerint. Quæ res cum urbis Optimatibus summè doleret, nec qua ratione furibundam plebem sedare possent,

fenè, peruiderent: Petrus hîc prudenti cōsilio, fontis labro, ligneo tum adhuc, conscenso, summis interminationibus, ne quis amplius cæderetur, sed ut omnes captiui ducerentur, peruicit. Quem hic tumultus exitum habuerit, alibi dicitur.

Huius non degeneres filij fuère Conradus atq; Hugo, quorû ille anno 1405 Ludouico Rotbergio Consule, supremû Tribuum Magistrum egit, annoq; 1414 Bernensibus atq; Solodorensibus Bechburgiam arcem, quam ab Egone Kiburgio comite, matreque eius Anna de Nidow, cōparauerat, uēdidit, Basiliensibus ciuitati suæ amplificanda magis intentis, quadriennio pōst patrijs cineribus associatus: Hic uerò Vicedominij residua iura, panumq; uectigal, Episcopi Basil. consensu, à quo in feudum ista possederat, ciuitati dedit.

Conradus
& Hugo
Lauffemij.

Ad læuam chori partem Secuoglij aram monumentumq; habuère. Hi iure collybistico, (quo olim nequaquam uulgaribus hominibus promiscue perfrui dabatur) primùm emerfère, atque à lapsæ urbis temporibus suam Reipubli-

Conradus
Secuogel.

cæ operam nauârunt. E' quibus præter supra tactos Henricum numero atque Conradum, quorum hic anno 1365 templi Martiniani ædilem egit, quinetiam ut ex insignibus (duplici nempe menisco, cornibus ab inuicem auersis) in sublimi turris parte parentibus, colligi potest, restauratione eius liberali sua suorumq; contributione promouit. Stirps utraq; hodie defecit.

Meltingeri.

Eandem Meltingeri sortem subiere, è quibus hîc Ludouicum humatum inuenio, mercatura primùm suis, postea uerò difficili tēpore, quo Basiliensibus cū Austriæ ducibus (quibus regiones uicinę parent) integrum quinquennium belligerandum fuit, consilio industriaq; patriæ utilis. Legationibus aliquot arduis adhibitus est, qualis anno 1448 Lindouien sis fuit, qua urbe, post indigna facinora, ab Austriacæ partis nobilibus, fracto induciarum cōpromisso, Rinfeldiæ (quę Basiliensibus tum fœderata erat) cædibus, direptione alijsq; belli exemplis perpetrata, septuaginta duarum imperij ciuitatum legati, solidæ pacis constituendæ causa, conuenerant.

Eadem

Eadem progenies Henricum uirum non ignobilem tulit, qui cum in clade ^{Henricus} Marignana, qua Heluetij pro Maximi- ^{Meltinger} liano Sfortia Mediolani duce, giganteo ^{Consul.} more pugnarunt, è tribus Basiliensium cohortibus, unius, (quæ octingentis militibus constabat) ductor, suæ fortitudinis specimen edidisset: anno 1522, quo Iacobum filiū in pugna Picocciana apud Insubres amiserat, in Consulem lectus est. Verum cum septennio post, sub illius Magistratu religionis negotium in grauissimam disceptationem abiisset, adeo ut intra mœnia armorum strepitu cuncta personarent: quoniam Romanam eoque religionem, quantum in ipso fuerat, promouisset, plebis tandem calculum pro abolenda ea potiores obtinere partes uidens, metu commoti populi, nocte quadam clam in exilium abiit, in quo etiam uitam cum morte mutauit.

Ibidem & Conradus Heliæ, de Laufen prope Schaphusiam, decretorū ^{Doctor} Doctor, officialis primū Constantiensis, ^{Conradus} ^{Heliæ.} postea archidiaconus Basil. clauditur, an no 1423, hebdomade ante Martini festū, fata.

fatali somno correptus. Vir hic suo tempore celebris fuit, & Episcopi nomine, ad Constantiensem Synodum missus. Eum Martinus Pontifex Humberto No uocastrensi, Episcopo defuncto, suffecerat, Hartmanni Monachi de Mönchenstein, uiri etate & corpore grauis, electione à Canonicis facta repudiata. Verum hac ille dignitate usus non est, sed pro modestia sua, ne turbis occasionem daret, uiro seni, cui ampla potensq; cognatio erat, loco celsit.

Sed & è notioribus Irmios, Hütschios atq; Trutomannos, quibus illic etiam monumenta sunt, sicco pede præteruolare nequeo. Iohannes equidem Trutomannus toga sagoq; laudem apud suos haud uulgarem sibi comparauit. Primum enim anno 1508 summum plebeium magistratum consequutus, ea fuit animi moderatione, ut ciuib; gratissimus, nomini suo responderet. Anno deinde 1515, in memorabili Heluetiorum pugna cum totius Galliae flore, secundè Basil. cohortis, quæ 600 bellatoribus constabat, ductor strenuus redijt. Huc etiam Melchiorem Hütschium (cuius gen-

Iohannes
Trutomannus
Trib.
plebis.

Melchior
Hütschius.

gentis nonnulli ante celebratiff. Basiliensem Synodum rem numulariam exercuere) numero, qui anno 1512 militarem tribunum Basiliensis Reipub. nomine, ea expeditione egit, qua Heluetij communibus uiribus, in Iulij pontificis gratiam, intra bimestre Gallos ex Insu-
bribus abegerunt, eoq; nomine titulum Ecclesiae defensorum, cum nouis insignibus reportarunt.

Nicolai uerò Irmij, uiri honesta familia orti, memoria recentior est, quam ut multis uerborum ambagibus egeat. Epitaphium qualis extiterit, me tacente, docere potest, sic habens.

DEO EXERCITVVM S.

NICOLAUS IRMIUS SEN. BAS.
 BELLIPACISQ. ARTIB. CLARVS,
 HELVETIORVM SVB HENRICO II
 GALLIARVM REGE EX FOED.
 ARCHISTRATEGVS,
 CVM ET FIDEM SVAM SOCIIS, ET
 FORTITVD. HOSTIBVS
 RERVM GESTARVM GLORIA
 PROBASSET,

ARMIS

ARMIS INVICTVS, MORBO
 TANDEM EXINCTVS EST.
 ET PATRIÆ QVIDEM INGENS SVI DESIB.
 EXEMPLAR VIRTVTVM CIVIB.
 LIB. DENIQVE MOESTISS. EXTREMÆ
 PIETATIS ARGVMENTVM
 RELIQVIT.

ANNO CHRISTI, M. D. LII.
 XVI CAL. APRILIS,
 ÆTATIS SVÆ XLIIII.

Bernhardus
 Stachelius.

Eiusdem conditionis Bernhardus Stachelius fuit, cui in opposito pariete magnificum *μνημόσυρον* factum. Hic bonis à iuventute literis imbutus, ex Musarum castris in Martia tentoria descendens, cum varijs Gallorū militijs, quibus Helvetij ex fœdere affuerunt, fortitudinis famam sibi conciliaffet, anno 1555, à Henrico secūdo Francorum rege, post Rentinianum cōfliktum, equestri baltheo donatus fuit, cui porrò etiā in legione Helvetica ducenda suam nauavit operam. Bellis autem ciuilibus à morte Henrici, religionis causa per Galliam ingrauescentibus: pij magistratus edictis obsequens, pacem domesticam colere maluit,

Iuit, qua etiam 12 Kal. Septemb. diui sui nominis festo die, anno 1570 in fata concessit.

Sed & ante adyti septum, gens Oberriedorum, quæ sexaginta abhinc annis uiros aliquot in Repub. graues edidit, reftauracionis diem expectandi, sibi locum elegit. Ex ijs Franciscus præcipuè memorandus, uir pietate prudentiaq; ciuium nulli secundus, qui anno 1560 ad summum Consularis dignitatis gradum euectus, tertio deinceps anno, lenio curisq; confectus, 7 Kal. Ianuarij, non sine magno sui desiderio patriæ relicto, tranquilla morte decessit, pauculis diebus antequam Diuus Ferdinandus Imp. è Comitij Francofurtensibus rediens, hæc transisset.

Franciscus
Oberriedus
Cõsul.

Illustri ibidem ad columnam inscriptione, D. Iohanni Huberi archiatri Basiliensis memoria, eleganti opere posteritati haud immeritò commendata est: quippe cum artis Apollineæ annis circiter triginta quinque felici professione usq; de uniuerso ciuium cœtu, è quo natales duxerat, fide, consilij promptitudine, & erga egenos etiam liberalitate, bene me-

Iohannes
Huberus
Medicus.

nè mereri non desierit, affabilitate comitateq; sua cunctis gratissimus, artisque successu Principibus aliquot totiq; uicinæ nobilitati notissimus. Hic amisso prius magna urbis epidemia, filio Martino Hubero, I. C. Codicis professore, 17 liberorum pater, anno ætatis 65, salutis uerò 1571, ingenti bonorum luctu mortalitati exemptus, iuxta filios duos, Paulumq; Hochsteterum I. C. reconditus est, tali elogio:

Hic urbis Aesculapius,

Scholæq; gloria Rauracæ,

Medicq; Idea conditur.

Nec Dij pereunt neq; Idææ:

Nec tu putato mortuum,

Quem uirtus, eruditio,

Perenne fama celebrat,

Quem Christus æternum beat.

Ab ei & bonis cum uiuere.

Discito, cum pijs mori.

Non procul abinde saxum pedibus subest, sacerdotis effigiem referens, circumscriptioe tali:

Haybeck qui tanto recubat sub pondere Paulus,

Fulgeat æthereo post sua fata loco.

Quis hic fuerit, quanquam inter au-
spi-

spicia seculi huius decimi quinti obie-
rit, mihi non constat. Notiores uerò ut
& recentiores fuère, Io. Gastius Seuerinus
Acrimōta-
nus.
Io. Gastius Brisacen-
sis, & Seuerinus Ertzbergius, quorum u-
terq; hoc in templo annis aliquot Euan-
gelicum præconē egit. Ille quidem scri-
ptis lucubrationibusq; suis alibi notior,
hic uerò sepulchrali Epigraphe aduenis
hunc in modum consignatus:

D. O. M. S.

SEVERINO ERTZBERGIO
HVIVS VRBIS, SCHOLÆ, ECCLESIAE,
CIVI, ALVMNO, ALTORI:
DISCIPLINÆ SEVERITATE IN
ADOLESC. MODERANDA, CLARO:
A CHRISTO, QVEM XLVI ANNIS
M. II. D. XV. ARDENTER
SPIRAVERAT,
DOMI FORISQ. PER ANN. XXVI
PIE DOCVERAT,
AD COELESTEM PANEGYRIN
PR. CAL. MAII
EVOCATO:
VXORIS AMOR, FILIIQ. PIETAS
EXTREMVM HOC MVNVS
P.

ANNO SAL. M. D. LXVI.

O

Atq;

Atque hæc quidē olim parochia fuit, qua D. Oecolampadij ministerio purioris Euangelij uox apud Basil. primū insonare cœpit. Hac psalmodiæ Dauidicæ lingua Germanica concini, ritus pontificij circa baptismi, cœnæq; dominicæ administrationem aliâq; scripturis nō satis probata, aboleri cœpta, ut eo nō mine reliquarum mater nō iniuria dici possit. Quanquā enim id Santalbanensi tribui posse uideatur, apud quam Vuilhelmus quidam, anno 1521 à Pontificijs diuersum docere cœperat: quoniam tamē eum hęc ob causam exilio mulctatū, sine ullo uocæ religionis successu ad Morauientes Carabaptistas defecisse, constans fama est: ideo doctrine eius ferme-ri nonnihil admixtum fuisse existimari potest.

CAPVT XVI.

Academia locus, institutio, administratio. Augustinianum monasterium quondam, nunc collegium.

Academix
locus.

DEscensus hinc ad Rhenum admodum præceps est, ut per gradus septuaginta, anno 1352 lapideos primū factos,

factos, descendendum sit. Arque illic ad
 fluminis ripam, Academia (collegium
 uulgò inferius appellant) amplum locum
 occupans, adest. Ædes illæ præcis tem-
 poribus Scalarijs, nobilissimis homini-
 bus habitatæ fuere, quos ut ego à scalis
 hisce Martinianis (infra quas locum sibi
 antiquitus delegerant) dictos esse sem-
 per existimavi, ita opinionem eam cuiusq;
 iudicio liberam relinquo. Equidem à sca-
 lis eos esse dictos, nil ambigo, cum qua-
 tuor gradus candidos, in scalæ modum
 assurgentes, in scuto rubeo pro insigni-
 bus semper gesserint: animaduertentq;
 ante 300 años familijs à donibus, quas
 author cuiuslibet stirpis coluerat, nomi-
 na data, quod exemplis permultis alibi
 docebitur. Vanum enim est, quod macel-
 li nomē, indigenis *Die Schol* appellatum,
 ab ijs descenderit, quasi eum illi fornicæ
 cōstruxerint: testibus namq; instrumen-
 tis, ea nomenclatio à lancibus & stateris,
 quibus carnes appenduntur, idioma-
 te nostro; *Die Fleischschalen*, sine dubio deri-
 uata existit.

Scalarios ego inter Basil. Aborigines
 semper recenlui, eò quod ante secula a-

Scalarios
 nobiliss.
 gens.

liquot summis in Repub. munerib. præfuerint, nec tantum Politicos heroes antiquissimis temporibus notos, sed & Ecclesiasticos multos genuerint. Consules equidem mihi notos (ciuium Magistros uocant) hos edidere, Othonem anno 1260, Rodolphum quinquennio post, Petrum 1281, atque (si nullos transilio) huic *ὁμολογησίου* 1359, Vvernherum 1308, auratos equites omnes, & alios forte plures. Prætores sanè constituendi ius ab Episcopis diu obtinere, ut rerum ciuiliū iudicia ab eorum Vicesculetis multorum annorum curriculo habita sint. Quin etiam uirtute militari nō solū patriæ contra Rodolphum Habsburgiū alijsque bellicis tempestatibus, Monarchis item atq; Principibus, bonam operam præstiterunt: sed etiam trans mare contra infideles pro Christianis, uirtutis & magnificentiae suæ specimina ediderunt, adeo ut Hermanni Scalarij equitis insignia, in sacello sepulchri Christi anno 1269 suspensa, multo post tempore à peregrinantibus uisa sint.

Domus hæc à Iacobo postmodum Zibolio patritio, Tribunitiæ dignitatis ui-

ro empta, eousq; priuata permansit, donec nurus eius, Burchardi Zibolij uida, Sophia de Rotberg, Ludouici quondam Cos. filia, religiosæ uitæ sese uelut emancipans, splendidiore hac neglecta, emancipans, splendidiore hac neglecta, eam Senatui uendidit, atq; iuxta Lapidum cœnobium aliam sibi habitationem cõstruens, uiduitatis suæ annos illic sanctissimè transegit. Fuit hæc sui temporis præclarissimarum uirtutũ speculum & imago. Postquam enim Burchardus (qui anno 1429 Tribubus præfuit) maritus eius, cum quo castissimè uixerat, & filius unicus Casparus, in quo stirps ista defecit, mortui essent: illa annos supra quadraginta, castitate sanctimoniaq; uitæ conspicua, uiduam agens, nil magis quærere uisa est, quàm qua ratione religionis exercitium, illi tempori comprobatũ, amplificaret ac pmoueret, Deoq; famulantib. liberales præberet manus, pauperes subleuaret, precibus diuinisq; officijs incumberet, qualia de Anna prophetissa Phanuelis filia, Sacrę literę produnt. Incredibile est quantum unica hæc opulentissima alioquin, spretis facultatibus suis, ac si eas non possideret, in u-

Sophia de
Rotberg.

triusq; sexus religiosos effuderit. Fratres habuit duos Arnoldum Basil. episcopum, & Bernhardum equestri Zona conspicuum heroem, Anno 1449 Cōsulem. Obijt benefica isthæc matrona, salutis anno 1479, nocte Mathiæ festū insequente, apud Carthusianos mariti loculo illata. Postquam uerò Basilienses à Pio Pont. Academiam, seu Scholam publicam docendi promouendiq; priuilegijs instructam, impetrassent, domicilia hæc Collegio auditorijsq; dicârunt, aded ut quæ Sclariorum olim, nūc Scholariū domus sit.

Academix
institutio,

Pius enim, prius Aeneas Syluius appellatus, Senensis, cū tempore uniuersalis Concilij, annis aliquot Cardinaliū & Episcoporum famulum, publicum etiam scribam egisset, inq; Cæsarea Sigismundi aula, quæ septem illic mensibus hæserat, inter cæteros uiros magnos Casparum Schlickium Imperatoris Cancellarium, familiaritate sibi deuinxisset, atq; ob Italici idiomatis cognitionem in scriniariorum numerum cooptatus fuisset: occasione emergēdi nactus, in Episcopum primò Tergestinum, dein Cardina-

dinalem promotus, cathedram Pontificiam tandem assequutus est. Apice igitur Ecclesiastico conscenso, à Basiliensibus, quibus cum tot annis iucundè conuersatus fuerat, facile exoratus est, ut nò solum ad suæ Reipublicæ, sed etiam uicinarum partium utilitatem, in Ciuitate sua, tanquam loco insigni & accommodo, ubi aëris uigeret temperies, uictualium ubertas, cæterarumq; rerum ad usum uitæ humanæ pertinentium copia reperiretur (sic enim Bulla loquitur) & à qua famosa Studia Alemanniæ satis distarent, Studium Generale, in qualibet licita Facultate, pro fidei Catholicæ ampliatione, simplicium institutione, mentionemq; illustratione, institueret: ita ut uiros produceret consilij maturitate conspicuos, uirtutum redimitos ornatibus, & diuersarum facultatum dogmatibus eruditos, essetq; illic scientiarum fons irriguus, de cuius plenitudine uniuersi haurirent, qui literarum documentis imbui cuperent. Et quidem Academiã hæc ad exemplar Bononiensis, iisdem prorsus priuilegijs immunitatibusq; perfrui uoluit, sub dato Mantuæ, pridie Idus

Nouembris, Anno 1459. Sic ergo pij Magistratus cura, hæc tam utilis institutio introducta, plantataq; priuilegijs etiam intra urbis mœnia peculiaribus munita ac liberaliter hucusq; conseruata est.

Solennitas.

Rei uerò auspiciandæ hic actus datus est. Cum Pontifex diplomate dicto, episcopum Basil. Academiae Cancellarium designasset, festo D. Ambrosij, unius è saniorib. ecclesiæ Doctoribus, anno 1460, hæc ad rem delecto, in maioris Basilicæ choro, sacris solenniùs paulò celebratis, Iohanni de Veningen tum præfuli, in totius Cleri conspectu, Io. à Berenfels auro insignitus Consul, cum designatis aliquot, Pontificale diploma exhibuit, utq; rei instituendæ fauorem & auxiliũ adderet, rogauit. Cui postquam assensum præbuisset, Petrum Andelaum canonum Doctorem, & Præpositum, primum designauit Rectorem, lætissimis Psalmidijs cantionibusq; inauguratũ, cum mandato, hunc sibi in instituenda Schola laborem sumendi. Atque hic cũ Senatu Basil. qui Academicos in tutelã suamq; suum conseruandos susceperat, amplis etiam immunitatibus donârat,

cer-

certis cōuenit capitibus, ne qui studioſorum ſpecie ſubingreſſi, alias fraudes neſtere, cæteriſque animi cultus gratia hic cōmorantes, tranquillè pacificeſque cum ciuibus agere poſſent. Eiuſdem induſtria facultatum primi Decuriones deſignati ſunt, Caſparus Maner Theologiæ, Petrus zem Luſt Iuridicæ, VVernherus VVölflius Medicæ, & Iohānes Creuzer Philoſophicæ: profeſſiones præterea inſtitutæ, legesque paulatim conditæ.

Quanquam uerò ſub Gymnaſij auſpi Academiæ
 cius profeſſiones aliasque res Academi- administra
 cas adminiſtrandi, pro illius temporis tlo.
 ſtudiorumque cōditione, diſſimilis non
 nihil ratio fuerit: hodie tamen quādo &
 in ſacris & profanis literis feliciora na
 ti ſumus tempora, in docendo diſcen
 doque, totoque cætu moderando, hic mos
 ſeruat. Deligitur primùm ſingulis an
 nis ex procerum numero, Rector, totius
 Scholæ caput & antecellor, qui præter
 dignitatis ſuæ peculiaria munia, qualia
 ſunt Gymnaſij commodis inuigilare, no
 mina in album recipere, fidem exigere
 &c. in diſponendis deſiniendisque diuer
 ſis

sis rebus concilia tria agit, Vnum qui-
 dem è singularum professionum quinis
 cõstans (nisi numerus deficiat) maximũ
 atq; summum, quod Regentiam siue A-
 cademiæ senatum appellant, cuius est
 de grauiorib. rebus ad uniuersam scho-
 lam pertinentibus, statuere, in quarum
 cognitione omnium ordinum sententi-
 as atq; suffragia audire interest. Alterum
 minus est, cui præter antiquum Recto-
 rem, quatuor professionum Decuriones
 tantũ interfunt, qui negotia minũs ar-
 dua, ut sunt stipendiorum collatio, ex-
 cessuum, si qui à studiosis committuntur,
 emendatio, & his similia, quæ citra reli-
 quorum professorum præiudicium, mi-
 nore numero expediri queunt, confici-
 unt, ne qualibet occasione in dispendi-
 um agitandarum lectionum, uniuersos
 cogere necesse sit. Tertium concilium
 Consistorium appellant, quo præter pri-
 oris anni Rectorem, è singulis profes-
 sionibus singuli, adscito uno è iuris lycis
 siue prolytis, ad tribunal sedent, om-
 nesq; ciuiles causas, quas uel studiosi in-
 ter se, uel ciues extranei q; contra studi-
 osos habent, dijudicant.

Profefsiones autem quatuor sunt, Theologia, Ius, Medicina, Artes: quarum quælibet suum habet præsidem consiliumq; cui sui ordinis rerum administrandarum plena potestas, quælibet item peculiarem fiscum atque sigillum. Atq; ut se Artes reliquarum ancillam libenter profitentur: ita ut ex ea iuvenes ad cæteras capessendas apti, iustisque præsijs instructi, uelut ex promptuario in latissimos doctrinarum campos deduci possint, plures hîc discendi Magistros, plures item lectiones exercitationesq; maiores instituerunt.

Qui enim extriualibus ludis, quorum Studiosos
tres sunt, ad publica auditoria trans-
feruntur, hi cæteris studiosis spectanti-
bus, examine præmisso, ritibus quibus-
dam Academiæ sacris inicianur. Ligne-
is enim ascijs, dolabris, terebris, forfici-
bus, & nescio quibus alijs instrumentis,
acciduntur, dedolantur, tentantur, ton-
duntur, cornua item capitibus admora-
amputantur, ijsq; cæremonijs à maiori-
bus acceptis admonentur, ut morum a-
speritate relicta, ad elegantiam uitæque
decus aspirent, aures præceptoribus nō
ob-

obseratas sed parulas atq; sitientes præbeant, ut ante barbam eruditionem consequantur, cornibus, quæ scioli plærunque erigere solent, missis. Atq; id Rudimentorum positionem uocant. Quo in genere Germani nos cæteris nationibus mirè ridiculi sumus.

Ordo & ratio docendi in gymnasio.

More isto excepti, siquidem adhuc tenues sunt, ad Pædagogium mittuntur, quod inter Academiam ludumq; triuiale medium quasi est, ijsq; Virgilius, Cæsar, Lucianus, uel similes utriusque linguæ authores, unà cum Logicæ elementis proponuntur, exigunturq;. Grammatices tamen, quæ minùs fideliter percepta, sui neglectum uindicare solet, præcipua ratio habetur. Classis secundæ institutio liberalior est, ubi præter linguæ Græcæ exactiorem prælectionem, Dialectica quoq; pleniùs traditur, nec Rhetorices tantum præcepta, sed usus etiam in enarrandis orationibus Ciceronianis ostenditur, alternis item hebdomatibus disputationes declamationesque publicè instituuntur. Qui uerò accepta tyrocinijs laurea ad sublimiores Philosophiæ partes aspirant, ijs Aristotelis Logica,

gica, Physica, Ethicâq; diligenter explicantur. In Mathematicis porrò præter Arithmeticam atq; Euclidis Geometricorum elementorum libros aliquot, hypotheseis motuum cælestium, primi atque secundi, quas uulgò Sphærâ & Planetarum Theoricas appellant, cum suis tabulis, ceu motuum promptuarijs, præleguntur, intersertis nonnunquam Astrolabi Calendarij q; structuris. Exercitationes his iisdem indicuntur uicibus, ut de auditorum uiribus, quidq; in congressibus possint, periculum fiat. Singularum autem classium affectis dietim lectiones quatuor præfixæ sunt, Iouis die liberali studiosorum otio consecrato.

In Medica uerò professione lectores duo sunt publici, quorum unus facultatis eius Theoriam, alter praxim potissimum tradit, qui ut auditoribus suis maiore cum fructu præsent, corporis humani anatomen data occasione nonnunquam instituunt, bis insuper quotannis rei herbariæ cognoscendæ gratia, eos in proximos montes deducunt, disputationibus deniq; ex ordine mensuris, exercent.

Iuris-

Juriscōsultorum schola professionē tres habet, unam Pandectarum, Codicis alteram, ac Institutionum tertiam: Theologica totidem, noui scilicet atq; ueteris Fœderis singulas, deniq; linguæ sacræ reliquam, in quibus singulis ferè hebdomadibus disputationes, non clamoræ ac sophisticæ, sed quæ ad illustrandam ueritatem, studiosorumq; profectum explorandum faciunt, exercentur. Atq; hic earū professionum modus, sine quibus ad retinendam religionis puritatem, politicam administrationem tuendam, humani corporis salutem procurandam, & ipsam inter mortales humanitatem conseruandam, uita nostra carere nequit.

Etsi autem Academia hæc inter initia (quæ erat sacerdotiorum & ad eadem aspirantium multitudo) studiosorum copia magis floruisse uideri possit: pronūciare tamen audeo, eam p̄motorum; publicisq; testimonijs dignissimorum frequentia, nulla ætate fertiliorem, exacto decennio fuisse, quo in omni Facultate tot tantiq; uiri, uelut ex Troiano equo, non solum in uniuersas Germaniæ
pro-

provincias, sed & in Galliam, Daniam, Angliam, Belgium, aliasq; nationes prodiere, ut illud postera magis ætas quam nostra celebratura sit.

Cernitur hic ad Rhenum Academia Bibliotheca, libris recentibus & antiquis, quin etiam multis manuscriptis Græcisq; codicibus, minimè infrequēs, supraq; eam aula Rheno imposita ampla nitidaq;, Philosophis quondam propria, nunc publicis actibus atq; promotionibus destinata, Academiae *Βεαβιϋήσιου* seu inauguratorium. In eo humana scelyra tria, uirile, muliebre ac puerile, Scelyta addita simiæ ofsium compage, proceres erigi curarunt. Quo id sine factum, quibus aucthoribus tribuendum, ualuarum scrinij siue armarij inscriptiones docent, his uerbis.

VTRVNO. SANE DONARIVM,
HOC CIVIS, HOSPITIS ILLVD

SVI,

BASILIENSES ACADEMICI

GRATO ANIMO

ILLVSTRI HOCCE LOCO

INAUGVRAT.

A' FRON.

EPITOME HISTORIAE

A FRONTE POTIVS, QVAM
 VT IN TRIVMPHIS OLIM
 A TERGO,
 SPECTANDVM CONTEMPLAND. Q.
 PROPOSVERE.
 NON TANQVAM PHIDIAE ET
 PRAXITELIS EQVOS:
 SED VT QVI PII SVNT BONIQ.
 MORTALITATIS SVÆ ARGVMENTO
 AD IMMORTALITATEM
 PROPERARE,
 NATVRÆ VERO OPERVM STUDIOSI,
 SEXVS ET ÆT. DISCRIMEN
 CITRA NEG.
 IN HVMAN. OSSIB. OBSERVARE
 DISCANT ET EXERCERE.

Alteri ualuae ista insunt.

ANDR. VESALIVS
 BRVXELLEN.

CAROLI V. AVG. ARCHIATRVS,
 LAVDATISS. ANATOMICARVM
 ADMINISTR. COMM.
 IN HAC VRBE REGIA
 PVBLICATVRVS

VIRILE

VIRILE QVOD CERNIS SCELETON,
 ARTIS ET INDVSTRIÆ SVÆ
 SPECIMEN,
 ANNO CHRISTIANO
 M. D. XLII.
 EXHIBVIT EREXITQ.

¶ SEXTO POST LVSTRO
 FELIX PLATERVS
 ARCHIATRVS,
 ET MEDICÆ SCHOLÆ ANTECESSOR,
 CONATV NE MAIORE AN
 MEL. SVCESSV
 PRÆCEPTORIS HOSPITALE MVNVS
 MARITARIT, FOECVNDARIT
 ET EXORNARIT.
 QVISQVIS ERIS SPECTATOR
 GRATIOSVS ET ERVDITVS
 IVDICATO.

Ipsa de se Scelyta ita loquuntur.

*Nostro perempti scelere,
 Aliena uiuimus manu:
 Pueri auctiores ossibus,
 Agilisq; sceleto simiæ.*

*Haud longè suprâ principem hunc
 Gymnasij locum, Eremitarum ordinis*
 P diui

Augustin-
ensium cœ-
nobium.

diui Augustini cœnobium fuit (siquidē
eiuscemodi structura, in qua nihil com-
moditatis desiderare queas, eremi no-
men meretur) ipsum quidem non ni-
mis amplum, loco tamen urbis eleganti
situm. Huic magistratus politicus anno
1276 initium dedit, eius professiōis qui-
busdam ē Mülhusiano conuentu huc
commigrantibus. Postquam igitur am-
plissimi Senatus aliorumque bonorum
ope & subsidio, quibus eorum religio
persuasa erat, domum suam cum æde sa-
cra intra Martinianæ parochiæ limites,
nō sine illius præiudicio construxissent,
nec id Vuernherus Scularius Canoni-
cus, rector illius, utpote iuri suo dānolū,
raturū habere uellet: antecessores eorū
Leo atq; Sigelo, in illius decessus recom-
pensationem, annuam quindecim libra-
rum pensionem, anno 1290 pacisci, ac
eouſq; exoluere coacti sunt, donec ære
eam redemissent. Eò enim monasticam
uitam professi ubiq; locorum omnibus
neruis contenderunt, ut templa sua pa-
rochijs æquarent, hominesque emolu-
mentorū causa ab ordinaria locorum
sacrorum frequentatione ad se allicerēt.

Nam

Nam & Sacramenta percipientibus, cō-
fitentibus, in primis autem morientibus
pro uarijs exequijs iustisq; funebribus,
nummi persoluendi, oblationesq; faci-
endæ erant. Sapienter autem Sigismun-
dus Augustus, in reformationis formu-
la ad Basil. synodum concepta, unā pa-
rochiam multis monasterijs præstantio-
rem iudicauit.

Habuit multos hic Ordo titulares, hoc
est, sine grege Episcopos, à Gallis *Nulla- Episcopi tā*
tenances appellatos, quibus à summis Pō- *culares.*
tificibus, in ultramarinis terris, Episco-
palis quædam sedes, ab epileptici Maho-
metis sequacibus Turcis profanata, as-
signabatur, cuius possessionem nec illis
tribuere, nec hi unquam assequi pote-
rant. Horum postea opera Episcopi alij
in sacrandis templis cœmeterijsq; ordi-
nandis sacerdotibus & similibus rebus
usunt. Inter eos qui de hac secta Præsu-
lum Basiliensium suffraganeos (ut uo-
cant) egere, fuerunt Bonifacius Episco-
pus Bosoniensis, anno 1295, Martinus
Treponensis 1310, Iacobus Panadensis
1314, Iohannes Recrehensis 1324, Nico-
laus Frisus Tripolitanus, qui anno 1498

cessit. Ei Telamonius Limperger Tripo-
litanae dignitatis nomine successit, gre-
gem postea domi nactus. Euangelica
namq; luce renitente, titulari sua digni-
tate amandata, ueritatem potius quàm
umbratilis rei imaginem sequi maluit:
primus, qui in maiore Basilica, domini-
ca scilicet Inuocauit, anno 1529 ab illius
repurgatione, docuit, Germanicis psal-
modijs insonantibus.

Abrogatis monachorum institutis,
cum in turbis illis Gymnasium profus
concessisset, Musis supra quinquennium
exulantibus: Magistratus, purioribus in
pristinam sedem reuocatis, cœnobiū hoc
studiosorum contubernio concessit, ubi
etiamnum munificentia eius ē ciuium li-
beris duodecim, ut in antiquo collegio
peregrinorū octo, sub Præpositi cura alū-
tur, alijq; plures degūt, qui in studiosorū
potius conuersatione quàm alibi uersa-
ri malunt. Hic etiam ante septennium
Prytaneum Academicum institutum, u-
bi honoris causa uiri docti peregrini ex-
cipiuntur, promotorumq; conuiuia, ci-
tra luxum inanemq; profusionē (quip-
pe quod singulis promotionibus non
nisi

nisi singula, eaque sumptuarijs legibus moderata, definito scilicet hospitum atque ferculorum numero, instituere liceat) celebrantur: magistratu singulos actus, uino honorario misso uerbisque gratulatorijs prosequente. In templo autem monumenta si quæ fuere (ut est omnium rerum uicissitudo) cum Senatus auctoritate, à quo cōstructum fuerat, in publicum ciuitatis ulum mutaretur, intercidere.

CAPVT XVII.

Senatorij locus. Reipublicæ administratio.

Perlustrato urbis perimetro, ad umbilicum eius, quem Curia spectabilis tenet, descendo. Locus is fornibus firmis supra Birfici fluētum in amplæ planitiei aream redactus est, ut exteri artis opus ignorantes, solidum calcare solum arbitrentur, id quod alijs etiam locis areisq; factum. Forum appellant frumentarium, cui ab antiquo seruijt: uictualium enim cæterarumq; rerum necessariorum forum, in area quondam primarij Templi datū fuit, generalis Con-

Curia ubi
quondam
fuerit.

cilij tempore in Minoritarum uicula
tráslatum. Verùm Senatoriam domum
(uulgus iudiciariam appellat) non sem-
per hodiernum locum occupasse, supra
docui. Antiquitus enim ad Rhenum, è
regione Brandanij facelli, ciuium pri-
mores atque in magistratu constitutos,
consultandi iudicandiq; gratia conueni-
re solitos, ambigendum nihil, fuitq; Sa-
lina turris Reipub. chartophylaciũ. Sed
nec id fixum fuit. Anno salutis 1330, Con-
sulum aedes hodiernæ Curiaë opposi-
tas fuisse, ubi domus tres Pauonibus
insignita, una ex parte ad forum, altera
ad macellum pertingentes, instrumen-
torum fide compertum habeo. Cuius e-
tiam rei indicia adhuc esse possunt, fer-
reus torques illic appendens, quo infames
uiri mulieresq; induuntur, publicæ
item subhastationis locus, quo año 1376
ciues nonnulli cruentæ seditionis con-
trà Leopoldum Austriam reliquosque
magnates, infaustis Bachanalibus rei,
cito capitis supplicio affecti sunt, unde à
nostris communi fama, *der heiß Stein* nun-
cupatur. Ibidem quoq; Munatij Planci
pictura extat, cum inscriptione tali, à Be-
ate Rhenano concepta;

L. MVNATIO PLANCO, CIVI ROMANO, viro Consulari & Prætorio, Oratoriq; , ac M. Ciceronis discipulo, qui post deuictos Rhetos, æde Saturni de manubijs extructa, non modò Lugdunum, sed & Rauricam coloniam deduxit, quæ Augusta fuit appellata, ab Octauio Augusto tum rerum potiente: S. P. Q. BASILIENSIS, tametsi Alemannorum transducti coloni, subactis ac depulsis Rauricis, amore tamen uirtutis, quæ etiam in hoste uenerationem meretur, uetustissimo tractus huius illustratori, culpa temporum prorsus abolitam memoriam postliminio renouârunt.

Anno M. D.

XXVIII.

Cæterû multo post terræ motus Rauracos tempore, Prætorium in hodiernæ Recens Sc.
areæ locum mutatum fuit, Vualdenburgum tum appellatum, cuius proprietas natorij lo-
ad Vestales Clingentalenses spectabat, cus,
quibus ab Elisabeta, matrona quadam è Rufforum familia, donata fuerat: quo nomine magistratus annis non paucis, iisdem pecuniolam quandam annuatim pependit. Anno uerò huius seculi octauo demolita priore structura, è fundamentis iterum sexto lapide, opere non
P 4 ignobi-

ignobili in splendidiorem cultum reuocata est, Deo Virtutiq; dicata, in inscriptione characteribus aureis, teste.

Birfici ins
undatio.

Spektatur in ipsius limine aenea tabula, ad exundantis ac portentose furentis Birfici memoriam facta, qui riuus per se modicus, semel 18 Kal. Iulij, anno 1529, atq; iterum ad quartum Nonas eiusdem mensis, insequentis anni, ingenti aquarum mole, spumeus atq; feruens, maximo ciuium damno, totam urbis conuallem altè compleuit, ita ut forum profundum lacum repraesentaret, ipsaque curia ex undis emereret, uestibulo ad uiri penè staturam aquis tecto.

In illius aenea dio subdita, rerum capitalium iudicia exercentur, primario statore per publicum cognitorem actoris partes sustinente: Aduocato autem cum Senatu nouo alijsq; delectis uiris, ad tribunal sedente. In proximo illic uaporario, ciuiles causæ discutiuntur, praeside urbano Praetore, quem à mandato soluendorum nominum, Alemannica uoce *Schulheis* appellant, assessoribus decè stipatus, quorum quinque è maiore, totidemq; de minore urbis consilio leguntur,

rur, addito Aduocato, qui iniuriarum a-
 ctionibus & ad læsam pacem spectanti-
 bus, ius dicit. Vtrunq; & aduocati & præ-
 toris officium, episcopalis olim iuris fu-
 it. Prius ex Satalbano diplomate mani-
 festè patet, ubi Burchardus Præsul, Offi-
 cialibus suis sanguinis iudiciū reseruat,
 & ex Leonardino, quo tempore Vuern-
 herus de Hohenberg ab Episcopo con-
 stitutus, urbis aduocatum egit. Digni-
 tas profectò atq; authoritas horum pri-
 scis seculis haud exigua, quæ proin no-
 bilibus tantum ac equestribus uiris de-
 mandabatur. Apparet enim ex priore
 diplomate, nomen Rodolphi aduocati
 Comitibus ea tempestate, antelatum
 fuisse, atq; ex alijs antiquioribus instru-
 mentis, aduocatum Consulibus nomen
 anteuertisse. Sic Albertus de Argentina
 miles, anno 1236 aduocatum egit, Petrus
 Scularius miles 1253, Hugo Monachus
 miles 1258, Gotfridus ab Eptingen 1262,
 Conradus Scularius de Benkun 1308, qui
 tamen uices gerentem habuit &c. Au-
 thoritate dehinc Imperiali, potestas hæc
 ad ciues legitimè peruenit, ut apparet
 ex historia Caroli quarti, cui Basilienses

Aduocati
 Basil. mu-
 nus.

anno 1348 (referente Alberto Argentoratensi) aduocatię ius conseruandi iuramentum præstitere, ita ut ultrà 250 ab hinc annos, aduocatum designare, Senatus fuerit, cuius officium hodie nullum aliud, quàm in criminalibus præsidere, in civilibus uerò assidere.

Prætoris
officium.

Idem in iure Prætorij cõtigit, quæ functio ab Episcopis olim non nisi primarijs uiris & nobili loco natis, beneficij loco dabatur, quos antiquitus etiam propria persona iudicio præsidere non pudebat: hi tamen posteris seculis per uicegeretes suas partes expleuerunt. Quinimò principales Scultetos, Magistrum ciuium reliquoq; Senatu assidente, iura dixisse, neq; distincta quondam fuisse consilia, inuenio, ob litium haud dubie raritatem, pro eius seculi probitate, qua etiam factum, ut breuissimis instrumentis nuda rei gestæ ueritas, sine multis ambagibus, operosisq; exceptionibus cautionibusq; (quemadmodum hodie ob improbos hominum mores fieri oportet) conciperetur. Inualescentibus autem cõtrouersijs, hominumq; malignitate crescente, causis dirimendis proprios

prios designare iudices necesse fuit, qui
 hisce tantum uacarent, cæteri q; Reipu-
 blicæ rebus consulendi locum haberēt.
 Prætoris sanè munus circa annum salu-
 tis 1230 à Monachis possessum (Conra-
 dus enim Monachus miles, anno 1236
 Sculteri tribunal tenuit) ad Scalarios
 postmodum deuenit. Otto enim Scala-
 rius, anno 1250 iudicio præfuit, quo etiã
 Henricus Ceizzo ciuis, Episcopi uices
 super temeritatibus (sic enim eos loquū-
 tos reperio) gessit. Successere de eadem
 stirpe, Petrus 1275, Vuernherus 1319, atq;
 Rodolphus 1328, torquati equites om-
 nes, usq; ad annum 1348, quo ingens illa
 mortalitas totū pericæuijt orbem, tunc
 enim Sculteri dignitas ad Berofelsios i-
 gnora occasione deuoluta est, munus il-
 lud in minori Basilea iam multò ante ge-
 rentes. Exijs Conradus atq; VVernhe-
 rus eminuere, donec Senatus utriusque
 urbis Præturam anno 1380 ære sibi uen-
 dicauit.

Hybernaculo superiore, Senatus, quē
 minorem uocant, agitur, in duos diui-
 sus ordines, nouum scilicet, cui in mode-
 randa politia, disponendo, decernendo q;
 plena

Reipub. Ba
 sil. forma.

plena potestas: & antiquum, qui elapso anni curriculo eadem gubernacula tenuit. Is tamen non prorsus antiquatur, quin recenti consilio, negotijs præsertim maioris momenti occurrentibus, posterioribus subsellijs assideat. Sæpenumero in propriam aulam secedit, deq; Reipublicæ negotijs, ijsq; quibus Senatus nouus admonendus uidetur, consultat. Decreta uerò consultaq; sua, per unum ex antecessoribus ad nouum refert, quæ nisi ab eodem confirmantur, rata non sunt, neq; executioni mādantur. Quæ tamen illi uno ore communibusq; suffragijs statuunt, nouus non facile mutat.

Consilium hoc priscis seculis ita concinnabatur. E' primaria nobilitate antecedeabant equites torquati quatuor, è quib. semp Cōsul legebatur. Sequebantur ex ingenuorum siue Patritiorum familijs octo, unde uulgò *Achtburger* dicebantur, quorum unus summo tribuum magistratu ut plurimumungebatur: atque ita nobiles duodecim nouo Senatus adscribebantur. Reliquam coronā è singulis tribubus bini conficiebant. Cōsulem

fullem equidem à Senatu nominatum, Episcopus confirmabat, tribuum uerò Magistrum ipse constituebat, reliquos, octo electores, bini de Canonicis, equitibus, ingenuis atq; tribubus, Præsuli iuramento præstito, creabant.

Hodie uerò post uarias tempestates, temporumq; succedentium momenta, quæ rerum omnium uicissitudines parere solent, ingens mutatio facta. Ita enim res nostras uario fortuna turbine uersat, ut diuersa tempora, diuersos hominum mores ingeniaq; producentia, iisdem legibus cõtenta esse nequeant. Primum enim cum anno 1445 post damna ab Armeniacis circa Basileam data, cum uicinis Austrijs diuturno bello conflictandum esset, ac ingenui omnes eorum uasalli, à Senatu belliq; gerendi consilij exclusi, uel potius suspensi essent: edicto insuper publico uniuersis Armenia corum sollicitatorib9, ductorib. & quotquot funestum Basilienses opprimendi institutum, ope consilioue pmouerant, nominatim ita proscriptis, ne quis eorum iure ciuitatis unquam frueretur, nec ullum in ea domesticum alere focum permittere-

Mutate
nonnihil
Reipub. Ba
fil, canix.

reretur, id quod alibi fuisse persequutus sum: nonnullam id equestris ordinis raritatem peperit, eò quòd Senatorijs aliquot uiris, fratres cognatiq; hostilium illarum machinationum conscij, edicto illo comprehensi fuissent. Richensteinios sanè, Rotbergios, Rhenenses, Badenses aliosq; ab ista factione integros sese seruasse, laudabile fuit.

Anno autem 1499 inter Maximilianũ Cæsarem Heluetiosq; cruentissimo bello exorto, cum Basilienses neutri parti opitularentur, imprimis contra Heluetios (quod tamen nobiles summopere contendebant) quorum amicitiam multis opportunitatibus experti fuerant, hostile nihil moliri uellent, sed utrosque admitterent: tum demum id nobilium multis ad eò indoluit, ut fide qua ciuitati tenebantur, resignata, excefferint, ipsamq; Rempublicam nõ solum deseruerint, sed etiam quantum in ipsis fuit, afflixerint, præcipuè post Io. Himmeriũ à Gilgenberg (qui in scio magistratu nomine immutato, clancularijs consilijs Austrios iuuerat) cõsulatu priuatum. Indignitas ea, qua Basil. ciues uicinarum cõ-

dibus,

dibus, rapinis, conuitijsq; , nemine uindicante, integrum biennium subiacerat, ita ut nec in proximis territorijs suis rebus tutò uacare, nec apud Cæsarem (qui tamè eos pacificationis edicto cõprehenderat) huius rei ullam medelam impetrare possent: conciliandi sibi fœderis Heluetij causam præbuit, quod primò huius seculi anno, Henrici Imp. solènitare, iuramento initum est & confirmatum. Atq; id denuò nobilium nònullos, sub Austriacis possessiones habentes, alienauit. Per ea sequentiaq; tempora ex antiquioribus quoq; ciuibus, permultæ nobiles familiæ prorsus defecere, quod anno 1516, quo primus è plebe Consul lectus est, octonarium eorum numerum ad binarium redigendi, occasionem fortè dedit. Sed & reformatæ ecclesiæ causa nonnulli gubernacula deserere, quàm eam doctrinam amplecti, maluorunt, cuius formula postea anno 1534 sub Confessionis nomine publicè est edita, ciuibus iureiurando ei obstrictis: cuiusq; intuitu Basilienses nuper reliquarum per Heluetiam repurgatarum ecclesiarum Confessioni subscribere noluerunt,

luerunt, quod isto doctrinæ suæ conformi specimine iam olim edito contenti essent.

Porrò ut ad propositum sermo meus reuertatur, reliquus Senatus è ciuium societatibus siue tribubus, Lutoldi de Róstinlein Episcopi auspicijs introductis, conficitur, binis de qualibet recenti consilio adscitis: quorum unus à prioris anni Senatu legitur, alterum tribus mittit. Ex ingenuis uerò plebeisq; familijs sine discrimine optimi prudentissimiq;, religiosis ceremonijs, ciuitati tribubusq; præficiuntur, qui cum summa dignitate auctoritateq; polleant, urbis Capita nuncupantur. Tribus uerò quindecim habentur, in quarum primis, Mercatorum scilicet, Numulariorum, uulgò *Die Hausgenossen*, Vinariorum & Institorum, pleriq; nobiliorum ciuium recensentur (quæquam & cæteris ingenuis sua quoq; sit societas) reliquæ sunt Opificum. Hinc illæ dominorum, hæ uerò undecim magistrorum tribus dicuntur. Sic ergo completo numero Senatus uterque 64 uiris constat.

Hi uaria inter se Politicæ munia distributa

buta habent, quæ ne uniuersum Senatum nimum distineant, designati tantum obeunt. Ternarium primò numerum constituunt, sanctioris ærarij ac sigilli ciuium custodes, primarij semper ac Consulares uiri: similiter & Arcæ præfecti, quorum partes sunt, uarios urbis redditus colligere, sigillum iudicij custodire, & in criminalibus, per primarium statore actores agere, unde & triumui-ri capitales non malè dici possent. Munus eorum triennie est, uno post alterum decedente. Succenturiatum tamen illi habent, quem Censuum magistrum uocant, cuius munus, à publicatum tabernarum conductoribus consus exigere, & si quæ similia. Triumui-ri porro sunt Ecclesiasticis & Academicis negocijs deputati, politici Scholarchæ, qui uel Senatus mandata ad ministros ac professores, uel horum postulata ad magistratum deferunt, cæteraq; inuicem peragēda adornant, artium item doctoribus, ludimagistris ac Magistratus alumnis stipendia numerant, reddituum in super ecclesiasticorum per uniuersam ditionem rationes exigunt. Totidem sunt appella-
Triumui-ri.
I.
II.
III.
III.

Q

rio-

tionum Commissarij, qui prouocatum siue ex agro, siue ciuium cōtra extraneos uel ediuerso, lites cognoscunt atque finiunt. Ciuibus autem ab urbani prætoris foro si quid inter se litiū habent, prouocare non licet. Terni præterea sunt singulorum cœnobiōrū, Ptochotrophiorum ac sacrarum ædium curatores, ab Oeconomis rationes exigentes, ijsque consilia suppetidantes. Sed & moletrinarum inspectores terni constituuntur, qui singulis annis omnis generis frumentum, per aliquem eius artificij gnarum, molunt, ac mensuram, secundum quam farinam refundere tenentur, decernūt, quæ telis etiam si quæ fortè hinc oriuntur, præfunt. Præterea cum opus esse iudicant, assumptis baiulis & apparitoribus, intempesta nocte molitorum domus ingrediuntur, iumentorum numerum obseruant, de paleis, miscella, equorum pabulo, nonnihil auferunt, cuiuslibet nomine addito, ac in curiam mittunt. Singula postea utrum rectè & sine fraude parata sint examinant, & fūco aliquo deprehenso, pro rei magnitudine mulctam irrogant. Idem, si quæ pistorum

storum causa querelæ incidunt, censo-
res existunt. In constituendis obstetrici-
bus & earum querelis (ut in hoc muli-
ercularum genere perpetuæ æmulatio-
nes esse solent) audiendis, terni itidem
constituti sunt. Sed & totidem immode-
storum hominum, hoc est, eorum qui in
publicis locis turpe & impurum quid
dixerint aut fecerint, uel magistratus
mandata ad morum ciuilitatem spectan-
tia, transgressi fuerint, castigatores atq;
censores: ut eorum qui secretiores inter
coniuges paroxysmos abortos, ad gra-
uiora mala diuortiaq; auertenda, sopiunt,
adulteros puniunt, & hisce non dissimi-
lia tractant. Nec plures sunt q carnib. in
macello æstimandis, uestigalque con-
stituendi designatum munus habent, ut
nec eorum, qui panum uenalium ponde-
ra singulis hebdomadibus aliquoties
explorant, & pistoribus, si quando euer-
sæ proportionis legem sibi datam uio-
lant, pœnam infligunt.

Quaternarium faciunt pupillorum Quaterni-
uiti.
patroni, qui eorum bona consignata ha-
bent, tutoribus ac curatoribus consilio
adlunt, tutoriæq; administrationis que-
relas

relas ad eos perlatas, dijudicâr, et si quos in curandis uiduorum & pupillorum rebus muneris sui non satis memores inuenerint, ad officium redigunt. Iidem quoq; Eleemofynæ publicæ curam gerunt, ac eius per sacras ædes Gazophylacia seu receptacula, constitutis temporibus recludunt, immiffa q; congerunt. Idem est Vinariorum numerus, qui uasorum obfignatione ut in pandochijs uini uestigal rectè pendatur, curant.

Quinque
uiri.

Quinque uiri autem funt litium in urbe domesticarum, quæ finium, ædificiorum q; causa incidere folent, diremptores, tres de Confilio urbis, unà cum fabricis lignariis atq; murario peritiis. His ad litigiofæ rei infpectionem proceduntibus, pertica menforijs funiculis reuinâta, præfertur.

Septem uiri.

Septem uiratus porro non unus eft, quibus enim matrimonialium caufarum iudicium mandatum, tres funt è minore, atq; de maiore Senatu duo, totidemq; ecclefie miniſtri. Sed & litium campeſtrium arbitri, quatuor de ſenatu, tres rei ruſticæ gnari de plebe ſeliguntur, qui prædiorum fines designant, terminos

con-

constituunt, Geodætas agunt, & eius generis negotia conficiunt. Hi quotannis prædiorum custodes deligunt mandantq; ut si quem peregrinorū cuiuspiam in uineis, hortis, uel agris damnum inferre offenderint, comprehendant, reliquorum commissa iudicio facto ad eos deferant. Eundem numerum complent de consilio urbis, qui in reos quæstiones exercent, ac confelsiones per secretariū ad Senatum referunt, cuius iniussu neminē tormentis afficiunt. Quæ res cum haud parum molestiæ præbeat, uices eæ quolibet trimestri sequentibus ordine deferuntur, ut oneris eius nullus immunitatis esse queat.

Decemuii præterea dicuntur, *Decemuii.* quã duodecimuii sint potius, ex utroq; (ut antea memini) urbis Senatu, æquali numero delecti, qui singulis hebdomadibus quinquies plerunq; coacti, ciuiliū actionū iudicia exercēt, causidicis quatuor circumstantibus.

Postremò tredecimuii habentur, nouem scilicet primariæ authoritatis uiri, ex sanctiore Senatu delecti, unà cum Capitib. quatuor, totius Reipublicæ flos,

præcipuiq; moderatores. Hi non solùm grauiores pacis belliq; res, priusquam ad senatum referantur, maturè delibèrandas sibi sumunt, sed & quæ ad consiliū iam relatæ sunt, eorum consultationibus sæpenumero relinquuntur.

Sunt præter enumerata plura magistratus munia, utpote Aedilium, officinæ numariæ, granariorum, uigilum, restinguèdorum incendiorum, mercenariorum præfectorum & similia, quæ tamen longiùs persequi, non est operæpretium.

Magatus ur
bis Senat.

In supremo cœnaculo, ubi Holbeinij celeberrimi Germaniæ Apellis (cuius exactum artificium Belgis atque Anglis etiam admirabile fuit) selectissimarum rerum picturæ uisuntur, maximum totius urbis consiliū, uiris supra 250 constans, confidet. Namq; præter sanctiorè siue minorem Senatum, tribus quælibet cõsiliij sui reliquos, duodenos nèpe mittit, adscito minoris urbis Prætore, ac ex tribus illic societatis. delectis aliquot uiris. Id summū totius Reipubl. synedriõn Rariùs tamen Senatus hic colligit, & nõ nisi eiusmodi rebus urgentibus, in quibus

bus uniuersæ ciuitatis sententias audire
 necesse est, quales sunt nouorum fœde-
 rum conciliatio, suscipiendi belli con-
 sultatio, & quæ his similia. Tantùm de
 Reipublicæ forma breuiter annectero
 uolui.

CAPVT XVIII.

*Minoris urbis situs, ætas, domini. Theodori pa-
 rochiale templum.*

EST nunc ad minorem BASILEAM
 transeundi tempus. Sita ea est trans
 Rhenū in Germanico solo, firmis-
 simo elegantissimoq; ponte, pedum cir-
 citer sexcentorum, pilis ligneis septem,
 lapideis autē sex, subnixo, circa mediū
 ferè coniuncta. Planitiem æquabilem oc-
 cupat, ac bifido riuo à Viesla fluuio dedu-
 cto irrigatur, aquis per omnes plateas
 deriuatis. Figura tetragonum oblongū
 refert. Ptolemæus tractū eum ultra rhe-
 nanum ad lacum usq; Acronium alpesq;
 Helueticorum eremum, tabula quarta Eu-
 ropæ appellat, hoc est Hercyniæ syluæ
 caput, cum adiacentibus regionibus, cui
 etiam Rheni tractum contra Rauracos

Eremus
 Helueticor-
 um.

adnumero: quanquam ubi Vispiorum desertorumq; Heluetiæ discrimen statuendum sit, nõ annotet. Heluetij enim Cæsare teste (qui inter ueteres omnium optimè de ijs scripsit) Rhodano lacuq; Lemanno, Iura monte, Rhenoque olim continebantur. Quæ cum gens minimè obscura esset, ut quæ uirtute reliquos antecederet Gallos, populosa item, quod ex emigrantium censu patet: ideo nemorosus & incultus ille quem dixi, Germanici soli secundum Rhenum tractus, ad Helueticum limitem pertinēs, eamq; gentem prospectans, Heluetica solitudo dicebat. Tēpore Constantij & Iuliani Imp. quo Alemanni, quicquid regionum inter Mœnū, Danubiumq; in ipsis Hercyniæ saltibus ad Rhenum extitit, tenuēre, terrę de qua hīc sermo, Vadomarius Alemannorum rex imperauit.

Cur in Germanica
Rheni ripa
nulla antiqua oppi-
da.

Verum eo seculo nulla illic, uel paucissima tantum, oppida fuere, cum interim in Gallica terra, Augusta Raurica, Forum Tiberij, Gaunodurum, Vindonisa, aliæq; urbes ripenses & mediterraneæ castraq; extarent. Alemanni enim pagos atq; uicos colebant, necessitatis autem

autem tempore in sylvas sese addebant, quibus tuti latere nouerant. Quoniam uerò Gallicis prouincijs ob earum cultum continuè inhiabant: idcirco Romani, ut ab illorum incursionibus tutæ essent, frequentioribus ciuitatibus, oppidis, turribus atq; castris ripensem Rheni tractum munire coacti sunt, quod etiam ad Danubij ripam alteram factum esse, animaduerti potest. Atq; hanc ob causam, ipsis in Germanico solo ob gentis istius ferocitatem atq; robur nullum stabile imperium obtinentibus, prouincialium hæ terræ antiquitus ædificijs cultæ fuere, cum interim nullus ferè in ulteriore ripa priscis seculis celebris locus inueniatur. Brisiacum enim motem olim uel Rheno circumstuum, uel Gallico continenti adiectum fuisse, multi haud leuibus coniecturis ducti, autumant.

Minor igitur Basilea urbs recens est, haud multum ante trecentos annos mœnibus cincta. Villa seu uicus ante fuit, inferior Basilea nuncupatus, teste Santalbano diplomate, cuius uerba antea recensui. Supra eum exiguo interuallo ma-

Inferior &
superior
Basilea.

galia quaedam & piscatorum domus steterunt, quarum uestigia, etiamnum hodie ascendentes ad Rhenum patēt, quem uiculum superiorem Basileam dictum fuisse, seniorum relatione comprobatum est. Intermedio siue supremo cultioris atq; frequentioris pagi loco, communis parochia extitit, quæ nostra ætate Theodori nomen sustinet. Deficientibus postea remotioris uiculi habitacionibus, in unum fortè locum omnibus commigrantibus, superioris atq; inferiori appellationes desinere, & ulterior Basilea simpliciter dici consuevit, antiquo Germanorum idiomate, *Enrun oder dirren Basil.*

Anno 1250 uillam adhuc fuisse Nicolai illic facelli fundatio docet, quæ ecclesiæ in uilla ulterioris Basileæ (ut in subiecto eius exemplo patebit) disertâ mentione facit. Annis autem dehinc uiginti octo fossa murisq; in urbis formâ redactâ, Germanicum quoddam instrumentum, in Vesalium Clingentalensium Chartophylacio repertum, & à Henrico Cordigero Episcopo Basil. datum, manifest-

nifestissimè docet. Vnde eam diuturni belli tempore, quod Rudolphus Habsburgiorum Comes, priusquam ad Cæsaream dignitatem promotus esset, contra Henricum Neoburgensem, Episcopum gessit, urbis formam accepisse conijcio, ut contra hostem vigilantissimum Basiliensibus quoquo modo incommodare studentem, tuta esset. Quæ etiam fortè causa fuit, quod idem Præsul eos in fidelis operæ laborisq; exhausti pensionem hac immunitate donarit, ut in posterum quotannis, non nisi 40 libras (q̄ summa triginta duos aureos æquat) tributi loco pendere tenerentur, instrumenti testimonio, feria quarta post Bartholomei, anno 1270 exarati.

Ijs siquidem temporibus solum Basiliensem Episcopum plenum illius temporale dominium (spirituale enim ad Constantiensem præsulem spectabat) habuisse notū est. Hic Prætorem illis constituebat, qui cum viginti Senatoribus magistratus munereungebatur. Civium sigillum, Episcopi pontificalibus amicti sub porta templi binis insigniti turribus pectore tenus prominentis, effigiem gerebat.

Senatus minoris Basileæ.

rebat. Ex equestri ordine in eius urbis consilio quondam fuisse inuenio, Geisriebios, uocitatos ab Vringen, Tafuenenses, quos ego nostra ætate notiore nomine de *Tachsfelden* appellatos, sigillorum indicio colligo: utriq; enim gallum gallinaceum in insignibus habuerunt, ac Episcopi uasalli fuere. Titinsheimenses item, & alios. Eisdem quoque ab Episcopo creatos & in hunc Senatum missos esse, ex more formaq; maioris urbis Politia, uero consentaneum est. E cæteris porro clarioribus familijs ei consilio affuere quondam, Emmeracenses, à *Senheim*, de *Hiltalingen*, *zum Trauben*, & hodie etiamnum celebres Brandi.

Basil. mi-
nor Austrio
duci pigno-
ris loco
data.

Durauit hic sub Episcopis status, usq; ad præsulatum Iohannis nati è Comitib. de Vienna, quorum insigne est argentea aquila in scuto aureo. Is enim nescio utrum cõsiliij tenuitate an temeritate multa Episcopatus dominia iuraq; uel prorsus dissipauit, uel alieno ære in immensum grauauit. Namque contra ciues Basilienses, ob ignotas mihi causas, grauissimas inimicitias exercens, adscito pollicitationibus quibusdam Leopoldo

do Austriæ duce, eos ita persequutus est, ut urbem quoque aliquandiu incassum obsederit. Tragedia fuit minimè momentanea, atrocissimis per eam belli exemplis editis. Arbitrorum postea interuentu pace composita, cum Episcopus duci ad refundendos belli sumptus, qui ad 30000 florenorum summam ascendebat, soluendo non esset: ciuitatem ei minorem pignoris loco dedit, eumque anno 1375 in possessionem misit. Quo facto, Austrius cum ceterioribus Basiliensibus ita transegit, ut quamdiu uni partium bellum quodcumque incideret, tamdiu reliqua contra afflictam hostile nihil moliretur. Quatuordecim igitur deinceps annis Austriaco imperio minoris Basileæ ciues paruere, unde & Duci suo anno 1386 bello contra Heluetios militarunt, amissis uiris octo clade Sempachiana, qua Dux cum multa nobilitate cæsus fuit.

Mortuo uerò bellicoso illo Pontifice, Himerius à Ramsteinijs baronibus successor, ciuitati (quæ omnes emergendi libertateque fruendi honestas occasiones prouidè captabat) magis propitius, anno

no 1389 ei minoris urbis redimendæ, cō-
 piam fecit. Biennio pōst, cum Himerius
 (animaduerso quòd ob ingentia æris a-
 lieni grauamina, Episcopatu regundo
 minimè sufficeret) se principatu abdi-
 casset: Fridericus Blanckenheimius epi-
 scopus Argentinensis, Basiliensi admini-
 strator datus, ut alijs se expediret debi-
 tis, urbē hāc maioris collegij assensu ci-
 uitati Basiliensi pro 22000 florenorum
 summa, fiduciaria uēditione assignauit.
 Sequenti dein anno 28800 florenis su-
 per acceptis, perpetuæ uenditionis titu-
 lo omni in eam iure celsit, Bonifacio 9
 Pont. Max. approbātē. Ab eo igitur tem-
 pore utraq; urbs in unā coaluit, ita qui-
 dem ut abolito minoris Senatu, ex utra-
 que sine delectu in Senatum unum, cui
 summa rerum omnium administranda-
 rum potestas, uiri idonei cooptentur. Iu-
 dicium tantum illic ciuile (ob causarum
 multitudinem) reliquum est, cui exer-
 cendo, ex utraq; ciuitate, cum prætorē
 assessores quotannis designantur: capi-
 tales enim causas, exceptis homicidio-
 rum actionibus, magistratus ad præto-
 rium maius reuocat. Per cætera opifices
 uni-

uniuersi ad maioris urbis tribus reuocantur, nec est ulla præterquam civilis iurisdictionis distinctio reliqua.

Supremum huius urbis latus Meridiè Theodori Theodori
 spectans, parochia Theodori & Carthufianorum parochia,
 magnificentum cœnobium, claudunt. Illâ quidem semotiore loco à fluminis ripa, antiquissimam esse & quum in iustæ uillæ frequentiam habitationes illic excreuissent, excitatâ, nil ambigendum. Ius sanè patronatus Burchardû episcopû, Santalbanensium fratrum præfidi ante secula quinque concessisse, ex præcedentibus patuit. Quemadmodû autem temporis illius memoria nulla extat, quâdo prima huius loci rudimenta hominumq; consociatio orta: ita nec illius, quando ne politica eorum uita numinis cultu careret, hic religioni exercendæ locus designatus sit. Proin monumenta quæ in eo extant (quibus recens nostra ætas, ut ad posteros domesticarum uirtutum exempla transmitteret, eruditis Epigraphis præ cæteris indulgisse uideretur) referenda.

Occurrit primû Iohannis Kilchmanni Kilchmanni
 pelta, celsio in loco supra suum conditio-
 ni,

riuni

rium suspensa. Fuit ea gens à Friderico tertio nobilitate donata, è qua hic, cum Ludouico filio, celebratissimi fuere. Vterq; in Republica claruit, uerum ille sepulchri Dominici uisitatiõe equestribus honoribus auctus, anno huius seculi septimo in exercitu Heluetico, quem Galli ad expugnandam Genuam duxere, 500 Basiliensium capitaneus fuit: hic uero cum sine liberis ei decedendum uideret, amplissimas aedes, unà cum substantia reliqua pro conciuibus suis in Xenodochij seu Nosocomij foundationem erectionemq; testamento legauit.

Holzachij. Quinetiam Holzachiorum genus nõ procul abinde tumulos habet, unde & politica prudentia atq; doctrina clari aliquot hac ætate ciues prodiere. Eucharij primùm duo, quorum unus post pretoriam illic dignitatem gestam, in ordine Senatorio ad annum usque 1521 insignis fuit, quo etiam iura sua maioris Hünngæ (pagus is est infra urbem ad Rhenum proximus, ubi Hunnos siue Hungaros armis quondam regiones hasce deuastrantes castra metatos fuisse, fama fertur) quæ à nobilibus Gothnanis, Austriorum

striorum uasallis, pro annua pensione
 cōductionis iure obtinuerat, Magistra-
 tui Basiliensi assignauit, cui etiamnum
 eodem titulo istæ Hunnorum reliquiæ
 parent. Alter autem prioris filius patri-
 am arte Medica multis annis ornauit,
 proleq; haudquaquam degenerare locu-
 plerauit: cui parentaliorum loco sequēs
 inscriptio posita.

D. O. M. S.

EVCHARIO HOLZACH patri pientiss.
 non tantum ut supremum ac debitum pietatis niu-
 nus: uerum etiam ut testimonium exhiberent, eun-
 dem uirum Opt. totos quos honestè & benè uixit
 annos LXXII, iustis ingenij & fortunæ opibus, nu-
 merosa prole, Medicina clarum, Ciuius suis sem-
 per profuisse, obsuisse nulli: HIERONYMVS
 HOLZACH F. cum fratrib. ac sororibus mœstiss.
 D. MER. P. F. C. Spiritum Deo redd. Anno
 M. D. LVIII, Eidib.
 IXbris.

At ut ternarium gentis huius consti-
 tuam, Onophrium etiam prædicti fra-
 trem aduocō, cuius memoria, ob adama-
 ra promotaq; studia Academica, quo-
 rum patronum (Deputatum uulgus ap-
 pellat) aliquādiu publico nomine egit,
 R neu-

neutiquam pœnitenda, quem etiam ob eloquentiam sapientiamque, siquidem longior ei uita cōtigisset, summi honores politici mansissent.

Theodo-
rus Brand
Consul

Sed hīc mihi D. Theodorus Brand, sub transuersa pergula terra clausus, imprimis memorandus fuerat. Is enim cū in ipso ætatis flore tribus memorabilibus Heluetiorum apud Insubres prælijs, binis, Nouariensi scilicet atq; Marignano contra Gallos, Picocciano uerò pro iisdem, interfuisset, quod Fortitudini tribendum, ob multifariã dein experientiã eloquentiæ dono conditã, in moderãda Republ. singulari dexteritate polleret, quod cæterarum uirtutum architectonicæ Prudentiæ est, humanitate præterea singulari erga omnes, afflictos præsertim, uteretur, ita ut ædes suas consilij egenis, refugium constituisset, quod ueræ Pietati adscribendum: Consulatus dignitate anno 1544 accepta, tantum sibi authoritatis & fauoris conciliauit, ut à toto ciuium cœtu non solum ut dominus suspiceretur, sed potius ut patronus amaretur. In cuius rei testificationem, cum annis tandem fessus, uesicæ exulceratio-

tionibus extinctus esset, totam urbem
 atrato habitu mortui exequias profe-
 quantam, suumq; luctum testatam fecisse,
 memini. Epitaphium in saxo tale est:

I. CHR. D. S.

THEODORO BRANDO

QVEM PRVDENTIA, VSVS RERV M AG.

PIETAS, ET CVM SINGVLARI

HYMANITATE, GRAVITAS,

PRISCIS ILLVSTRI BV SQ. VIRIS

PAREM FECERVNT:

QVINQVIES TR. PL. SEPTIES COS.

P. P.

QVO MAIORVM VIRTVS

PRÆLV CERET POSTERIS,

PATRI OPTVMO:

BERNHARDVS BR. F.

MOERENS POS.

IN COELVM,

VBI REIPVB. PIIS RECTORIB.

PARATVS EST CLARISS. LOCVS,

CONCESSIT,

III NON. OCTOBRIS,

AN. CHRISTI

M. D. LVIII.

ÆTATIS SVÆ LXX.

R 2

Iaco-

Iacobus
Trucken-
brot.

Iacobus autem Truckenbrotus humi illius consors, Theologus fuit, qui cum annis ferè quadraginta, atque inter eos non minùs uiginti quinq; hoc in templo gregem Christi pauisset, cano capite, pestilentiae sæuitia uictus, anno huius seculi sexagesimo quarto, 19 Kal. Septēbris, ætatis 74, occubuit. Cuius sepulchrum quidam amicorum hifce uersiculis ornare uoluit.

Quisquis ad hunc ueniens tumulum subsiste uiator,

Fortè quid hic cernes, quod meminisse iuuet.

Hic iacet & fruitur tranquilla morte iacobus

Truckenbrot, cuius fama perennis erit.

Nam quod in Christi uero præcone requiras,

Omne uelut propriam nouerat ipse domum.

Cumq; Dei uerbum docuisset lustra per octo,

luit in æternæ limina celsa domus,

Incola ubi cœli uelut astra micantia fulget,

Qui multis fidei lumina clara dedit.

kneri.

Exteriùs ad Borealem parochiæ parietem Falconarij busta habent, ante ducentos annos apud Micropolin noti. E quibus quãquam & religiosi quondam, & militares politicisq; functionibus adhibiti plures, orti sint: inter eos tamen, Henricus urbis prothonotarius ob industriam

dustriam patriæ probatam, illustriorem
 sibi famam comparavit, quem & suas ob
 virtutes, linguarumque præter nativam
 Latinæ & Gallicę usum, Cęsar Ferdinan-
 dus, cum ad eum anno 1563 publico Ba-
 siliensium nomine, Oenipontem legatū
 egisset, nobiliū societati adscripsit, quod
 etiam marmorea illic tabula in hunc mo-
 dum testatur.

D. O. M. ET CHR. S.

HENRICO FALCKNERO

VLRICI TR. PL. F.

BASIL. REIPVB. SCRIBÆ PR.

FIDELISS. Q.

QVI CVM AN. XXV. ASSID. OPERAM

R. P. NAVASSET:

RESQ. GRAVISS. LEGAT. ETIAM

FVNCTVS PERFECISSET,

ATQ. A' D. FERD. IMP. IN TEST.

VIRTVT. NOBILITATIS INSIG.

ORNATVS ESSET:

EXCESSIT E' VIVIS MAGNO

SVI DES. PAT. ET LIB.

RELICTO,

ÆTATIS SVÆ AN. LX. CAL. DEC.

AN. S. HV. M. D. LXVI.

FILII MOESTISS. P. O. PIE' POS.

R 3 CAPVT.

CAPVT XIX.

*Carthusianorum cœnobium, illustrium illic ho-
minum memoria.*

Jacobus
Zibolius
Carthusiæ
authog.

COemiterio templi huius, fratrum
Carthusianorum monasteriũ am-
plum magnificentumq; , penè conti-
guum est, uallis diuæ Margaritæ nuncu-
patum, inter cætera totius urbis mona-
chorum sodalitia, ortu nouissimũ, sum-
ptuosius uerò structuris facillè primum.
Fuit eo loco quondam Episcoporum Ba-
siliensium domicilium, dum urbs ea il-
lorum pareret imperio. Non quod illic,
maiore ciuitate (ubi cathedralis basilica
existit) neglecta, extra diœcesis suæ limi-
tes, sedem sibi delegerint: sed quòd mo-
re Principum, qui nobilioribus suæ di-
rionis locis proprias habere domos cõ-
sueuerunt, si quando per dies aliquot eò
secedere lubuit, hoc in loco diuerterint.
Eum cum adiuncto pomario uinetoq;
Jacobus Zibolius Tribunus plebis, cui
Carthusiensis sectæ religio, ob arctissi-
mum secretioris uitæ morem, præ cæte-
ris sanctior uidebatur, ut huic plantan-
dæ lo-

dæ locum acquireret: Gunthero Mare-
scallo Cōsule, anno 1401 mense Decem-
bri, à Senatu Basil. (ad quæ domus ea cū
tota urbe empriōis titulo spectabat) 600
Rhenanis aureis redemit, ac pro templo
erigendo, cæterisq; necessarijs structu-
ris, suarum facultatum haud pœnitendā
partem liberaliter impendit, redditibus
præterea instruxit, ita ut eremi huius cul-
tissimi fundator fuerit, anno 1408 ante
principem aram amplissimis exequijs
funeratus.

Burchardus uerò filius, patriæ & di- Burchardus
Zibolius.
gnitatis & pietatis heres fuit. Is enim pa-
rētis sui institutū nō solum ratū habuit,
uerùm etiā amplioribus aedificijs exor-
nauit atq; ditauit, unā cum coniugibus
suis Agnete de Eptingen atque Sophia
Rotbergia. Tribunitio magistratu insi-
gnis, humanæ fragilitati renūciauit, an-
no 1433, Kalendis Augusti, iuxta patrios
cineres conditus.

Dum ecclesiarū Christiani orbis pro-
ceres, celebrandæ synodi causa (quæ ab
anno 1431, Kalendis Sextilibus, usque ad
4. Kal. Iulij anno 1448, annis septende-
cim integris, uarijs procellis iactata du-
rauit)

rauit) conuenissent, recenti huic religio-
sæ societati adeò impensè fauere ui-
si sunt, ut ingens illorum numerus be-
nevolentia, liberalitate, officiorumq; ua-
rietate eam certatim ueluti prosequutus
sit. Ex illustriorib. alibi uita functis fuê-
re, Iulianus S. Angeli, Ludouicus Arela-
tensis, Nicolaus S. Crucis eiusdem reli-
gionis sectator, Dominicus S. Petri &
Pauli Tarraconensis, Iohannes S. Petri,
Otho S. Potentianæ Derrusensis, Geor-
gius S. Mariæ trans Tyberim Vicensis,
Cardinales, quinetiam Felix Pontifex.
Archiepiscopus item Strigoniensis, Al-
uares Conchensis, & Alphonsus Burgen-
sis, episcopi, Castiliæ regis oratores, a-
lijq; minoris status quamplurimi.

Cardinalis
S. Eustachij.

Atq; hi multò magis, qui pei ea tem-
pora uita functi, & ad cœlestem synodū
translati, hîc sibi quietis locum delege-
runt. Inter eos fuêre Alphonsus de Cu-
rillo, S. Eustachij Cardinalis, qui cū an-
no 1434, quinto Kal. Martij, purpuram
cum uita exuisset, intestinis eius retro
summam aram terræ mandatis, cadauer
aromatibus infectum, ante eandem in
dextro latere, 15 Kal. Aprilis conditum
est.

est, galero cardineo superiori pavimento è sublimi in rei memoriam appenso. Huic paulò post alter quoq; accessit, Ludouici sc. è Teccensibus ducibus postremi, Patriarche Aquilegiensis, anno 1439, 14 Kal. Septembris peste extincti, habitu Pontificali loculo suo illati. Versus alterum latus recubat, Thomas VVigorniensis Episcopus Anglus, qui pridie Kaléd. Septemb. anno 1433, in uiuis esse desijt. Sunt & illic singulis marmoribus clausi, Suederus de Culenborc, Traiectensis episcopus, Iohannes item Langdon, Theologiae Doctor ordinis Benedicti, episcopus Rossensis Anglus, atque iuxta sacrarum ostium, Franciscus de Bossis, I. V. D. episcopus Cumanus, Anno 1434, 5 Idus Septemb. humanæ imbecillitati exemptus.

Ludouicus
Patriarcha
Aquilegiensis.

Inter Pontifices eos iuxta sacerdotis sedem, Ludouicus Pontanus, patria Spoletinus, humatus est, ab altrice urbe Romanus dictus. Fuerat is regis Arragonij nomine, unà cum alijs aliquot praelatis, ad Concilium legatus missus, Iuris utriusque Doctor, Prothonotarius Pontificius, insigni eruditione, memoria diui-

Ludouicus
Romanus.

na atq; admirabili eloquentia præditus,
 cuius specimina in gestis Concilij duo-
 rum annorum, apud Syluium extant.
 Hic atroci pestilentia, quæ anno 1439,
 tantum hominum numerum interemit,
 ut eam funerum multitudinem arborū
 folijs, extremo autumnō in terrā deflu-
 entibus, idem Aeneas compararit, & I-
 dus Iulij, sublatus est. Quem idem au-
 thor tali Epicedio luxisse fertur, quod in
 tabella descriptum, ad nostrā usq; æta-
 tem de muro pependisse, à reuerendo So-
 ne Io. Sphyracte, accepi:

Si mille aut totidem rapuisses usq; uirorum

Pestis, adhuc poteram sæua parcere tibi.

Viuens quo nusquam fuerat præstantior alter,

Extinctum potius reddis iniqua lues.

Quem fletis Leges, quem fletis iura, sacriq;

Canones: obijt quem coluistis herus.

Hic uos ornarat, uestras ubicunq; fuerunt

Soluerat ambages: nunc sine uoce iacet.

Heu uoces, heu uerba uiri diuina, memorq;

Ingenium, quo uis nunc tua multa loco est?

Heu Romane iaces, quo non Romanior ullus

Ante fuit, quo nec fortè futurus erit.

Te pater & charus retur modò uiuere frater.

Heu quantos gemitus ille, uel ille dabit?

Te Roma

Te Roma atq; omnis plorabit Hetruria, teq;

Tota petet lacrymis Itala terra pijs.

Te nunc Concilium, te nunc ululatus unum,

Ipsa quoq; extinctum quæritat Ecclesia.

Heu uanas hominum mentis, heu pectora cæca:

Cuiq; dies, certum est, fata dedisse suos.

Et nos cum Superi statuent, ueniemus ad illos:

Nemo parum uixit, cui bona uita fuit.

Recensui primariæ notæ Patres, quibus hic locus tam uiuis quàm mortuis, dum Synodi causa hîc agerent, præ cæteris placuisse uidetur, quorum item fauore Pythagoræ huic loci etati tantum splendoris accessit. Vniuersos enim Cardinalium familiares, Principum, Episcoporum oratores hîc conditos, recensere minime necessarium opinor.

Sed inter enumeratos, qui sodalitatē hâc pro sua amplitudine subsidijs haud uulgaribus confirmârunt, pauperulam eam referre non indignum fortè fuerit, quæ ut huic religioni adiumenti nonnihil adderet, singulis hebdomadibus minutissimum Basil. monetæ denarium afferre, seq; fratrum precibus commendare assueuerat. Agesilai namq; liberalitatem, qui rebus feliciter gestis Apollini

Del.

Delphico centum argenti talenta bien-
nio cōtulit animo equasse uideri potest.
Cum enim id uiuente ipsa à monachis
neglectum, post mortem eius demum a-
nimaduersum esset, etsi quæ nam ipsa
fuisset, rescire amplius nō potuissent: ut
tamen illius apud posteros memoria
quædam extaret, hanc ceu effusissimæ
pietatis notam, annalibus suis cōsecre-
re uoluerunt.

Vuinādus.

Monastico huic Collegio, Vuinandus
quidam, Carthusiensium apud Argenti-
nam præses, primus præfuit, atq; huius
ordinis instituta legesq; tradidit. E' suc-
cessorib. eius clarioris notæ fuere, Hen-
ricus Arnoldi Saxo, qui patrum in gene-
rali congregatione notarium egit, scri-
ptisq; suis, ut sunt Harmonia Euangeli-
ca, sanctorum historiæ, &c innotuit, de-
cessit anno 1487.

Henricus
Arnoldi.

Io. de La-
pide.

Eodem anno illustres duo uiri solita-
rium hoc uitæ genus amplexi sunt, Io-
hannes de lapide, Sorbonicus è Parisien-
sium schola Theologus, qui Realium do-
ctrinam primùm Academiae intulit, qua
factum, ut Philosophiam profitētes, dis-
similibus opinionibus ducti, anno 1470
in

in consilia duo distraherentur, quorum hi de uia moderna, Verbales autem de antiqua esse dicebantur, quotânis item bini de illa, totidemq; de hac secta Decuriones legerentur. Durauit dissidium hoc, ad annum usque 1492, quo ex biuio hoc reducti, abolitis partium nominibus, commune iter arripuerunt. Fuerat Theologus hic, Canonicus Basil. ac summi templi ecclesiastes, qui abdicato tandem eo munere, anno prædicto cuculla sumpta, in hanc concessit eremum.

Eodem quinetiam sese contulit, Hieronymus Schecapurlius, Iohannis trib. Hieronymus Schecapurlius, quondam filius, iuris Licentiatatus, iuuenis animi, corporis ac fortunæ dotibus cumulatissimus. Huc enim (præterquam quod ei, haud ignobili loco nato, cognatio ampla, possessionesq; non uulgares essent) corporis decus & eruditio cum uirtute iuncta, commendabant. Is annos non plus quam uiginti sex natus, de relinquendo mundo consilio inuito (quanquam multa essent, quæ eum à proposito hoc abstrahere, & in humana conuersatione, in qua splendidè agendi facultas ei non decrat, retinere

nere potuissent) Conuentui huic uniuersas suas opes, in Consistorio publico, liberè donauit, ita ut nihil retineret, eumq; sine mora in possessionem mitteret. Fratribus postea, cognatis atq; amicis liberali conuiuio exceptis, iisque uelut in aliam uitam cōmigraturus, ualedictis: coccinei coloris ueste amictus, flauo capillo, formaq; insigni cōspiciuus, suis eum comitantibus, monasterio hoc sese includi passus est, non sine multorum lacrymis, pridie Kal. Iunij, anno prænnotato, festo Pentecostes monachali habitu indutus. Atq; eum tanta uitæ temperantia gessit, ut annos post aliquot cæteris præficeretur: anno demum ætatis septuagesimo quinto, salutis uerò 1536, naturæ debitum exoluit.

Hic pro secundo fundatore habitus fuit, quòd præter adytum suis impensis concameratum (quod & Felix Pontifex ante facere cogitauerat) Cœnobium ædificijs plurimis ornauerit, atque unà cum tota progenie multis beneficijs affecerit. Inter cæteras structuras hybernaculum est, amplum satis, cuius tabulata superiora arte glyphica elegantissimè elabo-

elaborata, ita inter se contignata sunt, ut uno tantum clauo quo minus decidant, uniuersa contineantur.

Fratres habuit duos, Ludouicum atq; Iohannem mercatores, neptemq; ex fratre natu grandiore Mariam, Morando à Brunn, uiro inter Senatorij ordinis patrios accito, nuptam, matronam pientissimam, multisq; uirtutibus ornatam. Ea inter reliqua pietatis opera pro futuro Theologo, Stipendiū liberale, per Cœnobij priorem, Maioris Ecclesiæ præpositum atque Rectorem cōferendum, instituit, quod primū M. Casparus Seiler Erlingensis Marchicus, anno 1517 impetrauit.

In interioris cæmiterij ambitu, quem ipsi minorem Galilæam appellare consueuerant, prope ostium ubi Cōuentus quondam templum ingrediebatur, Amerbachiorum monumenta sunt, qui eruditione atq; sapientia non solum propriam gentem, sed totam etiam urbem illustrarunt. Iohannes quippe Amerbachius & propriæ uirtutis & generosæ posteritatis laudibus clarus, quid arte Chalcographica præstiterit, ex Ortho-

Amerbachij.

doxo.

doxorum Ecclesiae patrum, Iurisq; Canonici editionibus, ut caetera taceam, Theologis ac Iurisconsultis praecipue notum est. Bibliothecam is huius monasterij, quam uix bina spaciofa coenacula capiunt, magno librorum numero auxit, quin etiam huius religionis statuta excudit. Filios habuit tres, Brunonem Basilium & Bonifacium, uiros doctrina, linguarumq; cognitione & usu celeberrimos, ab Erasmo Roterodamo (cuius iudicium per ea tempora Monarchae atque Principes totius Christiani orbis magnificere) uehementer ad amatos atque laudatos. Recte autem Cicero eam ueram esse laudem censuit, quae ab ijs proficisceretur, qui ipsi in laude uersati essent.

Bonifacius
a merba-
chius.

Inter eos tamen Bonifacius tantam Legum cognitionem, iurisq; scientiam sibi comparauit, ut non solum uulgaria Doctorum insignia ab Auinionesi Gymnasio mature acceperit, sed etiam docendo, consulendoq; inter illustres Iuriscōsultos locum neutiquam postremum inuenit. Publicam sane iuris ciuilis interpretationem in Academia Basil. mul-
torum

zorum annorum curriculo tanta digni-
 tate sustinuit, ut illius autoritate præ-
 cipue stetit uisa sit. Quinetiam Reipu-
 blicæ ambiguis difficilibusq; causis de
 iure respondendo, talem sese declarauit,
 ut Basiliensium Papinianus merito di-
 ci potuerit. Qui quidem sapientiæ radij
 lôgè lateq; ita emicuere, ut exteris Prin-
 cipibus de summis rebus consilia sæ-
 pe rogatus dederit amplissimisq;ue
 præmijs propositis euocatus, patriam
 deserere noluerit. Erasmus sanè uirtute
 & eruditione eius ita delectatus est ut
 inter tot amicos, hunc solum testamen-
 to hæredem fecerit. In cuius heredi-
 tatis cretione laudabile, cum ad illius
 summæ amplificationem, quam mori-
 ens pauperibus studiosis, uirginibus a-
 lijsq; honestis personis subsidio egenti-
 bus, destinârat, propria pietate motum,
 sua sponte iuri suo cessisse in multis,
 expressa testatoris uoluntate ad ipsû spe-
 ctantibus. Ætate tandem grauis, anno su-
 pra climactericum quarto, 8 Kal. Maij, sa-
 lutis 1562, placidè conuicuit, parentum
 tumulto professorum humeris illatus, u-
 bi isthæc inscriptio legitur.

Quo nullus suo seculo fuit, cum in excudendis
 libris nitidior, quod sumptuose dexteritatis est:
 tum in ijsdem ad ueterum, exemplar fidem restituenda
 diligentior, quod eruditionem & laborem requirit:
 IOANNES AMERBACHIVS hic cubat, cum BARBARA ORTENBERGIA singularis
 pudicit. foemina, ac BRVNONE BASILIO
 filijs, prae properè quidè hinc creptis, sed antè tamè
 eruditione sua trilingui per laboriosiss. Hieronymian.
 operum recognitionem, quibus nunc docti ubiq;
 gent. fruuntur, Orbi toti commendata: BONIFACIVS
 AMERBACHIVS parentib. & fratrib. opt. sed & MARTHA
 FVCHSIAE uxori suae, Christianarum uirtutum dotib.
 incomparabili, cum VRSVLA & HESTERE duab.
 filiolis hic quiesceti, itè sibi ipsi, liberis suis
 superstibus, FAVSTINAE, BASILIO, IVLIANAE,
 posterisq; in humanae fragilitatis
 memoriã F.C. Parentib. fratribusq;
 iam olim, uxore uerò in ipso aetatis flore cum
 filiolis haud ita dudum, expectandi censorum
 nouissimiq; diei ergò, collocatis.

ANNO M. D. XLII.

C A P V T

CAPVT XX.

*Cœnobium Clarissarum atq; Clingiacum. Sancti
nicoleum sanum.*

Medio longitudinis tractu ortum
uerfus, amplissimum quondam
Clarissarum Cœnobium, sub Ab
batissæ disciplina agentium, mœnia con
tingit. Eas Henricus Minorita, Basil. e
piscopus, eius tū urbis dominus, è Gna
denthalésibus maioris ciuitatis Vestali
bus, hunc in locum, ampliandæ eius re
ligionis causa, circa salutis annum 1276
deduxit, abrogatis fortè Pœnitentiarijs
rum illic degentibus, ut ex sequenti in
strumento, de erigendo condendoque
Clingenthalensium uirginū Collegio,
coniectura sumi potest, de quo ut Lecto
ri cognoscendi ansam præberem, inte
gram adscribere uolui.

Clarissarū
monaste
rium.

*Vniuersis hanc literam inspecturis, Frater H.
prior & Conuentus fratrum de pœnitentia Iesu
Christi Basiliens. notitiam subscriptorum. Noueri
tis, quòd cum Venerabiles in Christo soror L. prio
rissa & Conuentus sororum in Klingental, in no
nam siue ulteriorem Basileam cupiant se transfer*

Nota sine
ulterior B
silez.

re: nos desiderio earū & petitioni beneuolū præbentes assensum, ut Claustrum ibidem & ecclesiam construant, quæ à nostra distet ad spatium non minus quàm centum cannarum, tenore præsentium liberam concedimus facultatem. Non obstante priuilegio, quod de non ædificando prope nos infra mensuram CXL cannarum, contra quosdam euentus nobis à sede Apostolica est indultum. In cuius rei testimonium præsens scriptum sigillo nostro fecimus communiri. Nos Priorissa & Conuentus monasterij supradicti, fideliter promittimus & spondemus, quòd iam dictæ mensuræ spatio contentæ, infra ipsum nostram nullatenus ecclesiam construemus, nostrum Sigillum in robur ueritatis præsentibus appendentes. Ego frater H. prior & seruus fratrum Ordinis Prædicatorum Basilien. sigillū huic literæ appono in prædictæ testimonium sponsonis

Actum anno Domini, M. CC LXXIII,

V Idus Ianuarij.

Hinc igitur patet, sub initiū Clin giaci monasterij, Pœnitentiam sumpto sacco professos, loco admodum uicino habitasse, cui è religiosis cōuentibus Clarissarum isthoc cœnobio, nullum propinquiore noui. Per cætera quid de eo afferam, nil datur, nisi quod è prima nobilitate multas hîc uitam transegisse reperio.

rio. Nam & Rudolpho Marchioni de Hochberg, cui prouinciæ Rötelanæ & Susenburchensis parebant, anno 1419 filia tres illic ordinem professæ, peste occubuerunt. Ita enim nobiles, Comites atq; Principes, quibus numerosa proles, filiorum filiarumq; partem religiosæ uitæ emancipare, inq; Cænobiorum claustra, quæ hinc nobilium Hospitalia dici cæpta, abdere soliti sunt, eò plerunque sine, ut cæteris propagandæ familiæ referuatis, tantò ampliores facultates relinquerentur. Hinc filias nonnunquam tenella ætate, qua illis de continentia dono constare nondum poterat, in hocce gurgites demerserunt, unde id minime postremam fuisse causam arbitror, quòd pleræque tam illustres amplæque familiæ defecerint. Templum matutinis precibus & concionibus hodie seruit: propugnaculum autem retro illud anno 1533, cum plebs magna annonæ angustia premeretur, excitatum est.

De Sannicoleo fano, quod in opposito latere ad pontem Rheno adiacet, qua occasione constructum sit, nil præter sequentis instrumenti tenorem afferam.

Uterior Ba
sileas uilla,

Vniuersis Christi fidelibus præsentem literarum inspecturis, Henricus Præpositus maioris Ecclesiæ Basiliensis, Capellanus Domini Papæ, rector Ecclesiæ ulterioris Basileæ, Constantiësis diocesis, rei notitiam subnotatæ. Nouerint uniuersi præsentis & posterius, quòd cum parochialis Ecclesiæ uillæ ulterioris Basileæ, à parochianis & populo adeo sit remota, quòd potius alienas ecclesias frequentant, quàm ipsam: Nos sentientes exinde damnum spiritale, uidelicet subditorum contra suam matrem ecclesiam delinquentium, & seculare, uidelicet in eo, quòd eidem Ecclesiæ in suis prouentibus, scilicet oblationibus deperit euidenter: habito prudentum consilio, Capellam in eadem parochia, in loco parochianis & populo competenti, iuxta pontem Rheni Basileæ, quæ prædictæ parochiali Ecclesiæ perpetuò debet subesse, tãquam filia suæ matri, accedente cõsensu diocessani loci, uidelicet, Reuerendi patris Eberhardi Episcopi Constantiensis, nec non religiosorum uirorum Henrici præpositi & Conuentus sancti Albani Basiliensis, antedictæ Ecclesiæ patronorum, duximus construendam,

&c. Datum Basileæ, anno Domini,

M. C. C. L. mense Iulio, Indi-

ctione XIII.

Borei lateris dimidiam amplitudinem, Clingenthalense Cænobium omnium

nium utriusque urbis maximum, occupat, eaque plaga urbem finit. Enatum est id anno 1273, à sororibus sectæ Augustinianæ, sub Dominicanorum regimine uiuētibus, Henrici Cordigeri Basil. episcopi tempore, qui ad Moguntinum pōtificatum postea uocatus fuit, atque ut monachus erat, ita sese monasticæ uitæ fautorem promotoremq; declarauit. Fuit hæc tertia habitatio, in quam istud examen uirginum cōcessit. Primū enim ad Ecclesiam S. Leonardi, in *Hüseren* prope Rubeaquum, superioris Alsatia oppidum, locum sibi delegerant. Extraxerunt diploma, quo illæ sub Petrinæ Cathedre protectionem ab Innocentio 4. Papa, sub dato Lugduni, 13 Kal. Octobris Anno 1245, receptæ sunt. Cum autem tenuiore illic fortuna uterentur, atq; ex proprijs redditibus commodè uiuere non possent, Vlicum baronem de Clingen, cui inter cæteras ditiones, oppidum Clingnouium quoque parebat, patronum nactæ, in Hercynij nemoris conuallem Vuerram commigrârunt, Adeleide de Vrinheim priorissa, in qua prædictus heros, año 1256 uberiores ijs possessiones,

Vlicus Baron de Clingen.

nem, atque illius parochiæ patronatus omniumq; pascuorum iura donauerat, postea quoque syluam ingētem tolerabili precio uendiderat. Cumque eodem anno uniuersam illius Ecclesiæ dotem cum decimis competentibus impetrassent: Eberhardus Constantiensis Episcopus, Capituli sui consensu, reliqua quoque eiusdem iura prouentusque eorundem usibus indulgit, ea tamen conditione, ne parochia diuinis fraudaretur officijs, 3 Nonas Iunij, Anno 1262. Illic igitur Cœnobium condidere nouum, quam minimè sumptuosum, quod in honorem fundatorum *Clingental* appellauerunt. Edificiū illius nihil amplius præterquam præti nomen, ubi quondam stetit, superest.

Clingētha Verum nec illic diuturna illis mansio-
lenfes ex fuit, ob bellorū fortè tempestates, qui-
Hercinij ne bus uarijs fuere periculis damnisq; ob-
moris con noxiæ. Rudolphus enim Habsburgij
nalli Basile Comes, bello eo quod contra Henricū
am trāslati, Basil. episcopum gessit, sub finem anni
 1272, castrum Verracense uic occupauit,
 quod citra rapinas abactamq; prædam
 uix fieri potuit. Quò igitur tutiore tan-
 dem

dem loco agerent, curatorum suorū Dominicanorum scilicet aliorumq; fautorum promotione, quinetiam Vualtheri de Clingen subsidio, anno 1274 intra minoris Basileæ muros novos admittē, monasterium templumq; magnificentius construere cœperunt, quod in fundatoris sui honorem (etsi locum mutassent) priore nomine reseruato, uallem Clingiacam appellârunt, ubi etiam à Basiliensibus ciuitatis iure alijsq; priuilegijs donatæ sunt. Dedicatum est pontificijs ceremonijs templum, à Bonifacio Bosoniensi episcopo, Basiliensis suffraganeo, 16 Kal. Iunij anno 1293. Arque hæc quidem initia fuere.

Perseuerauit Collegium hoc sub Prædicatorum cura, usque ad annum 1431, quo se sceminæ ab ijs negligi, uarijsque grauaminibus onerari sentientes: Anna de Tierstein priorissa, illorum imperium communi consilio excusserunt, ac Episcopi Constantiensis præctioni sese submiterunt. Ipsis interea à religionis seueritate in dissolutam uitã diffluentibus, ita ut castitatis suæ malè mētores esse dicerentur: prædicti eorum magistri oc-

Turbæ ex
tentata ne
lazarum re
formatiõe
obortæ.

castionem arripuere, eas in pristinam disciplinam regimenq; suum reuocandi. Anno itaq; 1480, Iacobus de Stubach, huius sectæ per Germaniam rector, quæ Prouincialem appellant, à Sixto 4. pontifice mandatum commissionemq; impetrauit, eas ad religiosæ uitæ mores, Deoq; dicatam cõuersationem redigendi, Episcopo atque Senatu Basiliensi, unà cum Vuilhelmo rupis Spoletanæ barone, Austriaco præfecto, in illius rei executionem adscitis. Cui negotio cum se accinxissent, moniales diplomate audito, tantopere excanduerunt, ut lectione eius absolui non sustinentes, minacibus contumeliosisq; uerbis authores impererent, modisq; omnibus auersarentur. Cum igitur Obseruantia subdi nollent, numero uiginti quatuor exactæ sunt, donec ad saniores redirent mentes, tredecim alijs ex sacro uirginum choro Cæliportæ Gebuillensi (oppidum id apud superiores Alsatias est, Archimandritæ Morbacensi parens) quæ reformatæ religionis leges ante susceperant, in earum locum euocatis.

Negotium istud tantas excitauit turbas,

bas, ut cum uelatae in exilium missae, nobilibus pleræq; familijs ortae, ignominiam hanc (ut ipsae interpretabatur) qua suarum rerum usu spoliatae essent, ad cognatos amicosq; detulissent: parum abfuisse, quin hæ rerum muliebrium flammæ, in bellicum huius regionis incendium erupissent. Nam & Osualdus Tiersteiniorum Comes, Lotharingæ marescallus, eam rem inscio ipso (cuius tamē maiores cœnobium si non fundassent, amplè tamen dotassent) factâ, indignissimè tulit, quâquam à Friderico Cæsare, Pontificis mandatum, Prædicatorumq; institutum ratum habente, ne quid hostile contra moliretur, rescriptum accepisset. In primis uerò Albertus Clingenbergius, scripto per facialem caduceo publicè per urbem uecto, Dominicanis eam ob causam bellum denunciauit, anno 1482 ineunte. Quinetiam Sigismundum Austriæ ducem, aliquot item Heluetiæ urbes eò pertraxerunt, ut suæ causæ patrocinarentur. Vnde subsequutū, ut Dominicanis simul & Basiliensibus census interdictis uincirentur, & nonnulli eorū mercatores, ad nūdinas Fræcofordienses pfecturi, caperentur.

Varijs

Bellum à
monialib.
conciatū.

Varijs tandem partium tractatibus habitis, quorum historiam alibi fauentibus superis copiosius descriptam dabo, controuersia ad Pontificem relata : litis finiendæ componendæq; Commissarios designauit, Casparum Basiliensem & Angelum Suesfanensem Episcopos, unâ cum Antonio aquæ mortuæ Priore, Burgundo, qui mense Octobri partibus Neoburgum ad Rhenum conuocatis (aderant autem præter partium patronos, inter quos Prædicatores Saluum Cassetum, generalem sui ordinis Magistrum, è Panormo Siciliae euocârant, Archiducis Austriae Heluetiorumq; legati) ita transfegerunt, ut uelatae in Cœnobium hoc ueluti coloniam deductæ, in pristinum suum locum ablegarentur, exactis in ueterem possessionem missis, ubi extra mendicantium monachorum sectas, rerum spiritualium magistratus aliquis ijs designaretur, inimicitiae omnes cuiuscunq; generis tollerentur, captis iuramenta relaxarentur, nec Dominicanis in istud sœminarum consortium iuris quicquam relinqueretur. Quibus in effectum perductis, omni potestate, uisitatio-

fitatione atq; correctione sepeditarum
 cœnobarum, simulque Constantiensis
 Præsulis exemptæ, atque Romanæ sedi
 sine medio subiectæ fuere, ita tamen, ut
 si quâdo necessitas postularer, ad Velt-
 bacensem præpositum in Suntgaurijs,
 tanquam superiorem confugerent. Pon-
 tificis præterea sub dato pridie Kal. Iulij,
 año 1483, potestatem illis fecit, Priorissæ Ex Priorissa
 loco Abbatissam in posterum è suo cœtu fit Abbatiss
 eligendi, suffragijs ad Brigidam de *Sweig* sa.
hausen delatis. Quam quidem historiam,
 ideo hic breuibus exponere placuit, ut
 appareat, quàm ob repudiatam discipli-
 nam, uictoria non solum penes refracta-
 rias steterit, sed etiam ueluti re benè ge-
 sta, Pontificale priuilegiû promeruerint.

Tumulati sunt huius templi choro il-
 lustres aliquot uiri fœminæq; è Comi-
 tibus Habspurgensibus, Kiburgensibus,
 Nouocastrensibus, Tiersteinanis, Verin-
 gensib. Baronibus item Clingiorum, Fal-
 costeinij, Bechburgijs, de *Büchegg*, *Brandis*,
Liechtenberg, *Maggenberg*. Inter eos ta-
 men nomine notos, Vualtherus Clin-
 gensis baro, quem fundatorem ante di-
 xi, occurrit, cum Sophia coniuge, tribus
 item

item filiabus Marchionissa Badensi, Kararina comitissa in Pfirt, Verena item Veringēsi, obiitq; circa salutis annum 1297. Fratrem habuit Vlicum Vvaltherum, filiumq; Vlicum unicum, è quorum posteritate (utrius autem ignotum) Vvaltherus tertius descendit, qui anno 1388 Austriorum per Alsatiam atq; Suntgoniam præsidem egit, quartus item, apud Basilienses Canonicus, anno 1376 humanis ereptus.

Ibidem quoq; iuxta Principem quondam aram conditus est Simon Tiersteinij comes, anno 1371 eius fœderis confors, quod Basilienses cum Rudolfo Nidouiorum potenti comite, atque Hartmanno Kiburgio, contra barones quosdam, ijs in terris rapinis, & mercatorum depredationibus pacem publicã perturbantibus, iecerant. Præterea Hermannus Tiersteinus, cum Clementia Vtznabergensi baronissa coniuge, parentes Sigismundi Comitis, qui post tristes illos totius regionis terræmotus, Varnspergen se castrum, cum plurimis alijs dirutum, restaurauit. Genealogiam eorum quantum fieri potest, in historijs, Deo propitio digestam dabo. Fa

Faxit Christus Opt. & Max. ut uite no-
stræ fragilitatem breuitatemq; , quam
Spiritus sanctus radij textorij per telam
transcursui, similem facit, expedentes,
si quæ nobis maiores nostri pietatis, re-
ligionis atque uirtutis exempla (ut sunt
plurima) reliquerunt, sic imitemur, ut
uera probitate, sincera religionis cul-
tu, alijsq; honestæ uitæ actionibus non
solum posteros (apud quos exemplum
nostrum plurimum poterit) excitemus,
sed ut post multiplices huius seculi
fatigationes & ærumnas, æ-
terna quoque requie
fruamur.

*Has ego primitias hausti documenta laboris
Offero, tu cœptis Patria chara faue.*

SERIES EPISCO-
PORVM RAVRACENSIVM
ET BASILIENSIVM, EX VA-
rijs authoribus, diplomatibus & collatis in-
ter se Catalogis, diligenter
congesta.

PANTALVS. Hunc primi Chri-
stianorum circa Basileam col-
lecti cœtus pastorem fuisse, cir-
ca annum Mesiæ 235, commu-
nis habet persuasio, testimonijs tamen
(ut suprâ docui) non satis firmis stabili-
ta. Hunc Gerardus Lyskrius Rhenensis
ita loquentem facit:

*Pantalus en, fueram qui primus Episcopus olim
Rauraciæ pubis, quam Basilea tenet.*

*Fallacias mundi, illecebras, fastumq; superbum
Temnere, & ad Christum quæ uia, perdocui.*

Sed me uirgineas acies & castra sequutum,

Hunorum rabies effera sustulerat.

IUSTINIANVS, Synodo Coloniensi
cōtra Euphratem Arrianum subscripsit,
anno Christi, 347.

ADELPHVS, interfuit primo Concilio,
quod Franci Clodouci regis auspicijs,
T post

post susceptā Christianæ religionis professionem, Aurelijs in Gallia celebrârūt. Anno 514. Alteri quoq; Aureliensi synodo, per Adelphium uicarium suffragium adiecit, anno 537.

Hi se Rauracenses non Basilienses nuncuparūt, quorum memoria ex actis synodalibus certa est. Sequentium aliquot notitia nulla, quorundam etiam minus certa.

VVALANVS. Hic (ut catalogi uolunt) primum se Basiliensem Episcopum dici uoluit. Anno 748.

BALDEBERTVS, anno 760. Vterq; Pipini regis Fræcorum tempore, ij enim hoc seculo fracto Romanorum occidentem uersus imperio, terris hisce imperitabāt, dominiq; iam inde à deuictorum Alemannorum ætate, agnoscebantur.

VVALDO, diuitis augiæ Archimandrita, post Papiensis Episcopus, tandem uerò Basiliensis. Hic ob Eginonis Constantiensis præsulis insidias, anno 806 abbatia cum Episcopatu resignata, in Dionysij sanum ad Parisios cōcedens, uitam illic finiuit. *Stumpfius atq; Bruschius ex annalibus Augiensibus referunt.*

HAITO uel HETTO, aut si mauis OTHO,

TINO, Carolo Magno Imp. à consilijs, gra-
uibus Imperij nomine legationibus per-
functus, Episcopatum abdicauit, anno
822. Obijt anno 836. *Regino libro 2. Herman-
nus Contractus & alij.*

VDALRICVS. Hic consecrationi basili-
cæ diui Othmari, quâ Gortobertus ab-
bas loco cellæ diui Galli apud Helue-
tios construi curauerat, anno 834 inter-
fuit. *Annales cœnobij S. Galli.*

FRIDEBERTVS. anno 856.

ADELVINVS, sub Carolo Crasso. Ho-
rum in Catalogis mentionem, sine uo-
tamen authorum testimonio, reperio.

RODVLPVS. Hic cum multis Princi-
pibus politicis & ecclesiasticis, armata
manu Arnulphi Imperatoris copijs iun-
ctis, atrocissimo prælio, quo contrà Da-
nos, Nortmannos gentesq; septentrio-
nales paganos 7 Kal. Iulij, anno 892 infe-
liciter pugnatū est, unà cum Sunderol-
do Moguntino pontifice occubuit. De
qua cæde *Regino & Auentinus.*

IRINGVS Triburicensi synodo uiginti
duorū Episcoporum, anno 895 interfuit.
Regino. Tomus 2. Concil.

Hic nonnulli Vuichardum interijciunt, circa annum 908.

Successor eius iterum incertus, alij enim Rodolphum numerant, yeticent alij, ut qui nam sequendi, dubium sit.

ADALBERO. Hunc anno 1019 cathedrale templum à Henrico Imp. restauratum consecrasset, annales tradunt.

VDALRICVS. Eum post Adalberonem omnes Catalogi memorant.

BRVNO. Forlan is erit, quem Hermanus Contractus, Henrici tertij Imp. sacellarij fuisse, & episcopum Basil. factum, narrat, nomine prætermisso anno 1047.

THEODOVICVM probabilior Catalogus post Brunonem recenset.

BERINGERVS. Hunc omnes Catalogi consona uoce circa annum 1057 præfuisse testantur, Henrico 4 imperium gubernante.

BVRCHARDVS. Primus hic est, cuius gentilitium nomen notum, è Hasenburghijs baronibus in Ergouia residentibus, prognatus. Hic ex Archiepiscopi Moguntini Camerario, Episcopus Basil. factus est, anno 1072. *Monachus Herueldensis. Institutio Santalbanensis.*

RVDOLPHVS de Homburg, comes, ad quē
Pascalis 2, Pont. breuiā extāt, apud Auen-
tinum. Henrici quinti Imperatoris fami-
liaris fuit. Anno 1114. Murensis fundatio.

Centuriarum historiae ecclesiasticae collectores,
ex Saxoniae Chronico Fridericum Episcopum Ba-
sil. anno 1115 obiisse referunt, Cent. 12, quem tamen
Basiliensis abacus tacet.

LVDOVICVS de Phirreto comes.

BERTOLFVS de nouo castro comes, Anno
1130 uel circa. Fundatio coenobij Lucelae.

ADALBERO de Vroburg comes, praepo-
situs antea maioris Ecclesiae. Hic regu-
lares Canonicos apud diuum Leonar-
dum introduxit. Diploma fundationis. Con-
firmatio coenobij Lucelae. Annum excessus e-
ius 1140 notant.

Quod si uerum est, Episcopū illū Basiliensem,
cuius Casinense Chronicon meminit, lib. 4, capite
160, Hannonem eum appellans, hūc Adalberonem
fuisse necesse est, qui cum Conrado 2 Cesare, Saxo-
niae duce in Italia fuit, atque ob discordem Abba-
tis electionem fratribus dissentientibus concilian-
dis operam dedit. Errore fortē ex nominis solius
iteratione oborto, eò quod Hanno quidam abbas
Luneburgensis eidem tractationi interfuert.

ORTLIEBVS de Vroburg, comes. Hic

sumpto crucis signaculo, cum Conrado 3 Aug. anno 1146 contra Sarracenos in Syriam profectus, ac biennio post reuersus est. Cum Friderico Barbarossa bis in Italiam cum exercitu abiit. Interfuit anno 1159 ei synodo, quam Imper. scismatis abolendi causa in pontificatu, Papiæ cōscripserat. Obijt 15 Kal. Septemb. anno 1167. *Lucelæ instrumenta. Radeuici appendix lib. 2. cap. 70. Continuator sacri belli.*

LVDOVICVS de Petern, Garwardum uocant, Scismaticus appellatus, eò quòd Friderici Imp. excōmunicati, tanquam magistratus sui partes mordicè tueretur. Vnde Basilienses pontificio interdicto diu subiacuere, quòd hūc ab Alexandro 3 dignitate priuatum, in urbem reduxissent.

HVG O de Hasenburg, baro, Anno 1172, quinquennio prefuit, anno 1177 fato functus, in S. Galli sacrario cathedralis templi conditus est.

HENRICVS de Hornberg baro. Cum Friderico Barbarossa contra infideles in Asiam profectus est, anno 1189, ubi uterq; periit. Imperator suo fato, hic uerò cum multis alijs principibus lue epidemica.

Sequen-

Sequentium Episcoporum partim ex instrumentis, partim ex authoribus, certa est successio.

LVTOLDVS de Rôtinleim, anno 1191. Ineunte tredecimo seculo, cum Henrico 6 Augusto in Syriam quoq; pro terra sancta, in militiam abiit. *Abbas Spanheim.*

VVALTHERVS de Rôtinleim. Is quoniam sedem canonicè non ascendisset, ab Innocentio Pontifice ad Lateranense Conciliū uocatus, causa Synodi iudicio malè comprobata, depositus est. Anno 1215. *Chronicon Hirsaugiense.*

HENRICVS de Thun comes. Hoc præfide Franciscani & Prædicatores Basileæ recepti sunt. Fato concessit anno 1238, in Crypta tumulatus.

LVTOLDVS. Eius certa est ex literis anno 1239 & 1241 datis, notitia. Discrepant solum Catalogi, quod eum quidam è Rætelanis dominis, quidam uerò è Comitibus de Arburg & Nouocastro (quod mihi magis probatur) & pdiisse uolunt. Hinc fortè quibusdam duos Lutoldos ponēdi, occasio data. Eum circa annum 1248 pedum reliquisse uolunt.

BERTHOLDVS de Phirreto comes, anno 1249. Eo præfule Psittacorum & Stelli-

ferorum factiones exortæ. Obijt 4 Idus Decemb. 1262.

HENRICVS de *Novocastro* seu *Neoburgo* Comes, ex præposito Episcopus sufficitur. Potens hic Princeps fuit, bellis multa passus. Episcopatum tamen emptione *Pouentrutij* oppidi à *Gottofredo Neoburgensi*, alijsq; ditionibus auxit. Vitæ munia peregit, 17 Kal. Octobris, anno 1274. *Basileæ* in cathedralis templi sacrario à se condito, humatus.

HENRICVS obscuro loco *Isnæ* natus, *Theologiæ* Doctor (ut quidam asserunt) monachus *Franciscanus*. Vnde eum *Cordigerum*, uulgò *Bischoff Gürtelknopff*, appellârunt. Dignitatem hanc præter ordinem, teste *Vrspergenfi*, cõsequutus est, Canonicis sibi mutuo eum honorem inuidentibus. Cùm enim in *Præsulis* electione conuenire non possent, in *Minoritam* proximum ipsis obuium cõsensêrunt, atque in hunc incidentes, suffragia ei sua detulerunt. Hoc legato *Rodolphus Cæsar Bononiam Romandiolam & exarchatum Rauennatensem* sedi *Petrinæ* emancipauit, referente *Alberto Argentinensi*, quæ res eum anno 1286 ad

Mo-

Moguntinam sedem, promouit, Obijt
biennio post 15 Kal. Aprilis, tale nactus
Epitaphium.

*Hic iacent in fossa,
Henrici mendici ossa.*

PETRVS Rich de Richenstein. Author Hir-
saugiensis Chronici nominis homony-
mia deceptus, eum Rodolphi regis Me-
dicum fuisse scribit, eò quòd sequēs Me-
dicinam exercuerit. E' uita migravit, 8 I-
dus Septembris, anno 1290.

PETRVS de Asphelt Medicus. Promotus
est à Clemente ad sedem Moguntinam,
Tritenhemius tamen eum de Achzspalt,
appellat, nec Basil. Episcopū, sed Henri-
ci Comitis Lutzelburgensis Medicum
facit, qui cū ad Clemetem Pont. ut fra-
tri Balduino Metropolitani Mogūtinen-
sis cathedram impetraret, Pictaviū mis-
sus fuisset, ob medicinam infirmo papæ
feliciter administratam, pallium id re-
portarit.

OTHO de Grandifone baro. Hic Henricū
7 Cæsarem, pro consequenda imperij
corona in Italiam profectum affectatus,
anno 1312 in expeditione ea uitam e-
xuit.

GERHARDVS de *Vuippingen* baro è Nuthonibus, cuius tempore Phirretenses Comites defecerunt. Infelicia contra uicinos Nouocastrenses bella gessit. Obijt 16 Kal. Maij, 1325, ut tabula iuxta gradus sacelli Monachorum, ad Georgianam turrim testatur.

IOHANNES de *Chabillone* seu *Chalons*, Burgundus, illustri Aurantiorum sanguine natus, Episcopus Lingonensis, administrator factus, cum Hartungo Monacho Archidiacono Basil. de principatu certauit, ita quidem ut uterq; quantũ posset ad se raperet. Chalonijs tandem partes potiores tulit. Obijt 10 Kal. Iunij, anno 1230. *Gilbertus Cognatus* in *descriptione Burgundie*.

IOHANNES *Senn* de *Münsingen*, baro, de quo isthęc in libris Ecclesię Basil. elogia extant. Homo mansuetus, pius, Zelator pacis, amator cleri et populi, ac totius Episcopatus fortaliorumq; reformator Augustus. Pręfuit annis 35. Excessit pridie Kal. Iulij anno 1365, teste inscriptione ad dextram pergulę columnam.

IOHANNES de *Vienna* Comes Burgundus, turbulenti ingenij Princeps, cuius regi-

regimine ob bellicos apparatus, quibus magis quàm religionis exercitio inuigilasse uiderur, Ecclesiæ bona supra sex aureorum myriades onerata sunt. Lites enim suas non iure sed armis prosequendas ducens, alienata Episcopatus iura recuperandi animo, non solum proposito suo (ut uiolentis plerunque hominibus accidere solet) frustratus est, sed præsentia quoq; dissipauit. Vitæ renunciauit Purrentrutij, mense Septembri, anno 1382.

Interijciunt hic quidam Iohannem de Büch eck unius anni præsulem, quidam eum sicco pede transeunt.

HIMERIVS de Ramstein baro Rauracus, contra Vuernherum Scalarium uirum nobilem, in discordia electus, hastis aureis, hoc est beneficijs quibusdam, æmulum superauit, sedem quieta possessione nactus. Quam tamen cum ære alieno non leuasset, sed aggrauasset amplius, successori dereliquit, anno 1391.

FRIDERICVS de Blanckenheim Argentinenfis Episcopus, Basil. administrator datus, ne noui Præsulis electio, episcopatum pessundaret, qui tamé ei opis parum

rum attulit. Nam quartas aliquot decimarum ad episcopale ius pertinentes, collegio Argentoratensi pignoris loco dedit, ut cetera obmittam. A Traiectensibus tandem Episcopus postulatus, utranque sedem reliquit.

CONRADVS, *monachus de Landtskron*, mensis Septembri anno 1393 electus, biennium tantum praefuit. Cumq; debitis tot exolvendis se imparéprehendisset, principatum abdicauit.

HVMBERTVS, *de nouo castro Comes*, anno 1395 eligitur à Canonicis, sperantibus eum ditaciones quasdam Theobaldo patri eius quondam oppignoratas, recuperaturum. Verum id ille neutiquam cordi habens, suo potiùs splendori quàm collegij desiderio satisfecit. Ferunt eum pontificali habitu nunquam, armato autem saepius uisum, Principis in moré si quando Basileam ueniebat, magnam equitum copiam secum trahens. Obijt Telamontij, anno 1418, Basileam à morte uetus.

HARTMANNVS, *monachus de Mönchenstein*, uir corpore & ætate grauis, Episcopale nomen gessit, cognatæ eius res administrant.

strantibus. Anno 1423 successori episcopatum dimisit.

IOHANNES *de Fleckenstein*, abbas Salerensis, uulgo *Seltz*, à Martino quinto confirmatus, annis quibus præfuit tredecim castra & ditiones non paucas à prædecessoribus alienatas, redemit, & ad Ecclesiam reuocauit. Obijt in profesto Thomæ apostoli, durante Basiliensi Synodo, anno 1436, cuius exequiæ à patribus Concilij, in præsentia Ecclesiæ uasallorum & cleri totius diœcesis, magna solennitate sequenti Ianuario celebratæ sunt.

FRIDERICVS *ze Rhein*, à discordibus Ecclesiæ primoribus cum Burchardo siue Bernhardo *de Rahtsamhausen* creatus, tandem uicit. Hic quanquam nec missam nec pôtificalia officia unquam celebrasset, inter electores tamen Felicis papæ adscriptus fuit, anno 1439. Postridie Epiphanię 1451 diem clausit extremum, in sacratio Moguntinensis Pontificis conditus.

ARNOLDVS *de Rotberg* decretorum Doctor, Decanus antea Basil. septennio præfuit, nonis Maij 1458, in ipso ætatis flore, apoplexia occubuit. Exanime corpus

coccinea ueste inuolutum, prope antecessorem terræ mandatum est.

IOHANNES *de Veningen*. Decanum ante Basil. atq; Spirensē egerat, postea uerò prudentem Principem annis uiginti, in quos atroces etiam belli Burgundici tēpestates inciderant. Pourrentrutium à Comitibus Montis Beligardi redemit, arce eius splendide reparata, ubi anno 1478, dominica Natalē Christi anteuertēte, mortalitatis uinculis exolutus est. Cadauer sindone amictum, Basileæ medio loco ante adyti scalas, amplissimis ceremonijs funeratum est.

CASPARIUS *ze Rhein*, Pridie nonas Ianuar. anno sequenti, ætatis 46 Episcopi suffragia nactus, pentecoste sequenti magna cum celebritate inauguratus est, eius rei administris Nicolao suffraganeo Basil. Iohanne Ortwein uicario Argentinensi, & Daniele Zender uicario Constantiensi. Depositus siue suspensus ab officio fuit à Collegio, inter auspicia seculi 1500, eò quòd nò satis frugaliter res administrare uisus esset. Vitæ biennio post Pourrentrutij ualedixit.

CHRISTOPHORVS *ab Vtenheim*, Alata ante-

anteceffori administrator datus, 4. No-
 nas Nouembris anno 1502, Epifcopale
 pedum accepit. Fuit hic doctiffimus at-
 que digniffimus præful, bonarum arti-
 um & Canonum doctör, quo Ecclefiam
 moderante, reformatæ religionis doctri-
 na Bafilæ, ut & alibi per Germaniam,
 locum inuenit, uniuerfo Papatu paulò
 pòft abrogato. Quam ob caufam ætate
 ingrauefcente Nicolaum Diesbachium
 collegam feu coadiutorem naftus est: u-
 terq; tamen anno 1527 mense Februario
 eam dignitatem abdicarunt.

PHILIPPVS de Gundoltsheim Francus na-
 tione, Telamõtij pridie Kal. Martij fuffra-
 gia tulit, placidus & moderatus Prin-
 cept. Hoc Ecclefie fasces tenente, colle-
 gium maioris Bafilicę Friburgum migra-
 uit, ipfe uerò ab electione fua urbè nun-
 quam ingreffus, Pourrenrutij fedem fi-
 bi delegit. Obijt mense Octob. año 1553.

MELCHIOR à Liechtenfels, pòft Iohannis
 Steinhauferi I. V. Doctöris Canonici, &
 præpofiti Tannenfis mortem (quem de-
 functo Philippo, Canonici administra-
 torem constituerant) præter expedati-
 onem, anno 1554 mitram Epifcopalem
 tulit.

1463115

308 BASIL. EPISCOP. CATALOG.

rulit, atq; annis uiginti unum pacificè
geſit. Mortalitati renunciauit, 17 Kal. Iu
nij, anno 1575.

IACOBVS CHRISTOPHORVS *Blaurerus*
à *Vuartensee*, ad 10 Kal. Iulij in demortui
locum ſurrogatus eſt. Faxit Chriſtus, ut
ſtudia atq; conſilia eius ad ſui nomi
nis gloriam & multorum ſa
lutem dirigan
tur.

F I N I S.

EPISTOLA
AENEAE

SYLVII, QUI PRO
STEA PROPIVS II. PONTIF
FEX FUIT. VRBIS BASLI
liensis descriptionem continens, exara-
ta, tempore uniuersalis Synodi in ea ce-
lebrati, typis hactenus nun-
quam mandata:

REVERENDISSIMO IN
Christo Patri & Domino, D. Iuliano Sacrosanctae
Romanae Ecclesiae diacono, Cardinali S. Angeli, se-
dis Apostolicae Legato digniss. domino meo
singularissimo.

REVERENDISSIME IN
Christo pater ac Do-
mine, domine mi pre-
cipue, post recom-
mendationem. Maio-
res nostri, pater ho-
norandissime, si quando sua uolebant
ingenia trutinare, uiros & doctissi-
mos

mos & probatissimos deligebāt, quibus ingeniorū faciēda pericula committerent. Quare & ad Platonem pleriq; & ad Aristotelem recurrebant. Multi postea Socratem, Romanorū alij Catonem, Læliumq; petiēre. Nostra demum ætate Leonardum Aretinum, fratrem Ambrosium, & Guarinum Veronensem frequens turba postulare consuevit. At Reuerendā dominationem tuam plurimī quasi oraculum Delphicum consulēre. Possent ego memorare multos, non ignobiles aut abiecti viros ingenij, qui cum aliqua scripsissent, uel prosa uel carmine, R. D. T. iudicium exquirebant, neq; audebant illa sine approbatione tua in lucem dare. Horum sectari cōsuetudinem, & dignū mihi uidetur & laudabile.

Igitur cū hac tempestate noui aliquid edidisset, Basileamq; & mores hominū perscripsisset (quædam enim gerere destinaram, quæ negante R. D. meo Cardinale Firmano, iusta

BASILEÆ DESCRIPTIO.

istā namq; & rationabilis fuit consul-
ratio sua, libenter obmisi) id ipsum nō
audebam in publicum cōdonare, nisi
autoritate tua illud agerem. Non er-
go aspernetur uelim R. D. T. si intra
medias Concilij grauissimas curas, &
longissimas ob res gerendas uigilias,
lōgissimas ob res gerendas uigilias,
ocij pauxillum meis dari literis pre-
cor. Non enim temerē aut inconsul-
tē facio, cum aliorum exemplo nitar.
Ratus etiā utilem rem esse D. T. si
quam à tantis occupationibus animi
corporisq; laboribus, respirationem
impetraverit. Nequeunt enim homi-
nes (si modò homines sunt) continuē
fatigari, rebusq; arduis intendere.
Quis namq; fuit ille unquam, uel da-
tus literis, seu publicę aut militari rei,
qui non interdum quietem exopta-
ret? Et ut alios obmittam, non ne de-
cus ipsum & splendor eloquentię La-
tinæ Cicero, sese à laboribus crebro
retraxit? Profectò authore Seneca,

Animus &
serijs non-
nunquam
relaxādus.

Ab exem-
plo Cicero
nis.

mum incumbibat. Exinde tantis uiribus literis se restituebat, ut non modo nihil perdidisse, sed acquisiuisse multum desidia uideretur. Prodest sane omnibus animum relaxare interdum, excitaturque ocio uigor, & omnis tristitia, quae continuatione pertinacis studij congeritur, intermissionis alacritate discutitur. Relaxantur tamen animi multifariam. Nam qui republica continue occupatur, repausat quidem, si relicta ea, paululum gymnasijs se literarum prebeat: imo & qui legali implicatur lectione, uidetur requiescere, si Poetas lectitauerit aut Oratores, omnisque studiorum uarietas animi quandam relaxationem inducit. Arbitror itaque si mea legas scripta, nonnihil T. R. D. tribuisse respirationis, non elegantia & suauitate dicendi, quae duo penitus absunt, sed rerum uarietate, & aliqua remissione curarum tua recreabitur dominatio.

Quapropter & oro & obsecro has literas nonnunquam legere, deque his
 iudi-

iudicium facere : ita & animus tuus aliquantulum euagabitur, & desiderio meo geretur mos, siue probentur scripta, seu parui habeantur, fietq; ex dubia certa mens mea. Tantum quippe auctoritati tuæ concedo, ut ea mihi omnino de rebus meis sententia sit, quam T.P. dijudicauerit habendam. Postremò R.D.T. me commissum facio, precorq; , ut intra numerum seruatorum suorum me minimum ascribat, cui tantum afficior ut nihil iocundius audire censeam posse, quam illi me charum fore.

Nihil, uti ego arbitror, homini potest esse deterius, quam ocio uitam tradere atq; ignauia. Cursus enim humanæ uitæ breuis est, & id ipsum quo uiuimus tempore, multis fortunæ casibus subiacet. Neq; ulla futuri certitudo est, neq; crastini spes aliqua certa. Innumeri quoq; (sicuti uidemus) uitæ sortiti cunabula, uel in ipsa infantia, uel in adolescentia diem obire, ut pauci admodum seu uirilem æ-

Ob uitæ breuitatem ocium fugiendū.

tatem attigerint, siue fuerint in senium
proiecti. Itaque dum nobis superest o-
cij quicquam, haud illud inertia praeter-
tere debemus, sperantes (ut saepe fit)
uitae terminum longiorem, quo scri-
bere aut euigilare possimus diu, ne
nobis uti plerisque accidat, qui summa
negotia differentes in senectutem, ea
postea deseruere, morte praeventi, uel
obstante ualerudine. Nos enim saepe
opinio fallit, nescio qua dementia ca-
ptos, ut nemo sit, qui sua uiuendi spa-
cia Nestoreis annis non iudicet adae-
quanda: licet exemplo maiorum pos-
simus uti amplissimo, quorum uiuendi
spes saepenumero frustrata fuit. Quam
rem profecto si diligenter intueamur,
morituros in dies potius quam uictu-
ros semper nos esse censebimus. Cae-
terum & hoc perniciosum est. Namque
ubi uicinos leto sese continuo mor-
tales credant, negligetur illico magna-
rum cura rerum, quibus diutini labo-
res longissimaeque uigiliae conuenient,
deformaretur breui genus humanum,
cum

cū nec struerentur urbes, nec matrimonia fierent, nullo curam habente sobolis procreandæ, & replendi liberis ciuitates, solū sibi uictum uelutitūmēq; procurantibus, qui tunc uitam agerēt. Est igitur adhibenda moderatio quædam, ne prorsus dietim obire credamus, ne uera in æternū frui: uerum formidare unum, alterū sperare minū firmiter. Quæ cum ita fiunt, & humano generi consulatur, & erit anima nostra nobis curæ, neq; spe uitæ prolixioris bona opera trāstremus in senitū, nec trepidatione obitus, humana omnia negligemus. Eo pacto Reipublicæ consultum erit, literarum studia non deficient, prædia neq; rustica, neq; urbana deserentur, quæ nequeunt sine longo sudore custodiri. Hæc ergo sunt cuiq; habenda frena, siue reipublicæ præsit, siue militiam agitet, siue bonarum artium gymnasijs adhæreat, agriculturæ, aut alij cuius mechanicorum exercitio, ut se moriturum semper, uicturum

semper existimet. Ea mihi satis animo persuadeo, neque arbitrari secus ualeo, tametsi quæ animæ sunt parū fortasse in mente geram: hæc tamen efficiunt ne torpere possim, uel cum inertia tempus consumere.

Qua ratione compulsus, quæ Basiliensi Concilio gererentur, scribere destinaui: neque enim rei magnitudinem (licet ingentē) exhorresco, quæ nequeat comprehendī, neque maturiori siue grauiori ætati libet ea seruare, ne uel tūc minimē possem, uel in præsentia tempus incassum ducerē, quando mihi pauca sunt expedienda negotia, ne ceu pecora forsitan cibo atque somno deditus esse uidear. Quare nihil est à me magis alienum, qui lectitare aliquid semper, aut scribere solitus sum, siue aliter factitare. Nuper ergo cum Basileæ starem, ipse mihi uidebar esse fastidio, si die quæ longa esset, fierē ociosus, neque cordi erat de rebus Cōcilio gestis, siue gerendis, cū eis confabulari, quibus Ecclesiasticæ

curæ multæ deligendæ forent, multa
 et imaginari, quæ nec facta erant nec
 cogitata. Angebar igitur indies magis,
 ut ea conscriberem, quæ Concilio
 expressa deliberataque certò scire,
 ubi uulgò omnia fuissent cognita.
 Quam rem efficere constitui, non solum
 ob eas, quas supra causas memoraui,
 uerum etiam ut exercerem ingenium
 meum, tentaremque si quidem
 in dicendo proficere, ut si quādo uellem
 grandiora componere, & ingenium
 & dicendi copia suppeditaret.
 Quæ duo solet exercitatio parere, licet
 ingenio plurimum natura concedat.
 Fatebor tamen honestius ac decentius
 mihi fuisse, uolere & perscrutari
 uolumina eorum, qui multis ante
 temporibus scripsere, quam perficiendum
 opus assumere. Cæterum satis
 excusationis habeo, quoniā neque
 mihi libri erant, neque dormiendū
 penitus uidebatur. Frangi præterea
 censebam, si quæ ab hac sacrosancta
 Synodo discussa ac sancita forent, man-

Impellentes
 causæ acta
 Concilij
 describendi.

darentur ad posteros. Neq̄ alterum
 ea colligentem acceperam, cui po-
 tuissem onus dimittere huiuscemo-
 di. Placuit itaq̄ (nescio si arroganter
 egi) rem aggredi, & omnia memora-
 tu digna referre, quò minores omni-
 nò certiores fiant, quæ Concilio Ba-
 siliensi gerantur. Quæ quidem aucto-
 re Deo expediam, si pauca prius de
 Basilea retulero, deq̄ hominum mo-
 ribus, quæ non incongruè uidentur
 hoc loco dicenda: cum in ea ciuitate
 Cocilium sit initum, terminabiturq̄,
 si ritè opinantur. Ut cuncti intelligât,
 quo loco, quosq̄ inter homines, acta
 fuerint, quæ colligere destinaui.

Basilea ter

re motu cõ

cidit.

BASILEA (ut aiunt) crebris
 terræmotibus anno iam octogesimo
 funditus decidit, ut ne centum ex tan-
 ta ruina superfuerint ædes. Quâ rem
 probat ipsa modò facies urbis, quasi
 uno contextu edita, noua undiq̄, nec
 domus ulla uetustatē indicat. Nam q̄
 olim à terræmotu superfuere, alia po-
 stea ruina ceciderunt, ut nihil uetu-
 stum,

flum, nihil caducum appareat. Ea est in Elſatia regione, medium ferè inter utraſq; tenens. Rheno fluminum nobiliſſimo adiacet, eoq; in partes duas ſcinditur.

Rheni origo eſt ab Alpibus, Italiã Rheni de-
ſcriptio. qua à Germania ſemouent, longè ultra oppidum Rhinec, uenitq; exinde Conſtantiam, ubi Martini papæ quinti paſtoris noſtra tempeſtate feliciffimi, creatio fuit. Ibi lacum tranſit, cuius ambitus paſſuum ducentorum milium affirmatur eſſe, tractaturq; nauiculis uſque caſtellũ Schaphuſam. Inde pro ingenti deſcentũ, fluminis per montes abruptos & confragosa ſaxa, iter pedibus conficiendum eſt, millibus paſſuum decem ad caſtellum uſq; quod ſupra Rhenũ * Com- Keiſerſtal profarthol appellant, quem locum opinantur aliqui propter eius oportunitatem Romanorum fuiſſe olim caſtra. Eſt enim colle excelſo, imminẽs flumini, quod paruo ponte Galliam cõiungit Germaniã. Ibi Rheni caſus
ex

ex alto monte scopulis interruptis, magno fragore ac sonitu, ut ipse queri casum suum uideatur: ceu narratur de descensu Nili tam præcipiti, cuius strepitu ac fragore surdi putantur circumuicini accolæ. Nec mirum, cum huius fluminis, qui torrens ad instar Nili potest eo loco existimari, tribus ferè stadijs rumor exaudiatur. Exinde Basileam usque percurrit, portionem quandam ciuitatis abrumpens, labiturq; ad plurimas Germaniæ ciuitates, meatu longissimo mare Oceanum petens: cuius tanta uelocitas est, ut ab Argentinâ urbe nulla redeant aquarum cursui cõtraria nauigandi uascula, eaq; uel Coloniae uendunt, uel Maguntiae. Latitudo Rheni infra urbem passuum ducentorum quinquaginta, ubi ligneo ponte breuior ciuitas maiori coniungitur. Solet interdum, æstate maxime feruescente, urbem inundare, pontemq; ipsum euertere, ne qua sit duarum inter se coniunctio ciuitatum, niuibus alpium calore in aquam de

deductis. Piscibus abundant multi generis, Salmonibus maximè, quos mira suauitate animantibus aquæ cæteris præponunt. At de Rheno satis.

Vrbs quippe trans Rhenum posita ad Prigaudiam respicit, uino frumentoq; opulētissimā regionē. Riuo aquarū multiplici irrigatur, plana uniuersa, ædibus exornata satis. Spiritualia ipsius Episcopi Cōstantiensis.

Altera ciuitas splendidior ac magnificentior, duplici iugo eminet, ualle intermedia artificiose mirificeq; structa, ut æqua omnis uideatur eunti. Tēpla sanctorum decora satis, nec uili saxo circundata, tametsi marmore careant: populo maximè frequentantur. Ipsa templorum corpora cellulas habent ligno intextas undiq; quibus adorandum singulæ cum ancillis sese foeminæ claudunt: eas sibi quælibet pro honore dignitateq; sua cōstituit, ut altiores nobilium quàm popularium sint: quibus aliæ nullatenus apparent, aliæ caput solum ostendunt.

Templorū
structura &
ornatus.

Cæ-

Cætera multitudo cernitur pubetes-
 nus, quando ad Euangelium more
 Romano stare consueuerūt, & in his
 fenestrellæ per plures, quibus uidere
 queant sacra celebrari. Quas res arbi-
 tror necessitate inductas, magno ur-
 gente frigore. Iisdem Ecclesijs san-
 ctorum multæ reliquiæ, ueneratione
 & ingenti honore dignæ. Altarium
 ornamenta sacerdotumq; minus e-
 gregia, neque picturarum decus in-
 cœ, sicut in Italia templa ciuitatum
 * habent, neq; * gentilis aliquo loco ue-
 stigia imitantur, imagines si qui aut
 effigies æmulentur sanctorum. Ar-
 genti uerò & auri non parua copia,
 Lapillorum multi preciosi. Tumuli
 quoq; nobilium, populariumq; se-
 pultura non inornata. Scuta etiam
 clarissimorum uirorum affixa parie-
 tibus pendent, quæ nisi magnates nõ
 decet apponere, & ea pro numero
 morientium affiguntur. Tecta autem
 Ecclesiarum plæruncq; uitro nitent,
 uarijs distincta coloribus, ut radijs so-
 laribus

laribus lacefsita, mirabili splendore
 nitescant. Quibus similes priuatorū
 multi domus habent, ut ſpectanti ex
 alto ciuitatem, pulcherrimum ſit, te-
 ctorum compositionem ornatumq̄
 contemplari. Ea pendentia multum,
 ne collectis fortasse niuibus ruinam
 nimio pondere minarentur. Cacumi-
 na obſident ciconiæ, ibi & nidificant
 & alunt pullos, quibus hæc patria gra-
 tiſſima eſt. Nulli officiūt eis, libereq̄
 & ire & remeare queūt. Solent enī
 dicere Baſilienſes, Ciconias adempto
 fœtu, domibus ignem immittere,
 quo timore nutriri auiculas impune
 permittunt. Ciuium ades partibus
 ſuis mirificè diſtinctæ, politæ adè ac
 delicatæ, ut ne Florentinæ quidē ma-
 gis. Candore omnes enitent, pictæ
 plerunq̄, hōrtos & fontes & areas ſin-
 gulæ domus habent. Thermas quoq̄
 ſiccas quibus cœnare ſolent, commo-
 rariq̄, nonnulli & ſomnos captare, u-
 bi uitræ omnes fenestræ, quarum
 latera thermarum, ſolumq̄ ac tectum
 abiete

Domus pri-
 uatæ.

Hypocau-
 ſta.

abiete uelantur, quo in loco plurimæ
 modulantur aues, calore illo ex hyme
 seruatæ, magnisq; frigoribus,
 quas audire quærentes & dulce sit &
 decorum. Tapetis præterea multis
 utuntur, ornamentisq; pannorum:
 honorant mensas multo argento, re-
 liquo mensarū splendore & tota glō-
 ria ab Italicis superantur. Vestibula
 domorum nobilitatem indicant. Ad
 ædium profectō decusq; palatiorum
 nihil iudicatur abesse. Quæ si magni-
 fica sint, non potest ciuitas esse defor-
 mis. Calles neq; angusti sunt, neq; ad
 latitudinem nimiam, ut obuiantes in-
 uicem currus non impediuntur, nec
 teruntur plaustris, continuè transeun-
 tibus radijs rotarum ferreis, ut strata-
 rum spectio semper delicata sit, huc
 tendentibus atq; illuc. Nec pluuia
 (quāuis in hac urbe creberrimæ sint)
 nimis officiunt. Plateas etiam habet
 non contemnendas, ubi ciues conue-
 niunt, supellex emitur, & alia mercium
 multa genera, fiuntq; permutationes
 &

Plateæ.

& cōtractus reliqui. Fontes ibi splen- Fontes
 didi, aquis nitidis dulcibusq; effulis.
 Præter eos quamplurimi in uicis om-
 nibus, nec Viterbium Hetrusca ciui-
 tas, tantis aquarum fistulis irrigatur.
 Eum nempe qui Basileæ fontes dinu-
 merare uelit, domorum quoq; nume-
 rum colligere oportebit.

Mœnia uerò & propugnacula bel Munimenta
 lo structa, duris guerrarum certami- ta.
 nibus & expugnationibus Italarum
 (uti censeo) minimè obsisterent. Ne-
 que enim alta sunt, neq; grosso mu-
 nita muro: Robur tamen ciuitatis in
 animorum cōcordia existimant esse:
 ciues namq; ubi sint unanimes, nulla
 hostium multitudine superantur: ubi
 uerò dissidentes, paruo prælio conce-
 dunt. Sunt enim in amore ciuiū diffi-
 cillima momenta, quæ apud eos per
 maxima inueniuntur. Nullæ namq;
 in regendo discordiæ, Regimina nul-
 lus accusat, emori pro libertate quam
 superari uolunt. Interior tamen ciui-
 tas muro meliore cingitur, quem fos-
 b sa

sa ambit, undique lapidibus ab latere
 confecta, qui olim tumulis Hebræorum
 tegmina fuerant, inscriptiones lite-
 ris Hebraicis, quæ singulorum erant E-
 pitaphia. Quod est argumēto, in hac
 quondam urbe, sicut in Italia cerni-
 mus, plurimos fuisse Iudæorum, qui-
 bus demum exactis, tumulorum sa-
 xa, illi officio subire.

Horti & ni-
 vidaria.

Recentia insuper in ciuitate mul-
 ta prata, arboribus contexta uiridi-
 bus, suo gramine quandam præbent
 suauitatem, ubi quercus & ulmi ra-
 mis à * paruis in latitudinē flexis, hor-
 rentes umbras efficiunt, ut æstuante
 calore (quamuis non longa sit æstas)
 hisce sese locis recipere delectabile
 sit, dulcissimūque radios illuc solis ef-
 fugere. Ad ea loca omnis adolescen-
 tum multitudo se confert, ubi festiui
 aliquid habent, quo uel exultare, ue-
 lint, seu ludo intendere. Hic cursu,
 palæstra, uolucricque sagitta cōtendūt e-
 quos domitāt, currere ac saltare solēt.
 Alij detorquent iacula, nonnulli uali-
 das

das vires saxa iacētes ostentant, multi pila ludunt, non equidem more Italico, sed area quadam ferreum affigunt annulū, certatimq; contendunt, suam quisq; pilam per circulū transmittere. Ligno illam non manu attrēant. Reliqua multitudo uel cantat, uel coronas ludentibus facit. Huiusmodi conuenticulæ multæ in ciuitate fiunt. Conueniunt & in plerisq; pratis mulieres, ubi & choreas ducunt, & psallendo latentur, multaq; fiunt alio loco uberius dicenda.

Magnitudo orbis.

At si quis Italus magnitudinem ciuitatis huius exquirat, hanc Ferrariæ similem opinetur, Pado adiacenti, politiore tamen præstantioreq;, si faciem ciuitatis attendat. Erat olim Basilea suo Episcopo temporaliter subdita, qui & gladij potestatem habebat, & animaduersionem in facinorosos homines. Postea uero (qua occasione ignoro) ab sese dominium abdicauit, etsi pristinae potestatis ueterisq; dominij quandam recognitionem

b i nem

nem habeat. Annuos enim quatuor denarios ex singula familia recipit. Basilienses uero in libertatem aspirare, quamuis fateantur Cæsarem Augustum eorum esse regem.

Gubernatur autem ciuitas regimine populari. Habet consilia duo, unum quod maius appellant, hominum ferè ducentorum. Alterum quod seniorum dicitur, uirorum duodecim. In utroque & nobiles conueniunt & plebei. Totius enim administrandæ Reipublicæ tertia portio debetur nobilibus. Plurima sunt genera magistratuum diuersis officijs attributa. Summam tamen imperij obtinet Magister ciuium, quem nisi militem esse non decet, neque militiam nisi nobiles capiunt, uel fortè plebeiorum aliqui, quos summæ uirtutes clarissimam facinora decorarunt. Nec apud eos facilis est militiæ consecutio, siue nobilis eam poscat, aut ignobilis, nisi res bello pulcherrimè gesta suadeat. Quam si qui consequantur, iurè possunt

sunt ad summam magistratum conuolare. Scultetum præterea qui caulis criminalibus præest, magno honore habent, is tenetur ciuitatem malis hominibus expurgare, cauereq; ne maleficia remaneant impunita. Artes quoq; singulae Mechanicorum unum sibi præficiunt, quem Zumpham nominant, iisdemq; magistratum præponunt, cuius non parua est iurisdic-tio. Horum autem munerum tempora sunt indefinita, nam pro meritis quisque perseuerat in Republica. Hi habent in ciuitate locum, ubi examinandis consilijs, iuricq; dicendo congregantur. Quæ simul ac perfecta sunt, cuncti proprias domos reuisunt: nulli ex publico aluntur. Viuunt sine certa lege, consuetudine magis quam scripto iure utentes, sine iurisperito, sine notitia Romanarum legum. Vbi è nouo casus emergit, uel inaudita facinora, pro sua opinione sententias ferunt: ita eis uideri aiunt, talem pœnam illi delicto merito conueni-

uenire. Rigidi tamen ac feueri sunt, amatoresq; iustitiæ, ut si quando puniendi sint aliqui, neq; pecunia pro sit eis neq; preces, neq; amicorum necessariorumq; multitudo, uel in ciuitate potentia, omnes commissi dant poenas. Relegati extra urbem, in perpetuum nullam redeundi spem habent, nisi fors cum intrantibus ciuitatem Cardinalibus ingrediantur, quibus ignoscitur, si leuia facinora sunt. Ipsa quoq; tormenta, quibus reos afficiunt, atrocissima. Alij namq; suspensi rota ossibus infractis diem claudunt, alij immerguntur Rheno, alios cremant, alios uiuentes mutilant. Nonnullos muro claudunt, pane modico & aquæ tantillo uti concedentes, donec fame pereant aut siti. Ad inuenienda etiam crimina sæuissimis utuntur generibus tormentorū, quo mori affectabilius sit quam illa pati. Comperiuntur tamē aliqui ea cuncta malentes ferre, quam facta uel obiecta fateri crimina. Amant religionem, sacerdotes

tes maximè uenerantur, solènia mis-
 sarum cuncti exaudiunt, ut frequen-
 tentur Ecclesiæ, ne dum festis, sed e-
 tiam cōtinuis diebus. Simulachra san-
 ctorum plurima colunt, scientias non
 affectant, neq; peritiã gentilium li-
 terarum, ut nec Ciceronem, nec ali-
 um quemuis Oratorum nominari au-
 diuerint. Neq; Poëtarum exoptantur
 opera, Grammaticæ tantum dant o-
 perã Dialecticæq;. Aduentant mul-
 ti ex uicis proximioribus, qui uitã
 plerumq; trahunt ex Eleemosynis,
 illis datur ex publico magister, ad
 Grammaticam, Logicam, Musicamq;
 capessendam. Hi sunt quos postea
 miramur in Italia, Grammaticos Ele-
 mosynam poscere, quorum plerique
 in Romana curia prælatis seruiunt,
 operiētes beneficia, quibus demum
 aluntur in patria.

Loca inf: per a nobilibus consti-
 tuta sunt, Aestati altera conuenientia,
 altera hyemi, quibus esse ex symbo-
 lis consueuerunt. Alibi palatium am-
 b 4 plum

Nobilium
 Collegia.

plū moliti sunt, ubi choreas frequenter exercent, inuitatq; formosissimas ciuitatis, quæ uestibus quoad possūt, lapillis, argento, auroq; ueniunt ornata, quasi ad nuptias celeberrimas uideantur accessisse. Quarum uestiendi consuetudo pomposa est, & pulchra, nisi nobis peregrina nimis uideatur. Eo in loco nulli fas est plebeiorum interesse tripudio, ni magistratu polleat, uel dignitate præclara, seu ditissimus habeatur, quibus aditus minime negaretur.

Ciuis mo-
res & inge-
nium.

Viri magno ut plurimum corpore sunt, urbaniq; minùs magnifice uestiuntur, delicatè tamen: pauci forsitan ex militibus aliqui, utuntur ostro. Primores uerò ciuitatis, quibus magnæ diuitiæ sunt amplaq; supellex, nigro uelantur panno, cætera multitudo inculta est, lacera atq; incomposita, uili tegmine, plerunq; lineo* adumbratur. Horū mores ut mortaliū uarij sunt. Plurimum uoluptati dediti, domi splendide uiuunt, temporis magnam

magnam partem in edendo terunt. Pueri nudis pedibus pergunt, foeminae solum pedes calceo tegunt nigro alboq̃. Cunctarum mulierum una est consuetudo amictus, & firma & honesta, ut quae Florales sunt, uideantur dijudicandae Vestales. At de his dicendum aliam existimaui. Pauca apud hosce homines uitia, nisi Libero fortasse patri, uel Paphiae matri assentiatur nimis. Quod illi uenia dignum censent. Fidem seruare solent, negare nesciunt ubi promiserunt: uiri boni esse potius quam uideri malunt. Sua custodiunt, aliena non appetunt effrenate, contenti fortuna sua: nisi quibus domi res est angusta nimis.

Vitia & uirtutes.

Sita est autem Basilea in agro feraci & ubere glebae, uino ac tritico iocundissime abundans, ut in foro uili Cerealia Bachiq̃ munera ueneant. Fert pomorum ingentem copiam, ficu caret atq̃ castaneis. Urbem placidissimi colles ambiunt & opaca nemora. Aquarum ipsa regio copiosa, terra coeloq̃,

locus, Septentrionum flamine gelidissima, ut magna brumarum parte niue omnia uideantur albescere.

Talia mihi de Basilea uidebantur referenda, priusquam gesta Concilij narrarentur.

Eiusdem V. R. D.

Seruitor minimus,

Aeneas Syluius de
Piccolominibus
Senensis.

Pagina sexta, ubi ex sententia clarissimi uiri Io. Pi. hœt I. C. portæ petreæ inscriptionem retuli, cogitandum duco, num per Coloniam Heluetiorum Auenticum accipiendum sit. Priusquam uerò libellum hunc ad umbilicum perduxissem, incidi in collectanea quædam Antiquitatum Auenticensium, cuius loci uetustissimæ Romanorum inscriptiones, omnem mihi hæsitandi scrupulum exemerunt, Auenticum Heluetiorum coloniam fuisse testantes. Subijciam duas, quarum prior in sacello ibidem uisitur, posterior in cœnobio Vuileriano proximo, quas Stumpfius etiam annotauit.

Auenticum
 Colonia
 Heluetio-
 rum.

NVMINIB. AVG.

ET GENIO COL. HEL.

APOLLINI SACR.

Q. POSTVM. HYGIVS,

ET POSTVM. HERMES, LIB.

MEDICIS ET PROFESSORIB.

D. S. D.

DEÆ AVENTICÆ

ET GENIO INCOLAR.

T. IANVARIVS

FLORIANVS

ET P. DOMITIVS

DIDYMVS

CVRATORES COL.

EX STIPE ANNYA,

ES

Ex his igitur & petrae perforatae inscriptionibus liquet, Duumuiros & Curatores Coloniae Romanorum apud Auenticum, iter hoc aperuisse, ut ijs ad citeriores Sequanos proximum pateret iter.

Lubet & hanc inscriptionem subiicere, Augustae Rauracorum anno 1565 ex terra profundè erutam.

Vox corrupta.

* IITONIS
OMVLII F.
OCCISI IN
VOC. RVLLO
VISVRIX
MATER P. C.

NE PAGELLA HAEC VACET,

Colophonis nice Carmen hoc anonymum esto.

Quam nihil in mūdo durabile, quāq; caduca
Omnia sint hominū, multa docere queūt.
Præcipuè tamen ostendunt tibi diruta magna
Oppida, quæ fuerant, & populosa nimis.
Sic Sparte periit, perierunt Pergama, Troiæ
Vrbs quoq; Palladio nomine sacra perit.
Disita sed longè ne scribam moenia nobis,
De nostris agedum scribere iamq; paro:
Vindonissa uetus, quæ quondam præfule clara,
Exiguus uicus nil nisi iamq; manet.

Augusti

Augusti referam quid Rauraca mœnia clara,
Area quæ duro uomere iam foditur?
Quid referã caput Helueticæ, quod Auëtica quõdã
Historici dicunt mœnia lata nimis?
Id quod magna docere potest iam uisa ruina
A nobis, ueterem circuitum retinens.
Viculus exiguus iam parte locatus adheret
Mœnibus antiquis, cætera uomere arat.
Hinc igitur discant mortales cuncta nouari,
Atq; perire, oculis quæ modo conspiciamus.
Ast hominis mentem solam durare per æuum
Atq; repurgato corpore deinde frui.
Quid struis idcirco uæsane palatia magna,
Quum te parua tegat mox libitina truce?
Esto longæuus fueris, domus, oppidq; culta
sepe solo æquantur, diximus illa uelut,
Proin sapiens fuerit, qui possidet omnia mente,
Quæ cupiat semper cœlica regna sua.

EMEN-

EMENDANDA.

- A fol. 11. lin. 19 situm. 14. 14 uiginti octo
 B. 17. 14 passus longitudine.
 E. 83. 17. supple. Epitaphium tale est.
 F 85. 13 anno. 14 canonicatum obtinuerat. 89. 23
 quo motu.
 G. 105. 23 fuerat. 107 24 Tota uerò.
 H. 131 17 Birsæ riuus.
 I. 135. 13. quæ de. 138. 19 uiros. 145. 18 nuncupatis.
 K. 157. 8. Dominicanorum. 164. 20 utrinq.
 L 177. 15 tantas.
 M. 188. 27. laborarent. 190. 11 causa. 193. 22. Basilis
 & Bonifacio. 195. 1 periere, &
 N. 204. 16 cum suis urbibus.
 O. 227. 14 sceleta.
 P 229. Sceleta 224. 1. quòd isto doctrinæ suæ con-
 formi specimine iam olim edito, contenti essent.
 Q 251. 15 maiori circa. 254. 25. Vestalium.

B A S I L E Æ,
P E R S E B A S T I A N V M H E N R I C.
P E T R I A N N O A ' C H R I S T O N A T O
C I D . I D . L X X V I I .
Mense Martio.

1463115

